

Микола Галичанець

*Посвята меценатові
Богданові Фенюку*

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ

**ПОХОДЖЕННЯ І ЖИТТЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ
З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ
ДО ХІ СТОЛІТТЯ**

ВЕДИ КРАЄЗНАВЦЯ

Тернопіль
2005

Микола Галичанець

Г15 Українська нація: Походження і життя української нації з найдавніших часів до XI століття. — Тернопіль: Мандрівець, 2005. — 368 с.

ISBN 966-634-243-X

У книзі подано походження та життя української нації від її утворення 40 тисяч років тому і до XI століття н. е.

Автор висвітлює той період розвитку українського народу, що його забороняли описувати московські колонізатори. Пишучи за нас нашу історію, вони “відрубали” історичні корені нації, чим знівечили тяглість її походження, розвитку і життя. А “історію” її почали з IX ст. н. е. — від князювання Олега II Українського.

У книзі вміщено унікальні матеріали, що їх досі в історії нації не публікували або друкували мало та розрізнено.

Але це не історія нації, як може здатися на перший погляд, а лише краєзнавчі *веди* (знання) автора. Тому книжка буде добрим помічником саме для *осягнення* походження і життя української нації з найдавніших часів.

Для широкого загалу читачів.

При вивченні історії в школах та вузах може бути використана як книга для додаткового читання.

ББК 63.3(4 Укр)9:С62

ISBN 966-634-243-X

Всі права застережені
All rights reserved

© Микола Галичанець, 2005
© Ілюстрації: Володимир Поворозник, 2005
© Карти: Микола Галичанець, 2005
© Видавництво “Мандрівець”, 2005

Видруковано в Україні

Над диким простором Карпати — Памір,
Дзвінка і сліпуча, як слава,
Напруженим луком на цоколі гір
Ясніє Залізна Держава.

О. Ольжич

ЗМІСТ

До поважних панства читачів.....	11
----------------------------------	----

Частина 1. УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ В ПРАДАВНІ ЧАСИ 15

ПАЛЕОЛІТ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ ТА ЙОГО ЕПОХИ	16
Ашельська епоха	16
Мустьєрська епоха	18
Пізній палеоліт	19

Розділ 1.

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ СХІДНОЇ ЄВРОПИ У ПІЗНЬОМУ ПАЛЕОЛІТІ. ПОЯВА НАЗВИ "СЛОВ'ЯНЦІ". ПЕРША СЛОВ'ЯНО-УКРАЇНА ТА ЇЇ РУІНА	20
Поява зв'язної мови	20
Поява назви "слов'янці"	21
Побут слов'янців-праукраїнців пізнього палеоліту	21
Останнє зледеніння Східної Європи і життя-буття слов'янців-праукраїнців	24
Поява землеробства	25
Кінець останнього зледеніння. Зміни території на півдні Східної Європи	26
Утворення нових морів — Слов'ян-моря і Сур'я-моря	26
Утворення нового півострова Слов'янець	26

Розділ 2.

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У МЕЗОЛІТІ. ДРУГА СЛОВ'ЯНО-УКРАЇНА	27
Відновлення і відбудова зруйнованого льодовиком	27

Розділ 3.

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У НЕОЛІТІ. ВИДАТНА СЛОВ'ЯНО-ПРАУКРАЇНСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ	32
Житло	33
Господарство. Землеробство	33
Тваринництво	34
Мисливство і рибальство	34
Ремесло	34
Прядіння, плетіння, ткацтво	35
Кераміка	35
Людиноподібні стели	35
Транспорт	36
Назви морів, портів, річок, гір	36
Наукові веди-знання. Письмо	37
Духовне життя. Дажбожа віра	38
Святкування	40

Усна народна творчість	41
Поховання померлих	43
Мистецтво	44
Суспільний лад	45

Розділ 4.

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У МІДНОМУ ВІЦІ.

ВЕРШИНА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ПРАУКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	46
Метал мідь	46
Клімат	47
Землеробство-тваринництво	47
Ремесло	48
Наукові знання	48
Мистецтво	48
Поховання померлих	49
Стели на могилах	49
Обмін і транспорт	50
Віра	51
Народна медицина	51
Оселі — села і міста	51
Суспільний лад	52

Розділ 5.

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У БРОНЗОВОМУ ВІЦІ.

ЗАНЕПАД СЛОВ'ЯНО-ПРАУКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	53
Занепад видатної цивілізації слов'янців-праукраїнців	55
Велика міграція арійців і арійців-арушитців	57
Топоніміка	60
Свідчать археологи	60
Письмові свідчення	61
Вигадка "індоєвропеїзму"	62

Розділ 6.

УТВОРЕННЯ ПЕРШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПЛЕМЕН-ДЕРЖАВ.

ПЛЕМІННЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я. ПОЯВА НАЗВИ "УКРАЇНЦІ".

ТРЕТЯ УКРАЇНА-СЛОВ'ЯНА	64
Племінне багатодержав'я	65
Найдавніші українські племена-держави	66
Поява назв "Україна" й "українці"	67
Державні символи	70

Частина 2. УКРАЇНЬСЬКА НАЦІЯ В ЧАСИ	
АНТИЧНОГО РАБОВЛАСНИЦТВА	71
ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД АНТИЧНОГО РАБОВЛАСНИЦТВА	72

Розділ 1.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у X ст. до н. е.	74
Українське багатодержав'я	74
Економіка багатодержав'я	77

Розділ 2.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IX ст. до н. е.	80
Найголовніші річкові порти	81
Духовне життя і світогляд-веди	83

Розділ 3.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VIII ст. до н. е.	87
--	----

Розділ 4.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VII ст. до н. е.	91
Іраномовні кочовики ішкучці	91
Початки торгівлі з еллінцями	97

Розділ 5.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VI ст. до н. е.	101
Напад Ірану-Персії на українську Поморину	102
Велика Україна – перша централізована держава української нації	105

Розділ 6.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у V ст. до н. е.	108
Еллінський історик Геродотос про Україну	110

Розділ 7.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IV ст. до н. е.	113
Елліно-українська війна	114

Розділ 8.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у III ст. до н. е.	118
Навала іраномовних кочовиків-сарматців	118
Міт про війну Геракла з амазонками	122

Розділ 9.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у II ст. до н. е.	124
--	-----

Розділ 10.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у I ст. до н. е.	130
Трьохсотлітня колонізація Римом усіх наших морських портів	132

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у I тис. до н. е.

ПІДСУМКОВИЙ ОГЛЯД	136
Духовна культура нації, релігія	136
Наука, писемність, освіта	138
Література, народна творчість і веди, театр-вертеп	138
Архітектура і мистецтво	139
Свідчення римського поета Овідія	140
Національне і міжнародне літочислення	141

Розділ 11.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у I ст. н. е.	143
Довідка про римське військо	145
Римо-українські війни	146
Виникнення християнства	148
<i>Мітраїзм</i>	148
<i>Єшуаїзм</i>	149
<i>Християнство</i>	150

Розділ 12.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у II ст. н. е.	153
Римські історії про західних слов'ян	156

Розділ 13.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у III ст. н. е.	160
Посадникування-княжіння Ярославі I Великоукраїнського	160
Посадникування-княжіння Ведомисла I Великоукраїнського	161
Посадникування-княжіння Гостромисла I Великоукраїнського	161
Посадникування-княжіння Хороброслава I Великоукраїнського	163
Посадникування-княжіння Арійсвіта I Великоукраїнського	163

Розділ 14.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IV ст. н. е.	165
Посадникування-княжіння Сур'яслава III Великоукраїнського	166
Посадникування-княжіння Славомира I Великоукраїнського	166
Посадникування-княжіння Дажбожлюб (Божа) I Великоукраїнського	167
Кочові по-звірячому дикі орди гунців	167
Гунська ординська навала на Велику Україну	169

Розділ 15.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у V ст. н. е.	177
Посадникування-княжіння Святояра I Великоукраїнського	183
Посадникування-княжіння Новояра I Великоукраїнського	184
Посадникування-княжіння Дажбожслава (Божа) I Великоукраїнського	185

Частина 3. УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ В ЧАСИ РАНЬОГО ФЕОДАЛІЗМУ 187

Загальний огляд раннього феодалізму 188

Розділ 1.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VI ст. н. е.	190
Великокняжіння Києслава (Кия) I Божеславича Українського	190
Заселення українцями Подунав'я і Тракії	192
Великокняжіння Мизамира I Києславича Українського	195
Утворення Тюркського каганату.	
"Великий заповіт" гунців-тюркців	196
Великокняжіння Доброслава I Мизамирича Українського	198

Розділ 2.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VII ст. н. е.	201
Великокняжіння Богуслава (Ордадавислава) I	
Доброславича Українського	201
Утворення світової релігії іслам та імперії Арабський халіфат ...	203
Великокняжіння Малокиєслава I Богуславича Українського	205
Виникнення Хозарського каганату	206
Великокняжіння Корсслава I Малокиєвича Українського	208

Розділ 3.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VIII ст. н. е.	209
Великокняжіння Семияра I Корсславича	209
Великокняжіння Ігрослава (Ігоря) I Семиярича	210
Великокняжіння Оленслава (Олега) I Ігрославича	210
Великокняжіння Берислава (Бравита) I	
Оленславича Українського	213
Нашестя норманців	215

Розділ 4.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IX ст. н. е.	217
Великокняжіння Берислава (Бравита) I	
Оленславича Українського	217
Великокняжіння Славомира (Славита) I	
Бериславича Українського	220
Великокняжіння Багатслава (Аско) I	
Славомирича Українського	222
Великокняжіння Дарислава (Дарита) I	
Багатславича Українського	226
Великокняжіння Оленслава (Олега) II	
Багатславича Українського	228

Розділ 5.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у X ст. н. е.	234
Великокняжіння Оленслава (Олега) II	
Багатславича Українського	234

Великокняжіння Ігрослава (Ігоря) II	
Оленславича Українського	237
Правління великої княгині Оленслави (Ольги) I Української	240
Великокняжіння Святослава I Ігрославича Українського	242
Великокняжіння Ярополка I Святославича Українського	248
Великокняжіння Володимира-Василя I	
Святославича Українського	249
<i>Внутрішні справи</i>	251
<i>Зовнішні справи</i>	253
<i>Реформи</i>	254
<i>Законодавство</i>	260
<i>Освіта</i>	260
<i>Монети</i>	260
<i>Бенкети</i>	261
<i>Останні роки великокняжіння</i>	261
Плин часів	263
Післямова	267

ДО ПОВАЖАНИХ ПАНСТВА ЧИТАЧІВ

Прочитавши цю книжку, довідаєтеся правду про походження української нації: коли, де і як вона утворилася, який історичний шлях пройшла.

Минуло понад десятиліття відтоді, як відродилася незалежна держава Україна, але наші науковці досі не дослідили і не описали етногенез своєї нації. Не беруться. Чи то москвино-тюркські (татарські) колонізатори так заглушили у них національне історичне мислення? Чи це просто звичка переписувати колонізаторське, переливаючи з пустого в порожнє?

Відновлення української незалежної держави у 1991 році викликало чимале зацікавлення у світі українською нацією і її державою Україна.

Але написаної правди про походження, розселення і життя української нації досі ще немає. Правду про життя нації украли, докорінно спотворили і сфальсифікували її колонізатори, а найбільше – москвино-руські тюркці-татарці*. І примушували не одне покоління українців та світову громадськість вірити цій фальсифікації. Вони намагалися взагалі усунути українську націю з арени світової історії, зрусифікувати-отюрчити. Тому показували її як “етнос” (регіональний “народець”) колонізаторської москвино-руської тюрксько-татарської ординської нації.

Правда про генезу та життя української нації вимагає реабілітації. Лише в ній ключ до національної самосвідомості, національної гордості, національного самовизначення і неперервної державності.

Як не старалися колонізатори, а правду про націю знищити не змогли. Українська нація має прадавні історичні корені з часів пізнього палеоліту, тисячолітні традиції державності, свою чудову мову і національну державну атрибутику. Нині настає час, коли приховане колонізаторами, дуже замасковане і жорстоко заборонене, сфальсифіковане відкривається і стає відомим українському народові та всьому світові.

* “Тюркці, слов'янці, полянці...” – авторські назви націй, племен тощо.

Популярно-публіцистичний виклад цієї книжки пропонує чесну і щиру правду про походження і життя української нації з найдавніших часів на основі зібраних, досі розрізнених, найновіших даних всесвітньої історичної науки, вед, лінгвістики, археологічних, архівних і публіцистичних джерел.

Де знаходяться використані в цій праці джерела, подано на обкладинці в короткій автобіографічній довідці про автора. Кому треба, той знайде їх там, де знаходив автор. Шукайте, як шукав і знайшов автор. Не чекайте, що джерела відкриються самі або хтось їх надасть готовими. Власноруч шукаючи, знайдете набагато більше, детальніше і точніше.

До приходу на українську землю у XIII столітті (1236–1240 рр.) колонізаторів монголо-тюркців (монголо-татарців) українська нація заселяла всю територію Східної Європи від Балтики і Північного Льодовитого океану на півночі до Каспію, Кавказу і Чорномор'я на півдні; від гір Карпат на заході до Уральських гір на сході.

На цій території з 500 року до н. е. по 500 рік н. е. була держава Велика Україна (в степу і лісостепу) та багатодержав'я племен (у лісовій зоні), а з 500 року н. е. по 1169 рік – могутня українська держава Велике Князівство Україна (в степу, лісостеповій та лісовій зонах) зі столицею у Києві.

З 1169 року ця могутня держава розпалася на 15 незалежних утворень: Галицьке, Волинське, Київське з півостровом Українець (по-колонізаторськи Крим), Переяславське, Чернігівське, Турово-Пинське, Полоцьке, Смоленське, Владимирське, Рязанське, Муромське, Болгарське і Сур'язьке (по-колонізаторськи Тматорокань) Князівства і Великоновгородську та Псковську Республіки.

Колонізувавши 9 українських князівств: Болгарське, Муромське, Рязанське, Сур'язьке, Владимирське, Чернігівське, Київське, Переяславське і Галицько-Волинське, монголо-тюркці (монголо-татарці) утворили на цій українській території ісламську кочову ординську колоніальну імперію Алтай-Орду (“Золоту Орду” в московинському перекладі).

У 1328 році чингісхан Алтай-Орди Узбекей переселив на споконвічно українську Владимирщину сотні тисяч кочовиків тюркців-алтайординців (татарців-алтайординців). Ярликом 1328 року утворив на Владимирщині тюркський ординський Улус Москву-орду на чолі з отюрченим московським великокнязем-ханом Іваном Мошенкою (по-ординськи Калитою). Ці осадники не могли змусити місцевих українців говорити тюркською мовою і приймати іслам. (Як і цигани-кочовики, прибувши на землю іншої нації, не можуть змусити цю націю говорити по-циганськи, а змушені так-сяк опановувати мову цієї нації.) Будучи на значно нижчому цивілізацій-

ному рівні від українців, небажані переселенці тюркці (татарці) змушені були тимчасово, як вони гадали тоді, опановувати тодішню українську мову, навіть масово приймати православну віру.

Згодом, Галичину (1340 р.) колонізувала Польща, а Волинське, Київське і Чернігівське Князівства (1360 роки) відвоювала в Алтай-Орди новітня християнська колоніальна імперія Литва. Ці князівства стали колоніями Великого Князівства Литовського.

Після розпаду Алтай-Орди (1503 р.) новоутворене Московське царство додатково колонізувало українські Смоленщину, Рязанщину, Псковщину і Великоновгородщину, заселяючи ці землі тюркцями-татарцями, масово ґеноцидячи й асимілюючи українців. Згодом колонізували тюркські Казан-Ханат, Астрахан-Ханат і Великоногай-Ханат, які утворилися ще не так давно на українській землі. Відтак ординське Московське царство стало наступницею Алтай-Орди, але не з тюркською мовою та ісламом, а з церковно-українською мовою і православ'ям.

Під литовським колонізаторством (після Люблінської унії 1569 року) на Турово-Пинщині і Полотщині з української нації почала формуватися белоруська нація.

Наслідком усього цього стало те, що українській нації залишилася лише південно-західна частина Східної Європи (де нині держава Україна). Решту відібрали колонізатори.

Нинішня москвіно-руська тюркська (татарська) нація – кипчацького золотоординського походження. Її “колискою” була Алтай-Орда, а не слов'янство-українство. Росія облудливо приліпилася до слов'янства, щоб колонізувати всі слов'янські нації та панувати над ними. Багато століть їм вдавалося обманювати світову громадськість, що і вони “*також слов'яни*”. Тепер не вдається, бо цей обман розкритий історичною наукою. Нині світ знає правду про москвіно-тюркську (татарську) націю. Не хоче чути правду лише сама ця нація.

Колонізаторськими заборонами всього українського і жахливими ґеноцидами Росія намагалася або знищити нашу українську націю фізично, або асимілювати-отюрчити (татаризувати). Не змогла.

І нині в “демократичній” колоніальній імперії – Російській Федерації – в новонаписаних підручниках з давньої історії немає ні української нації, ні держави Україна. Всупереч очевидним історичним фактам вони продовжують вперто і цинічно писати, що “колискою” їхньої нації є Велике Князівство Україна, але під назвою, що її ввів у вжиток Батай-хан, – “Київська Русь”. А українську націю вважають москвіно-тюркським (татарським) етносом, невід'ємною частиною Росії-орди. Це підла неправда і суто ординська бандитська “честь і совість”.

Жодна нація світу, крім Росії, не цурається свого походження, не шукає його в історії і на території іншої нації та її держави, підло усуваючи цю націю з її власної землі. Росіє, згадай і визнай свої корені, прийми їх, і ти заспокоїшся! І спокійніше стане народом навколо тебе.

Наприклад, Греція тривалий час була колонізована Туреччиною, але нині туркці не шукають свого коріння в цивілізованій Елладі, а гордяться, що вони, як і руськці-татарці, з тюркської групи кочових націй Центральної Азії.

До нинішніх днів москвіно-великороссо-руськкі тюркці-татарці не погоджуються, що їхня нація і державність беруть початок з 1328 року. Історична правда полягає в тому, що початок цієї нації та її державності відбувся на колонізованій тюркцями-татарцями українській землі, але не в Київщині, а в українській Владимирщині, що її окупували тюркці (татарці), і де їхньою столицею стала Москва-сарай.

І нині, в незалежній Україні, недоброзичлива москвотюрксько-татарська діаспора на нашій землі та багато урядових і громадських кіл в сучасній імперії Російській Федерації неокolonізаторськи намагаються вже не ґеноцидом, а русьязычьем (побутовим блатняком з матюком) знищити нашу мову. Розраховують: не буде української мови – не буде й української нації, а буде в Україні русьязыч – стане Україна само собою москвотюрксько-татарською. Даремні потуги. Цим вони лише викликають антиросійські негативні настрої в української нації та ганьбляться перед світовою громадськістю, котра визнає і поважає українську націю та її незалежну державу Україну. Москвотюркці-татарці, схаменіться, будьте цивілізованою нацією, а не середньовічною ордою!

Українці добре усвідомлюють:

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має.

Нині українській нації дуже потрібна історична правда про її походження і життя. Без правдивої історії про себе будь-яка нація, як тіло без душі.

Ця праця – не науковий виклад. Тому тут немає посилань на першоджерела. Це ретельне дослідження і плід сумління краєзнавця, котрий щиро любить свою землю, усіх людей своєї нації і присвятив цій незгасимій любові майже чотири десятиліття праці для з'ясування правди.

Хто має щире українське серце – відчує ним і повірить, що написано – правда.

ЧАСТИНА

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ
В ПРАДАВНІ ЧАСИ

ПАЛЕОЛІТ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ ТА ЙОГО ЕПОХИ

Народження української нації та її життя відбувалися на території Східної Європи. Українська нація споконвічно населяла всю цю територію. Все минуле і сучасне життя українців пов'язане з цією землею.

Звідки ж ми черпаємо знання про життя наших прапредків у палеоліті або старокам'яному віці? Чи можна дізнатися про життя нації у прадавні часи, коли не було писемності і ніде про це не могло бути написано?

Можна. І навіть з достатньою достовірністю. Хто про це може розповісти? Наука археологія. Вчені-археологи під час розкопок знаходять чимало речей прадавніх часів, вивчають їх, встановлюють їхній вік і подають нам речові докази минулого життя людей уже з науковими обґрунтуваннями. Науковці-історики використовують цей матеріал для написання історії чи літопису про життя людності на даній території, точніше – про їхню господарську діяльність і побут. До обов'язків істориків входить визначення назви людності або нації, котра жила на тій чи іншій території. Встановленій істориками назві “слов'янці” (“праукраїнці”), що жили у прадавні часи палеоліту на території Східної Європи, є наукові підстави вірити.

Людність з'явилася на Землі близько двох мільйонів років тому, а може, й раніше.

Людність у Східній Європі, що з неї вийшла українська нація, за науковими даними, з'явилася близько мільйона років тому.

Всесвітня археологія поділила час палеоліту на три епохи. Назви їхні французькі, бо першими це зробили французькі вчені.

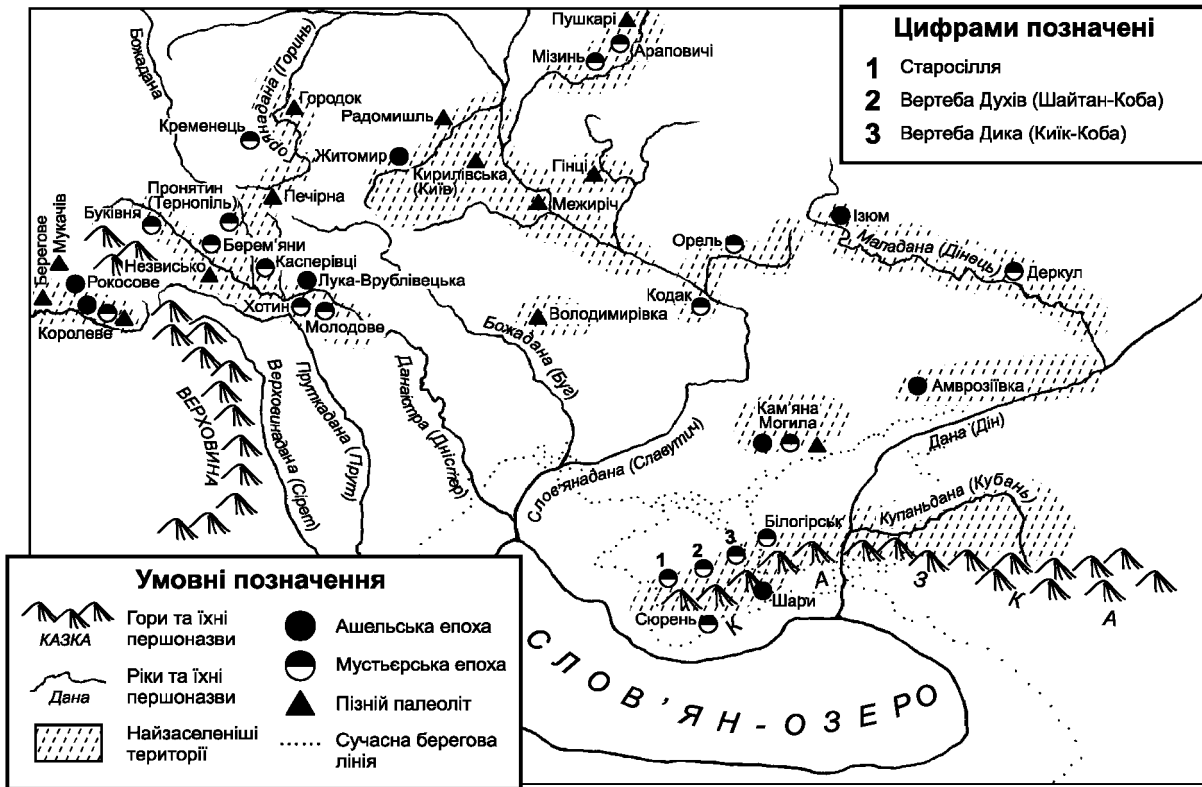
АШЕЛЬСЬКА ЕПОХА

(мільйон років – 150 тисяч років тому)

Наша нація називає її **королівською** (від села Королеве в Заверховинні, нині Закарпаття).

В Україні стоянки людей цієї епохи виявлено біля сіл Королеве і Рокосове в Заверховинні; Лука Врублівська і Бабин у басейні Дністра; поблизу Житомира; в районі міста Амвросіївка на Донбасі; в районі Ізюма в басейні Сіверського Дінця; Шари в Криму.

НАЙВІДОМІШІ СТОЯНКИ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ В ПАЛЕОЛІТІ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Маємо понад 30 досліджених археологічних стоянок-поселень наших прапредків ашельської епохи. Ці стоянки мають певні відмінності, як і в кожній іншій епосі. Проживала тоді мавпоподібна людність, названа вченими *архантропами* (найдавніша людина), *пітекантропами* (людина прямоходяча) і *Homo habilis* (людина вміла).

Найдавнішою пам'яткою про життя первісних людей у Східній Європі є стоянка біля села Королеве Виноградівського району (Заверховиння) на терасі лівого берега річки Тиси. Досліджено площу понад тисячу квадратних метрів. Виявлено 11 культурних шарів з кількох палеолітичних епох. Найдавніший з них мілльон років. Чотири нижні шари належать до ашельської епохи, а сім верхніх – до мустьєрської. Знахідки з найнижчого культурного шару – ашелю – дуже давні (ім близько 500 тис. років), тому вони найдавніші на території України.

Отже, людність жила тут протягом мільйона років і живе нині. Число знахідок кам'яних виробів тут досягло ста тисяч – це одна з найбільших колекцій палеоліту в Європі, що дозволило простежити еволюцію і життя первісних людей упродовж великого проміжку часу.

МУСТЬЄРСЬКА ЕПОХА

(150 тисяч – 40 тисяч років тому)

Наша нація називає її **молодовською** (від села Молодове).

Стоянки в нас – Королеве, Замкова Гора в Заверховинні; вертебі-печери Давня (по-тюрксько-татарськи Кіік-Коба), Духів (Шайтан-Коба), Старосілля в Кримських горах; Буківня, Касперівці, Пронятин, Хотин, Сокіл, Молодове, Білгород (Подністров'я); Кодак, Орель, Василівка (Пославутиччя); Араповичі (Подесення); Деркул (Сіверодінеччина); Антонівка (Донбас) та інші.

Біля села Молодове на Чернівецьчині виявлено п'ять стоянок цієї культури життя наших прапредків. Житла круглі за формою, обкладені кістками мамутів, покриті шкірами тварин.

Нині відомо 80 місцезнаходжень таких пам'яток. Знайдено не лише стоянки, а й кістяки наших прапредків цієї епохи: жінки і дитини у вертебі-печері Давній. Фізичний тип цієї людності названо *палеоантропами* (давня людина) та *неандертальцями*. Вони були 150–180 см на зріст, сутулими, з чималою головою, великою нижньою щелепою, скопеним чолом, мали пряму ходу і добре розвинені м'язи. У цей час ця людність почала користуватися вогнем, що було великим поступом у їхньому розвитку та побуті.

ПІЗНІЙ ПАЛЕОЛІТ

(40 тисяч – 10 тисяч років тому)

Виділяються епохи – *оріньякська* (40–20 тисяч років тому), *солютрейська* (20–15 тисяч років тому) і *малденська* (15–10 тисяч років тому). Нація називає ці епохи *мізинськими* (від села Мізин).

Стоянки в нас: Берегове і Мукачів (Заверховиння); Молодове, Вороновиці, Кормань (Подністров'я); Київ (Кирилівська), Межиріч, Гінці (Пославутиччя); Мізин і Пушкарі (Подесення); Городок (Волинь); Радомишль (басейн Тетерева); Сюреньські (Крим) та чимало інших. Усього відомо близько 800 стоянок.

Найбільш досліджена Мізинська стоянка малденської епохи на Чернігівщині: виявлено понад 100 тис. різних знарядь праці та виробів (кам'яні сокири, ножі, кремінні різці й скребки, вістря, проколки, голки, шила тощо), а також унікальні витвори первісного мистецтва: скульптурки, живопис і графіка, найдавніший меандровий орнамент, прикраси з кісток та морських черепашок.

У Межиріччях на Канівщині також досліджено житла, зібрано тисячі різних предметів праці та побуту.

Фізичний тип людності цих епох – *неоантропи* (нова людина), або *кроманьйонці* (по-європейськи – від печери Ля Кроманьйон у Франції). Їх ще називають *Ното сарієнс* (людина розумна). Ця людність була європеїдами – великорослі, довгоногі, з видовженим обличчям і нормально розвиненим підборіддям. Ця людність заселяла всю територію Східної і Західної Європи.

На сучасній українській землі відомі близько тисячі стоянок давнього кам'яного віку (палеоліту), що свідчить про значну густоту заселення території.

За межами сучасної України – багато пам'яток палеоліту праслов'янської людності. Наприклад, на Лівобережжі Поволжя – стоянки Тетюги, Болгар, Сюкеев, Мансурово та інші.

У той час уже були негроїди і монголоїди.

РОЗДІЛ 1

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ СХІДНОЇ ЄВРОПИ У ПІЗНЬОМУ ПАЛЕОЛІТІ. ПОЯВА НАЗВИ “СЛОВ'ЯНЦІ”. ПЕРША СЛОВ'ЯНА-УКРАЇНА ТА ЇЇ РУЇНА

40 тисяч – 10 тисяч років до н. е.

ПОЯВА ЗВ'ЯЗНОЇ МОВИ

За науковими даними, близько 40 тисяч років тому в людності Східної Європи поступово з'явилася зв'язна мова.

До цього часу наші прапředки мови ще не знали. Спілкувалися за допомогою звуків чи вигуків та жестами (як нині людино-подібні мавпи). Ними кликали, попереджали, виявляли радість чи гнів, страх тощо. У людності кожної стоянки-громади був свій набір звуків, вигуків, жестів. Вони були тотожними і в інших стоянках-громадах.

Поява зв'язної мови була найвидатнішою подією в житті людності Східної Європи. І людності загалом.

Поява мови підняла людність на вищу сходинку життя як духовного, так і економічного. Мова підняла людність над тваринним світом.

Праця і мова визначають людину. Лише праця була таким самим вагомим досягненням у житті людності, як виникнення зв'язної мови.

Наші прапředки зажили новим, справді людським життям.

Мова дозволила дати першоназви територіям, полям, річкам і озерам, морям, рослинам і тваринам, птахам і риbam, знаряддям праці, небесним (космічним) світилам і явищам природи, особам. Разом з мовою з'явилася лічба.

Мова поступово охопила не лише окрему стоянку-громаду, а й передавалася від громади до громади, поки не запанувала над усією територією Східної Європи, стала єдиною. Звичайно, були певні неістотні відмінності по регіонах, які є і нині на українській землі, але мова стала спільною та єдиною, з однаковим базовим словниковим запасом.

Мова дозволила ділитися думками і знаннями, передавати їх один одному і майбутнім поколінням. Вона сприяла виникненню усної народної творчості: з'явилися веде, усні оповідання, казки та байки, небилиці й примовки, гумор, пісні тощо.

ПОЯВА НАЗВИ “СЛОВ’ЯНЦІ”

Чимало національних мислителів вважають, що вже тоді людність Східної Європи називала себе **слов’янцями**.

Гіпотез щодо походження назви “слов’янци” чимало. За однією з найбільш поширених, назва походить від “**слова**”, що тоді означало “мова”. Тобто людність, що володіє найціннішим скарбом, – мовою, вживає слова однієї всім зрозумілої мови. Одномовці.

Тоді ж, на думку мислителів, людність назвала свою землю на всій території Східної Європи **Україна Слов’янців**.

Це була ПЕРША СЛОВ’ЯНА-УКРАЇНА.

Назва “Україна” тоді означала **свій Край, Країну, або Землю**. Нині назву **Україна Слов’янців** розуміємо: Край Слов’янців (Одномовців), або Земля Слов’янців (по-європейськи Слов’янляндія).

Слов’яна-Україна займала територію від Одри і гір Верховина (Карпати) на заході до гір Камінні (Урал) на сході; від Балтики і Студен-моря (Північного Льодовитого океану) на півночі до Хвалено-озера (Каспійського моря), гір Казка (Кавказ) і Слов’ян-озера (Чорного моря) на півдні.

Отже, прапредки українців – **слов’янци Східної Європи**. Тобто слов’янци пізнього палеоліту – наш протонарод, наша протонація.

Початком історії української нації вважається поява зв’язної мови і назв у людності Східної Європи пізнього палеоліту. Життя нашої нації налічує 40 тисячоліть.

Таке **походження** (етногенез) української нації.

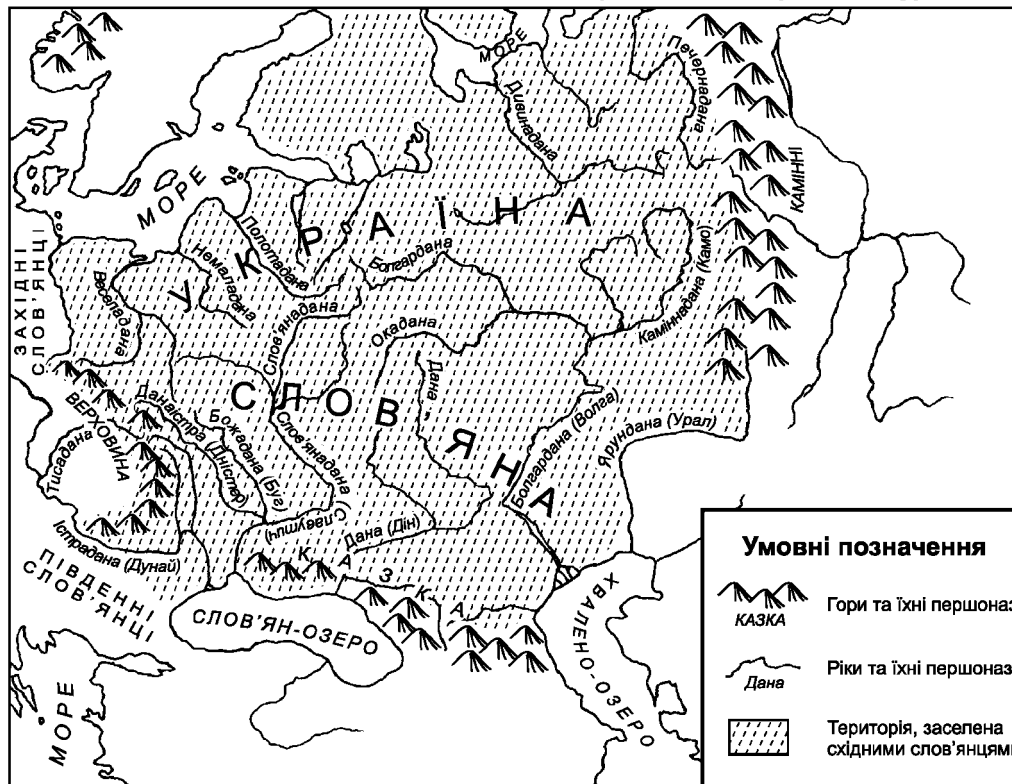
ПОБУТ СЛОВ’ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО ПАЛЕОЛІТУ

За матеріалами археологічних знахідок можемо досить достовірно коротко описати життя слов’янців-праукраїнців у пізньому палеоліті.

Від 40 до 10 тис. років тому, протягом тридцяти тисячоліть пізнього кам’яного віку, у слов’янців-праукраїнців відбувався поступовий розвиток господарської діяльності та побуту, мови і числення, пізнання навколишнього світу.

Кліматичні умови пізнього палеоліту в Східній Європі були суворо континентальними. Це зумовило існування холоднолюбних тварин і звірів, що на них полювали слов’янци: мамутів (підтверджують Мізинська, Межиріцька, Києво-Кирилівська, Гінцівська і багато інших стоянок), бізонів (Амвросіївська та інші стоянки), північних оленів, печерних ведмедів і левів тощо.

ТЕРИТОРІЯ СХІДНОЇ ЄВРОПИ У ПІЗНЬОМУ ПАЛЕОЛІТІ, ЗАСЕЛЕНА СХІДНИМИ СЛОВ'ЯНЦЯМИ (40 – 10 тисяч років тому)

Головними завданнями у господарській діяльності слов'янської людності того часу були: прохарчувати себе полюванням, рибальством та збиральництвом дарів природи; виготовляти знаряддя праці; шити одяг зі шкур тварин і звірів; обладнувати житла в печерах, що захищали від негоди і звірів; підтримувати вогонь. Згодом копали печери-навіси та будували прості “хати-курені” з жердин і кісток тварин, вкриваючи їх шкірами.

Слов'янці-праукраїнці були тоді ще мандрівними мисливцями і рибалками та збирачами дарів природи (такими і понині залишаються окремі племена аборигенів на їхніх материках). Полювали і рибалили чоловічою громадою. Вся громада спільно споживала в'ялене чи печене м'ясо, рибу, дари природи. Жінки та старші діти збирали їстівні листя, коріння, плоди й овочі, ягоди і гриби тощо. Не вміли ще вирощувати рослин і тварин – усю їжу брали примусом у природи, часто винищуючи її.

З дерева, каменю, рогів і кісток чоловіки та юнаки виготовляли прості й грубі знаряддя праці. Техніка їх виготовлення поліпшилася лише з малденської епохи.

Ще з мустьєрської епохи у побуті користувалися вогнем, хоча до того людність боялася вогню так само, як понині тварини й звірі.

Жінки охороняли вогнище, відали запасами харчів, доглядали молоде покоління. Такий розподіл праці в стоянці зумовив виникнення *матріархату*. Рада жінок-старійшин керувала повсякденним життям громади, а *віче* усіх дорослих вирішувало найголовніші питання життя-побуту. На засіданнях ради старійшин жінки головували почергово, а єдиного постійного керівника тодішня громада не знала. Це було найсправжнісіньке *народовладдя*, або демократія, коли до ради обирали, а *віче* було головною “владдою” стоянки. Кожна стоянка була незалежною від інших стоянок, ніби “державою” по-нинішньому. Не знали над собою вищих органів влади.

Пізнаючи навколишній світ, тодішні слов'янці поступово складали *веди (знання)* про Всесвіт, початок його створення і виникнення людності, про те як надприродна сила, названа божеством, управляє Всесвітом і кожною людиною зокрема. Ці знання передавали з роду в рід і від покоління до покоління, доповнюючи, коли з'являлися нові. Так виникала віра, що з'явилася з появою людини.

Людство того часу залежало від природи, часто було безсилим перед нею. Бажаючи пояснити природу та її явища, склали світогляд, що Природу-Всесвіт створив Творець. Він і управляє нею. Українські науковці припускають, що вже в палеоліті мусила виникнути першовіра у Творця-Володаря-Правителя Всесвіту – Творця всього видимого і невидимого та людини. Цього Творця названо єдиний Господь *Дажбог* (назва від “*даж*” – давати-подавати і

“*бож*” – блага: подавач світла, тепла, води з Див-Неба, тобто благ для життя своєї слов'яно-праукраїнської людності). Тоді ще не було іконопису та статуй. Єдиного Господа Дажбога зображали двома кольорами – *синім і жовтим*; синій – колір Див-Неба, а жовтий – колір світил на ньому.

Були і молитви, і заборони: перед полюванням проводилися як молитви, так і магичні дії та заклинання; зображували тварину на землі чи стіні печери і кололи зображення списами – це повинно було принести удачу під час полювання. Спочатку вірили, що поле, ліс, річка, гори, кожна річ населені духами, намагалися задобрити їх жертвоприношенням – спалити пахучі трави чи подарувати якусь річ, наприклад, прив'язати до гілки квітку.

Смерть своїх близьких тлумачили як перехід в інший світ – вони там ставали *добрими чи злими духами*, хто яким був при житті і що заслужив своїм життям.

Зіставляючи знання про життя-побут наших прапредків слов'янців-праукраїнців з відомостями про тодішнє життя людей інших територій, бачимо, що слов'янці досягли відносно високого рівня матеріальної і духовної культури, не поступаючись у цьому іншим людям Землі, а в дечому і перевершуючи їх.

ОСТАННЄ ЗЛЕДЕНІННЯ СХІДНОЇ ЄВРОПИ І ЖИТТЯ-БУТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ

Мирний розвиток життя наших прапредків – слов'янців-праукраїнців пізнього палеоліту – перервало останнє велике зледеніння північної половини Євразії.

Це призвело до часткової руїни Першої Слов'яни-України.

За науковими даними, у X тис. до н. е. товстезний і холодний льодовик повільно насувався на Східну Європу, тобто Україну Слов'янців, з півночі зі Скандинавії та Студеного моря (Північного Льодовитого океану).

Льодовик зупинився на широті близько 50⁰ північної широти (Львів–Харків–Саратов–Оренбург). Його “хвіст” долиною Славутича опустився ще нижче. Цей льодовик на зайнятій ним величезній території згубив увесь рослинний і тваринний світ, доводив до розпачу слов'яно-праукраїнську людність. Загинуло чимало людей. Льодовик зруйнував надбання культури слов'янців-праукраїнців за тридцять тисячоліть пізнього палеоліту.

Можна уявити той жах і розпач, що охопили слов'янську людність. Частина слов'янців-праукраїнців відступала перед льодовиком на південь, на нинішні степи Східної Європи. Тоді на півдні Східної Європи були великі *озера* – Слов'янець (нині Чорне море) та Хвалено (нині Каспійське море), а між ними високі з льодовиками гори Казка (нині Кавказ). Частина слов'янців-праукраїнців мігру-

вала через гори Верховину на Подунав'я і Балкани. Вони утворили слов'янське населення Подунав'я і Балкан. Частина подалася в Середню Азію. Частина – за гори Казку в нинішні Іран, Малу Азію, Дворіччя. Під час зледеніння ці території заселила значна кількість слов'янців-праукраїнців, які принесли сюди свій спосіб життя. Згодом злилися з місцевою людністю.

Під час зледеніння на півдні Східної Європи у холодних степах не стало великих тварин і звірів для мисливства і харчування слов'янської праукраїнської людності, що відступила сюди перед льодовиком. Загрожував голод. Зате у струмках і річках, що витікали з льодовика, з'явилося чимало риби та птиці. Риба і птиця, пташині яйця, раки й молюски стали тут основним продуктом харчування слов'янців-праукраїнців. Для відстрілу птиці в цей час придумали *лук з стрілами* – перше “механічне” знаряддя праці для мисливства (не для вбивства людини!) – влучати у птицю на відстані, а також гарпуни й сіті для рибальства. Все ж птиця і риба не могли надовго забезпечити харчування, бо їхня чисельність зменшувалася.

ПОЯВА ЗЕМЛЕРОБСТВА

Слов'янці-праукраїнці для потреб свого харчування почали розпушувати ґрунт і сіяти та садити рослини. З'явилося примітивне землеробство.

Так з життєвих потреб людності виникло перше примітивне мотичне (сапове) землеробство. Це було дуже великим досягненням у господарській діяльності слов'янців-праукраїнців часів зледеніння. Кам'яними та роговими мотиками (сапами) розпушували ділянки ґрунту, сіяли злаки чи садили інші рослини.

Землеробство та знаряддя праці для нього (мотики, сапи, серпи з кремінними вкладками, камінні зернотертки тощо) з'явилися не випадково, а з потреби життя при зледенінні.

З не зайнятих льодовиком земель поступово приходили в невеликій кількості нові тварини (тури, кабани, олені, сайгаки, зайці) та звірі (вовки, ведмеді, лисиці тощо). Молодняк цих тварин не поїдали, не чіпали до зрілого віку, поки з них не буде більше м'яса і шкіри. Так одомашнили тварин і звірів, зокрема вовків, – собак.

Землеробство і тваринництво – це вже **відтворювальна** економіка, а не нищення природи. Хоча мисливство і рибальство ще відігравали певну роль у харчуванні слов'янців-праукраїнців, та землеробство вже вимагало *осілого* життя. Цей спосіб життя значно ліпший для побутового (будівництво тощо) і культурного розвитку людності.

Важко, дуже важко жилося слов'янням-праукраїнцям півдня Східної Європи при останньому зледенінні, але слов'янська праукраїнська людність пододала це й зберегла себе.

КІНЕЦЬ ОСТАННЬОГО ЗЛЕДЕНІННЯ. ЗМІНИ ТЕРИТОРІЇ НА ПІВДНІ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Під кінець X тисячоліття в океані, як припускають, виникла тепла течія Гольфстрим, температура раптово підвищилася. Рівень Світового океану піднявся майже на 130 метрів. Існує припущення про падіння тоді в Атлантичний океан гігантського метеорита, а також про зміну точки Північного полюса. Можливо, у той час була затоплена легендарна Атлантида. Від потепління льодовик відступав. Наступ-відступ льодовика, на думку вчених, тривав протягом усього X тисячоліття до нашої ери.

Міти 140 народів світу містять інформацію про “світовий” потоп.

Протягом X тисячоліття до нової ери льодовиковий період у холодних степах на півдні Східної Європи пережило не одне покоління слов'янців-праукраїнців.

УТВОРЕННЯ НОВИХ МОРІВ – СЛОВ'ЯН-МОРЯ І СУР'Я-МОРЯ

Відступ льодовика на північ і танення потужної товщі льоду спричинили величезні маси води, що наповнили озера Слов'янець і Хвалено на півдні Східної Європи. Озера тимчасово з'єдналися між собою через сучасний Манич.

Переповнене водами **Слов'ян-озеро** протоками (сучасні Босфор і Дарданелли) з'єдналося з Середземномор'ям і Світовим океаном – і стало відтоді **морем**. Його названо **Слов'ян-море**. Водночас утворилося ще одне неглибоке **море**, назване **Сур'я-море**, або **Сур'язьке** (по-нинішньому називалося б Сонячне, від тодішньої назви Сур'я – Сонце; нині **Азовське**). Утворилися і **лимани** Дністра та Славутича-Буга. **Хвалено-море** залишилося **озером**. Хоча за великі розміри його називають морем.

УТВОРЕННЯ НОВОГО ПІВОСТРОВА СЛОВ'ЯНЕЦЬ

Утворився і новий півострів з химерними обрисами берегів, названий **Слов'янець** (нині Крим). Західна частина гір Казки, прорізана руслом річки Дани (нині Дін) опинилася на півострові. Ці гори також названо **Слов'янські**.

Археологія довела: в X тисячолітті до н. е. відбулися значні зміни в обрисах території півдня Східної Європи, або України Слов'янців: утворилися два моря і півострів, що їх нині ми сприймаємо як одвічні, а насправді утворені на очах у тодішньої людності старослов'янців-праукраїнців.

РОЗДІЛ 2

ЖИТТЯ

СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У МЕЗОЛІТІ.

ДРУГА СЛОВ'ЯНА-УКРАЇНА

IX—VIII—VII тисячоліття

(9000—8000—7000—6001 pp.) до н. е.

I—II—III тисячоліття

(1—1000—2000—3000 pp.) н. у. л.*

ВІДНОВЛЕННЯ І ВІДБУДОВА ЗРУЙНОВАНОГО ЛЬОДОВИКОМ

Мезолітом (*мезо* – середній) наука назвала перехідну епоху між палеолітом (старокам'яним) і неолітом (новокам'яним) віками.

Епоха мезоліту тривала три тисячоліття, тоді як попередня епоха – палеоліт – налічувала майже мільйон років. З часів мезоліту слов'янці почали своє Дажбоже літочислення (національне українське літочислення).

Природа заліковувала завдані льодовиком рани: висихала земля на поверхні; з'явилися першотрави, за ними купці та дерева; висихали болота; утворилася річкова мережа. “Вічна мерзлота” скрізь щезала, але поверхня землі ще довго була перенасичена водами. На початку мезоліту клімат був теплим і сухим, тому земля швидко висихала.

Остаточно на території Східної Європи встановилися три природні зони: степи на півдні, великі лісостепи з дібров у центрі, листяні та хвойні ліси на крайній півночі. З сусідніх територій, що їх не займав льодовик, приходили і жили табунами тварини: зубри, тури, олені, дикі коні, кабани, зайці. З ними поверталися звірі: ведмеді, вовки, лисиці тощо.

З кожним тисячоліттям мезоліту кліматичні умови ставали теплішими і вологішими, а під кінець мезоліту, як свідчать археологи, на півдні клімат став близьким до субтропічного. Тут були поширені теплолюбні рослини.

Слов'яням-праукраїнцям, котрі пройшли важку життєву школу льодовикового періоду, жити ставало легше. Услід за льодовиком,

*Н. у. л. – національне українське літочислення.

що відступав, з півдня Східної Європи поверталася слов'янсько-праукраїнська людність і заселяла свої віковічні землі: всю Україну Слов'янців. Частково поверталися нащадки слов'яно-праукраїнців з Балкан, Подунав'я, навіть Закавказзя. То були зовсім інші покоління, але нащадки тих, хто мусив мігрувати перед льодовиком. Вони зберегли веде про землю предків.

Льодовик залишив багато родючого лесу-ґрунту, що сприяло розвиткові землеробства.

За три тисячоліття мезоліту слов'янці-праукраїнці заселили й освоїли майже всю територію Східної Європи, навіть лісову зону. Господарська діяльність порівняно з палеолітом докорінно змінилася: мисливство і рибальство стали другорядними, поступившись місцем мотичному (саповому) землеробству і відгодівлі приручених тварин заради м'яса і шкір.

Зате мисливство і рибальство залишилися основними на півночі у лісовій зоні, де природні умови не сприяли землеробству, але домашнє тваринництво там розвивалося добре. Тодішні мисливство і рибальство велися вже на вищому технічному рівні: лук і стріли полегшували сезонне полювання; рибальство велось з допомогою примітивних човнів, кістяних гачків, сіток; узимку практикувалося підлідне рибальство. Дуже скоротилося привласнення природних дарів і знищення природи заради харчування.

І нині людство харчується в основному за рахунок землеробства і тваринництва – іншого не вигадали. Нова економіка дала слов'яно-праукраїнській людності запаси харчів, зникло таке небезпечне голодування.

Дерево, камінь, кремень, роги і кістки залишилися головним матеріалом для виготовлення знарядь праці та прикрас. Камінні макроліти (більші камені) йшли на виготовлення мотик (сап), сокир, тесел – вони переважали у населення лісової зони. Винайдено лучкову дрель для свердління. Найбільшого розвитку і поширення набула обробка кременю: навчилися виготовляти дуже тонкі кременні пластини, різноманітні на вигляд. Їх вкладали у пази дерева, рогу чи кісток – і мали готові кременні ножі, наконечники списів і гарпунів для рибалки, наконечники стріл для луків тощо. Наука стверджує, що під кінець мезоліту більшість знарядь праці виробляли вже не надомно, а в примітивних майстернях. Це вже було **пра ремесло** (по-нинішньому – початки промислового виробництва).

Мезоліт названий епохою кременних мікролітів, лука і стріл та широкого впровадження землеробства.

Для осілого життя слов'янці-праукраїнці будували оселі: спочатку землянки та напівземлянки, згодом хати з дерева, глини чи каменю – залежно від того, якого матеріалу було вдосталь у тій

місцевості. Оселі розташовувалися у долинах річок, на палях над водою, на горбах. У деяких місцевостях оселі на горбах обгороджували земляним валом з дерев'яним частоколом або кам'яним муром і називали городищем. Це був праобраз майбутніх міст. Обгороджували, мабуть, з тієї причини, що з неї обгороджуємо нині свої садиби.

Стався поступ і в побуті: з'явилися виліплені вручну глиняні горшки і миски, хоча ще й не випалені. Їжу в горшках варили, як стверджують археологи, кидаючи туди розжарене каміння. Їли з мисок. Одягалися вже не просто в шкіру, а зі шкір шили одяг кістяними голками і жилами.

Археологи відкрили чимало побутових речей того часу: ступки, товкачі, камінні зернотертки, ями для зберігання зерна та інших продуктів.

Останнього тисячоліття мезоліту (VII тисячоліття до н. е.) економіка слов'янців – землеробство-тваринництво – давала щоразу більше продуктів, людність ліпше харчувалася. Отже, значно збільшилася кількість населення. Відкопані зерна пшениці, ячменю, жита, проса, вівса, кістки худоби, свиней, кіз, овець ілюструють тодішнє землеробство-тваринництво. Викопані плоти і човни свідчать про водний транспорт та обмін продукцією.

При оселях археологи відкрили могильники-цвинтарі та окремі поховання. Вже тоді розвивався гуманний культ пошанування померлих предків. У могилах переважають скорчені поховання зі складеними перед обличчям руками. Похованих посипали червоною вохрою (символ вогню і тепла).

Духовне життя праукраїнців цієї епохи виявлялося у вірі та мистецтві. Віра в єдиного Господа Дажбожа з'явилася ще в пізньому палеоліті. За три тисячоліття мезоліту віра значно розвинулася і поповнилася.

Спостерігаючи Всесвіт, складали нові веди, молитви і пісні про Творця Див-Неба та Землі Дажбога. Серед цих вед науковці виділяють веду про створення Господом Дажбогом з космічного вогню-перуна і космічної води-дани першослов'янців-праукраїнців: Пратата **Слов'янця-Землероба** і Праматір **Ладу** (Красуню; Лада – гарна), що від них пішла слов'яно-українська людність. (Адже вірять християни, що єврейський бог Єгова-Саваот створив першого чоловіка Адама з глини, а жінку Єва з його ребра.)

Тоді ще не знали образів-ікон, статуї тощо. Єдиного Господа Дажбога позначали, як сказано, символом двох кольорів – **синім і жовтим**. Синій – Див-Небо, Всесвіт. Жовтий – Сонце і всі жовто-золоті світила на Див-Небі. Космічне синьо-жовте поєднання кольорів – це символ Дажбожий, це – Володар Всесвіту, це – праукраїнський Бог-світогляд, совість і любов пранації.

Синьо-жовтими кольорами малювали-прикрашували місця, де слов'янці збиралися і славили свого єдиного Господа Дажбога: у чарівних гаях, біля тисячолітніх дубів, біля чудових скель, що під ними б'ють світлі джерельця, а також в оселях, у побудованих Святинях, що мали форму відкритої ротонди з колонами. Укладали обряди віри, молитви-прохання, молитви-подяки, пісні-славу і танці в Його честь.

Символи синьо-жовтих кольорів – це віковичне божество української нації, національне серце та дух, національна мудрість життя. Вони – натхнення, мудрість, надія, віра і любов, оптимізм, стан щастя і майбуття, працьовитості нації.

Відомості про віру і світогляд слов'янців-праукраїнців цих давніх епох навіть без письмових свідчень дають записані згодом веде й народна творчість, що тисячоліттями передавалися від покоління до покоління. Тому ці припущення науковців є достовірними. Віра формувалася досить швидко, але змінювалася мало. Світогляд протягом тисячоліть також мало змінювався.

Суспільний лад протягом мезоліту в слов'яно-праукраїнської людності продовжував бути **первісним** з матріархатом і спільновласністю. Жили громадами-селями, спільно володіли землею зі всіма угіддями, спільно обробляли землю і вирощували тварин, спільно споживали все вироблене і дари природи; спільною власністю були і знаряддя праці. В громаді-селі панувало народовладдя: всі найголовніші справи громади вирішувало віче дорослих, а поточні – обрана вічем рада жінок-старійшин.

Чимало пам'яток про життя праукраїнської нації в мезоліті знайдено на території сучасної України і поза нею – на давніх українських землях, що нині заселені колонізаторами нашої землі. На території сучасної України – на Чернігівщині, Прип'ятщині, Полтавщині, у верхньому Дністрі, Заверховинні, на півдні і в печерах-вертебах Криму. Відомо близько 400 поселень цього періоду.

Видатною пам'яткою слідів життя слов'янців-праукраїнців у мезоліті та неоліті є Кам'яна Могила – пагорб над річкою Молочною біля села Терпіння на Мелітопільщині Запорізької області. Колись це був пісковиковий моноліт площею понад три гектари, що у його товщах прокопали печери і гроти. Тепер це горб з кам'яними брилами на поверхні. Кам'яна Могила розміщена на півдні поза межами зледеніння, тому в її печерах і гротах збереглося чимало пам'яток як палеоліту, так і мезоліту, особливо зображення на стінах сцен прадавнього життя, тварин; знайдено і культові вироби, названі чирингами. Всесвітню славу принесли більше тисячі зображень, вибитих чи прокреслених на твердому пісковіку, – письмо, чіткі та зрозумілі малюнки і таємничі сплетіння різних символів. Кам'яна Могила – унікальна пам'ятка при-

роди та історії, важливе джерело для розуміння мистецтва і вірувань слов'янців-праукраїнців.

За місцем розкопок археологічна культура життя слов'янців-праукраїнців у мезоліті означена як кукринецька, сюреньська, білоліська, рогалинська, гребениківська, свідерська, гірсько-кримська, славуто-прип'ятська, кудлаївська, донецька тощо. Зрозуміло, що культура тодішнього життя слов'янців-праукраїнців мала неістотні відмінності на різних територіях Слов'яни-України, але загалом вона є одним цілим.

За три тисячоліття мезолітної епохи наші прапредки – слов'янці-праукраїнці – заклали міцні основи економіки і культури свого життя, що в епоху неоліту досягло високого рівня цивілізації, названої національними дослідниками *слов'янською* цивілізацією. Нині її частіше називають *праукраїнською* цивілізацією.

Ця цивілізація вийшла на всесвітній рівень.

Москвотюркські колонізатори забороняли назву *слов'янська* цивілізація. Примушували називати її “*трипільською*”. У 1896 році археолог Вікентій Хвойка провів перші розкопки поселень слов'яно-праукраїнської культури біля села *Трипілья* на Київщині. Звідси і теперішня назва – трипільська. Але він назвав відкриту ним культуру життя *слов'янською*, за що мав великі неприємності від царського уряду. Названо трипільською, так називають понині. Сучасні науковці стверджують, що *слов'яно-праукраїнська* культура, або цивілізація, поширена від гір Верховини по всьому лісостепові і степові Східної Європи аж до гір Урал. У межах сучасної України виявлено біля тисячі поселень цієї видатної цивілізації. Населяло їх понад один мільйон осіб.

РОЗДІЛ 3

ЖИТТЯ

СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У НЕОЛІТІ.

ВИДАТНА СЛОВ'ЯНО-ПРАУКРАЇНСЬКА

ЦИВІЛІЗАЦІЯ

VI—V—IV тисячоліття

(6000—5000—4000—3001 pp. до н. е.)

IV—V—VI тисячоліття

(3001—4000—5000—6000 pp. н. у. л.)

Епоха неоліту, або новокам'яна культура, життя наших прапредків слов'янців-праукраїнців Східної Європи тривала три тисячоліття.

Неоліт, мідний і бронзовий віки-епохи – всього п'ять тисячоліть – часи видатної слов'яно-праукраїнської цивілізації.

Кліматичні умови неоліту в Східній Європі, за даними археологів, були особливо сприятливими й оптимальними. Тепла і волого було достатньо навіть на півночі Східної Європи, а на півдні росла теплолюбна субтропічна рослинність. Це забезпечувало високі та сталі врожаї, що давало високий рівень життя слов'яням-праукраїнцям.

Уся територія Східної Європи того часу була густо покрита оселями слов'янців-праукраїнців. У кожному селі початку неоліту, за археологічними даними, жило до сотні мешканців, у кінці неоліту – по кілька тисяч чи кілька десятків тисяч. З'явилися першоміста з ремісництвом і землеробством-тваринництвом. Вони ще мало відрізнялися від сіл. Побудовано і першоміста-пристані по берегах річок і Хвалено-моря, Сур'я-моря і Слов'ян-моря з ремеслом та обміном-торгівлею водним шляхом.

Людині для її життя потрібні три головні умови: перша – житло зі всіма зручностями (хата-дім чи квартира, але не печера); друга – продукти харчування; третя – одяг. Коли все це є в достатку, тоді людина вже хоче творів мистецтва – книжок і картин, музики і співів, навіть предметів розкоші. Цього бажали слов'янці тих часів, цього хоче кожна людина й нині. Тому головним у житті людей є виробництво благ, тобто господарська діяльність, або економіка. Літопис життя кожної нації – її економіка і рівень життя людності, а не життя-діяльність правителів чи війни.

ЖИТЛО

Хати будували одно- чи двоповерхові, з двосхилою покрівлею з очеретяних або солом'яних снопів. Будували з дерева, глини і каменю. У більшості регіонів житлові будинки мали нижню частину для господарських потреб і верхню – для проживання сім'ї чи роду. В хатах було кілька кімнат та інших приміщень з круглими вікнами, піч-лежанка, прості меблі. У головній кімнаті-світлиці на чільному місці оформляли прикрашений синьо-жовтими кольорами вівтар-жертвник для спалювання колосків чи пахучих трав на честь Дажбога. Хати для сім'ї чи роду будували громадою. В окремих регіонах через кожні 50 років старе житло спалювали і будували нове.

Споруджували будівлі громадського призначення: будинок для Ради старійшин і Святиню Дажбога, а також господарського – склади і великі стайні для тваринництва.

Села під кінець мезоліту були великими: розкопано характерне Майданецьке поселення на дві тисячі помешкань-хат, розміщених десятима концентричними колами з радіальними вулицями.

ГОСПОДАРСТВО. ЗЕМЛЕРОВСТВО

Основою господарської діяльності слов'янців-праукраїнців у неоліті стало землеробство-тваринництво, ремесло, будівництво жител, а також водний транспорт для обміну-торгівлі, що з'єднував усі галузі господарства в єдине ціле. Мисливство, рибальство і збиральництво дарів природи були, але вони стали другорядними.

Будучи основною галуззю господарства в епоху неоліту, землеробство піднімалося на вищий технічний рівень. Винайдено простий дерев'яний **арій (рало)**, або первісний плуг. Кінець леміша арія був роговий або кістяний. Перші арії-плуги тягнули люди, згодом запрягали тварин. Використовували тяглову силу биків, а з IV тисячоліття до н. е. і коней, що ще більше підвищило технічний рівень землеробства і продуктивність обробки ріллі.

Мотичне землеробство обмежувало площі оброблюваних нив. Арій-плуг дозволив швидше й ефективніше обробляти більші площі ріллі під посіви, вирощувати більше зерна, льону, конопель, овочів. Арій-плуг постійно вдосконалювали для збільшення його продуктивності.

Винахід арія-плуга змінив і назви землеробів: назва *мотичити-землеробити* виходила з ужитку. У степах землероби стали називатися **арії**, або **арійцями** (від *аріти-землеробити*, нині – *орати*); на Поділлі землероби називали себе **арушитцями**, або **аруситцями** (від *арушити-орати*, або *арусити-землеробити*, згодом назва змінилася на *руситці*, але вийшла з ужитку); у лісовій зоні, де землеробство було можливим лише на полянах-галявинах та вируб-

ках, землероби називали себе **полянци** (від *полянити-землеробити*). Ці давні назви не дійшли до наших часів або дійшли у зміненому вигляді і з новим значенням. Еллінський історик Геродотос неправильно записав від купців-еллінців назви: *аруситців* на заході як “*скитців-орачів*” (*арійців*), а *арійців* у степах на сході як “*скитців-землеробів*”. **Тоді ці назви були якраз навпаки.**

У ці часи почали застосовувати перелогову систему землеробства і мали добрі врожаї зерна кількох сортів пшениці, жита, ячменю, вівса, проса, бобових, овочевих культур, льону і конопель для виготовлення тканин. У садах вирощували аличу, яблуні, груші, сливи, вишні, абрикоси, виноград і маслини (у степах), ягідники.

Збирали врожай серпами з кремінним лезом, мололи зерно на кам'яних зернотертках. Зберігали зерно у великих посудинах та вимашчених глиною ямах.

ТВАРИННИЦТВО

Археологи підтвердили наявність свійських тварин: великої рогатої худоби, свиней, овець і кіз, а з IV століття до н. е. – і коней. Коней привчили до плуга і до верхової їзди, останнє слугувало зручним і швидким транспортом. Тваринництво було присільським, відгінним. Були багаті пасовиська, навчилися заготовляти корми, де цього вимагала зима. Тому тваринництво було продуктивним.

МИСЛИВСТВО І РИБАЛЬСТВО

На території України Слов'янців водилося чимало диких тварин, звірів та птиці. Полювання на них давало додаткові дарові продукти. Морське, озерне й річкове рибальство давало свіжу, в'ялену і солону рибу. Сіті плели чоловіки з кропив'яного волокна.

Продуктів для харчування людності й обміну з іншими оселями-селями чи сусідніми націями було достатньо.

РЕМЕСЛО

Розвиток ремесла (нині – промисловості) був високим як для того часу.

У неоліті камінь, більше кремінь, залишався головним матеріалом (поруч з деревом, рогами і кістками) для виробництва знарядь праці. Однак обробка каменю і кременю досягла великої акуратності та тонкості шліфуванням поверхонь з доводкою і свердлінням, чого не було в попередні епохи палеоліту й мезоліту. Неолітичні вироби знарядь праці: наарійники, сокири й тесла з просвердленими вушками для держаків, булави, пили, серпи, ножі й скребки, наконечники списів і стріли, кістяні шпильки, голки, рибальські гачки, мотики з рогів вража-

ють гарною роботою. Всюди по Україні розкопано майстерні, що в них тоді виготовляли знаряддя праці та прикраси.

Ремесло виокремилося від землеробства і тваринництва в окрему галузь виробництва; з'явилися ремісники.

Надомне ремесло в землеробів залишилося переважно у зимовий час, коли не було землеробської праці.

Прядіння, плетіння, ткацтво

Відбулися зміни у виробництві речей побутового вжитку. Почали прясти нитку з вовни та рослинного лика, а з них плести різні речі. Це перейшло в ткацтво на примітивних верстатах; ткали спочатку грубі, а з часом і тонкі вовняні та лляні тканини – виробний матеріал, що його не давала природа. З тканин шили одяг. Нешкіряний одяг був зручним і гігієнічним для слов'янців-праукраїнців. Дуже поширеним було виправлення шкір і хутра, кушнірство.

Кераміка

Найбільше враження справляє викопаний археологами посуд: гостродонний і плоскодонний, кухонний і столовий, грубостінний і тонкостінний. Посуд вже не ліпили вручну з глини, домішуючи пісок, траву, товчені черепашки, полову. В епоху неоліту майстри вже знали *гончарний круг*. Він значно поліпшив якість посуду і дозволив різко збільшити його виробництво. Коли почали випалювати посуд, то він став керамічний. Тодішня кераміка викликає захоплення: гладка, тонка, дзвінка. Технічний і художній рівень кераміки високий. Зовнішню поверхню посуду до випалювання старанно прикрашали різноманітними орнаментами та фарбували.

Важливим явищем у світовій історії був розпис кераміки. Орнаменти на посуді по території України Слов'янців Східної Європи були дуже різноманітними: візерунки з прокреслених ліній і стрічок, ямок чи наколів, гребінцевого штампа чи стрільчатих меандр тощо.

Археологи почали називати знайдені пам'ятки культури посуду не лише за назвами місцезнаходження, а й за видом кераміки. До речі, це для неспеціалістів дуже складно вивчати і запам'ятовувати: культура лінійно-стрільчатої кераміки (Галичина, Волинь, Поділля), ямково-гребінцевої (басейн Славутича), гребінцево-наколчастої (Славуто-Донецька, найбільш поширена неолітична культура посуду), спірально-меандрової (Буго-Дністровська і Сурсько-Славутичька), розписної кераміки (Заверховиння). Напевно, був дуже поширений і дерев'яний посуд різного призначення, але він до наших днів не зберігся.

Людиноподібні стели

Давні слов'янці-праукраїнці вміли непогано обробляти камінь, про що свідчить дуже поширене виробництво плоскокаміньних людиноподібних стел на могили померлих.

ТРАНСПОРТ

Археологи відкопали немало возів, двоколісних колісниць, сани, великих і малих човнів, що підтверджує їх виробництво ремісниками, а також розвиток транспорту.

Слов'янці-праукраїнці в неоліті використовували річковий, морський і гужовий транспорт. Найдавніший – водний транспорт. Суднобудування простих човнів-довбанок зі стовбурів дерев було широко розповсюдженим.

Морський транспорт був дуже поширений по морях Багатому (Балтика), Студеному (Північний Льодовитий океан), Хвалено (Каспій), Сур'язькому (Азовське) і Слов'янському (Чорне). Це були малі каботажні перевезення між пристанями. Дослідники вважають, що вже тоді були поширені морські пристані-порти.

Розвивався і вдосконалювався колісний, або гужовий, транспорт, а взимку – санный. Колеса возів були з суцільних стовбурів товстих дерев, тому важкими. Запрягали биків, а згодом і коней. Слов'янці-праукраїнці першими у світі почали використовувати двоколісні колісници. Зробили упряж. Гужовий транспорт мав велике значення у південній частині Східної Європи, де річки течуть переважно з півночі на південь, а в напрямку захід-схід річкового транспорту немає. Обмін-торгівля посилювалася у другій половині існування слов'яно-праукраїнської цивілізації – у IV–III тисячоліттях до н. е. Це підтверджує “імпорт” – знайдені речі на сусідніх територіях.

НАЗВИ МОРІВ, ПОРТІВ, РІЧОК, ГІР

Назви морів і портів слов'янці майже не змінювали. Та згодом їх поміняли колонізатори (колонізаторські назви – в дужках). Деякі порти до наших днів не збереглися.

На Сур'я-морі: Данаград (гирло Дани-Діну), Сур'яград (гирло Купані-Кубані), Мореград (Маріупіль). Основні порти на побережжі Слов'янця: Хорсслав (Керч), Слов'янслав (Феодосія), Сур'язслав (Судак), Корсслав, або Корсунь (Севастопіль), Лукомор'я (нині – Скадовськ), Арійслав (Євпаторія). У лиманах – Олешград, Біломор'я, Березань, Тивроград (Одеса), Білград; Смілоград та Істроград у гирлі Дунаю. Вимагають дослідження назви портів по побережжях Багатого, Студеного, Хвалено морів.

Головні річки називали: Слов'яна-дана (Славутич, *дана* – вода і річка по-тодішньому), Дана-істра (Дністер, *істра* – бистра), Стри-дана (Стрий, *стри* – швидка), Прутка-дана (Прут), Істра-дана (Данай, Дунай), Дажбожа-дана (Буг чи Бог, дві річки), Болга-дана (Волга), Ярило-дана (Урал, Сонячна), Купань-дана (Кубань).

При переході до патріархату частину рік перейменовано чоловічим родом: Славутич, Дністер, Прут, Данай-Дунай, Буг, Болгар (Волга), Ярун (Урал) тощо.

Свої гори називали: Верховина з вершиною Горяна (Карпати, Говерла), Камінні, або Камінці, з вершиною Народна (Уральські), Казка з вершинами Білобож і Казка (Кавказ з Ельбрусом і Казбеком), Слов'янці з вершиною Дажбог (Кримські, Роман-Кош).

НАУКОВІ ВЕДИ-ЗНАННЯ. ПИСЬМО

Наука – сфера людності діяльності, що одержує і застосовує теоретичні об'єктивні знання про дійсність і є складовою частиною духовної культури нації.

Наука виникла з практичних потреб слов'яно-праукраїнської людності, пов'язаних із землеробством, будівельною технікою, ремеслом, мореплавством, астрономією, пізнанням явищ природи, вивченням матеріального світу тощо.

Слов'янці-праукраїнці вивчали Див-Небо, або Всесвіт, і на практиці застосовували ці знання. Вивчили рух (річне коло) Яра-Сонця по 12 сузір'ях Зодіаку та рух Сварога-Місяця (Сваріг-Дворіг). Дали назви, пов'язані з землеробством, усім вивченим сузір'ям Зодіаку (і не лише їм!): Арій-Плут, Борона, Віз, Перун, Велес, Пасіка, Коза, Квочка тощо. Слов'янці-праукраїнці склали схему видимого зоряного неба – в багатьох місцях України знайдено на стінах печер і на рогах убитих тварин схеми розташування сузір. Зоряну Галактику, або Молочний Шлях, називали Прадеревом Світу. Вважали, що сур'ї-зорі – це далекі світи, де правлять боги-сини Господа Дажбога. На основі вивченого склали простий і загальнодоступний астральний (зоряний) календар, що в ньому рік виміряли за часом повного проходження Сонця Зодіаком. Початок року припадав приблизно на день весняного рівнодення. Кожному місяцеві року дали назви, які в дещо зміненому вигляді дійшли до наших днів: Білояр (березень), Цвітень, Травень, Красень (червень), Червень (липень), Серпень, Велесень, Грудень (жовтень), Овсень (листопад), Студень-коляда (грудень), Просинець (січень), Лютень.

Мали початкові знання з геометрії, що їх застосовували при будівництві. Були свої міри довжини і ваги.

Знали лічбу і придумали цифри-рези. Припускають, що цифри мали такий вигляд:

1 – |, 2 – Z, 3 – ∃, 4 – Ч, 5 – Ъ, 6 – Ъ або 6, 7 – 7, 8 – 8, 9 – 9, 10 – 10 і т. д.

Цифри-рези зображали півпалочками, наприклад:

1 – | (одна палиця), 2 – Z (дві півпалочки на довгій палці); 3 – ∃ (три півпалочки на палці); 4 – Ч (чотири півпалочки);

5 – (п'ять півпалочок); 6 – або (шість півпалочок);
7 – (сім півпалочок); 8 – і т. д.

При лічбі виникла десяткова система цифр. Існує припущення, що десяткову систему цифр і обчислення слов'янці-арійці принесли до Індії. Видозмінені цифри запозичили арабі й передали їх європейцям.

Не встановлено, що слугувало слов'янням за гроші. Припускають, що це були клаптики цінного хутра з написом вартості на них. Їх називали гривнями.

Економіка та обмін-торгівля не могли обходитися без обчислень і записів. Писемність у слов'янців-праукраїнців не викликає сумнівів, нині алфавіт-черти детально розшифровує наука.

З господарських потреб виникла слов'яно-праукраїнська писемність (підтверджують *тертейські таблички*, що їм 6500 років, та недавно розшифроване тогочасне письмо на кераміці). Це було буквене письмо, воно вдосконалювалося і слугувало слов'янням-праукраїнцям у IV–III–II тисячоліттях до н. е. У I тисячолітті до н. е. його замінено новим письмом – *глаголицею*, що в ньому поєднувалися букви і цифри, а це мало свої плюси й мінуси. Написані глаголицею до нас дійшли так звані десять “київських листків”. Багато написаного за тисячоліття чертами і глаголицею знищено (як поганське), при введенні та становленні християнства.

Всесвітня історія визнала першим буквеним письмом письмо семітів фінікійців (приголосні без голосних), що з'явилося у другій половині II тисячоліття до н. е. Фінікійське письмо не збереглося, його букви розшифрували на фінікійській кераміці (як і наші слов'яно-праукраїнські розшифровують нині на українській кераміці). У фінікійців не було єдиної держави, лише держави-міста з територією-околицями. Держава-місто Тір торгувала зі слов'янями-праукраїнцями, мала свої купецькі квартали: Тір у нашому місті Білгород та Бористен на тоді ще півострові Березань. Існує версія щодо запозичення фінікійцями букв у слов'янців-праукраїнців і прилаштування їх до своєї мови.

Слов'янці-праукраїнці писали на дощечках, виправленій шкірі, бересті, тому оригінальні носії письмен не збереглися, як, наприклад, випалені глиняні дощечки-письмена у Дворіччі. Будемо сподіватися на нові археологічні та дослідницькі матеріали про нашу праписемність.

Наявність писемності свідчить про високу культуру цивілізації слов'янців-праукраїнців. Адже, якщо була писемність, то мали бути і навчальні заклади, де навчали письма, лічби тощо.

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ. ДАЖБОЖА ВІРА

У духовному житті слов'янців-праукраїнців головною була віра, що постійно розвивалася, доповнювалася і зміцнювалася. Власне,

на основі віри тоді з'являлися веди, філософські концепції, пісні, народна творчість.

У неоліті з'явилася нова філософія і призвела до появи, крім синьо-жовтих кольорів, ще одного символу-зображення – єдиного Господа Дажбога. Нова філософія визнала, що світ є матеріальний і духовний, а людність повинна жити за правилами (законами) життя. Матеріальний світ названо ЯВ і позначався він знаком – Я. Духовний світ названо НАВ і позначався – Я. Правила праведно-безгрішного життя названо ПРАВ і позначалися – І. Ці позначення об'єднано в єдиний знак і названо **Трисуття** – ЯІЯ. Трисуття означало: Господь Дажбог дав своїй слов'яно-праукраїнській людності три сутності життя: світ матеріальний (явний) – ЯВ, матеріальне життя, щоденне і видиме; дух НАВ – світ духовний, невидимий, свідомість життя; правила ПРАВ – світ правил-заповідей для безгрішного життя на Землі. Божі заповіді в сучасних релігіях є не що інше, як ПРАВ у давньоукраїнській вірі. Дажбожий символ – ЯІЯ – зображали скрізь, щоб постійно нагадував кожній людині про виконання правил-заповідей праведного життя. Згодом Трисуття, нині Тризуб ЯІЯ, стало основним символом віри в Господа Дажбога.

В епоху неоліту в центрі осель вже будували Святині Дажбога: відкриту ротонду з колонами. На верху випуклого даху ставили Трисуття. Святині не були великі за розміром. Віруючі стояли чи сиділи довкола Святині, вони не могли зайти, як нині заходять до храмів. Архітектура Святинь не була пристосована для богослужінь узимку. Не будували Святині типу нинішніх храмів, що в них віруючі могли б знаходитися всередині. Та саме такі храми, як показує досвід античності, зберігаються найдовше.

Святині зводили у надзвичайно мальовничих куточках природи. При них у хатах жили перестарілі (на зразок монастирів). Їх називали Святилища. Було відкрито найвідоміші комплекси: на берегах Бугу біля Саврані та Збруча – горб Богит, що біля нього недалеко в Збручі-річці знайдено стародавню статую Дажбога (її неправильно названо статуєю Святовита-Рода).

Добре це чи ні, але професійних дажбожслужителів на той час не було. На громадських засадах богослужіння відправляли чоловіки-старійшини почергово. Богослужіння притаманне архаїчним вірам, але збереглося й донині у всіх вірах. Воно залежить від рівня культури людей. Нині існують міжнародні богослужіння, наприклад, у християн та мусульман тощо.

Обряд богослужіння справляє великий духовний вплив на більшість осіб, котрі присутні на ньому. Він проймає дух людини, одухотворює, гармонізує чуття, викликає навіть афект. Молитви-

прохання, молитви-подяки, гімни на честь Всевишнього Дажбога, покаяння щирим серцем – своєрідна школа духу особи. Святиня з її обрядами культу допомагала певному духовному ростові особистості, як і нині богослужіння в храмах, п'єса чи опера. Культ віри ніби наповнений “святим” змістом. Не дивно, що і нині кожна віра надає великого значення обрядам, зовнішньому і внутрішньому виглядові храмів. Так само й атеїсти надавали великого значення виглядові своїх будинків культури, гаслам, заходам.

Кожна поважна нація створює свою архітектуру храмів. Слов'янські праукраїнські будівничі часів неоліту вкладали все своє вміння і фантазію у будівництво та оздоблення Святинь. У центрі Святині був митецьки виконаний жертівник, над ним велике – також митецьки виконане – Трисуття. Колони ротонди оздоблювали візерунками та синьо-жовтими кольорами.

Синій і жовтий кольори – це священні астральні (небесні) кольори неба і світил. Саме тому їхнє поєднання має магічний вплив на людей, чого не мають інші поєднання кольорів. Це можна назвати божественним поєднанням кольорів.

Старійшина-Дажбогслужитель говорив та заспівував молитви, а віруючі дружно підтримували їх, зливаючись в єдине одухотворене ціле. Обряди були дуже урочистими, пишними і натхненними, запам'ятовувалися віруючим. Дажбожа віра пильно стежила, аби не виділялися особи, ласі до особистого чи монархічного одновладдя, не зазіхали на збагачення за рахунок інших осіб чи громади, а щоб жили відповідно до вироблених громадою благ.

СВЯТКУВАННЯ

Слов'янці-праукраїнці мали сталі свята. Кожного місяця були святкові дні чи тижні. Найголовніші свята:

Березень – Новий рік та Благовіщення Дажбоже, жайворонковий тиждень.

Квітень – День Ярила-Сонця – Великдень Світла Дажбожого, Вербний і Білий тижні, Навський духовний тиждень і Провідна неділя.

Травень – Свято землероба-арія – день Пратата Арія.

Червень – Всевишній День – Зелені свята й обхід нив, клечальна неділя, тиждень Семияра Купала.

Липень – Перунів (громовий) місяць.

Серпень – тиждень Обжинок.

Вересень – Різдво Праматері Лади-Лелі (рівнодення).

Жовтень – Поминальний тиждень.

Листопад – проводи осені: овсень приїхав на білому коні (сніг).

Грудень – Різдво Світла Дажбожого, відродження Ярила-Сонця, Свята вечеря і Коляда.

Січень – тиждень боротьби Господа Дажбога з Чорнобогом (Дажбог перемагає).

Лютий – Стрітення – зустріч весни з зимою, Масниця – проводи зими і тиждень Семаргла – запали сніги.

Ці свята і пов'язані з ними обряди святкування з'явилися в часи неоліту і зародження слов'яно-праукраїнської цивілізації. Вони розвивалися і доповнювалися з тисячоліття в тисячоліття. У депо зміненому вигляді і пристосовані до християнства дійшли до наших днів.

Насильно введена нова віра – християнство – ні карами-роздаваннями, ні прокляттями-анафемами не змогла подолати ці обряди даждбожизму. Мусили пристосовувати даждбожизм до християнської віри. Ці прадавні старослов'янські обряди даждбожизму нація культивує і нині. Ними вона сильно духовно. Їх потрібно шанувати, розвивати й прилаштовувати до нових реалій життя. Це допомогло зберегти національну самобутність і вистояти в тяжкій багатовіковій боротьбі проти різних колонізаторів. Дух єдиного Господа Дажбога оберігає й допомагає нації жити і в нинішніх умовах. Цей Дажбожий дух невмирущий.

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Усна народна творчість була надзвичайно поширена. Вона виражала дух і творчу силу мільйонних мас.

Народна творчість слов'янців-праукраїнців неоліту представлена *ведами* (веди – знання, від ведити – знати). Цю назву ми забули чи відцуралися, а замість неї вживаємо еллінське *міти*.

Через тисячоліття до нас дійшли найдавніші веди, що представляють усі види народної творчості: веди-оповідання, веди-казки і байки, веди-гумор, веди-філософія, наукові веди, веди-фантастика, веди-прислів'я тощо.

Найголовнішими були *Дажбожі веди* – веди на тему Дажбожої віри. З-поміж них виділяється *веда про єдиного Господа Дажбога*: до створення Всесвіту був лише Дажбог. Він сотворив Небо-Див і Землю, відділив воду від супі, розділив Світло і Темряву, Правду і Кривду. Дажбог з космічного вогню-перуна і космічної води-дани сотворив людей – прабатьків слов'янців-праукраїнців: Пратата **Арія** і Праматір **Лелю** (Леля-Любов, звідси леліяти-виховувати молоде покоління). Як бачимо, у слов'яно-праукраїнській цивілізації помінялися назви прабатьків: Пратата в палеоліті-мезоліті називали Слов'янець, тепер при землеробстві – Арій; Прамату називали Лада, тепер – Лель, а назва Лада залишилася за поважаними жінками старшого віку.

Інша *веда пояснювала про суть помічників* Господа Дажбога.

Яр-Сонце (у регіонах називали ще Ярило, Хорс та Корс, Сур'я-Зоря), або Денне Око Його, управляє світлом і теплом. Удень

подає людям світло-тепло і стежить за їхньою поведінкою. Коли люди грішать, Денне Око закривають хмари, ненадовго чи надовго, змушує людей задуматися і не грішити, покаятися перед Господом Дажбогом.

Сваріг-Місяць (Сваріг-Дворіг), або Нічне Око Його, не дає вночі великого світла і тепла, лише з сур'ями-зорями освітлює злегка ніч для тих людей, хто змушений не спати, і стежить за поведінкою кожної людини.

Іншими помічниками Господа Дажбога вважали: Дану, Перуна, Стрибуна, Велеса, або Волоса, Макошу, Морену.

Дана допомагає керувати небесною водою – дощем, градом, снігом, туманами. Перун – допомагає керувати небесним вогнем. Стрибун – рухом повітря, вітром. Велес, або Волос, – іменем Господа Дажбога опікується тваринами і звірами, землеробством-тваринництвом та обміном. Макоша – покровителька дівочої долі, жіночої праці і породіль; у її руках Доля; вона знає, яка доля кожної людини. Вона ще й покровителька Любові. Любов – святе почуття між людьми різних статей, основа створення сім'ї і народження нової дитини; любов – космічна сила, що через неї існує людський світ, – творить і руйнує. Існує ще любов материнська і батьківська, доньчина і синова, внуків і правнуків, любов до нації та людства.

Велика Прамати – Лада – перевтілилася у Лель-Любов. Людина з'являється з Любові. Любов треба обожнювати і берегти. Є три основи Буття – Любов-Життя-Смерть. Любов і Смерть – сестри. Морена, або Мар'яна, – керує життям і смертю. Людина боїться смерті. Смерть потрібно любити, бо момент смерті, за ведою, – момент просвітління; особа переходить в інший світ – вічний світ духів. Який це буде світ – духів добрих чи духів злих залежить від того, доброю чи злою була людина при житті. У житті треба бути добрим. Добрі духи померлих людей перебувають на своїй землі, вони невидимі, допомагають своєму роду.

За *іншою ведою* про єдиного Господа Дажбога: Яр-Хорс-Сонце – це Око і Обличчя Дня Його; Сваріг-Місяць – Око Ночі Його; Сур'ї-зорі ясні – Обличчя Ночі Його; Перун-грім-блискавка – Голос і Гнів Його; Дана-дощ – Сльози Радості Його, а сніг – Сльози Печалі Його; Стрибун-вітер – Дихання Його.

Існувала *веда про загробне життя*. Далеко на Півночі, за північним краєм гір Камінців (Уралу), знаходиться Країна (Україна) Бурей (Бурани) вічних зим і холодів. Там є вхід під землю. У темному підземеллі нидіють душі грішних людей. Бурей захопив красуню, синьооку слов'яночку Золотоволоску і тримає в Золотій Горі, де все сяє золотом і дорожцями. Час від часу він звертається до Золотоволоски з проханням стати його дружиною, віддати невинність. Вона тисячоліттями відмовляється. Тоді Бурей сердиться, метає холодом і бурями, буранами. До цієї Країни Бурей

на крилах перелітних птахів долетів юнак Арійслав. Все він бачив своїми очима, на крилах птахів повернувся і про все розповів.

Вірячи в загробне життя, померлим клали у труну їхні знаряддя праці, продукти тощо.

Вед було тисячі й тисячі на всі випадки життя. Вони оповідали і про буденне життя, і про космічні явища, загробне життя, про мораль, задовільняючи майже всі потреби в житті слов'яно-праукраїнської людності. Їхнє виховне значення неоціненне. Лише незначна частка вед дійшла до нас, як відгомін давнини.

ПОХОВАННЯ ПОМЕРЛИХ

З вірою пов'язане поховання померлих і культ їх пошанування.

Коли віра проповідує загробне життя, вона цим самим виховує культ померлих предків, бо вони ніби живуть в іншому світі, куди попадуть і живі нині нащадки. Їм доведеться там зустрітись, і буде незручно, коли не проявлено пошани до давно померлих предків.

Більшість вір проповідують смертне *тіло* і безсмертну *душу* людини. Мовляв, душа людини живе там, у загробному житті. Атеїсти стверджують, що тіло і дух, розум-свідомість смертні, а душі, як такої, взагалі нема. Коли людина помирає, на думку атеїстів, від неї не залишається нічого живого. Дивно, але саме атеїсти підтримують культ своїх вождів, будують для них мавзолеї, бальзамують їх, споруджують пантеони.

Культ пошани предків у слов'янців-праукраїнців був на високому рівні. За тисячоліття виробився певний обряд поховання. Поховання у різних регіонах України Слов'яни були різними. Ховали в окремих могилах, в групових, закопували труни в землю чи залишали їх на поверхні у спеціальних будиночках. Було й трупоспалення там, де вірили в божественність вогню. Хоронили в дерев'яних чи кам'яних скринях, нині – домовинах.

Над похованням насипали невисоку могилку чи й дуже високу могилу. Відомо, що в Єгипті фараони примушували рабів будувати для правителів пишні піраміди-гробівці не з піску в пустелі, а з каменю, що його привозили здалеку. Напші предки також споруджували такі високі могили-“піраміди” з ґрунту-глини. Ці могили-“піраміди” були складними архітектурними спорудами: копали яму, з колод чи каміння обладнували гробницю з виходом, що закривався. Над цією гробницею і насипали високу могилу з ґрунту-глини, брил каменю. У таку гробницю могли поховати одну особу чи рід, а то й більшість населення села. Найвища могила-“піраміда” збереглася біля села Старі Кодакі, називається вона Сторожова, має 45 метрів у діаметрі та 7 метрів заввишки, а раніше була вищою. Ці земляні могили значно зменшилися через так званий процес вивітрювання.

Згодом часто в могили наших предків збоку чи зверху азійські нападники кочовики-ординці ховали своїх ханів, навіть перейменовували могили *курганми* по-тюркськи. Це не означає, що могили їхні. Могили були і завжди будуть пам'ятками минулого нашої нації.

У деяких місцевостях похованих посипали вохрою, символом вогню і тепла, клали біля померлих їхні улюблені речі, щоб ті користувалися ними в загробному житті. Щороку у жовтні був тиждень пам'яті померлих предків. Тоді підновляли могили, відправляли обряд пам'яті. Біля могил висаджували купці, дехто дерева, а навесні – квіти. Це свідчить про культуру наших предків.

Найбільше високих могил у степовій частині нашої землі, при порогах Славутича. Це переважно могили купців та звияжців. Вони намагалися провести човни з товаром через пороги під час великої води без перевалки на гужовий транспорт.

У нас не було правителів-фараонів, а тому могили-піраміди набагато скромніші. Але ж вони були і збереглися донині. Ці могили – це ті самі піраміди, тільки українські. Як поховання, вони вимагають уваги, охорони, догляду і пошани. Це свідки нашого минулого. Їх треба реставрувати, підтримувати і показувати світові як сторінку нашої величної історії.

МИСТЕЦТВО

Мистецтво – один з основних показників духовного багатства нації, її цивілізованості.

Мистецтво слов'янців-праукраїнців часів неоліту було дуже різноманітне та вирізнялося високим художнім рівнем. Воно знайшло відображення у прикладному мистецтві. Більшість знайдених археологами знарядь праці з каменю, кременю, рогів і кісток не просто ужиткові речі. Вони вражають викінченістю форми і тонкою обробкою, часто з прикрасами. Орнаменти чи малюнки на посуді захоплюють складними візерунками, дво- чи триколірними, та дуже великим розмаїттям по регіонах. Виробляли художній посуд і у формі стилізованих бичка чи баранця, оленя, орла тощо.

Пластичне мистецтво (скульптура) представлене різноманітними фігурками людей (частіше жінок), тварин, птиць. Зустрічаються моделі хат, саней, возів та інші.

Збереглося чимало різьби по каменю, рогах, бивнях мамутів, кістках, дереві. Одяг прикрашали вишивками з різними орнаментами. Відкопано багато прикрас з різних матеріалів – намиста, браслети тощо.

Збереглися наскальні й печерні зображення людей, тварин, птиць, сцен полювання і побуту. Великого поширення набули різноманітні моделі космосу. В Кам'яній Могилі є зображення чотирьох биків з лунками, що відповідають розташуванню зір сузір'я Телець.

СУСПІЛЬНИЙ ЛАД

Суспільний лад залишався *первісним і спільновласництвом* громади в економіці. Селянська осіла громада об'єднувала один або кілька родів. Громади не були замкнутими, бо шлюби всередині родів не дозволялися. Тому вступали у шлюб і створювали сім'ї з представниками інших громад. Першоміста, або багатородові громади по кілька тисяч осіб, складалися з багатьох кровно неспоріднених родів і могли бути замкнутими, бо шлюби укладалися між численними родами такої громади.

Коли територія не могла прогодувати збільшену громаду, частина громади або окремі роди добровільно переміщалися на інше придатне для життя місце (таких територій було ще чимало) і там господарювали.

У громаді була соціальна рівність, бо виробляли і споживали спільно. Була соціальна нерівність серед громад різних територій: одні громади були багатші, інші – бідніші, бо одні території були більше сприятливі для життя, а інші – менше.

Основою життя були родові та громадські традиції та виражене Трисуттям віра в єдиного Господа Дажбога.

Керівництво громадою було щонайдемократичнішим: усі головні питання життя вирішувало *віче* дорослих, а поточні справи вирішувала *рада* старійшин *чоловіків*, що її обирали на віче. При землеробстві зросла роль чоловічої праці (оранка, сівка, збирання, обмолот), тому відбувся поступовий перехід від *матріархату* до *патріархату*. Тепер рід ішов по батьківській лінії, що призвело до зміцнення сім'ї на чолі з чоловіком. Чимало назв перейменовано з жіночого на чоловічий рід.

Кожен населений пункт сам урядував, не знали над собою вищих органів влади, як є нині. Таке справді демократичне управління у слов'янців-праукраїнців варте ще докладного осмислення. Особливістю слов'яно-праукраїнської цивілізації була повна свобода особи, котра добровільно підлягала громаді на основі правікової традиції.

Як взірць народовладдя суспільний лад слов'янців-праукраїнців часів їхньої видатної цивілізації VI–II тисячоліть до н. е. у світовій історії висвітлений ще недостатньо.

З даних всесвітньої історії черпаємо відомості, що в неоліті на Землі відбувся небувалий демографічний вибух. Населення збільшилося приблизно з 5 до 80 мільйонів осіб, тобто в 16 разів. Припускаємо, що такий демографічний вибух був і в житті наших предків. Їхня чисельність могла бути не один мільйон.

РОЗДІЛ 4

ЖИТТЯ

СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У МІДНОМУ ВІСІ. ВЕРШИНА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ПРАУКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

III тисячоліття (3000–2001 pp.) до н. е.

VII тисячоліття (6001–7000 pp.) н. у. л.

Мідний вік – вершина розвитку видатної слов'яно-праукраїнської цивілізації.

Використання металів – “революційний” переворот і вища сходинка досягнення людської думки і практики у всіх видах техніки, ремесла-промисловості, в побутовому житті.

МЕТАЛ МІДЬ

Новокам'яна (неолітична) культура життя слов'янців поступово замінювалася металічною.

Археологи визначили: першим металом, що його використовувало людство, була *мідь*. У слов'янців-праукраїнців це припало на III тисячоліття до н. е., тому це тисячоліття названо *мідним віком*. Мідь поступово замінювала камінь і кремінь як матеріал, що з нього виготовляли знаряддя праці та побутові речі. Мідь – метал м'який, тому не міг зовсім витіснити тверді камінь і кремінь. У мідному вісі мідні та кам'янно-кремінні вироби мирно співіснували.

Вважають, що першу самородну мідь знаходили мисливці і землероби лісової зони західних схилів гір Камінців (Уралу) біля гори Мідної та по близьких і далеких околицях. Вони навчилися кувати самородну мідь кам'яними молотками і виробляти з цього металу знаряддя праці та побутові речі. Це викликало велике захоплення і зацікавлення. Мідь почали шукати також і в західних, північних, південних регіонах України-Слов'яни.

Спочатку з гір Камінців мідь та вироби з неї йшли на обмін по всій Україні Слов'янців. Згодом знайшли мідні руди і на інших територіях. Давні копальні мідної руди на території власне сучасної України археологи знайшли в Артемівському районі Донецчини і в Заверховинні. Сліди обробки міді знайдено практично по всіх регіонах України. Мідь виплавляли в товстостінних глиня-

них тиглях і печак-горнах, тому металу ставало щоразу більше. Мідь плавили та розливали у формочки-матриці з каменю. Це давало змогу тиражувати і виробляти більше знарядь праці і побутових речей з цього металу, ніж з каменю і кременю, бо з них кожну річ виготовляли індивідуально. У ті часи південнослов'янці Подунав'я, Тракії і Балкан мали значні запаси мідних руд та виплавляли багато металу. Напці предки обмінювали мідь і вироби з неї на свій товар. Слов'янці-праукраїнці, на думку археологів, використовували тонни мідних виробів.

КЛІМАТ

Клімат протягом тисячоліття мідного віку в Україні Слов'янців Східної Європи був доволі теплим і вологим, тобто був оптимальним. Нехолодні зими були лише на півночі. На півдні сніг випадав рідко, але, як і морози, затримувався недовго. Це дозволяло збирати стабільні й високі врожаї. Завдяки такому кліматові слов'янці-праукраїнці в мідному віці блаженствували. Благополучне матеріальне життя окремих людей завжди є основою духовного або культурного розвитку всього людства.

Зрозуміло, що рівень цивілізації не був однаковий по всій Україні Слов'янців, як не однаковим було й природне середовище. Відмінності у матеріальному добробуті, а відтак і в побуті були. Це підтверджують розкопки гумельницької, середньостогівської, нижньомихайлівсько-білогірської (кемі-обинської по-колонізаторськи), ямної та інших культур слов'янців. І нині ми маємо певні неістотні відмінності добробуту, побуту і говорів на заході й сході, півночі й півдні сучасної України.

ЗЕМЛЕРОВСТВО-ТВАРИННИЦТВО

Застосовуючи досконаліші металічні наарійники, серпи, прако-си та інші знаряддя праці, стали якісно обробляти більші площі ріллі, збирати вищі врожаї зернових, технічних (льон, конопля) і овочевих культур. Збільшувалося поголів'я присільсько-відгінного тваринництва.

Металеві наконечники стріл, гарпунів, гачки тощо дозволяли більше полювати диких тварин, звірів, птиці, ловити більше риби. Всюди було достатньо продуктів для харчування та обміну. При високих і стабільних урожаєх землеробсько-тваринницька праця слов'янців-праукраїнців давала більше продукції, ніж потрібно було для харчування людності. Спонтанно виникав жвавий обмін зерном, вовною, тканиною, металом, ремісничими виробами між регіонами України Слов'янців і з сусідніми націями.

РЕМЕСЛО

Ремесло розширило свої можливості завдяки виробам з міді. Мідні побутові речі і прикраси посіли головне місце в ремеслі: різноманітного виду сокири й тесла, долота й пила, голки й гачки, наконечники, фігурки й браслети, інші прикраси мали неабиякий попит. Разом з міддю з'явилася обробка самородного золота та виробництво прикрас з нього.

Мідь як матеріал “оживила” ремесло, підняла його на вищий рівень. Ремесло стало справжньою галуззю господарства. Металеве ремісництво сприяло виникненню нових професій: гірників з видобутку руди, плавильників і обробників металу. Вмілі ремісники в містах і портах-містах виробляли чимало продукції на обмін.

Мідні вироби могли мати всі, хто бажав: і громади, і люди. Виникає запитання: чому ж археологи знаходять так мало мідних виробів? Відповідь проста: мідні вироби в майбутньому зноситимуть на переплавку ремісникам, щоб отримати новіші вироби з більш твердого металу спижу, або бронзи, що її навчатися виплавляти в кінці мідного віку.

НАУКОВІ ЗНАННЯ

Вони поглиблювалися і доповнювалися. Вдосконалювалися числення та геометрія. Громада підраховувала зібраний урожай, кількість тварин, скільки потрібно матеріалів для будівництва. Виконували арифметичні дії. Лічили за десятковою системою. Вимірювали площі під будівництво – розвивали геометрію. Мірами довжини спочатку були палець, п'ядь, лікоть, сажень. Удосконалювалося буквене письмо. Поглиблювалися знання з астрономії, удосконалювалося вивчення розташування сузір'їв, зоряної карти. Дослідили, що точка весни, або весняного рівнодення, є не постійно в одному сузір'ї, а зміщується в сусідні.

Громадам потрібні були грамотні люди, тому існували протошколи, де навчали письму, читанню, рахункам. Навчали небагатох здібних добровольців. Викладали старійшини, котрі вже опанували веди-знання. Є гіпотеза про існування тоді усної “Дажбожої Веди”.

МИСТЕЦТВО

Розвивалося лиття і чеканка міді та золота. Виготовляли статуетки людей і тварин, птиць. Розвивалася різьба. Удосконалювалося прикладне мистецтво на керамічному посуді. Найбільше вражає викопана мальована і гравійована кераміка, розмаїття фарб на ній: червоних, чорних, коричневих, білих; поєднували білі на червоному полі, чорні на білому полі, червоні на чорному полі, а також

різні орнаменти. В орнаментах кераміки за допомогою фарб відтворювали образи людей, тварин, птиць, рослин, сцен із життя, небесні світила тощо. З'явилися буквені написи на кераміці, що їх вчені нині розшифровують і продовжують досліджувати.

Види мистецтв були такими самими, як і в неоліті, лише зросла витонченість і з'явилися митецькі вироби з міді, золота, бурштину.

ПОХОВАННЯ ПОМЕРЛИХ

Похоронні обряди вдосконалювалися. У західних регіонах було трупоспалення: знайдено попіл у кам'яних скринях, закопаних у землю без могилок. В інших місцях була традиція залишати господаря після смерті в його ж хаті, а живі покидали її, будували собі нову. Було покривання небіжчиків червоною фарбою вохрою – такі поховання відомі у великій кількості. Цей обряд особливо поширився на початку металевієї культури.

Новим у похованні була поява надмогильних пам'ятників – *стел*. Спочатку це були плоскокам'яні плити з примітивним схематичним різьб'яним зображенням людини, що ними накривали поховальні скрині-домовини. Над ними насипали могилку чи могилу. Згодом стели ставили на могилці чи могилі. Були вони із дерева (не збереглися), і з каменю – пісковика, вапняку, навіть з граніту. Намогильні стели – це досягнення мистецтва, взірць техніки різби на камені. Їх називають людиноподібними (антропоморфними).

СТЕЛИ НА МОГИЛАХ

Стели виготовляли і ставили протягом неоліту, мідно-бронзового і залізного віків. Існували певні канони щодо їхнього виготовлення на пласкому камені.

Найдавніші з неоліту і мідного віків на пласкому камені мали лише верхню половину тіла з дуже примітивно і схематично вирізьбленою головою, ноги не висікали. Згодом зображали пояс, сокиру, палицю пастуха, лук зі стрілами для полювання, фігурки тварин чи сцени полювання. Стели були чоловічими і жіночими. Таких найдавніших стел збереглося понад 300.

Пізніші стели – на пласкому камені, людиноподібні, на повний зріст, з опукло-заглибленим рельєфом. Старанніше оброблена верхня частина тіла людини: добре виділені голова, частини обличчя – очі, ніс, рот, вуса чи борода; позначали вуха, шию, плечі; руки майже завжди розташовані на грудях чи животі. Пояс і предмети праці вирізьблені детальніше.

Найбільше розповсюджені стели в степах, де жили арійці-землероби, але знайдено стели по всій території України Слов'янців.

Біля Нової Одеси, на Миколаївщині, на березі Бугу відкопана Святиня Дажбога. На її руїнах стели розміщені при вході одна біля одної, як вітвар, а поруч жертівник. Це, припускають, стели пожертвування Дажбогові при Святині.

У пізній віці стели ще вдосконалювалися, їх кількість збільшувалася, бо щороку зростали поховання. Це були тисячі й тисячі “вартових тисячоліть”, як називають ці скульптури національної культурної спадщини.

Згодом стели замінили кам'яними людиноподібними статуями на повний зріст без чітких обрисів ніг (колонізатори презирливо назвали їх “кам'яні баби”, але ж ці “баби” були і чоловічі, і жіночі). Їх збереглося чимало.

Усі стели, особливо кам'яні статуї (“баби”), колонізатори приписують ордам, котрі нападали на нашу землю, але це лжеісторія. Власне ординці запозичили у нас спорудження кам'яних статуй, ставили їх на могилах своїх вождів. Тому кам'яні статуї можна зустріти і в азійських степах.

Митецькі стели, статуї та хрести ми і нині ставимо на могилах.

ОБМІН І ТРАНСПОРТ

Слов'янці-праукраїнці підтримували постійні зв'язки з громадами і регіонами сусідніх південнослов'янських та західнослов'янських тодішніх націй і обмінювалися з ними продукцією.

Природа не передбачила в південній частині Східної Європи на території України Слов'янців річок, які текли б *у широтному напрямку* (крім Прип'яті), що з точки зору господарської діяльності дуже невигідно. Загалом у Східній Європі більшість річок течуть з півночі на південь чи з півдня на північ, за винятком Прип'яті, Німану, Полоти (Західної Двіни). Німан і Полота течуть у західному напрямку. Прип'ять тече в широтному напрямку на схід, з'єднує басейни Славутича і Весели (Вісли), проте ця місцевість була заболочена і слабо обжита.

Слов'янці-праукраїнці мали три важливих, на жаль, не сполучених між собою водних шляхи: по Болгарі (Волзі), Славутичі та Дністрі, що не сприяло господарському об'єднанню регіонів у ті часи. Кожний з цих річкових шляхів діяв сам по собі, а це було економічно невигідно. У широтному напрямі головним був *гузовий (колісний)* транспорт, повільний і дорогий, а відтак невигідний.

У мідному віці вся територія України Слов'янців була з'єднана всіма видами транспорту для внутрішнього обміну. Продукція для обміну була різноманітною – зерно і мед (тобто цукор, на ті часи), мідь і вироби з неї, вовна і тканини, кераміка та інші різноманітні ремісничі вироби.

Через Західний Буг возили товар у регіон Весели, а нею до Багатого моря (Балтики). Східний регіон Багат-моря річками Пологою і Німаном поставляв бурштин і вироби з нього у басейн Славутича. З басейну рік, що течуть до Студеного моря, привозили чудові хутра з лісів. Виникла значна група професійних транспортників: човнярів, перевізників, обмінників. По Слов'ян-морі човнами розширювався обмін між територіями побережжя Казки, Малої Азії, Тракії. Дунаєм і через гори Верховинці здійснювався обмін з південнослов'янцями. Степові й лісостепові території півдня були з'єднані між собою річковим транспортом Дунаєм, Прутом, Дністром, Бугом, Славутичем, Діном з Дінцем, Болгаром і Яруном, а між ними – жуковим.

ВІРА

Віра в єдиного Господа Дажбога не змінилася. Лише поповнилася складнішими і пишнішими обрядами, молитвами і піснями в Його честь, ведами, будівництвом гарніших Святинь.

НАРОДНА МЕДИЦИНА

Нагромаджувалися і поширювалися відомості про цілющі трави та гігієнічні навички для запобігання хворобам, про лікування хворих. Народна медицина була тоді єдиним видом медичної допомоги. Слов'янці-праукраїнці вміли вправляти вивихи, лікувати переломи, знали властивості цілющих трав. Знання передавалися наступним поколінням і сусіднім громадам. Мед вважався лікарем від усіх хвороб. Не дивно, що народна медицина існує й донині. Тодішня слов'яно-праукраїнська людність не знала *тютюнопаління*, а хмільним напоєм був лише *медок* – переброджений мед.

ОСЕЛІ – СЕЛА І МІСТА

На початку неоліту оселялися переважно по берегах річок. У селах було близько десяти хат, проживало 50–100 осіб. Хати опалювалися вогнищами в глиняних черенях і печах.

У мідному віці села будували і на горбах. Кількість хат була вже до 100 й більше. Вони переважно мали нижню і верхню частини, кілька кімнат з печами у кожній, стіни розмальовували фарбою. У таких селах жило кілька тисяч осіб. Розкопані села займали кілька сотень гектарів. Підтверджують це розкопки біля Майданецького, Листвина (Рівненщина), Троянів (Житомирщина), Полинів Яр (Середнє Пославутиччя) та інші.

СУСПІЛЬНИЙ ЛАД

Він змінився мало. Звичайно, протягом тисячоліть світогляд, звичаї і традиції змінювалися та доповнювалися, відображали новий стан життя громад, але це не зачіпало суті суспільного ладу. Залишався *первісний* лад зі *спільновласництвом* громади. Була спільна власність на землю, будівлі, знаряддя праці, вироблену продукцію. Спільно виробляли, спільно споживали.

Управління громадами продовжувало залишатися цюнайдемократичнішим: *віче* дорослих і виборна *рада* чоловіків-старійшин. Єдиної особи-керівника не знали. Внутрішньогромадські чи міжгромадські конфлікти вирішувалися радою або на віче.

Старослов'яно-українська цивілізація була демократичною, не знала аристократизму та єдиновладдя. Це унікальне явище в тодішній історії.

РОЗДІЛ 5

ЖИТТЯ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ У БРОНЗОВОМУ ВІСІ. ЗАНЕПАД СЛОВ'ЯНО-ПРАУКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

II тисячоліття (2000—1001 рр.) до н. е.

VIII тисячоліття (7001—8000 рр.) н. у. л.

У II тисячоліття до н. е., або в бронзовий вік, що тривав тисячоліття, старослов'янці-праукраїнці увійшли високо-розвинутою цивілізацією.

Наприкінці мідного віку слов'янці-праукраїнці виявили, що окремі плавки міді дають твердіший метал навіть при нижчій температурі плавлення. Вивчення цього ефекту показало, що така мідна руда мала домішки олова або цинку. Вони й надавали металові твердості. До мідної руди почали додавати олов'яну й отримали твердіший метал — *бронзу*, або *спиж*. Відбувся новий якісний перехід від мідного віку до бронзового. Кам'яний і мідний віки у житті слов'янської людності закінчилися.

Навчилися виплавляти срібло (хоча й небагато) для виготовлення прикрас. Пошуки твердих металів призвели згодом до перших спроб виплавлення заліза.

Олово — метал не дуже поширений, проте слов'янці мали олов'яні руди в горах Камінних, на Донеччині та в Українському Щиті. Привозили бронзу на обмін і від південнослов'янців з Подунав'я і Тракії.

Лише на території сучасної України (без давньоукраїнських земель, які окуповані нині москвотюркцями-татарцями) досліджено більше 10 бронзоливарних майстерень того часу. Поблизу села Волоське в Надпоріжжі під час розкопок знайдено до 70 кам'яних матриць, що в них відливали 17 різних бронзових предметів: наарійники, провушні сокири (нині помилково названі “сокири-кельти”), чекани, молоти, ножі, серпи, кинджали, рибальські гачки, прикраси. Численні бронзові скарби викопано в Причорномор'ї та Заверховинні. Окремі культури бронзового віку археологи виявили у Приверховинні, на Поділлі, на Волині, на Правобережжі і Лівобережжі, у Приазов'ї.

Бронзові знаряддя праці в землеробстві викликали різке підвищення продуктивності праці. Арій-плуг з твердим бронзовим наарійником орав легше, глибше й швидше, скиби відкладалися ліпше. Бронзові сапи і мотики ретельніше розпушували ґрунт. Великі серпи з довгими держаками (протокоси) дозволяли швидше і більше жати. Бронзові деталі використовували в кінській збруї. Бронзові пила і голки допомагали в пошитті одягу та взуття. Бронзові інструменти справді підняли виробництво на вищий щабель. Ремісники на повну потужність виготовляли бронзові знаряддя праці, речі широкого вжитку та прикраси. Відлагодженнями були попит і збут.

Господарська діяльність ускладнювалася і давала більше продуктів харчування, одягу, взуття, побутових речей. Слов'янці-праукраїнці жили в достаткові. Тривав демографічний вибух – кількість населення збільшувалася.

Обмін продукцією всередині України Слов'янців та з сусідніми країнами постійно зростав.

Впевнено розвивалися наукові знання, писемність, мистецтво.

Віра в єдиного Господа Дажбога досягла вершини. Слов'янці-праукраїнці славили Його, дякували за блага для життя.

Поховання померлих удосконалювалося. Виготовлення стел на могили ставало більш митецьким. Були як безголові стели (на них голову вирізьблювали на пласкому камені стели), так і з обрисом голови людини. Стели старанніше прикрашували вирізьбленими знаряддями праці та фігурками.

Але життя в достаткові мало і негативний бік. З'явилися байдужі до праці, до виконання громадських обов'язків, прояви ледарювання. Старійшини боролися з цим злом як могли.

Запам'ятаємо: 5 тисячоліть, або 5000 років неоліту, мідного і бронзового віків, процвітала видатна слов'яно-праукраїнська цивілізація – одна з визначальних для розвитку тодішньої світової цивілізації.

Ніщо не віщувало змін на гірше. Проте ці переміни прийшли. У першій половині II тисячоліття до н. е. почалася посуха, настало різке похолодання, яке згодом перейшло в затяжне. Його соціальні наслідки для слов'янців-праукраїнців були руйнівними – занепада цивілізація.

ЗАНЕПАД ВИДАТНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ СЛОВ'ЯНЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ

На зламі II і I тис. до н. е. тривало похолодання. Різко похолодало у II ст. другого тисячоліття до н. е. (1200–1101 рр. до н. е.). Це похолодання вплинуло на виробництво зерна та інших продуктів, але ще не викликало занепокоєння. Ще більше похолодання, що перейшло в затяжне і катастрофічне, настало в I ст. другого тисячоліття до н. е. (1100–1001 рр.).

Холодні зими з морозами і вітрами прийшли у лісостеп та на південь в степи аж до морських берегів. У лісовій зоні морози стали особливо сильними. Арійці найбільше терпіли від холоду у степах і південних лісостепах. Землероби-арушитці (аруситці) лісостепу і полянці лісів мали достатньо дерева для опалення домівок. А от ниви й поля не обігрієш. Дошкуляли хуртовини з морозами взимку, а влітку – бурі з ґрунтовим пилом, немов хмари, закривали небо.

Вимиралі теплолюбні рослини, погіршилися кліматичні умови для листяних дерев та кущів. Збільшувалася кількість хвойних зимостійких дерев і кущів. Кілька століть II тис. до н. е. (1300–1001 рр.) археологи визнають ще й доволі посушливими, несприятливими для врожаїв.

Нестійкий, навіть улітку з різкими похолоданнями, клімат не дозволяв легко і безтурботно, як раніше, вести землеробські роботи – насамперед весняні та осінні.

Ці природно-кліматичні причини призвели до різкого спаду виробництва продуктів землеробства. Зменшувалося поголів'я тварин. Нестача продуктів харчування призвела до різкого спаду життєвого рівня. Почався неспокій серед громад сіл і міст. У житті людної немає більшого лиха, ніж нестача продуктів. Досі бували випадки неврожаю, градобиття чи повені в окремих регіонах, але зате було достатньо продуктів у інших районах. Це допомагало громадам у їхній малій біді. Тепер велика біда прийшла повсюди, а допомоги не було звідки чекати.

Скрізь слов'янці-праукраїнці обговорювали можливість початку нового зледеніння та порятунку від нього.

Кілька тисячоліть благодаті й надлишку продуктів, постійне зростання життєвого рівня слов'янців-праукраїнців тепер поступалися місцем нестачі матеріальних благ і насамперед найголовнішого – харчів. Настав час жорстокої економії і боротьби за блага, за продукти харчування.

Соціальні взаємини між родами в громадах сіл і міст змінювалися. До цього часу вистачало продуктів. Тому їх розподіл порівну на їдців, незважаючи на внесок кожної особи, сім'ї чи роду у виробництво продуктів, не викликав заперечення. А тепер працю-

вигідні почали вимагати більше продуктів для себе, не бажали обмежувати себе у харчуванні. Вимагали від ледарів ліпше працювати. Працьовитіші різко виступили проти несправедливості, коли за погану працю отримують стільки ж благ, як за добру.

У слов'янців-праукраїнців складалася думка, що первісний лад із його спільновласництвом і спільнохарчуванням недосконалий і несправедливий та підлягає заміні досконалішим устроєм.

Спонтанно сформувався погляд, що доцільним був би інший лад – *приватновласність родів*. Новий лад не був вигаданий теоретично заздалегідь (як соціалізм чи комунізм), не запроваджений насильно (партіями чи вождями). Скрізь працьовитіші роди стали насильно забирати в приватну родову власність частину громадської ріллі та пасовищ, забудов та інвентарю, зерна і худоби, іншу продукцію і виходити зі спільновласності, щоб працювати лише для блага свого роду і для себе. Ледачі роди вперто і наполегливо намагалися зберегти спільновласництво і розподіл продуктів порівно на їдців.

Усюди почалася заміна первісного ладу зі спільновласництвом на новий лад – родову приватновласність.

Нечувана криза створила передумови для неминучого переходу до нового економічного ладу, за переконанням більшості слов'яно-праукраїнської людності, більш справедливого і досконалого.

Ще донедавна квітуча економіка людності України Слов'янців Східної Європи під дією природно-кліматичних, а на цій основі соціальних умов, занепадала все більше і більше. Погіршувався рівень життя, занепадали міста і села, міста-пристані, скорочувався обмін. Погіршувався і духовний рівень. Людність перебувала у невіданні. Зверталися-молили Всевишнього Дажбога, а поліпшення не було. Зрозуміли, що дуже образили Господа.

Заміна первісного суспільного устрою новим приватновласницьким ладом родів не проходила спокійно й еволюційно. В громадах багатьох сіл і міст виникали серйозні конфлікти між працьовитими і ледачими родами, між тими, хто бажав нового ладу, і його противниками. Ці конфлікти часто переходили в сутички, відбирання орних земель і пасовищ. Такі сутички закінчувалися підпалами, грабунками і вбивствами. Збройні сутички в громадах, насильне насаджування переходу від одного ладу до іншого давали погані економічні та соціальні наслідки: зменшувалося виробництво і без того мізерної кількості продукції. Сутички призвели до зламу віковичного правопорядку, до масових правопорушень, чого тисячоліттями не знала цивілізація слов'янців-праукраїнців.

Тисячоліттями слов'янці-праукраїнці жили в мирі, злагоді та правопорядкові, без насильства, по-землеробськи. А тепер приватна власність викликала величезні зрушення. Віча і ради старій-

шин громад не в змозі були цьому протидіяти. Адже справа торкалася головно продуктів харчування. Старійшини закликали до спокою і мудрості, просили ділити все по-чесному, пояснювали, що це страшна кара Господа Дажбога за зледачіння і байдужість, за пересичення і нехтування Дажбожими Законами Трисуття. Треба негайно каятися, виправлятися, поки не пізно, а не чинити зло далі, бо Всевишній може не простити і покарати остаточно. Це мало впливало. Частина людності ніби забула про Господа Дажбога, про правопорядок і чесне життя за ПРАВ.

Не бачена досі жорстокість і потяг до захоплення якнайбільше благ у приватну власність опанували багатьох. Ніхто не знав, як запобігти цьому. Кліматичні умови погіршувалися: сніги, морози, хуртовини взимку почалися і на півдні, а літо було холодне, з дощами і градом чи без дощів, зате з вітрами і хмарами ґрунтового пилу.

Старійшини пояснювали це так: Всевишній карає взимку через Бурея, а влітку через Його Око-Сонце, Дану-воду, Перуна-вогню, Стрибуна-вітра. Тепер вони не допомагають грішній людності. Якщо господь Дажбог перевіряв свою людність, то вона не витримала цієї перевірки. Треба негайно каятися, зупинитися у своєму безумстві. Але безумство зупинити не вдалося. Жити в таких умовах стало нестерпним. Слов'янці-праукраїнці шукали виходу з кризи. Прадавні веди навчали: при повсюдному похолоданні, перед новим наступом льодовика не чекати нової загибелі Другої Слов'яни-України, а заздалегідь мігрувати на південь у землі з теплим кліматом.

Незважаючи на те, що бронзовий вік дав слов'янням-праукраїнцям більш твердий і досконалий метал (місцями навіть стали виплавляти ще новіший метал – залізо, бо земля українська дуже багата залізними рудами) і більше половини тисячоліття тривав небувалий розвиток виробництва, під кінець бронзового віку настав спад виробництва, застій і суспільний хаос.

Видатна слов'яно-праукраїнська цивілізація руйнувалася.

ВЕЛИКА МІГРАЦІЯ АРІЙЦІВ І АРІЙЦІВ-АРУШИТЦІВ

Через кліматичні і соціальні причини з 1200-х років II тис. до н. е. почалося велике переселення арійців з рідної землі в пошуках незайнятих земель з теплішим кліматом. З легким серцем залишати рідну землю-матінку може лише нелюд. Тому залишали рідну землю з великим жалем і тугою в серцях, з плачем, у розпачі. Мігрували арійці-землероби зі степів та арійці арушитці-землероби (аруситці) із західних лісостепів. Громади у повному складі чи частина родів вантажили своє добро на вози та колісниці, коней чи човни, гнали стада і мігрували. Землероби немов

перетворилися у кочовиків. Міграція у генах і крові кочовиків. Вона їх приваблює, це їхній спосіб життя. А от осілий землероб залишає свою землю-матінку лише з непереборної нужденності, коли він не має іншого виходу.

Сумними вікнами проводжали їх осиротілі залишені хати, сади, поля. Глухо від болу стогнала земля слов'яно-українська, бо вони любили свою рідну землю. Адже вона вигодувала доньок і синів та онуків, а тепер втрачала їх назавжди. Десь там, на чужині, вони полюблять другу землю, через кілька поколінь забудуть першу, стануть доньками і синами, онуками іншої землі.

Міграція тривала десятиліттями. Не всі мігрували, проте більшість це робила. Частина громад чи родів залишалася на рідній землі. Терпляче очікували, що ж відбуватиметься далі.

Куди ж вони мігрували? Перш за все – в тепле Подунав'я та Тракію. З Тракії громади арійців-праукраїнців просувалися до Пелазгії, як тоді називалася Еллада-Греція. Пелазгії мали нижчий рівень культури. Прибулі передавали їм свою вищу культуру, на основі якої утворилися атенська, мікенська та інші відомі центри еллінської культури. Саме арійські веди стали основою всевітньовідомих еллінських мітів.

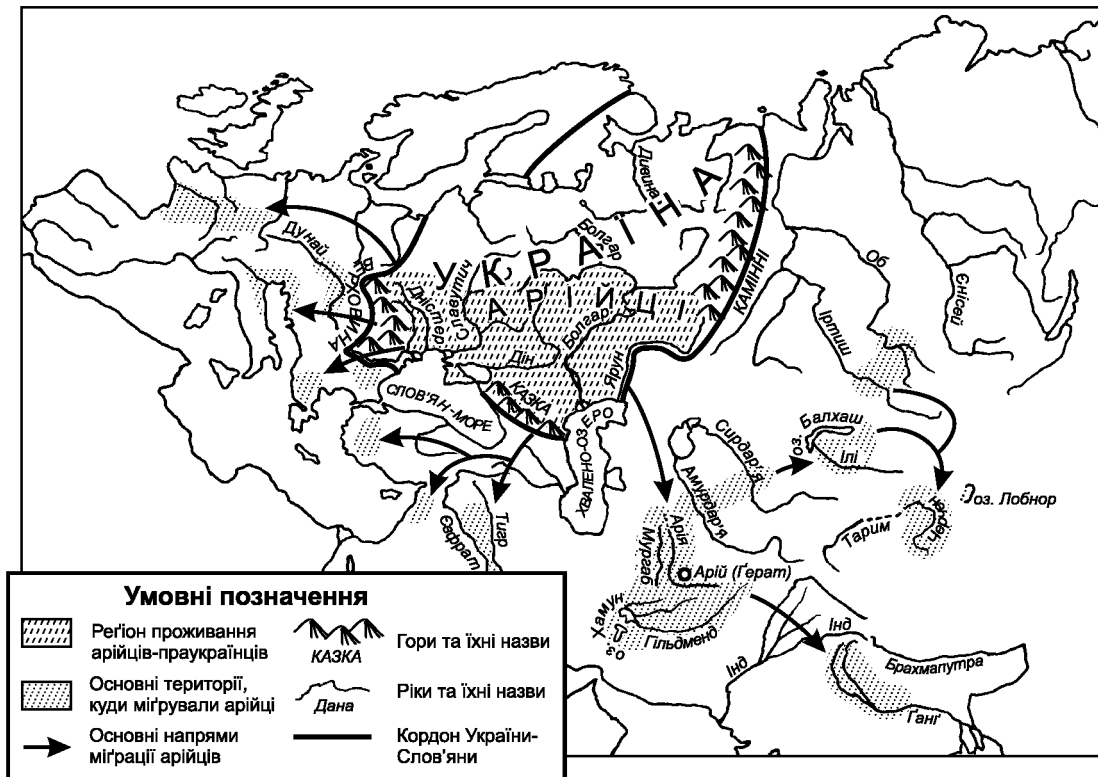
Громади арійців-мігрантів з Подунав'я просувалися вгору Дунаєм і Лабом (Ельбом). Там поповнювали західнослов'янське населення. Далі арійці-праукраїнці просувалися до Західної Європи, де завдяки теплій течії Гольфстрим не було значного похолодання. Частина з них просунулася у басейни річок Рейну, Сени, Луари на території сучасної Франції. Знайшли там сприятливі умови для землеробства, принесли свою культуру, злилися з місцевими галлами. Ще інші громади арійців-праукраїнців берегами Рейну просувалися у лісову зону, змішалися з невеликими за чисельністю громадами місцевої людності (германцями), передавали свою культуру і досвід землеробства. Арійці-праукраїнці переселилися і на Британські острови. Згодом західні історики назвуть цю людність *кельтами* від сокири-тесла з отвором-вухом для держак (колун, колн, кельт). У бронзовому віці такі сокири й тесла масово виготовляли слов'янці-праукраїнці. Але європейці вигадали мітичну "осокирену" людність – кельтів.

На всіх вищезазначених територіях археологи знаходять пам'ятки арійської слов'яно-праукраїнської культури, у мові цих націй чимало слов'янських слів. Дещо свідчить і сама назва *саксонці* (від *слов'янці*).

Частина арійців-праукраїнців мігрувала за гори Казку (Кавказ) на землі хетців і Трої, а також шумерців і хуритців Дворіччя.

Найбільше арійців-праукраїнців мігрувало до Середньої Азії. Там шукали вільних земель для землеробства, але таких для бо-

ВЕЛИКА МІГРАЦІЯ АРІЙЦІВ-ПРАУКРАЇНЦІВ (на стикові II – I тисячоліть до н. е.)

гарного (неполивного) землеробства було небагато. Місцева іраномовна людність не зустріла їх вороже, розуміли їхній стан, бо вони прийшли не завойовниками, не виганяли місцеву людність з їхньої рідної землі, а шукали незаселені землі. Там арійців назвали *саками*. Іраномовці були і кочовиками в степах, і займалися поливним землеробством у долинах річок, чого арійці не вміли. Арійці-праукраїнці шукали неполивні землі. Такі землі вони знайшли на сході, в Приалтаї, та на північному заході сучасного Ірану. З Приалтаю шукали земель у Монголії і гірському Китаї. З Ірану подалися до Індії, в долину ріки Ганг. Це підтверджує топоніміка територій, археологічні розкопки та писані історичні документи в Індії.

ТОПОНІМІКА

Про міграцію арійців-праукраїнців на територію сучасного Ірану, вглиб долин нинішніх двох рік Геріруд і Мурґаб, свідчать назви (топоніміка). Річка Геріруд раніше довго називалася Арія. На ній арійці-праукраїнці побудували місто Арій (нині Герат). У майбутньому завойовницьке військо Олександра Македонського руйнуватиме міста місцевої архітектури, на їхньому місці змушуватиме колонізоване населення будувати центри управління еллінськими колоніями, а назву їм даватимуть Олександрія. Історія зберегла назви восьми таких Олександрій. Новозбудований центр на місці Арії названо Олександрія-Аріана, а провінцію названо Аріана.

Арійці-праукраїнці заселили і велику територію басейнів річок, що впадають в озеро Хамун, – нині річки Гільменд, Хашруд, Фарахруд, Хаврутруд (руд – річка). Ця територія півтисячоліття називалася Арією, що підтверджують історичні карти. На схід від озера Хамун територія тривалий час називалася Сакистан (Країна Саків, Систан нині), що вказує на стосунок цієї назви до людності саків. Нині високі на зріст і стрункі іранці – нащадки арійців (метиси). Кліматичні, а також асиміляційні чинники змінили колір їхнього русявого волосся на чорний та засмаглили їхні обличчя.

СВІДЧАТЬ АРХЕОЛОГИ

Сенсаційні відкриття зробили археологи в пустелі Такла-Макан у Китаї по берегах річки Черчен. Там розкопали мумію, так звану “черченську людину”. В неї добре збереглися одяг, в’язані шкарпетки, шкіряний черевик. Зріст мумії близько двох метрів, обличчя світле, світло-коричневі кучері, європейський довгий і прямий ніс. Серед черченських поховань є і жінки; одна з мумій 191 см на зріст, з неазійським типом обличчя, зі світло-коричневим волоссям, зі слідами косметики на обличчі. Знайдено і поховання дитини. І в районі

Лоулан також відкопані подібні мумії. Серед них – жінка з гарним неазійським типом обличчя, а в її сумці знайдено зерна пшениці. У Китаї тих часів не знали пшениці, лише рис. Ці поховання датують II тис. до н. е. Висловлюють припущення, що це можуть бути арійці-праукраїнці з українських степів: їх міграція закинула аж сюди.

ПИСЬМОВІ СВДЧЕННЯ

Історики Індії правдиво записали: у II тис. до н. е. в долину Гангу на возах, колісницях і конях з табунами скотини прибуло чимало арійців зі степів Східної Європи. Ці арійці-землероби мали багато чудових усних філософських вед про Всесвіт, єдиного Бога, явища природи, пригоди людей тощо. Веди сподобалися і зачарували місцеву людність дравідів так, що дравіди вивчали веди, згодом записали письмом *санскритом* (своїм чи запозичили звукобуквене письмо арійців, пристосували до своєї мови). Ці веди стали філософською основою найдавнішої віри Індії – *ведизму*, або ведизму. Священною книгою цієї віри стали **“Веди”**, де збереглися філософія, гімни і молитви часів прибуття арійців-праукраїнців. Саме поява в Індії арійців-праукраїнців дала **“Веди”** і початок історичним знанням про Індію.

Дійсно, частина арійців, через П’ятиріччя (Пенджаб) переселилася до Індії. У долині Інду не зупинилися, бо, за даними археології і всесвітньої історії, там у ті часи якась пошесть згубила людність усіх населених пунктів долини Інду. Зосталися лише порожні запустілі села і міста, що руйнувалися. Тому всі з жахом швидко минали цю місцевість, не затримуючись.

Санскрит (оброблений, досконалий) – одна з найдавніших літературних мов Стародавньої Індії з I тис. до н. е. Згодом розвинулася мова *пракрита*, ще пізніше новоіндійські мови. Сам санскрит зберігся як мова культу і культури. Чимало сюжетів, що їх знаходимо в літературі різних країн світу, запозичені саме з санскритської.

З найдавніших творів санскриту можемо встановити вплив мови арійців-праукраїнців на давньоіндійський словниковий запас, а також виявити слова мови арійців-праукраїнців того часу. Ось приклади слів та назв санскриту по-індійськи і сучасною українською мовою: тата – тато, матар – мати, дада – дід, пардада – прадід, бграта – брат, свастрі – сестра, суну – син; наса – ніс, анкха – око, бгру – брова, гріва – шия, мурдга – обличчя; аді – один, дві – два, трі – три, чатура – чотири, панча – п’ять, даса – десять, шата – сто; набга – небо, дгама – дім, двара – двері; гіма – зима, ватар – вітер, ніша – ніч, уда – вода, мадгу – мед, манга – м’ясо, біджа – збіжжя; лубч’яті – любити, чуматі – цілувати, бга-

яті – боятися, рудаті – ридати, падаті – падати, піті – пити; на – ні, то – то, тада – тоді, атаг – отож, нава – новий, крішна – гарний, прія – приємний, кий – скипер, Ляля – Леля, Бгурішправас – Богуслав, Парм’яшправас – Переяслав, Уграшправас – Горислав (шправас – слав). В епосах зустрічаються назви Кундіренко, Шиваненко – нині таких назв немає. В епосах є назви, ніби наші двійники: Вишнопіль, Краснопіль, Канів, Миргород, Райгородок, Родень, Трипілля, Умань, Ямпіль тощо.

Санскрит допомагає нам зрозуміти мову української нації не тільки у II тис., а навіть у попередні V–III тис. до н. е.

У ведичний санскрит входять: “Рігведа”, “Атхарведа”, “Яджурведа”, “Самаведа”, а в епічний санскрит – “Махабхарата”, “Рамаяна”.

ВИГАДКА “ІНДОЄВРОПЕЇЗМУ”

Прихід арійців, слов’янців-праукраїнців, не міг не запам’ятатися західним європейцям, хоча й минули тисячоліття. Тим паче, що багато слів їхніх сучасних мов мають корені слов’яно-української мови. Не забулася тисячоліттями і поважна назва *арійці*. Звідки вона?

Сучасні західноєвропейські історики, шукаючи корені цього явища, знаючи з писаної історії Індії, що саме туди прибули арійці, вигадали міт про **індоєвропеїзм, індоєвропейців, індоєвропейські мови**. Мовляв, у стародавні часи існувала єдина пранація індоєвропейців з єдиною мовою.

Їхнє припущення вважає батьківщиною арійців Стародавню Індію, звідки, за цією гіпотезою, нібито переселялися індоєвропейці до Європи. Однак в стародавніх історичних джерелах йдеться про прихід арійців-праукраїнців зі Східної Європи до Індії, а про мандрівників з Індії до Європи не записано ніде.

Західноєвропейська культура почала розвиватися пізно – лише під час римської колонізації на стикові старої і нової ери та в перших століттях нової ери. Вона не мала культурних тисячолітніх коренів до нової ери. Та амбітним західноєвропейцям це не подобалося. Треба було щось вигадати. Міт про індоєвропеїзм та індоєвропейські мови мав свідчити про прадавню індоєвропейську культуру західноєвропейців. Але цього насправді не було.

“Індоєвропеїзм” – історична неправда і вигадка західноєвропейських істориків та мовознавців. Немає жодних конкретних історичних доказів щодо існування єдиної праіндоєвропейської нації та її мови. Ці лженауковці на свій розсуд визначили, які нації і мови належать до мітичного індоєвропеїзму.

До індоєвропейських мов вони зачислили: германську, індійські, іранську, слов’янські, романські, балтійські (споріднені зі слов’янською), еллінську (грецьку), кельтську, вірменську, албанську та

вимерлі – давню хетську, фригійську, тохарську тощо. Нібито на основі єдиної індоєвропейської мови розвивалися всі перелічені. Не зачислили арабські, семітські, тюркські тощо.

Остаточної згоди науковців щодо проблеми арійців-“індоєвропейців” немає. Забагато амбіцій в істориків різних націй. Вийшов парадокс з індоєвропеїзмом москвотюркців: їхня мова, що її вони запозичили в українців і користуються нею досі, зачислена, а сама нація – ні, бо тюрксько-татарська. Це викликає у них палену лють, вони посилюють нападки і тиск на українську націю, націю правдиво арійців.

Нові точніші й достовірніші наукові дослідження відкидають “індоєвропеїзм” як плід фантазії західноєвропейців, а батьківщиною арійців підтверджують степи Східної Європи, тобто Україну.

Так найновіші наукові дані підтверджують великий вплив видатної слов'яно-праукраїнської цивілізації п'яти тисяч неоліто-мідно-бронзових століть на цивілізації Передньої і Середньої Азії, Ірану, Індії, Південно-Східної, Центральної та Західної Європи.

Гордися цим, українська націє!

РОЗДІЛ 6

УТВОРЕННЯ ПЕРШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПЛЕМЕН-ДЕРЖАВ. ПЛЕМІННЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я. ПОЯВА НАЗВИ “УКРАЇНЦІ”. ТРЕТЯ УКРАЇНА-СЛОВ'ЯНА

Велика міграція арійців-праукраїнців, як припускають дослідники, забрала з території України Слов'янців Східної Європи понад мільйон осіб.

Залишилося по всій Східній Європі не менше півмільйона.

Відбулася і внутрішня міграція. Різке похолодання на півночі, в зоні лісів, змусило частину населення переселитися у лісостепи і степи, в залишені села і міста.

Слов'янці-праукраїнці, котрі залишилися на рідній землі, усвідомили, яка руїна і трагічна доля спіткали націю через похолодання і непотрібне безумство при розподілі спільної власності та переходу до приватновласництва родів. Народ наполегливо шукав виходу з цієї кризи.

Щиро і сердечно благали допомоги у Всевишнього Дажбога, молили Його милосердя. Безвихідних ситуацій, як відомо, не буває. Народна мудрість завжди знаходить вихід. Так сталося і цього разу. Вважали, що їм допоміг єдиний Господь Дажбог.

Конфлікти, хоча не в кривавій формі, але тривали. Не було ще надійного захисту – ПРАВА – законів, які захищали б приватновласництво родів і сімей, не було традицій. Одна громада самотійно не могла впоратися з безладом і злочинністю.

Всевишній Дажбог підказав громадам об'єднуватися і боротися спільно, щоб рід у роду, громада в сусідньої громади не відбирала в приватну власність найліпші землі, худобу, реманент, не виганяли мешканців для того, щоб заволодіти їхньою землею. З метою спокійного переходу до нового ладу, справедливого розподілу спільної власності, встановлення правопорядку і захисту приватної власності кожного роду і кожної громади села чи міста громади почали **об'єднуватися.**

Об'єднувалися села-сусіди, кілька чи кільканадцять сіл-сусідів чи міст, села і міста. Тепер об'єднані населені пункти спільно й

успішно боролися з правопорушниками, що б їм не було місця в об'єднаних суб'єктах. При об'єднанні з представників усіх об'єднаних населених пунктів утворювалося спільне віче та спільна рада старійшин (в селах і містах свої віче і ради старійшин залишалися). З'явилися нові органи управління об'єднаними населеними пунктами, чого раніше не знали. Невеликі об'єднання називали **волость**. Для розміщення управління волостью визначали один з найбільш авторитетних населених пунктів – село чи місто.

Поступово об'єднувалися і волості, утворювалися більші територіальні об'єднання, названі **племенами**.

ПЛЕМІННЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я

Плем'я – це вже прообраз держави в нинішньому розумінні.

Тепер волості посиляли представників до віче і ради старійшин племені. Над селами і містами були два вищі органи влади – волості і племена-держави. Обирали авторитетне село чи місто для центру племені.

На території племені-держави людність зобов'язувалася якнайсправедливіше ділити спільну власність, панувати і не порушувати приватну власність родів, сімей, громади села, міста чи волості. Всередині племені порушників приватновласництва суворо карали на волосному чи племінному віче або на раді старійшин. Порушник не мав куди скритися від карі.

Село чи місто постійно мало допомогу-захист від волості чи племені, могли спокійно працювати на власній землі на себе і жити. Але мали й обов'язки: утримувати своїх представників у віче і раді старійшин волості чи племені-держави (податок понинішньому). Його не нав'язували вищі органи влади, він був добровільним. Це вирішувало село чи місто.

Згодом менші племена-держави об'єднувалися в більші.

За століття об'єднання пройшли скрізь по Україні Слов'янців Східної Європи без особливого примусу, за рішенням переважної більшості населення на вічах. Вже до I тис. до н. е. племена-держави були поширені по всій території.

Це відбувалося само собою, з життєвих потреб слов'янсько-праукраїнського населення. Завершився новий важливий період у суспільному житті слов'янців-праукраїнців – перехід до **державності**.

Минули століття. Приватновласництво запанувало скрізь. Воно показало себе хоча й не зовсім досконалим економічним ладом, але ліпшим для слов'янців-праукраїнців, ніж спільновласництво. У слов'янців-праукраїнців приватновласництво істотно не змінило суспільного устрою.

Однак у більшості країн Середземномор'я, Переднього Сходу, Сходу перехід до приватновласництва призвів до жахливого суспільного ладу – **рабовласництва**.

Там знайшлися вожді, котрі зі своїми прибічниками захопили у свою приватну власність чимало найліпших земель, а населення зробили своєю власністю – **рабами**, котрі безоплатно змушені були працювати на багатих приватновласників.

Рабство було найжахливішим суспільним лихом в історії людства.

Приватновласництво виникло об'єктивно з розвитком тогочасної економіки і суспільних взаємин. А рабовласництво – не наслідок історичного економічного розвитку людства, а насильно нав'язана правителями економічна експлуататорська система.

У слов'янців-праукраїнців при приватновласності роди чи сім'ї без примусу працювали на себе. І лише на себе, а не на інші ледачі роди з громади. В даних умовах рід, що працював на власній землі гірше, виробляв для себе менше благ для життя. І не мав жодної надії, що інший рід виробить для нього блага. Хіба інший рід добровільно подасть милостиню. Супротивники приватновласництва вимерли. Нові покоління приймали новий лад як свій, як належний і навіть не пробували повертатися до спільновласництва.

Людство постійно перебувало і перебуває в пошуках нового більш досконалого суспільного ладу чи вдосконалення того, що вже існує.

НАЙДАВНІШІ УКРАЇНСЬКІ ПЛЕМЕНА-ДЕРЖАВИ

У бронзовому віці на землях України Слов'янців Східної Європи утворилося багатодержав'я племен. Але ще довго залишалися і села-”держави”, міста-”держави” чи волості-”держави”. Новоутворені племена-держави називали себе відповідно до регіональної назви території чи назви населення. Відомі назви населення того часу: арійці-болгарці, арійці, арійці-сур'яжці, арійці-малоукраїнці (півострів), арійці-уличці, арійці-тиверці, арійці-лутичці, арійці-арушитці, арійці-дулібці, дерев'янці, полякці, дреговичці, полянці, полотці, словенці (ільменці), кривичці, в'ятичці.

Нині можемо назвати щонайменше 17 племен-держав України Слов'янців, що утворилися у ті часи:

Україна Болгарців (Лівобережжя Болгара-Волги і басейн Ками); Україна Арійців (Лівобережжя середнього і нижнього Славутича до річки Урал); Україна Сур'яжців (Межиморе між Азівським-Чорним-Каспієм і горами Казка-Кавказ); Мала Україна (півострів Слов'янець); Україна Уличців (між Славutoю-Бугом); Україна Тиверців (між Бугом-Дністром); Україна Лутичців (між Дунаєм-Дністром і горами Верховиною); Україна Арушитців (Аруситців, Поділля); Україна Дулібців (Галичина-Заверховиння); Україна Дерев'янців (Полісся Південне, нижче Прип'яті); Україна Полякців

(басейн Весели-Вісли); Україна Дреговичців (Північне Полісся); Україна Полянців (басейн Десни); Україна Полотців (басейн Полоти, або Західної Двіни нині); Україна Словенців-Ільменців (від верхнього Болгара-Волги до Студеного моря); Україна Кривичців (межірччя верхнього Болгара й Оки); Україна В'ятичців (південніше Оки).

Насправді держав-племен, держав-волостей, держав-міст було тоді значно більше. Слово за дослідниками-науковцями.

ПОЯВА НАЗВ “УКРАЇНА” Й “УКРАЇНЦІ”

Як видно з назв племен-держав, усі вони мали спільну назву **“Україна”**. Тому слов'яно-праукраїнська людність усіх племен поступово почала називати себе лише **“українцями”**, опускаючи назви племен.

Прадавня назва **“слов'янці”** поступово виходила з ужитку. Залишаючись рідною, вона збереглася в серцях і пам'яті народу й досі. Її місце займала нова національна назва **“українці”**.

Так на стикуві II і I тис. до н. е. (VIII–IX тис. українського національного літочислення) слов'янці Східної Європи спонтанно-добровільно перейменували себе **українцями**.

І ця назва нації не змінилася до наших днів. Нація гордо пронесла свою історичну рідну назву **“українці”** через тисячоліття. Така історично достовірна поява назви нашої нації. Відповідно і свою землю стали називати **Україна** – Земля-Україна (Українляндія по-європейськи)*.

*У 1242 р. великокнязь Улусу Київська Україна – Михайло Всеволодич Київський, повернувшись до Києва, з дозволу Батай-хана знову став великокнязем, бо не воював з Ордою. Столиця була настільки зруйнована, що уцілілого будинку для великокнязя не знайшлося. Йому збудували будинок на острові. Великокнязь ненавидів усе тюркське, в тім числі й назву “Улус”. Не бажав писати “Київський Улус”, що в перекладі означало “Київське Кочів'я”, бо населення Київського Князівства було не кочовиками, а осілими землеробами. Чи він сам придумав, чи хтось підказав йому подібну і співзвучну назву, та з 1243 року замість “Київський Улус” почав писати “Київська Русь”. Цю назву взято від стародавнього і позабутого слова “русити”, що означало “землеробити”.

То виходило: назва Київська Русь – Київська Землеробія. Баскакові великокнязь Михайло пояснював, що “Русь” по-українськи – те саме, що “Улус” по-тюркськи. Інші наші князі також замість “Улус” почали писати “Русь”: Владимирська Русь, Рязанська Русь, Галицько-Волинська Русь тощо.

Так уперше в нашій історії з'явилася нова назва українських автономій – не вживана раніше назва “Русь”. У цьому нація не мала потреби. Ця назва ворожа нації. Ворожою й колонізаторською залишається і досі. Причину й час появи назви “Русь” добре знає московська тюркська еліта, але приховує справжню суть, бо їй по-колонізаторськи не вигідно розкрити історичну

Переimenування націй – звичайне історичне явище. Наприклад, стародавні пелазгці у VII ст. до н. е. назвали себе еллінцями. Напі недавні колонізатори – руські тюркці – двічі змінювали назву своєї нації. При утворенні Москви-Орди в 1328 р. Узбекейчингісхан назвав їх *москвинцями*. Петро I в 1721 р. перейменував на *великороссиці*, а більшовики в 1921 р. – на *руськці* (*руськіє*).

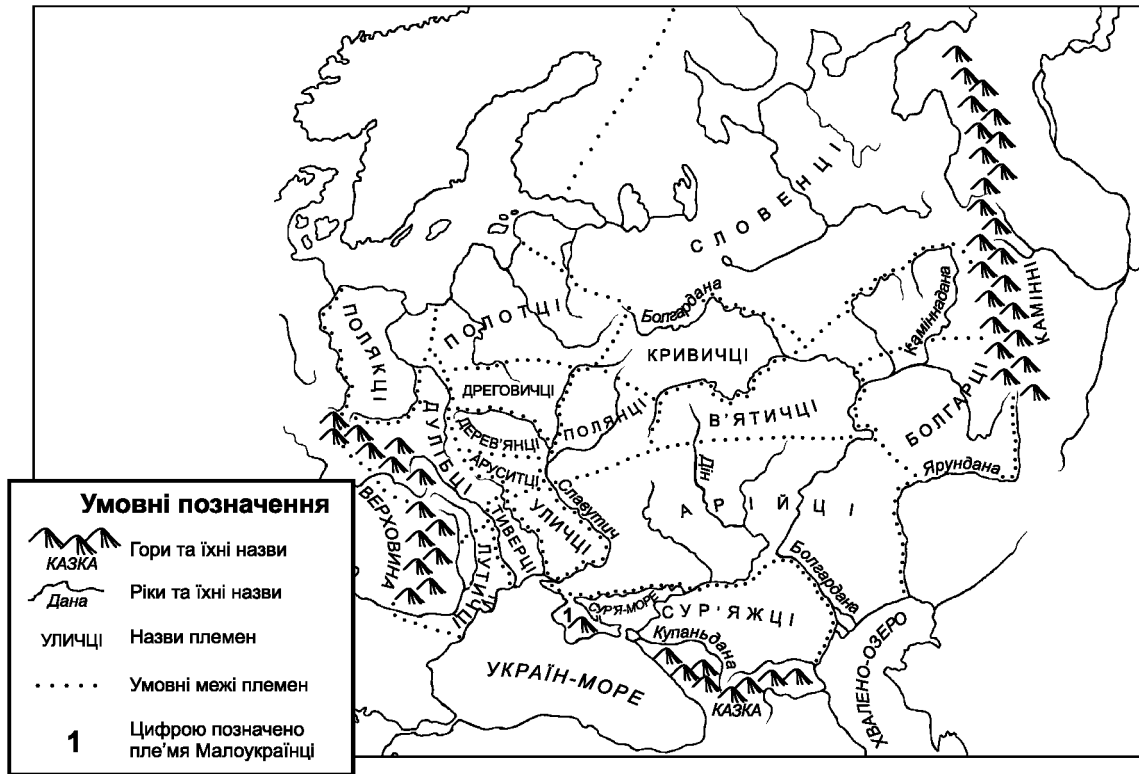
Назви “українці” та “Україна” підтверджуються тодішніми записами, асирійськими клинописами та пізнішими еллінськими історіями, щоправда, в спотвореному вигляді: “*кімерійці*” та “*Кімерія*”. Це не повинно нас ніскільки збивати з пуття, бо подібних прикладів всесвітня історія знає чимало. Взяти хоча б нас самих. Ми й досі деякі нації називаємо не так, як називають себе вони: націю “германців”, або “дойче”, називаємо (може, й образливо для них) – “німці”; націю “мадярці” – “угорці”; націю “руськіє” – “росіянами” (нації “росіяни” юридично нема на Землі!) тощо. Є казуси і з нашою назвою. Англомовці пишуть “Ukraine” (“Україне”), але вимовляють “Юкрейн”, тобто націю називають “юкрейнями”. Згадайся, що це назва “українці”. Тут справа не в злому намірі, а в правописі й вимові: англомовці не можуть написати так, щоб чітко читалося і вимовлялося “Україна”.

правду. Пишуть, що не вдається дослідити появу назви, або навмисне заплутують це питання. Тішаться, коли українці, позбавлені правдивого знання про появу цієї назви, виводять її від ріки Рось тощо. Ще більше їх тішить, що самі українці від незнання приймають цю назву як справжню історичну назву своєї нації та держави й обурюються, що цю назву присвоїли собі й москвинці. При Іванові III вони почали переписувати історію України і ввели назву “Київська Русь” замість “Велике Князівство Україна”. Назву “Велике Князівство Україна” усунули звідусіль, ніби її ніколи не було. Спробуйте знайти нині цю назву в написаних колонізаторами “наших історіях”. Обман, що має на меті довести одне: теорію про “єдину колиску” українців і руськців. А оригіналів наших літописів нема: їх знищили і замінили “списками”-копіями, переписаними з колонізаторських потреб у москвинських монастирях. То не наші літописи, а ординські лжетворіння. Хитрий Батай-хан погодився на назву “Русь”, ніби тотожну і співзвучну “Улус”, але зажадав, щоби і населення називали цією назвою: “руситці” чи “русії” (по ре’їонах України: русичі, русини, руснаки тощо). Вживається подекуди й досі. А українці не усвідомлюють: звідки така неукраїнська назва? І для чого?

Назви “українці” і “Україна” Бата-хан по-ординськи заборонив назавжди. Заборонив і наші державні символи – герб Трисуття і синьо-жовті прапори. Замість Трисуття дозволив вживати церковний символ на хоругві – голову Спасителя.

Наступні колонізатори нашої землі – Литва і Польща – також не дозволяли, зневажали і висміювали назви “українці” й “Україна”. Литовці заставляли називатися “руситці”, а полякці офіційно називали “русіне” або “малополяци”.

УКРАЇНСЬКІ ПЛЕМЕНА У II тис. до н. Е.

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ

При утворенні українських племен-держав символи єдиного Господа Дажбога *синьо-жовті* кольори і *Трисуття* (нині *Тризуб*) стали державними (поруч з релігійними) символами усіх племен-держав. Ці державні символи наша нація продовжує ревно зберігати (вже понад три тисячоліття) і нині. Жорстокі колонізатори ні заборонами, ні тортурами, ні сибірами, ні колонізаторськими замінами не змусили націю відмовитися від своїх державних символів. Незламна духовна сила нації!

Нині, у незалежній державі Україна, ми з гордістю дивимося на ці рідні державні символи. Радіємо, що зуміли зберегти їх. Вони наповнюють наші серця щирим патріотизмом.

З часів XIII ст. колонізатори так зазомбували цими назвами націю, що вона сприймає їх як рідні, споконвічні. Навіть поважні наші вчені стали писати Україна-Русь. Простімо їм, бо то були такі часи колонізаторства.

Сильна духом наша нація зберегла свою національну назву "українці" й "Україна", з 2 тисячоліття до н. е. зуміла пронести її через чотири тисячоліття. Зуміла зберегти і свою національну символіку – синьо-жовтий прапор та герб Трисуття. Ні колонізаторські зміни назв і символіки, ні тортури і тюрми, ні підкупи частини нашої еліти, ні Берези Картузькі і ГУЛАГи не похитнули націю. Нація не зрадила своїй споконвічній та рідній серцям і душам назві.

ЧАСТИНА

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ
В ЧАСИ АНТИЧНОГО
РАБОВЛАСНИЦТВА

2

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД АНТИЧНОГО РАБОВЛАСНИЦТВА

Античними прийнято називати часи історії Стародавніх Еллади (Греції) і Риму. Ця епоха охоплює період з початку I тисячоліття до н. е. по кінець V століття н. е.

Це час жорстокого античного нелюдського рабовласницького приватновласництва і рабовласництва, час великих колонізаторських імперій, великих і диких воєн, руйнування сіл і міст, геноциду і страждань колонізованої людності, час чудового і розкішного життя правителів-рабовласників, полководців-рабовласників і просто рабовласників.

У цей період життя людства в Середземномор'ї та Передній Азії правителі та полководці створювали одна за одною завойовницькі рабовласницькі колоніальні імперії. Їхні армії завойовували-грабували та приєднували-колонізували чужі землі й нації, тисячами і тисячами гнали колонізованих до метрополій у важке рабство. Рабство запроваджували й на колонізованих землях. Колонізатори могли на базі награваних благ розвивати у себе науку, архітектуру, літературу, театр, мистецтво – античну цивілізацію для рабовласників.

Під час античного рабовласництва виникли і перестали існувати: Ассирійська (Новоассирійська) імперія (883–605 рр. до н. е., 278 років); Ново-Вавилонська семітська імперія (626–538 рр. до н. е., 88 років; намісник Набопаласар відокремив її від Новоассирійської); Єгипетська імперія (мала колоніальні й залежні території); Ефіопська, або Куш, імперія (столиця Напата, багата золотом, сріблом, самоцвітами; близько 740 р. до н. е. завоювали Єгипет, фараонами у цій країні стали ефіопи); Іранська Мідійсько-Перська імперія (Мідійська – 634–585 рр. до н. е., 49 років, та Перська – 550–330 рр. до н. е., 220 років); Еллінська (Елліно-Македонська) імперія (336–146 рр. до н. е., 190 років; у 146 р. до н. е. завойована і колонізована Римом); Римська імперія (фактично з 140-х років до н. е., юридично названа імперією з 30 року до н. е., до 476 р. н. е., 616 років); Гунська імперія (Чингіс Гунія, 375–453 рр., 78 років) та інші, дрібніші.

Ніхто не підрахував тоді, не підрахує нині зруйнованих військами цих рабовласницьких колоніальних імперій сіл і міст, награбо-

ваних багатств, багатомільйонних невинних жертв населення під час воєн, обездолення і не досягне експлуатацію мільйонів-мільйонів рабів і колонізованих.

В ім'я чого мільйони невинних людських жертв? В ім'я розкішного життя правителів, полководців, рабовласників. Колонізаторські історики розхвалюють правителів і полководців цих імперій: Тиглатпаласара III і Навуходоносора II, Кіра і Дарія, Олександра Македонського і Ганнібала, Цезаря і Траяна, ординця Атілея та багатьох інших як неперевершених і талановитих полководців-колонізаторів. Їх усіх треба презирливо зневажати і ганьбити за війни-розбої, грабежі та вбивства людей. Ці та інші правителі та полководці заслуговують на зневагу.

На щастя людності землі, нині залишилися лише дві великі колоніальні імперії – Російська Федерація і Китайська Народна Республіка. Їх розпад неминучий в найближчому майбутньому: досвід історії показав, що всі, без винятку, колоніальні імперії розпадаються. Здоровий глузд і людська мудрість повинні підказати, що колоніальних імперій створювати не потрібно, колонізаторству немає місця на землі.

Нині ООН намагається не допускати створення нових імперій, розколонізовувати існуючі. Чи загальнолюдська свідомість досягне такого рівня, коли колонізаторство буде вважатися найбільшим злом, злочином та ганьбою перед людством?

РОЗДІЛ 1

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у Х ст. до н. е.

1000—901 pp. до н. е.

8001—8100 pp. н. у. л.

Вся тодішня людність Східної Європи увійшла в I тисячоліття до нової ери (в ранній залізний вік, або античне рабовласництво) під новою назвою українці.

УКРАЇНСЬКЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я

Арійці-українці, котрі не мігрували, були майже у шоковому стані від руїни, що на неї перетворилася рідна земля. Важка рана була у їхніх серцях і свідомості. Де та славна і видатна зі всесвітнім значенням цивілізація їхньої нації? Де ті, хто брав участь у розвитку науки, культури і мистецтва, віри? Де та високорозвинута економіка: землеробство-тваринництво і достаток благ для життя нації?

За що така руїна?

Але українська нація нескорена.

Необхідно діяти і творити: зберегти залишки цивілізації та розвивати її заново. І нація вперто й наполегливо взялася за відбудову, знаючи, що піде не одне століття, щоб досягнути минулого рівня.

Якщо більшість цивілізованої людності тогочасних Європи, Африки, Близького Сходу, Індії та Китаю жила в помірно-теплому, субтропічному чи й тропічному кліматі, то українська нація Східної Європи мала помірно-континентальний клімат з досить теплим літом, але з холодними зимами. Виняток становила вузька смуга південного узбережжя півострова Українець та Україн-моря, де клімат мав риси субтропічного. Слов'янці у Західній Європі між Лабою та Одрою жили в значно теплішому і помірнішому кліматі під впливом теплої течії Гольфстрім. Слов'янці Південної Європи також мали тепліший клімат без суворих зим.

Суворі кліматичні умови Східної Європи до певної міри відлякували завойовників колонізаторських імперій, незважаючи на те, що українська нація виробляла чимало зерна.

У тодішньому світі були три зернові регіони: Єгипет, Дворіччя та Україна. Перші два регіони були колонізованими. Українська земля і нація були немов осторонь бурхливих завойовницьких воєн, жила століттями ніби сама по собі, маючи лише торгові зв'язки з колонізаторськими імперіями. Нація могла доволі спокійно і мирно розвивати як свою економіку, так і вже нову, українську, культуру на базі колишньої слов'яно-праукраїнської.

Сусіди у своїх писаних історіях називали тоді українців перекручено "кімерійці", але це не має істотного значення.

Археологія опосередковано підтверджує, що українці-"кімерійці" на той час складалися з великої кількості племен, або багатодержав'я, від Верховини і Дунаю до гір Камінні (Урал). Про заняття українців землеробством-тваринництвом археологія свідчить на підставі пам'яток, знайдених під час розкопок.

За античного рабовласництва українська нація рабовласництва не знала, бо в її багатодержав'ї не було правителів-рабовласників і їхніх військ. Не було, наголошуємо, розкопші правителів, полководців, рабовласників. Одна особа племенем-державою не керувала. Управління в українських племенах-державках, державах-містах було по-давнішому щонайдемократичнішим, бо всі головні державні справи вирішувало віче, а поточні – обрана на віче рада старійшин. На засіданнях ради головували всі старійшини за чергою, а не одна постійна особа. Це була особлива, справді народна демократія, ще глибоко не вивчена всесвітньою історією.

У племінно-державницькому контексті на початку залізного віку початку I тисячоліття до н. е. достеменно можемо перерахувати українське багатодержав'я на території України Східної Європи:

Україна *Арійців* (столиця Арійград на річці Арій, нині Орель; степове Лівобережжя Славутича до Камінних-Уралу). Україна *Сур'яжців* (столиця Сур'яград у гирлі Купані-Кубані; все Межиморе між Хвалено-морем, Сур'я-морем і Україн-морем та горами Казка (Кавказ). Мала Україна (столиця Українград-"Кімерос"; півострів Українець). Україна *Уличців* (столиця Уличград, або Олешня; степ між нижнім Бугом і Правобережжям Славутича). Україна *Тиверців* (столиці: Тивроград, Одеса по-колонізаторськи, згодом Білград; степ між нижнім Бугом і Дністром). Україна *Лутичів* (столиця Лутичград, нині Олтениця; між Дунаєм, горами Верховиною і Дністром). Україна *Арушитців* (*Аруситців*) (столиця Богуслав; Поділля). Україна *Дулібців* (столиця Червенград, версії: Чернівці або Чермно, нині в Польщі; нині Галичина – Заверховиння). Україна *Поляків* (столиця Гнезденець, нині Бидгощ; басейн Весели-Вісли). Україна *Волинців* (столиця Велиньград; Західне Побужжя). Україна *Дерев'янів* (столиця Іскорград, нині Корос-

УКРАЇНСЬКЕ ПЛЕМЕННЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я
(на стикові II і I тисячоліть до н. е.)

тень; Південне Полісся). Україна *Полянців* (столиця Гомхиград, згодом Чернігів; басейн Десни). Україна *Дреговичів* (столиця Турівград; нині Белоруське Полісся). Україна *Полотців* (столиця Полотеськград, нині Полоцьк; басейн Полоти, нині Західної Двіни). Україна *Словенців-Ільменців* (столиця Плесковград, нині Псков; вся північ Східної Європи до Студеного моря). Україна *Кривичів* (столиця Смоленград, або Смоленеськ; межиріччя верхнього Болгара-Волги і Оки-річки). Україна *В'ятичів* (столиця Розаград, Стара Рязань; лісостеп південніше Оки-річки). Україна *Болгарців* (столиця Болгарград, зруйнований; басейн Камінної, нині Кама, лісостеп Лівобережжя Болгара-Волги).

Як вже мовилося вище, племен-держав і міст-держав, очевидно, було більше.

До раннього залізного віку українське-”кімерійське” багатодержав'я увійшло вже суспільно стабільним: давно припинилася велика міграція; забулася запекла боротьба між прихильниками і противниками первісного ладу і ладу приватновласництва родів; встановилися мирні умови для праці й життя за умов приватновласності. Доречною стала і стабілізація кліматичних умов. Українська людність пристосувалася до холодного і сухого клімату.

ЕКОНОМІКА БАГАТОДЕРЖАВ'Я

Впровадження в ужиток заліза вплинуло на розвиток усіх галузей економіки українських держав-племен і на побут населення. Українська земля багата залізом.

Скрізь з'явилися печі для виплавлення заліза. З нього виробляли знаряддя праці та речі широкого вжитку. Тепер мідь і бронзу використовували в основному для виробництва прикрас. Навчилися виплавляти не лише чавун, а й твердішу і пластичну сталь, освоїли її кування, гартування, відпуск і лиття. Для землеробства виробляли набагато більше залізних наконечників для арія-плуга, залізних мотик, сап-лопат, кіс і серпів, борін із залізними зубами, що дозволило глибше, якісніше і швидше обробляти ріллю, збирати вищі врожаї. Широко застосовували тяглову силу биків і коней. Впровадження двопілля (засів і пари) сприяло збільшенню виробництва зернових, технічних (льон, конопля), городних культур у приватних господарствах родів чи сімей. З кожним десятиліттям збільшувалося виробництво продукції землеробства, садівництва та виноградарства на півдні.

Приватновласницьке тваринництво збільшувало виробництво м'яса, молочних продуктів, свинини, шкір, вовни і хутра. У лісостепах, лісах і горах у природних умовах було багато сімей бджіл. Природне бджільництво давало досить меду (цукор тоді) і воску. Рибальство в річках і морях забезпечувало свіжою, соленою і в'я-

леною рибою. Мисливство вносило свій внесок у збільшення продуктів харчування, давало хутра і шкіри.

Ремесло давно й остаточно відокремилося від землеробства (у зимовий час землероби займалися домашнім, непрофесійним ремеслом) і розширювало виробництво заліза і бронзи. З металів, дерева, рогу, кісток (камінь і кремінь зовсім вийшли з ужитку) виробляли знаряддя праці: арії-плуги, коси, серпи, борони, сокири і сокири-тесла з отворами-вухами, ножі, кинджали; з глини-піску – різноманітну кераміку; виправляли шкіри і хутра; виготовляли тканини, одяг і взуття; кінську зброю та бронзові вудила; наконечники стріл і гарпуни; вози, колісниці, сани, човни; прикраси з бронзи, рогу, кістки і золота; предмети культу, дерев'яні та кам'яні плити-стели на могили з різьбовим зображенням людини. Розвивалося будівництво як вид ремесла. Збудовані нові гради-міста та міста-порти з будинками купців і ремісників, торговими складами і крамницями, майстернями ремісників, транспорт для перевезення товарів.

Збільшення виробництва продукції дало поштовх розвиткові гужового, кінноверхового, річкового і морського транспорту.

Основною структурною одиницею була приватновласницька сім'я чи рід. Внутрішньородові, міжродові та загальногромадські зв'язки та взаємодопомога не втратили значення.

У цьому столітті в Середземномор'ї та Україн-морі головну роль у торгівлі відігравали кораблебудівельники та мореплавці семіти-фінікійці з міст-держав, де нині Ліван. Купці-фінікійці мали свої купецькі факторії-квартали: Тр в нашому місті-порту Білгород і Бористен на півострові Березань в лимані Славутича-Буга. Українські-кімерійські купці перейняли від фінікійців будівництво кораблів, вже мали немалий торговий флот. Заняття купецтвом і мореплаванням вимагало мудрості й відчайдушності, було шанованим, давало добрі прибутки. Українське купецтво торгувало: насамперед зерном, медом і воском, соленою рибою, сіллю, тваринами, хутрами і шкірами, вовною і пряжею, тканинами і одягом; керамікою, залізом і виробами з нього, прикрасами, творами мистецтва. Торговий обмін провадився з Колхидою (Грузія), Малою Азією, Тракією і Подунав'ям, а по Балтії із західнослов'янцями.

Найголовнішими нашими річково-морськими портами були: Уличград, або Олешня, в лимані Славутича-Буга, Дінград в гирлі Діну, Сур'яград в гирлі Кубані, Білград в гирлі-лимані Дністра, Істроград в гирлі Дунаю.

Найголовнішими морськими портами були: Тивроград (Одеса), Березань, Білобережжя, Лукомор'я, Мореград (Маріупіль), на острові Українець – Арійслав (Євпаторія по-колонізаторськи), Корсслав, або Корсунь (Севастопіль), Сур'яжслав (Судак), Сло-

в'янслав (Феодосія), Українслав (нині немає), Хорсслав, або Корчеслав (Керч).

Успіхи в економіці були базою для розширення наукових знань, писемності і числення, Дажбожої віри.

Впровадження українцями заліза у виробництво та побут дозволило поступово відроджувати славні здобутки минулої слов'яно-праукраїнської цивілізації і творити нову українську цивілізацію.

Поховання померлих були водночас простими й багатими. Археологи вивчили могильники, котрі налічували кілька десятків могил (Чорногорівка на Донеччині). Поховальні камери прямокутні, обкладені дерев'яними стовбурами. У чоловічих похованнях знайдено кинджали, наконечники стріл, вуздечки, кам'яні бруски, на головах віночки з бронзи, жертівну їжу тощо. У жіночих – бронзові чи золоті скроневі віночки, золоті чи скляні намиста, керамічний посуд тощо. Дуже багато намогильних кам'яних плител із зображенням людей і пастуших предметів ужитку.

Українці в економіці та культурі йшли нарівні з економікою і культурою тодішнього людства.

РОЗДІЛ 2

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IX ст. до н. е.

900–801 pp. до н. е.

8101–8200 pp. н. у. л.

Українська нація цього часу, хоч і було багатодержав'я, як і раніше була однорідною за етнічним складом, мовою, економічним і культурним життям, побутом, вірою в єдиного Господа Дажбога з неістотними відмінностями побуту по регіонах.

У цьому столітті відбувався поступовий якісний розвиток землеробства-тваринництва, бджільництва, рибальства і мисливства, ремесел. Вони забезпечували найперпі потреби нації, навіть уже давали товарну продукцію для обміну.

У державно-політичному житті відбувався постійний процес зміцнення племен-держав та правопорядку в них. На основі Дажбожого Трисуття виникали нові звичаї, традиції, державні закони для захисту прав людини-громадянина та її приватної власності. Засвоєння нових народно-державних звичаїв зменшувало кількість правопорушень.

Українська нація землеробством, тваринництвом і ремеслом, тобто застосовуючи економіку повного циклу, виробляла всі матеріальні блага для свого життя, а це сприяло розвитку духовної культури. Маючи достатньо вироблених власною працею благ для буденного життя, українці-”кімерійці” не мали потреби зазіхати на матеріальні блага націй-сусідів, нападати на них, грабувати чи колонізувати. Це була мирна тогочасна нація.

Відмінності в економіці через різні природні умови вимагали постійного обміну матеріальними благами між регіонами України. Тому в цьому столітті українське купецтво відновлювало свої річкові, річково-морські й морські порти та пристані, що сформувалися ще в часи слов'янської цивілізації. Нова українська цивілізація вимагала нових торгових портів, човнів і кораблів для ведення обміну.

НАЙГОЛОВНІШІ РІЧКОВІ ПОРТИ ТА ПРИСТАНІ

Нині можемо назвати найголовніші річкові порти та пристані:
на Дунаї: *Слов'янські Ворота* (гирло річки Чорної, нині Залізні Ворота), *Гостениця* (гирло Огости), *Лутичград* (гирло Димбовиці, нині Олтениця).

На річці Верховинка (нині Сірет): *Сочець* (гирло Сучави), *Молдовець* (гирло Молдови, нині Роман), *Бистрець* (гирло Бистриці), *Горець* (гирло Томуша), *Текуець* (гирло Бирлади), *Верховинець* (гирло Верховинки-Сірету).

На Пруті: *Делятинець* (нині Делятин), *Коломия* (гирло Пістинки і Лючки), *Черемшинець* (гирло Черемоша), *Червенград* (нині Чернівці), *Раковець* (гирло Раковці), *Купаня* (гирло Башеу), *Кам'янець* (гирло Кам'янки), *Ясноторг* (Унгрени), *Житець* (гирло Жижі), *Левинець* (Леово), *Єланець* (гирло Єлани), *Колець* (Кулібаш), *Прутград* (гирло Прута).

На Дністрі: *Самбір*, *Розділ*, *Стрий* (гирло Стрия), *Журавно*, *Ломниця* (гирло Ломниці), *Бистриця* (гирло Бистриці), *Золотець* (гирло Золотої Липи), *Залісець* (гирло річки Середньої, нині Серет), *Збруець* (гирло Збруча), *Смотрич* (гирло Смотрича), *Ушиця* (гирло Ушиці), *Поділець* (нині Могилів-Подільський), *Арусав* (Росава, нині Ямпіль), *Сорока*, *Рибнець* (нині Рибниця), *Дубоградець* (нині Реута), *Лий-Вода* (гирло Ікелі), *Бикградець* (гирло Бика), *Дністроград* (гирло Ботні, нині Тираспіль), *Градець* (гирло Кучургаку), *Білград* (лиман).

На Бугові (Божові): *Прискорець* (нині Хмельницький), *Межибожжя* (гирло Бужка), *Вовчець* (гирло Вовка), *Іквець* (гирло Ікви), *Хмілець* (нині Хмільник), *Згарець* (гирло Згара), *Деснець* (гирло Десни), *Вінець* (нині Вінниця), *Рівець* (гирло Ріва), *Тиврівград* (нині Тиврів), *Братець* (нині Брацлав), *Райгородець* (Райгород), *Собець* (гирло Соба), *Гайвороння* (нині Гайворон), *Дажбожець* (гирло Савранки), *Божоградець* (гирло Синюхи, нині Первомайськ), *Мирградець* (гирло Мертводи, нині Вознесенськ), *Кувалець* (нині Ковалівка), *Божград* (гирло Божики, нині річка Інгул, Миколаїв), *Уличград*, або *Олешія* (лиман, нині Парутине).

На Славутичі (Дніпрі): *Дорогобож* (нині Дорогобуж), *Смоленськ* (нині Смоленськ), *Дібровеськ* (нині Дубровно), *Могили* (Могилів), *Друтеськ* (гирло Друті), *Березинеськ* (гирло Березини), *Лосьградець* (гирло Сожі), *Прип'ятеськ* (гирло Прип'яті), *Деснеськ* (гирло Десни), *Славутоградець* (нині Київ), *Рідня* (гирло Русити), *Арієць* (на острові Аріяна, нині цього острова немає), *Сулеськ* (гирло Сули), *Пселськ* (гирло Псла), *Арійградець* (гирло Орелі), *Самареськ* (гирло Самари), *Слов'янеськ* (вище порогів), *Бориславеськ* (нижче порогів), *Славутеськ* (нині Херсон).

На Дінці: *Білгора* (витоки Дінця–Ворекли–Пела), *Дінець*, *Осколеськ* (гирло Оскола), *Кремінь*, *Бождар* (гирло Бождара, нині Айдар), *Луга* (гирло Лути), *Дар* (гирло Деркула), *Колота* (гирло Колитви), *Дінецьградець* (гирло Дінця).

На Діну: *Непрядь* (гирло Непрядви), *Задоння* (гирло Мечі), *Сосна* (гирло Сосни), *Ворона* (гирло Воронежа), *Дажбожчар* (гирло Богучара), *Хопереськ* (гирло Хопра), *Ведведиця* (гирло Медведиці), *Ілов* (гирло Іювлі), *Великий Волок* (зближення Діну з Болгаром-Волгою, нині Калач), *Біла Вежа* (нині Цимлянське), *Дінецьградець* (гирло Дінця), *Дінградець* (гирло Сала), *Дінград* (гирло Діну).

На Болгарі (Волзі): *Болгарна* (гирло Велуги), *Твердь* (гирло Тверця), *Дуби* (нині Дубно), *Нерлеськ* (гирло Нерлі), *Вуглеськ* (нині Углич), *Рибнеськ* (нині Рибне), *Котоліси* (гирло Которослі), *Костри* (гирло Костроми), *Унжеськ* (гирло Унжі), *Городище* (нині Городець), *Окаградець* (гирло Оки), *Сур'яже* (гирло Сури), *Свия* (гирло Свияги), *Закруж* (гирло Самари), *Великий Волок* (зближення з Діном), *Хваленоград* (гирло Болгара-Волги).

На Яруні (Уралі): *Підкаміння* (нині Орськ), *Ярунградець* (нині Уральськ), *Ярунград* (нині Гур'єв).

На Полоті (Західній Двіні): *Сур'я* (гирло Касилі), *Лісеськ* (нині Вітебськ), *Полотеськ* (нині Полоцьк), *Нещиреськ* (гирло Дриси), *Озереськ* (нині Даугавпілс), *Ливанеськ*, *Гирло* (гирло Педедзе), *Усть-полотеськ* (гирло Полоті, затока моря).

На Немалі (Німані): *Берези* (гирло Березини), *Зело* (гирло Зельв'янки), *Болотеськ* (гирло Свислочі), *Городище* (нині Гродно), *Гай*, *Вілія* (гирло Віллі), *Дубеськ* (гирло Дубиси), *Балтія* (гирло Німана), *Рибна Коса* (нині Курська Коса).

На Веселі (Віслі): *Силець*, *Крокець* (нині Краків), *Сянець* (гирло Сяну), *Пилиць* (гирло Піліци), *Вершець* (нині Варшава), *Бужець*, *або Божець* (гирло Бугу), *Гнездець*, *або Гнезденськ* (нині Бидгощ), *Веселець* (гирло Весели-Вісли, нині Гданськ).

На Одарі (Одрі): *Волок*, *Полець* (нині Ополе), *Воротець* (нині Вроцлав), *Зеленець* (нині Зелена Ґура), *Вартець* (гирло Варти), *Щетинець* (гирло Одарі, нині Щецін).

Було ряд волоків для перевезення вантажів гужовим транспортом з одного басейну річки до другого. Серед них найважливіші – Смоленеський Волок, Щасливий Волок (нині річка Шексна), Білозерський Волок до ріки Лісової (Сухони) та ряд інших. Було місцями між ріками і перетягування човнів по укладених, ніби по дорозі, гладких стовбурах дерев, щоб не розвантажувати їх на вози.

У ті часи головним внутрішнім транспортом були ріки. Відновлення портів і пристаней мало загальнонаціональне значення, бо зв'язувало економіку регіонів України в єдине ціле.

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ І СВИТОГЛЯД-ВЕДИ

Тодішнє духовне життя знайшло відображення не лише у глибокій вірі в єдиного Господа Дажбога в молитвах, піснях і танцях, богослужіннях і будівництві Святинь на Його честь, а й в багатьох ведах (мітах).

З тих стародавніх часів раннього залізного віку до нас дійшли лише уривки дуже численних вед, що з часів видатної слов'янської цивілізації передавалися від покоління до покоління, але переосмислювалися і доповнювалися у нових умовах життя.

Варто коротко зупинитися на деяких ведах.

Веда про Див-Небо намагалася пояснити будову Всесвіту та місце Всевишнього Дажбога у Всесвіті. Див-Небо, за ведою, – Письмо, що його кожен має вивчати і користуватися ним у житті. Знати сузір'я і річне коло Яра-Сонця за 12-ма сузір'ями, рух Сварога-Місяця та сур'їв-зір, бо сур'ї-зорі – це світи, що ними управляють сини і внуки Дажбожі. Напші прапредки поділили Див-Небо на сузір'я і назвали кожне по-своєму. Рік поділили на 12 місяців за проходженням Яр-Сонця по колу через 12 сузір. Кожен місяць назвали по-своєму (міжнародних назв тоді не було).

Веда про далеку Північ, де ніч-темінь усю зиму, пояснювала, що туди на літо прилітають лебедиці-дівичі. Одна з цих лебедиць – жар-птиця – на крилах забрала з собою парубка-красеня Арійслава. Восени він прилетів назад і розповів про побачене. Там країна холоду і льодів, озер і боліт, мохів. Дерев немає. На півночі в льодах житло холодного вітру Бурея. Він тримає в Золотій горі красуню-слов'яночку Золотоволоску. Вона не хоче виходити за нього заміж. Він сердиться, і від цього бурі.

Там місце *духів* і загробного життя. Душі померлих долітають туди за дев'ять днів. Там є вхід у підземелля. Там володарює Чорнобож (по-нинішньому Сатана). Час від часу духів випускають із підземелля. Добрі духи уві снах оповідають рідним, як їм там. Добрі духи стараються допомагати родові. Злі духи своєму родові не шкодять, лише чужим родам.

Веда про загибель Першої Слов'яни оповідала, що Дажбог покарав людність за грішне життя за допомогою Бурея. Він перетворив води на могутні льоди, покрит Першу Слов'яну товстезним льодом. Тисячоліття Яр-Сонце боролосся з Буреєм за Слов'яну. Нарешті пішла вода-потоп. Піднялися води Слов'ян-озера і вийшли до Теплого океану, де затопили чимало островів і прибережних земель. Води-потоп зійшли. Слов'ян-озеро стало Слов'ян-морем, з'єднаним з океаном. Водночас утворилися Сур'я-море і півострів Слов'янець. Висохла Земля Слов'янців. Виросли трави,

кущі, дерева, прийшли нові тварини і звірі. Слов'янська людність повернулася на свою одвічну землю землеробити. Поклялися жити по-Дажбожому. Він простив їх. Подарував їм тоді Трисуття, щоб повсякчас нагадувало їм про Його Закони Життя. Попередив про нові кари, коли порушуватимуть Трисуття.

Веда про слов'янські гори Камінні (Урал) пояснювала, що там річки Камінна (Кама) і Ярун (Урал) течуть у золотих руслах, бо золото можна знайти чи намити, а камінців-самоцвітів не злічити, не зібрати – вони в печерах. Золото ріки несуть із Золотої гори Півночі, де володарем велетень-силач Вернигора, а в його золотій печері страждає панна-красуня Золотогорка, яка не хоче стати його дружиною. Там є і Мідна гора з великими запасами цього металу.

Веда про слов'янські гори Казка (на “Кавказ” їх перейменували тюркці-колонізатори) оповідала, що походить назва від їхнього чарівного, справді казкового вигляду. Найвищі вершини гір Казки – Білобож і Казка (Ельбрус і Казбек по-колонізаторськи). На цих вершинах улітку любить бувати-відпочивати Господь Дажбог. Він дав слов'янням з гори Білобож дві річки: Купань-дану, що тече в Сур'я-море, і Білобожицю-дану, що разом з Казкою-даною (по-колонізаторськи Терек) з гори Казки течуть в Хвалено-море. Часом на гори прилітає Чорнобіс з холодним Буреєм, котрий пускає вітри-бурі та лавини. Помічники Господа Дажбога – Яр, Перун і Дана – виганяють Чорнобіса з Буреєм. Настає гарна погода, що дозволяє і слов'янням бувати на цих вершинах, вшановувати там єдиного Господа Дажбога.

Інша *веда* пояснювала, що помічник Дажбога Водяник управляє водами рік, озер, морів. Коли він відпочиває, то води спокійні, а коли плаває – хвилюються. Водяник сватав Дану – та йому відмовила. Тепер у нього в підводних палатах дружина-красуня Білорибиця. Від їхнього шлюбу чимало славної білориби, що її дозволяють ловити людям для харчування.

Нова *веда про Велике переселення слов'янців* пояснювала, що Господь Дажбог звелів своєму народові переселятися в степи і долини річок на Схід, в долини річок на Південь і ліси Заходу, бо там народи в степах, півпустелях і лісах не знають землеробства, не мають достатньо харчування. Щоб примусити слов'янців переселятися, Дажбог звелів Буреєві зробити холодні зими і прохолодне літо. Землероби – арійці й аруситці – змушені були виконувати веління Всевишнього Дажбога, переселятися аж до Східного, Південного і Західного океанів. Вони навчили місцеву людність землеробству, ремеслу, будівництву, письму, пізнанню Всесвіту, вірі в єди-

ного Господа – дали тим народам слов'янство, його сліди можна знайти в багатьох народів. Тим слов'янням, котрі залишилися на рідній землі, велів перейти до приватновласництва родів, об'єднуватися в племена, називати себе **у к р а ї н ц я м и**.

Веда про богослужіння пояснювала, як богослужити біля Святинь єдиного Господа Дажбога: молитви, співи, священні танці, каяття і жертвоприношення пахучими травами і колосками. Дві-три години богослужіння Дажбожого дня раз на тиждень очищають дух людини. Вона повертається з богослужіння звільненою від тягарів буття, зі свіжим духом і піднесеною свідомістю. Великі ж щорічні святкування: Білояра – весняного рівнодення і початку року, Дня Вишнього Дажбога навесні (Зелені свята), влітку – Семиюра-Купала (літнє сонцестояння) і Перунів день, День Праматері Лади-Лелі – осіннє рівнодення, Коляди (зимове сонцестояння) – відроджують дух людини, дають піднесений настрій і незабутні спогади на місяці чи й на роки. Богослужіння – насуща життєва потреба і духовна пожива українців. Кожна особа має жити за Дажбожими правилами, вираженими символом Трисутням, або Трояном (ЯВ-НАВ-ПРАВ).

Філософська *веда про обличчя людини* навчала, що обличчя – символ чистої святості та могутності в добрих осіб або зла в поганих. На обличчі видно силу чи слабкість людини, втому чи хворість, навіть злочинність. Кожен повинен дбати про своє обличчя, щоб зберегти чисту святість. Треба вивчати обличчя близьких і кожної особи, щоб зрозуміти її наміри, добрі чи погані думки і вчинки. Внутрішня енергія особи дає їй можливість спілкуватися з іншими особами не лише словами, а й поглядом, рухом обличчя, рук та всього тіла.

У цьому столітті будували більше Святинь Дажбога (нині рештки можна побачити в Новій Одесі на Миколаївщині). Над похованнями насипали невисокі горбки чи високі могили, на них ставили дерев'яні чи кам'яні стели-пам'ятники – довгі пласкі камені, майже без чіткої фігури людини, але з незначною різьбою, як у тисячоліття слов'яно-праукраїнської цивілізації.

Найбільше розвинутими економічно і культурно були племена-держави, розміщені на узбережжях Сур'я-моря та Україн-моря, бо вони налагоджували морську торгівлю, спілкувалися з державами античності, взаємозбагачувалися культурою.

З-поміж українського багатодержав'я виділялася *Україна Аріїців*, або *Аріана* (пишуть і Оріана), зі столицею Арійград на річці Арій (Орель нині). Вона була найбільша за територією: вся степова частина від лівого берега Славутича до гір Камінні (Урал), від

річки Сули до моря Хвалено, Сур'я-моря і Україн-моря. Аріана була економічно сильною землеробсько-тваринницьким і ремісничим виробництвами, торгівлею через порти Ярунград і Хваленоград із Середньою Азією та Іраном; Великим Волоком йшли товари на Дін, Болгар; через порти Дінград і Мореград (Маріупіль) на Сур'ї-морі, Білобережжям і Лукоморям на Україн-морі вели морську торгівлю. Плем'я-держава Аріана користувалася авторитетом у всіх українських племен-держав і сусідів. Минуть століття й історик Геродот, пишучи про Україну, назве Аріану *василевською* серед українських племен-держав (великокняжою чи королівською по-європейськи, царською по-східному).

Другою за значенням була плем'я-держава *Україна Сур'яжців* (Україна Сонячна) на Межимор'ї Передкавказзя зі столицею Сур'яградом у гирлі Купані (Кубані).

Все більше виділялася невелика плем'я-держава *Мала Україна* на півострові Українець своїми портами і пристанями та торгівлею, що стрімко розвивалася. Незабаром Мала Україна набуде античної слави.

На заході розвинутою була *Україна Дулібців*, або Дулібія. Вона торгувала Прутом, Дністром через Білгород з античними купцями, а через Веселу-Віслу й Одару (Одру) – із західними слов'янцями та їхніми сусідами по Балтії.

Мали морські порти й торгівлю *Україна Уличців*, *Україна Тиверців* і *Україна Лутичців*.

Інші племена-держави були меншими за територією, кількістю населення, не мали вигідного розташування для зовнішньої торгівлі, але в них була добре розвинута економіка.

Звичайно, що в лісовій зоні рівень матеріального життя і культури українців був нижчим від рівня життя в лісостепу та степу, бо менше було землеробства. Однак тут процвітало бджільництво, мисливство, рибальство в річках, озерах і Студенморі, що давало товар на вивіз і компенсувало нерозвиненість землеробства. Тим більше, що зерна, крупів, овочів і фруктів достатньо завозили з півдня в обмін за мед-віск, перли, срібло, чудові хутра і шкіри, ремісничі вироби з дерева, бивнів і кісті моржів і тюленів.

РОЗДІЛ 3

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VIII ст. до н. е.

800–701 pp. до н. е.
8201–8300 pp. н. у. л.

**У цьому столітті українські племена-держави в мирних умовах розвивали свої економіку і культуру.
Запроваджено новий алфавіт – глаголицю.**

Економіка українського багатодержав'я мала певний поступ порівняно з минулим століттям. Основні галузі господарства: землеробство-тваринництво, ремесло, а на їхній основі – транспорт і торгівля. Зрозуміло, на великих просторах Землі Української всієї Східної Європи економіка мала свої відмінності. Економічно і культурно виділялися племена-держави арійців, арійців-сур'яжців, арійців-уличців, арійців півострова, арійців-тиверців, арійців-лутичців, арійців-дулібців і арійців-арушитців. Скрізь відбувалася стабілізація всіх галузей приватновласницького господарства, поглиблення і вдосконалення їх на базі використання залізних знарядь праці.

Кліматичні умови майже стабілізувалися. Перестала знижуватися середньорічна температура, збільшувалася кількість теплих опадів. Так тривало, за науковими археологічними даними, чотири століття (VIII, VII, VI і V до н. е.). Тільки в IV столітті до н. е. почалася нова, хоч і незначна посуха, що, тривала два з половиною століття (IV, III і половину II ст. до н. е.).

Землеробство було традиційно слов'янське, лише вдосконалене залізними знаряддями праці. Поліпшився обробіток ґрунту (удобрення ріллі, боротьба з бур'янами) вже з трипільною (пар-озимина-ярина) системою землеробства. Це давало більші врожаї. Зростала кількість товарної продукції на продаж. Тваринництво було присільським відгінним, продуктивним і товарним. На зиму для тварин заготовляли більше сухих кормів та коренеплодів.

Ремесло також було різноманітним. Але найперше значення мала виплавлення й обробка заліза (точніше, сталі), виробництво залізних знарядь праці та побутових речей (що і нині головне). Сировини для цього було достатньо. Добре розвинене гончарство давало різно-

манітний і гарно орнаментований чи фарбований посуд, вироблений на гончарному крузі: великі за розмірами горшки для зберігання зерна, малі побутові горшки та миски, тарелі з гребінцевими та ямковими орнаментами – як і в часи слов'яно-української цивілізації. Чимало виробляли керамічних іграшок, статуеток, прикрас. Виробляли одяг, взуття, виправляли шкіри та хутра. Українське хутро, особливо з лісової зони, славалося всюди і у нас, і в сусідів.

Збільшилося виробництво лляних, конопляних і вовняних тканин. У степовій і лісостеповій зонах, за археологічними даними, встановився традиційний одяг. *Чоловічий*: полотняні білі чи фарбовані штани заправляли в короткі шкіряні чоботи, біла сорочка (з вишивкою або без неї), короткі каптани і шкіряний пояс, довга кирея, солом'яні брилі, гостроверхі чи пласковерхі шапки з поветі. *Жіночий*: довгі сукні з поясом, на голові довге покривало (подібне до хустки), свитка, на ногах чобітки.

Будували переважно двоповерхові хати, адміністративні будинки, склади, крамниці, Святині Дажбога з дерева, глини, каменю. Архітектура постійно вдосконалювалася.

Торгували переважно зерном, тваринами, соленою рибою, медом-воском, хутрами і шкірами, вовною, тканинами (були в ціні різні лляні тканини: купувати й одягатися в них могла дозволити собі лише аристократія сусідніх держав) і готовим одягом, залізом і виробами з нього, луками і стрілами, мисливськими знаряддями та іншими ремісничими виробами.

Зазначимо, що українське купецтво того часу, на відміну від інших націй, не карбувало своїх монет (хоча могли, бо карбували чужі монети). Замість монет використовували більші чи менші клаптики виправленого цінного хутра, а на його гладкій поверхні була написана ціна вартості (як нині на паперових грошах). Ці хутрові гроші називали *гривнями*.

Для торгівлі українське купецтво мало п'ять морів: Хвалено-море, Сур'я-море, Україн-море, Балтію-море та Студен-море. Йшла жвава морська торгівля з середньоазійськими іраномовцями і саками-арійцями, нащадками мігрантів з української землі; картвельськими (грузинськими) племенами-державами; Урарту (вірменцями), хетцями й асирійцями (купці останніх мали купецькі квартали у містах-портах Малої Азії), тригійцями, фінікійцями, єгипетцями, тракійцями; менше – по Дунаю з подунайськими слов'янами; по Одарі із західнослов'янами. З пелазгцями (грекцями) торгували мало, туди припливали лише наші купці, бо там лише починався розвиток місцевої економіки і культури.

Та найбільшого значення у ті часи досягла внутрішня торгівля річковими шляхами. Як уже зазначалося, природа, на жаль, не створила нашої нації добре розгалуженої у всіх напрямках річко-

вої системи. Сім головних річок з притоками течуть виключно з півночі на південь: Прут, Дністер, Славутич, Буг, Дін, Болгар-Волга і Ярун. Склалися три головні, майже не з'єднані між собою, річкові торгові шляхи Дністром, Славutoю і Болгаром з півдня на північ і навпаки. Кожен з цих торгових шляхів жив лише своїм окремим торговим життям.

У лісовій зоні річки Весела-Вісла, Полота (Західна Двіна), Немала (Німан), Велика, Ловать-Волхов течуть зі сходу на захід, до Балтії. Вони мали місцеве значення, але волоками чи гужем були поєднані зі Славутичем. Три великі річки Дивина з Лісовою і Печерною (нині Північна Двіна з Сухоною і Печорою) мали переважно місцеве торгове значення.

У цьому столітті віра в єдиного Господа Дажбога продовжувала пов'язувати старі традиції з новими ведами про птахів-грифонів (їхні статуєтки виробляли ремісники на продаж); про злих духів, що їм потрібно протистояти, боротися з їхніми спокусами-намовою, не давати робити людину злою і грішною. Особливо культивувався правило: не чини іншому зла, бо зло повернеться до тебе. Кара за зло тебе не мине, ти або навіть твої внуки будуть покарані таким самим злом, що його ти вчинив іншим. Людина складається з тіла, як тварина, і людського духу, що його у тварин немає. Людина, що у неї людського духу замало, малоолюднена, більше схожа на тварину. Будували ще величніші Святині та Святилища (нині лаври чи монастирі) єдиного Господа Дажбога.

Покійників продовжували ховати в ямах, а над ними насипали невеликий горбок чи високу могилу. Багатих ховали у глибоких ямах, обкладених деревиною, переважно в скорченому вигляді, з вінками на головах, в одязі із золотими оздобами, коштовним луком зі стрілами, вуздечкою, кам'яними брусками для точіння ножів чи сокир – подібно до поховань часу слов'яно-української цивілізації. На високих могилах ставили стели, пласкі камені з людиноподібною різьбою. У жіночих похованнях відкопано золоті та бронзові прикраси, золоті та скляні намиста, керамічний посуд. У бідних похованнях – бідний інвентар, горщик з їжею. По окремих регіонах покійників ховали у ями, а над ними ставили дерев'яні дахи, наче повітки. Таких поховань виявлено понад півтисячі. Це дає значний археолого-історичний матеріал.

З потреб економіки у цьому столітті нація удосконалила свою писемність виробленим новим алфавітом, названим глаголицею. Букви глаголиці були прототипом сучасних.

Новий алфавіт складався із 40 букв, котрі для практичного застосування були і цифрами (буква “А” – цифра 1, буква “Б” – 2, буква “Г” – 10, буква “Р” – 100, буква “Ч” – 1000 і т. д.). Хоча з

нинішньої точки зору і попередні цифри-рези десятикової системи були доволі практичними.

Глаголицею частково користувалися вже з IX століття до н. е., удосконалюючи старий алфавіт і цифри – черти і рези (рахунки). Нація користувалася глаголицею до часів її християнізації, коли спочатку запрошені священники-еллінці, а потім і свої запопадливо знищили все написане за півтора тисячоліття глаголицею як не християнське, а “поганське”. Знищено безцінну писемну культуру нації: літописи, веди, літературу і поезію, “Дажбожі Книги”, мистецтво. Ця *руїна* культури та історичної пам’яті стала тою ціною, що її заплатила українська нація за відмову від рідної віри. Таке відбувалось не лише у нас. Коли християнство стало державною релігією у Римській імперії, то і там були знищені статуї Юпітера, письмена (у тому числі прадавні рукописи відомої Олександрійської бібліотеки в Єгипті), давні твори мистецтва як “поганські”. Лише децця уціліла і дійшла до наших днів. Милюємося ними нині, високо цінуємо. А скільки втрачено?

Ранньозалізну археологічну культуру нашої нації представляють пам’ятки *білозерської, білогрудівської, бондарихівської, лебединської, чорноліської* та інших культур життя тодішніх українців.

РОЗДІЛ 4

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VII ст. до н. е.

700–601 рр. до н. е.
8201–8300 рр. н. у. л.

У цьому столітті сталося досі небувале в історії нації нашестя колонізаторів – азійських іраномовних кочовиків ішкуз (по-нашому ішкузців).

Це призвело до змін в управлінні державами-племенами й утворення першого українського війська.

Перша війна нації з колонізаторами-ішкузцями.

Століття починалося спокійно. В економіці міцно запанувало відтворювальне землеробство-тваринництво приватновласницьких господарств вільних землеробів, а також приватновласницькі ремесло, транспорт і торгівля. Наближався час подальшого підвищення добробуту української нації на всій території Східної Європи.

Але за Хвалено-морем і горами Камінні тривала посуха. Не стало буйних трав на пасовищах кочовиків, трави посохли і вигоріли. В пошуках пасовищ для своїх стад тамтешні кочовики – *ішкузці* – підійшли до річки Ярун, до української землі. В українських степах такої посухи не було.

ІРАНОМОВНІ КОЧОВИКИ ІШКУЗЦІ

Достовірних історичних відомостей про ішкузців мало. Так їх названо в клинописах дворічців і малоазійців та іранських історіях. (Москвинські лжеісторики назвали їх “скіфами”, що історично неправильно, бо людності “скіфи” взагалі *ніколи не існувало*. Її вигадали москвотюркці. Цим вони навмисне сфальсифікували історію нашої нації, щоб, заселивши її неіснуючими “скіфами”, усунути з рідної землі.)

Кочовики-ішкузці жили малими ватагами, що об’єднувалися у більші кочів’я і, врешті, у кочове плем’я-державу на чолі із ссарем (царем). Управління племенем-державою було самодержавним і деспотичним, без виборності. Наказ ссаря – і жодного заперечен-

ня. За непокору смертна кара: накидали ззаду через голову удавку і душили. У побуті керувалися звичаями і традиціями предків. Перебували на низькому рівні цивілізації, без письма (розвинена усна народна творчість), архітектури (жили на возах), науки.

Взагалі кочове життя не знає будівництва. За житло ішкучцям слугували вози на чотирьох чи шести колесах, накриті шкірами і поділені всередині на кілька приміщень. Вози тягнули воли і осли, рідше коні. На возах їхала сім'я зі всім добром, чоловіки їхали поруч на конях. За возами гнали худобу: коней і ослів, овець і кіз. Чоловіки та юнаки одночасно були і пастухами, і воїнами. Основою такого кочового суспільства була сім'я. Громадами управляли не обрані, а всі поважані найстаріші за віком чоловіки. Вони й були суддями. Більшими об'єднаними кочів'ями управляли призначені ссарем і підпорядковані йому *деспоти*.

Суспільним лихом було те, що земля-пасовища, куди б не прикочували ватаги, традиційно вважалися *власністю ссаря* або, понинішньому, державною власністю. Сім'ї володіли худобою, але не володіли пасовищами. За випасання худоби на пасовищі ссаря кочова ватага-“село” мусила безкоштовно пасти худобу деспотові, його прибічникам і самому ссареві. Пастухи-воїни були залежними від ссаря і деспотів – бо мали худобу, але не мали землі. Це був чудовий спосіб правителям тримати населення у покорі. Тому сім'ї кочовиків ніколи не мали землі у своїй приватній власності.

Це був далекий прообраз ранньофеодального ладу. Він був характерний і для всіх пізніших центрально- і середньоазійських кочових тюркських орд.

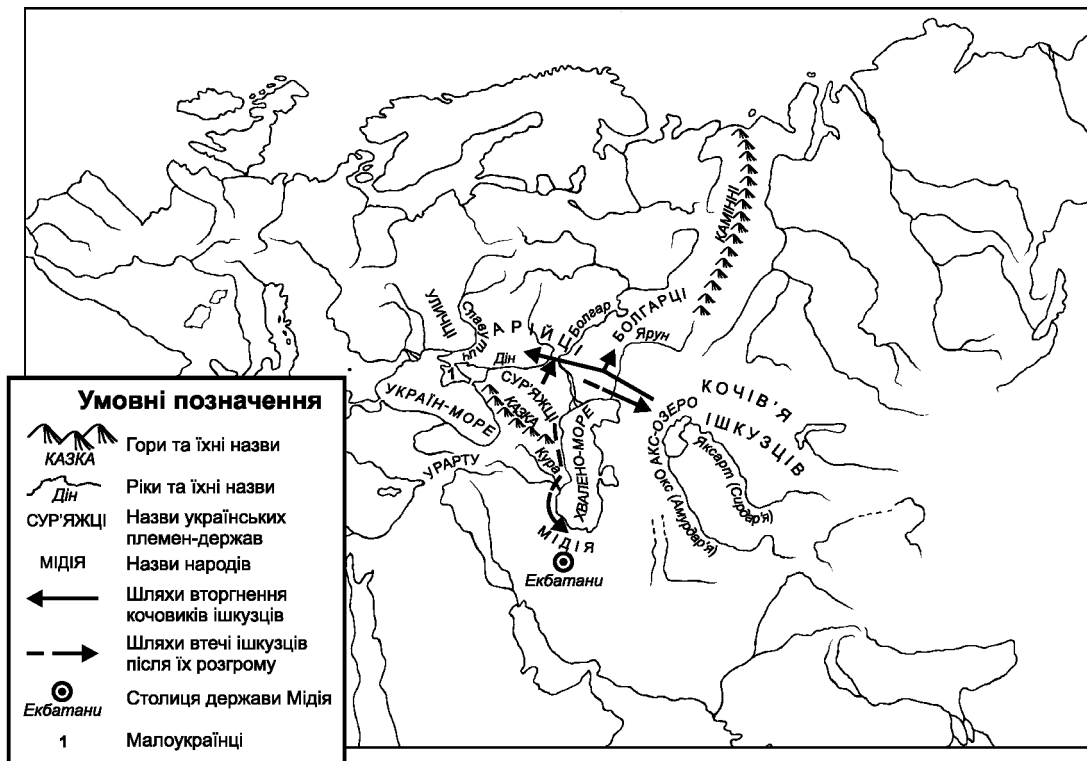
Вся худоба цілорічно була на підніжному кормі. Коли траплялися багатосніжні і морозні зими, то падіж худоби був значним. Кочовики завжди мали проблеми з прохарчуванням сімей, бо не мали повного циклу виробництва продуктів – землеробства і тваринництва – лише скотарство.

Харчувалася сім'я м'ясом, молоком кобил і корів, овець і кіз, мисливством і рибальством. Сім'ї були багатодітними. Для прохарчування такої сім'ї потрібна була вівця чи коза на день або кінь чи бичок на тиждень. За посуд слугували бронзові чи залізні котли і миски, дерев'яні таці; на воду – бурдюки зі шкір. З рослинної їжі використовували природні трави та ягоди. Полювали на диких тварин, звірів і птицю, ловили рибу.

Ремесло було недостатньо розвинуте, що пов'язано з кочівництвом. Транспорт був лише наземний – гужовий і верховий.

Таким чином, економіка кочовиків-ішкучців була неповноцінною, бо через відсутність землеробства не існувало виробництва рослинних продуктів харчування. Звідси чимало проблем з харчуванням. Це змушувало кочовиків міняти тварин чи шкіри на продукти

НАШЕСТЯ ПЕРШИХ КОЛОНІЗАТОРІВ ІРАНОМОВНИХ КОЧОВИКІВ ІШКУЗЦІВ (680 – 670-і роки до н. е.)

рослинництва у сусідів і все частіше грабувати своїх же середньоазійських іраномовних землеробів чи землеробів сусідніх націй.

Коли кочів'я витоптувало траву, виловлювало рибу в річці, вибивало в навколишній території диких тварин – тобто доводило території до повної екологічної катастрофи, тоді спокійно й без жалю шукало нове пасовище і перекочувувало на нього. Так тривало століттями і тисячоліттями.

Дослідники вважають, що ці кочовики вірили в бога Неба Папая, богиню Тобіті та бога війни Ареса. Його символом був застромлений у землю меч. Поклонялися мечеві й вогневі. Вогнище мало найважливіше значення у кочовому житті: біля нього проводили вечори з піснями і топаннями-танцями.

Озброєні пастухи-воїни ватагами увійшли в українські степи племен-держав України Арійців, згодом в Україну Сур'яжців. Вони налітали на наші села і міста, грабували. Забирали продукти: насамперед зерно, муку і крупи, котрих їм хронічно не вистачало, інші продукти, вироби ремесла, стада, різне майно. Такого українська нація досі не знала. Правда, купці приносили з далеких країн звістки про рабовласницькі війни, пограбування і забирання у рабство.

За пастухами-воїнами возами приїжджали їхні кочів'я-села, щоб жити-кочувати в наших степах. Іпскузці не міняли нашого суспільного ладу, не втручалися у справи наших сіл і міст, лише вимагали давати їм продукти і вироби ремесла. Кочували нашими степами без дозволу, неначе на колонізованій території.

Українці-землероби не були готові до війни з кочовиками. Не мали воїв, не мали воїводців. Лише мисливці та пастухи мали луки і стріли, ножі, гарпуни, кинджали.

В Аріяні та Сурії, в сусідніх племенах-державках почали збиратися віча для обговорення ситуації та оборони рідної землі, захисту свого добра. Внаслідок цього в племенах-державках відбулися значні зміни в державному управлінні.

У степових племенах-державках терміново організовували правління племенем-державою за зразком тих націй, що давно воювали. Створювали власну ієрархію, використовуючи їхній воєнний досвід. Віча почали обирати **Посадника** (посадити на правління) племені-держави для швидкого одноособового управління державою під контролем *віча і ради* старійшин. Контроль віча і ради старійшин зберігав народовладдя і не дозволяв посадникам ставати самодержцями. У волостях і містах також обирали **посадників**, у селах – **старосту** (старійшину). Вперше в історії нашої нації влада у племені-державі, волостях, містах і селах передавалася **особі**, а не раді старійшин, як було до цього часу. Обирали й **воїводців** для командування **воями**.

В Арії, Болгарії та Сурії з молодих мисливців, землеробів і пастухів, ремісників організовували ополченців-воїв, котрі війною могли б вигнати кочовиків з рідної землі. Ополченці поділялися на косаків-кінноту і стрільців-піхоту (стріляли з луків). Косаками тоді називали юнаків, котрі досягали повноліття, могли косити. Коли досягали повноліття дівчата, їх називали косачками. Існував тоді дуже урочистий і зворушливий обряд посвяти юнок і юнаків у косачок і косаків біля Святині Дажбога. Більше готували косаків-кінноту, бо пастухи-воїни ішкузців усі були кіннотниками.

Приклад болгарців, арійців і сур'яжців наслідували й уличці, тиврійці, малоукраїнці. Вони створювали у себе ополчення-військо, бо боялися вторгнення кочовиків на їхні землі.

Тимчасом ішкузці кочували в степах біля сіл і міст Болгарії, Арії та Сурії. Кочова ватага-село ішкузців повідомляла нашим селам і містам, що тепер вони зобов'язані давати їм зерно, муку, крупи, овочі, предмети побуту добровільно, бо інакше будуть відбирати силою. Особливо полюбили ішкузці для кочування східну половину Сурії – східне Межиморе (західний берег Хвалено-моря) та схили гір Казка. Там природа немов створена для кочування. Влітку передгір'я Казки внизу покриті буйним різнотрав'ям у ріст людини (субальпійські луки), вище – звичайні буйні трави – альпійські луки. Чудовий корм і літні пасовища для худоби. Взимку там холодніше, трави нидіють. Зате широка смуга західного узбережжя Хвалено-моря не знає снігів, лише теплі дощі, покривається буйною зеленою травою – чудове зимове пасовище. Нічого ліпшого бути не може. Влітку тут трава вигоряє, але знову буяють трави передгір'я Казки. Відтак, цей феномен природи приваблював сюди кочовиків.

Утворення постійного війська не було добром для нації, адже його утримання – це величезні видатки. Вої вже не беруть участі у виробництві матеріальних благ, а вимагають засобів для свого утримання. Вперше землеробство-тваринництво, ремесло і транспорт степових племен-держав підпорядковувалися потребам війська. Виникла потреба збільшувати виробництво харчування для своїх воїв і для данини ішкузцям. Переважало військове будівництво: будували січі-укріплення (фортеці). Наприклад, археологи виявили такі фортеці, як: Більське городище на Полтавщині із земляними валами завдовжки 35 км, Могринське, Пастирське та інші. Збудовано чимало військових січей-острогів по Болгарі-Волзі, Діну, Дінцеві, Молочній, Калці, Кумі, Мокрій, Маничу, нинішніх Єгорлику і Калаусі, Казці-дані (Тереку) тощо.

Сутички нації з кочовиками-ішкузцями тривали роками. Села і міста ніколи не визнавали їхньої зверхності над собою. Тим паче, до цього українці ніколи не були колонізованими. Нація не

корилося. Села знищували ватагу кочів'я ішкузців, але й ті мстилися – громили наші поселення, грабували і вбивали.

Війна наших ополченців-воїв з ішкузцями почалася. Перші битви показали перевагу ішкузців. Однак ремесло переозброїло наше військо. Вої почали виходити битися у шоломах, з металевими пластинами на грудях, з металевими щитами, з дволезими мечами. Металеві пластини захищали груди і голови коней. В ішкузців цього не було: і металу обмаль, і ремесло відстале. На допомогу Арії та Сурії прийшли сусідні племена-держави Уличія, Мала Україна, Тиврія.

З'явилися у нас і звияжкці битв, що їх називали *бої*, пізніше назва змінилася на *бояни*, а згодом на *боари*. Відбулося чимало більших і менших битв, були великі втрати з обох сторін. Частіше стали перемагати наші вої. Частина ішкузців мусила відкочувати назад в азійські степи. Там, у степах, було ще чимало їхніх кочових племен-держав, тому приходили спробувати щастя нові ватаги кочовиків.

Найбільше цих іраномовних ішкузьких кочів'їв пересувалося західним узбережжям Хвалено-моря, поза горами Казка, через державу-плем'я Ману (нині територія Азербайджану).

Повне вигнання ішкузців з нашої землі і війна з ними закінчилися в 670-х роках до н. е.

Якраз у 670-х роках до н. е. в Ірані під впливом віри маздаїзму більшість племен-держав Ірану об'єдналися у централізовану державу Іран-Мідію зі столицею Акбатани.

Вигнані з України ішкузці кочували нагір'ями рідного Ірану аж до Малої Азії і грабували свою ж людність. Наймалися загонами воїнів до асирійського царя та інших царків. Окремі клинописи помилково записали ішкузців “кімерійцями”, бо вони говорили, що прибули з “Кімерії”-України. Те, що їх вигнали з України, було правдою, але наших воїв серед них ніколи не було. Це неповідомленість тодішніх істориків.

652 року до н. е. ішкузький ссар війною захопив державну владу в Ірані-Мідії, перейменував державу на *Ішкуз*, ішкузькі ссари правили там 27 років, аж до 625 року до н. е. Мідійська знать повстанням відновила свою владу. Частина ішкузців утекла до Середньої Азії, частина берегом Хвалено-моря намагалася повернутися на наше Межिमоре. Наші вої розгромили їх остаточно. Ішкузці назавжди зникли з історії чи пристали до інших кочовиків і перейняли їхню назву.

Українська нація після першої у своїй історії війни з колонізаторами мала великі матеріальні й моральні втрати: тисячі вбитих, багато тисяч інвалідів війни. Вони потребували суспільного утримання. На війну було затрачено чимало матеріальних благ.

Але це були виправдані витрати, бо війна була визвольно-вітчизняна. Військо треба було утримувати й надалі.

Створення постійного війська породило воєводців. Це тривожило націю. Хто гарантує, що воєводи з їхнім специфічним мисленням не наслідують собі подібних із рабовласницьких античних держав, не стануть хунтою, не захоплять владу, не зроблять людей рабами, не стануть нападати-грабувати сусідні нації заради особистих благ, власних рабів?

Нація святкувала перемогу над кочовиками, славила своїх воїв і воєводців. Чи гадав хто тоді, скільки ще кочових орд-загарбників будуть шматувати нашу землю, грабувати і вбивати?

Перемога над колонізатором ішкузцями – славна сторінка історії нації!

Ішкузці завдавали шкоди не лише українцям. У Заураллі ішкузці нападали і грабували маленькі племена людності *юрґа*, або *угри* по-нинішньому. Ці племена жили мирно у лісостепу та тайзі, у басейні великої річки Об та її приток Іртиш, Ішим (Тобол). Людність юрґа вимушена була залишати споконвічні рідні землі, ховатися у глибокій, не дуже сприятливій для них азійській тайзі. Угри та інша людність переходили гори Камінні – в європейську тайга Землі Української, де клімат тепліший, і при тому ця територія була мало заселена українцями. Мігранти оселялися північніше України Болгарців за Камінною (Камою). Відтоді на півночі української тайги Східної Європи з'явилися поселення нової людності: *ліетуvcі*, *естці*, *летьці*, *мерянці*, *пермці*, *весьці*, *комці*, *зярянці*, *удмуртці*, *карелці* та інші. Деякі з них за багато століть пройшли тайгою на захід у тепліші місця аж до Балтики, дехто змінив свою назву, дехто асимілювався і зійшов з історичної арени. Українці тоді не заперечували їм, давали притулок, бо самі пізнали, що таке азійські кочовики-ішкузці. Ці азійські нації цивілізувалися і європеїзувалися, а згодом утворили свої держави.

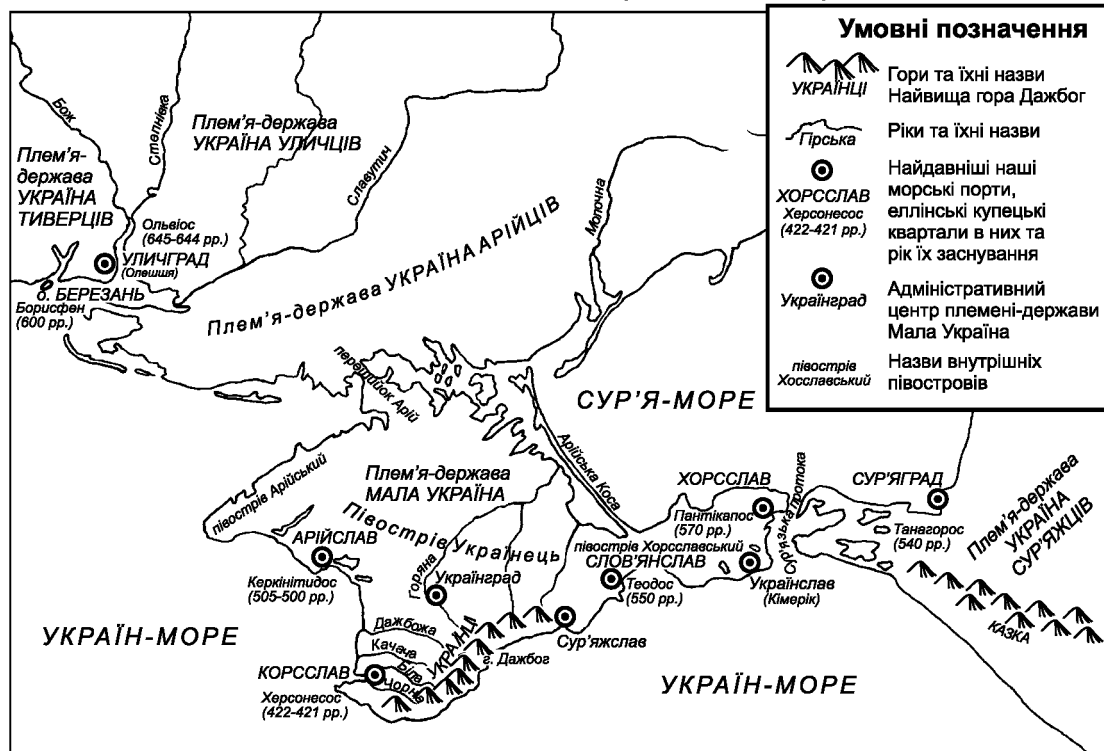
Нині на прадавній українській землі живуть нації: естонців, латисьців, литовців, карельців та інші. Це вже давно цивілізовані нації, а заселені у ті часи українські землі вони тепер традиційно вважають своїми.

ПОЧАТКИ ТОРГІВЛІ З ЕЛЛІНЦЯМИ

У цьому столітті пелазгці (грекці) перейменували свою націю на *еллінці*, а землю – Елладю.

Розпочате в минулому столітті економічне і культурне піднесення, пов'язане з розвитком міста Атен і утворенням Атенської держави, відбилося, насамперед, на кораблебудуванні й торгівлі. Міста-держави семітської Фінікії стали колоніями семітської Ассирії, що нещадно грабувала фінікійське купецтво. Фінікійське

ЕЛЛІНСЬКІ КУПЕЦЬКІ КВАРТАЛИ В УКРАЇНСЬКИХ ПОРТАХ ПІВОСТРОВА УКРАЇНЕЦЬ (з VII ст. до н. е.)

кораблебудування і торгівля занепадали. З'явилися конкуренти-еллінці. Еллінські купці перейняли досвід фінікійців у кораблебудуванні та торгівлі.

Тепер еллінські купці припливали торговими кораблями до портів чи малозаселених пристаней інших націй Східного Середземномор'я, будували свої купецькі квартали, які ставали і ремісничими. З часом у деяких давніх ремісничих і торгових містах-портах, наприклад, у Мілеті країни Карії еллінське населення почало переважати. Карійці цим були вельми незадоволені. Еллінці були своєрідними, гонористими себелюбцями, по-південному палкі і сварливі. Вважали себе, як і хапіру-еврейці, вищими від інших націй. Людність усіх інших націй вони називали дикунами або "варварами", бо розмовляють незрозумілими благородним еллінцям мовами: "вар-вар-вар", за їхнім тлумаченням.

У середині цього століття еллінські купецькі кораблі з власними і транзитними товарами з'явилися в Україн-морі. Спочатку освоювали порти узбережжя Малої Азії. Згодом прибули до української Поморини. У нашому порті Білграді в лимані Дністра давно торгували у своєму купецькому кварталі Тір семітці купці-фінікійці з держави-порта Тір. Еллінські купці побудували при Білграді свій купецький квартал Офіусос, але не змогли серйозно конкурувати з досвідченими фінікійцями.

Порт-столиця Тиврів (нині Одеса) України Тиврійців їх не привабив, бо сюди не тече жодна річка, а відтак товари річками не надходили. Столиця Уличії Уличград, або Олешня, сподобалася більше. Сюди товари йшли з півночі Славутю і Бугом, не було постійних конкурентів. З дозволу Посадника і віче за два роки у 645–644 рр. до н. е. купці-еллінці побудували свій ще скромний тоді купецький квартал з житлом для купців і їхніх рабів, складами і крамницями, ремісничими майстернями, невеличким храмом бога Зевса і пристанню та назвали його Ольвіос (у перекладі багатий, щасливий). У країні еллінців спекотний клімат, мало деревини, багато каменю і мармуру. Тому вони були добрими будівничими. Будували з каменю і протоцегли, покривали дахи випаленою проточерепицею. Цьому в них навчалися українці. Наш торговий порт Олешня з кварталом еллінських купців розбудовувався, ставав одним із привабливих портів-міст тогочасної України.

Прибуття купців-еллінців було доречним. Війна з ішкузцями пришвидшила розвиток економіки. Але війна закінчилася, а українська продукція чекала ринків збуту. З чужих портів прибували кораблі по продукцію, привозили свою. Ольвіос в Олешні виявився справді "щасливим". Уже в перші роки еллінці купували за карбовані в Елладі срібні монети (згодом карбували і тут) і виво-

зили до 20 тисяч, а далі і до 100 тисяч тонн зерна. Тут купували тварин, вовну (в Елладі виробляли багато вовняних тканин), хутра і шкіри, лляні тканини, солону рибу, мед, кераміку, залізо і ремісничі вироби українців. Сюди привозили вовняні тканини і вироби з них, кераміку, маслинову олію і виноградне вино, прикраси. Згодом чимало еллінських товарів виробляли на місці.

Купці-українці продовжували своїми кораблями доставляти товари у Закавказзя, Ассирію, Трігію, Фінікію, навіть до Єгипту, а тепер і в Елладу, Тракію та Подунав'я.

Віра у єдиного Господа Дажбога зміцнювалася. Нашестя кочовиків-ішкучців вважали Дажбожою карою за гріхи. Молили милосердя і заступництва, сумлінніше виконували ПРАВ і обряди, будували Святині.

Мистецтво зазнавало змін в бік зображення не лише сцен полювання і побуту, але й битв, що викликало сум. Ужиткове мистецтво прикрашувало зброю, кінську зброю.

Нація психологічно відходила від війни, згуртовувалася.

РОЗДІЛ 5

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VI ст. до н. е.

600–501 pp. до н. е.

8401–8500 pp. н. у. л.

У цьому столітті відбулося піднесення виробництва і торгівлі.

Напад перських колонізаторів на Західну Поморину і наша перемога у війні з Персією.

Утворення першої української централізованої держави *Велика Україна* (501 рік до н. е.).

Це – століття розширеного товарного виробництва в економіці лісостепових і степових держав-племен, різкого піднесення торгівлі, розбудови міст-портів. Попит купців-еллінців примусив землеробів збільшувати виробництво зерна.

Головну роль для економіки України і зростання виробництва продукції землеробства відіграла стабілізація кліматичних умов – незначне потепління і збільшення кількості опадів.

Через потреби землеробства, ремесла, торгівлі і війська поширювалися писемність і знання. Швидше відбувалося нагромадження знань у металургії, обробці металів, виготовленні кераміки, будівництві, народній медицині, астрономії. Поширювалися своєрідні календарі-рисунок загального вжитку. Розвивалася професійна і народна творчість, мистецтво.

Житла і громадські будівлі будували на кам'яних фундаментах, їхні дерев'яні каркаси заповнювали цеглою-сирцем чи саманом, дерев'яним брусом. Будували і кам'яні та цегляні будівлі, їх покривали випаленою черепицею. Будівлі поділялися на **міські** – кам'яні, цегляні чи каркасні, двоповерхові та **сільські** – каркасні з цеглою-сирівцем чи саманом, переважно одноповерхові.

Зміцнювалася віра в єдиного Господа Дажбога: створювали нові гімни, молитви, обряди, зокрема на військову тематику. Будували нові Святині і Святилища, ручним способом переписували глаголицею примірники “Дажбожої Книги”, щоб вони були доступні у всіх населених пунктах. Поховання померлих були подібні до

минулостолітніх. На могилах ставили стели-обеліски, але вже спрощені, майже без ознак фігури людини, лише вирізбювали пояс, сагайдак для лука і стріл, сокиру і брусок. Це був крок назад у мистецтві їх виготовлення (винна війна з ішкузцями). Але трапляються викопані стели того часу із зображенням тварин, найчастіше оленів. Археологи назвали їх “оленячі камені”. Все ж таки стели – це особливе явище з-поміж творів мистецтва наших предків.

Збільшення виробництва товарної продукції викликало наплив іноземних купців з Колхиди, Ірану-Персії (в середині століття в Ірані владу захопила перська династія з Еламу), Трігії, Синопу, Лідії, Карії, Фінікії, Еллади, Тракії, куди і наші купці возили свої товари. Найбільший був наплив еллінських купців. Можливо, про них більше знаємо саме тому, що в Елладі збереглися історичні дані про це. Демос (простолюдини) в Елладі витіснялися привізними рабами, котрі мали працювати безоплатно. Від безробіття і зубожіння еллінський демос мусив шукати працю поза Елладою.

Еллінські купці у цьому столітті побудували такі свої купецькі квартали: в 570-і рр. до н. е. в Хорсславі (Керч) і назвали Пантікапос (Рибний); у 560-і рр. до н. е. викупили у фінікійців їхній купецький квартал Тір у Білграді (перейменували на Тірос); у 550-і роки до н. е. побудували купецький квартал у Слов'янславі і назвали Теодос; у 540-і рр. до н. е. – в Сур'яграді і назвали Танагорос, а також у Дінграді в гирлі Діна і назвали Танаос; у ряді малих пристаней. Це дозволило купцям-еллінцям лише до Атенського порта Пірей щороку вивозити до мільйона центнерів зерна, в основному пшениці.

Наявність купецьких кварталів у багатьох наших містах-портах зумовило особливе купецьке самоуправління: *купецьку раду* міста-порта. Від кожної купецької громади до ради входив представник (еллінці називали свого представника архонтом), а постійно головував на купецькій раді український старший купець-посадник. Купецька рада підчинялася посадникові і раді старійшин міста-порта.

Територія України покривалася ремісничими містами і містами-портами, а столиці племен-держав перебудовувалися на багатифункціональні міста.

Українська цивілізація розвивалася.

НАПАД ІРАНУ-ПЕРСІЇ НА УКРАЇНСЬКУ ПОМОРИНУ

У 550-х рр. до н. е. трирічною війною ссар іранського племені-держави Еламу-Персиди Куруш (Кір по-європейськи) переміг династію ссарів-мідійців і став ссарем усього Ірану, перейменувавши його Персією. Він – засновник династії Персидів, що їх історики

деяких націй називають Археменідами, а тому й часто тогочасний Іран – Археменідою. Це трохи дивно і малозрозуміло. Скажімо, у часи, коли в Україні управляла династія Києвичів, Україну не називано Києвичія.

Ссар Куруш (Кір) почав великі завоювання: колонізував Вавилонію, всі держави Малої Азії, приєднав і середньоазійські, досі не залежні, іраномовні племена-держави. Його син Камбуджущ (Камбіс) завоював Сирію, Палестину, а також Єгипет (525 р. до н. е.) для забезпечення війська зерном. Таким чином, було утворено велику маздаїстську рабовласницьку колоніальну імперію.

Ссар Дараявауш I (по-європейськи Дарій I), маючи під контролем всі порти малоазійського узбережжя Україн-моря, задумав завоювати-колонізувати і українські узбережжя Україн-моря та Сур'я-моря з портами, щоб бути володарем цієї території і мати під контролем продажу нашого порівняно дешевого зерна. Для колонізаторських війн зерно потрібне не менше, ніж військо і зброя.

У 514–513 рр. до н. е. (за іншими даними 513–512 рр.) несподівано для української нації перська кара (військо) – відбірна кіннота, вершники-верблюдники і піхота – висадилася з кораблів у гирлі Дунаю, захопивши наш порт Істроград. Почалася колонізація українського морського узбережжя Західної Поморини. У впертій обороні впали Істроград, Лутичград, Білград, Тивроград. Там не було багато наших воїв, бо основні сили були зосереджені на кордоні річки Ярун-Урал проти східних кочовиків. До осені перське військо дійшло до Уличграда-Олешня і взяло його в облогу. Олешня не здавалося всю зиму. На допомогу прийшли вої Арії, Сурії, Малої України з півострова, Дулібії. Торговий флот портів півострова Українця і Сур'я-моря став **військовим**, перевозив воїв на Західну Поморину в тил перським військам, воював з перським флотом, не давав йому підвозити підкріплення і харчування.

У цій війні порт **Корсслав**, або **Корсунь** (по-колонізаторськи Севастопіль), уперше став головним військово-морським портом нації.

У 514–513 рр. до н. е. – *перша* поява українського військово-морського флоту. Українському військово-морському флотові – вже **2500** років, або два з половиною тисячоліття! Ця дата вартує того, щоб її святкувати щороку.

Українське військо застосовувало народно-партизанські методи ведення війни, що було незвичним для ворога. Він не володів тактикою ведення такої війни, бо знав лише прямі битви. Олешня до весни ворог не взяв. Перські війська були оточені українськими воями, котрі вдень і вночі нападали з тилу, знищуючи ворога. При такій війні недобитки перського війська мусили прори-

ватися через оточення в бік гирла Дунаю до своїх кораблів. Це вдалося небагатьом. Ссар Дарій I, писали тодішні історики, втратив у цій війні відбірну частину свого війська. Ця невдача сильно підірвала воєнний авторитет добре вишколеного перського війська, показала іншим колонізованим націям, що і цих “непереможних” можна перемагати.

Народ переміг, бо боронив рідну землю від колонізатора. Перемога у цій війні підняла авторитет української нації серед держав античності. На жаль, історія не зберегла (або ми ще не дослідили за історіями сусідів) нам прізвищ наших посадників і воєводців. Такі записи-літописи були, але були пізніше знищені колонізаторами.

Гордися, націє, перемогою народу над другим у твоїй історії колонізатором!

Нашестя ірано-перських колонізаторів принесло велику руїну селам, містам і містам-портам Західної Поморини, людності та економіці південних племен-держав. Вбито тисячі й тисячі воїв і мирного населення, з’явилися тисячі й тисячі калік-інвалідів, бездомних і обездолених.

Не раз збиралися посадники степових і лісостепових племен-держав, обговорювали втрати у накинутій війні, організацію допомоги потерпілим територіям, а головне, що діяти на майбуття. Панувала одностайна думка: треба єднатися, бо у єдності сила. Коли нас багато, то нас не подолати, казали арійці.

Знову треба було відбудовувати зруйноване в Лутичії, Тиврії та Уличії (як раніше після нашестя ішкучців у Болгарії, Арії і Сурії). Вже вкотре тужила і дивувалася українська нація: чому нападають на нас колонізатори, грабують, руйнують і вбивають, коли ми не нападаємо, а годуємо багатьох сусідів? Війна показала, що нація мусить постійно утримувати тисячі молодих громадян на непродуктивній військовій службі, виділяти чимало благ для охорони рідної землі та майна.

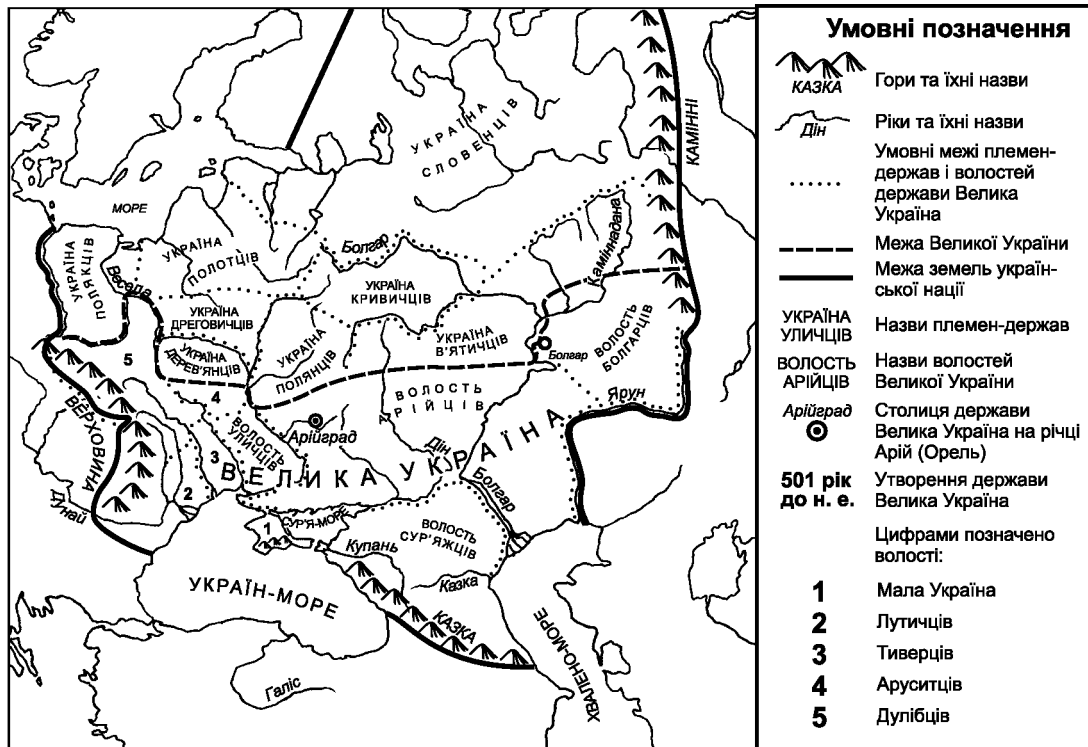
ВЕЛИКА УКРАЇНА – ПЕРША ЦЕНТРАЛІЗОВАНА ДЕРЖАВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Друга вітчизняна війна засвідчила, що дрібним багатодержав’ям рідну землю і націю перед колонізаторами не оборонити.

Збиралися на віча представники південних племен-держав і обговорювали об’єднання в єдину централізовану державу, як це зробили держави-сусіди: треба дати їй назву і столицю, обрати загальнодержавне віче, раду старійшин і посадника.

У 501 році до нової ери, зібравшись в Олешні, представники дев’яти племен-держав: України Болгарців, України Арійців, України Сур’яжців, Малої України (півострів), України Уличців,

ПЕРША ЦЕНТРАЛІЗОВАНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ВЕЛИКА УКРАЇНА (501 р. до н. е.) І ПЛЕМІННЕ БАГАТОДЕРЖАВ'Я

України Тиверців, України Лутичців, України Аруситців (Поділля), України Дулібців (Дулібія річками Верховинкою-Сіре-том, Прутом і Дністром торгувала в морських портах *Україн-моря*) – вирішили об'єднатися в єдину національну державу.

Державу названо В е л и к а У к р а ї н а.

Столицею національної держави утвердили *Арійград* – столицю племені-держави Арія, бо ця держава на той час була найсильнішою економічно і військово. За новим адміністративним поділом усі колишні племена-держави отримали статус **Волості**.

Першим Посадником Великої України обрано тодішнього посадника Арії *Арійслава Першого*. Вирішено, що кожен наступний Посадник обиратиметься з кожної Волості по чергово. Він прийматиме ім'я тієї Волості, що від неї обраний. Державними символами затверджено **синьо-жовтий колір прапора і Трисуття** (походження нинішньої назви **Тризуб** – колонізаторське).

Поза централізованою державою Велика Україна поки що залишалися племена-держави **зони лісів**: *Україна Полякців, Україна Дерев'янців, Україна Полянців, Україна Дреговичців, Україна Полотців, Україна Словенців, Україна Кривичів, Україна В'ятичів*.

В історії нації сталася цюнайважливіша державницька подія – утворення централізованої національної держави Велика Україна. Нація помножила свою національну силу. Це зміцнило її могутність і славу.

Пам'ятай, націє: 501 рік до нової ери – це дата утворення могутньої всеукраїнської держави у Східній Європі під назвою В е л и к а У к р а ї н а.

РОЗДІЛ 6

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у V ст. до н. е.

500–401 рр. до н. е.
8501–8600 рр. н. у. л.

У цьому столітті зміцнювалася новоутворена централізована національна держава Велика Україна.

Відбудова територій після перської навали та розквіт економіки і добробуту нації в мирний час.

Еллінський історик Геродотос про Україну.

Посадники держави Велика Україна*

501–459 рр.	Арійслав I Великоукраїнський
Середина століття	Сур'яслав I Великоукраїнський
Початок століття	Болгарслав I Великоукраїнський

Новообраний Посадник (як керівник країни нині) Арійслав I облаштував управління новоутвореною державою Велика Україна. Між членами Ради старійшин (як уряд нині) розподіляв обов'язки керування окремими галузями економіки, зв'язками з

*Автор, працюючи з першоджерелами, мав чималі труднощі із встановленням часів правління та імен Посадників держави Велика Україна. В історичні хроніки інших країн їхні імена часто потрапляли перекрученими при перекладі з тодішньої української мови. Доводилося просити допомоги у мовознавців бібліотек. Не завжди були точні дані правління Посадників: на початку, в середині чи в кінці століття. В окремих випадках були дані про рік початку правління Посадника, в інших – лише рік закінчення правління, а ще в інших – лише десятиліття їхнього правління (наприклад, років 30). Автор пішов шляхом заокруглення дат (наприклад, 450–420-і роки). Прошу вибачення у читачів за неточності, тим більше, що ця праця не наукова, а краєзнавча.

Сподіваюся, що нове покоління дослідників-науковців в умовах незалежної держави, без оглядки на колонізаторські репресії (бо я працював у репресивні роки), уточнить і доповнить недоопрацювання автора. Зробив, що зміг. Прошу зробити більше й точніше.

Волостями. Призначено командувача (його названо **князем**) єдиного війська, затверджено воїводців. Ухвалено, що князь ніколи не може бути обраний Посадником держави. Боялися, щоб не було, як у сусідів, де воїводці, ставши при владі, захоплювали собі і своїм прибічникам маєтки, постійно воювали і колонізували чужі землі, грабували заради особистого збагачення. Вертикальну адміністративну владу було створено.

У Західній Поморині трьох Волостей – Уличії, Тиврії і Лутичії – відбудовували зруйноване перськими колонізаторами.

Стабілізація природних умов дозволяла збирати добрі врожаї, мати приріст продукції тваринництва. Збільшувалося виробництво товарів, розширялася торгівля. Будували нові міста, реконструювали старі. Запозичували в еллінців архітектуру з широким застосуванням у будівництві каменю, цегли і черепиці.

Поширювалися писемність, організовувалися школи.

Існують відомості про реконструкцію *Українграда* (по-еллінськи Кімерос) – центра Волості Мала Україна на півострові. Зносили старі будівлі. На їхньому місці будували нові кам'яні та цегляні, покриті черепицею. У центрі міста, на горбі, побудовано січ-фортецю. Головну територію міста обнесено муром з вежами і в'їзними брамами. Довкола міста будували ремісничі передмістя. Українград став гарним адміністративним та ремісничо-торговим центром Волості. У місті з'явилися нові, ширші вулиці та торгові майдани з крамницями і складами купців, майстернями ремісників. Дрібніші ремісничі майстерні розміщалися в передмістях.

Оновлене місто почали називати *Нов-Град* (по-еллінськи *Неаніль*, по-колонізаторськи *Сімферопіль*). І ця назва закріпилася. Товари до Нов-Града привозили гужовим транспортом через Арійський перешийок (нині Перекоп). Привізні і свої товари возили до портів Корсуня та через перевал до Слов'янслава (по-колонізаторськи Теодосія).

У Корсуні вже розміщався військово-морський флот для охорони торгових кораблів, бо з'явилися морські пірати, особливо біля берегів Колхиди і Малої Азії.

У 422–421 рр. до н. е. купці-еллінці з малоазійської Гераклеї з дозволу властей Волості побудували в бухточці порта Корсунь свій купецький квартал (у самому порту не було дозволено, бо там військово-морська база) і назвали від Корсуня по-своєму – *Херсонесос*. У першому десятилітті купці-еллінці вивозили чимало зерна до Атен і до міст колонізованої персами Малої Азії. Згодом торгівля була паралізована персо-еллінськими (490 р., 480–449 рр. до н. е.) та внутрішньоеллінськими війнами (431–404 рр. до н. е.). Мореплавство протоками Босфор і Дарданелли та Егейським морем також було обмежене. Торгівля тривала з малоазійськими портами і Дунаєм.

Це викликало зменшення виробництва товарної продукції у державі Велика Україна на зовнішній ринок, але пожвавило торгівлю між Волостями та ще не залученими централізованою владою до спільного життя племенами-державами лісової зони.

У 480 році до н. е. хитрі купці-еллінці для монополізації цін утворили елліно-купецьку спілку під назвою Боспорська (по-еллінськи Боспор – наша Сур'язька протока з Сур'я-моря до Україн-моря) з петром у Хорсславі (Пантікапос). До Боспорської спілки ввійшли їхні купецькі квартали Хорсслава (Пантікапос), Дінграда (Танаос), Сур'яграда (Танагорос), Слов'янслава (Теодос), Корсуня (Херсонесос). Очолив спілку купець-архонт Пантікапоса, кварталу, який знаходився у місті Хорсслав на березі Сур'язької протоки. Тому і назва Боспорська спілка. Спілка не була екстериторіальною, не мала статусу держави чи міста-держави, підчинялася українському купцеві-старійшині Хорсслава і владі Волості Малої України.

ЕЛЛІНСЬКИЙ ІСТОРИК ГЕРОДОТОС ПРО УКРАЇНУ

У цьому столітті жив і творив еллінський історик Геродотос (490–424) з Гелікарса, південніше Мілета (жив у Атенах). Ним написана праця про персо-еллінські війни під назвою “Історія”. Він вжив цю назву вперше. Відтак кажуть, що він *“тато історії”*. Розуміється, *“тато”* лише назви *“історія”*.

Ця книга складається з дев'яти частин за кількістю муз у мітах Еллади. Частини книги описують: 1-а і 3-я – Ассирію, Вавилонію та Іран-Персію; 2-а частина – Єгипет; 4-а – Україну. Тобто він описав п'ять найголовніших (крім Еллади) країн того часу. 5–9-а частини описують власне елліно-перську війну.

Четверту частину книги – про Україну – Геродотос назвав **“Скитія”**, тобто в ній описана країна Скитія. Чому така назва? **“Скитія”** у перекладі зі староеллінської мови означає **“Лучниця”**.

Як відомо, еллінці і Близький Схід називали тоді українців “кімерійцями”, а Україну – “Кімерія”. Однак еллінські купці ще з минулого століття неофіційно стали повсякчас називати українців “скитцями”, а Україну – “Скитією”. **“Скит”** – буквально **“лучник”** у перекладі зі староеллінської мови. Еллінці, як знаємо, взагалі “майстри” перейменовувати нееллінців.

Назва пов'язана з тим, що в ті часи еллінські вої мали на озброєнні великий чи малий спис, а українці списа не мали, лише лук зі стрілами, меч і щит. Еллінцям було незвично бачити воїна без списа. Отож і стали називати українців “скитцями”-лучниками, а Україну – “Скитією”-Лучницею. Назва “скитці” і “Скитія” залишилася в еллінців на тисячоліття. (Навіть у X столітті вже

нашої ери під час походу до Болгарії та війни з Візантією у 969–971 рр. великокнязя Святослава I Українського візантійські історики називали його василевсом “Скитій”, а його військо – “скитцями”). Себе візантійці тоді називали “ромейцями” (римцями). Не залишалися в боргу й українці. Вони стали називати еллінців “граками”, або гайворонням, за метушливий і крикливий південний характер, а їхню країну “Гракцією” (змінилося на “грекці” і “Грекція”, згодом “Греція”). Назва “Скитія” не збереглася, а назва “Греція” і тепер є офіційною.

В українському перекладі четверту книгу Геродотоса треба перекладати не “Скитія”, а “Україна” (пояснивши, чому в Геродотоса “Скитія”). Хоч історик Геродотос ввів цю невідповідну й образливу для нас назву до своєї книги, але чесно написав у книзі, що те населення себе не називає “скитцями”, вони – кімерійці (українці).

Усі українці-“скитці”, як пише Геродотос, розмовляють однією мовою, що є дуже важливим для нас свідченням.

Його описи торкаються більше відомого тодішнім еллінцям півдня України. “Людність, – пише Геродотос, – називає себе “орачі” на заході, “землероби” на сході”. Як вже йшлося вище, він переплутав або купці не дали йому достовірних відомостей. Навпаки, в степах і на сході українці називали себе “арійці” (“орачі” в нього), а на заході – “землероби-аруситці” (арушитці). На сході живуть, пише, василевські “скитці”, котрі панують над іншими. Він точно не знав, що на сході столиця Велика Україна – Арійград, звідки управляють державою Великою Україною. Неправильно написав, що на сході є кочовики. Це, напевно, чув відгомін нападу ішкучців чи про кочовиків за Камінними (Уралом). Територія України-Скитії, за Геродотосом, від нижнього Дунаю до Діну (чи не знав про річки Болгар-Волгу і Ярун-Урал?).

Про північні території майже нічого не написав, бо не мав відомостей. Є згадка з мітів про тамтешні холоди.

Історик Геродотос дав нам чимало підтверджень назв “Україна” й “українці” вживаними тоді сусідами назвами “Кімерія” і “кімерійці”. Серед них називає “кімерійські переправи” на Дністрі, “кімерійський вал”, “Боспор Кімерійський” (протоку між Сур’я-морем і Україн-морем), “область Кімеріос” (півострів Українець (Крим), місто “Кімерос” (гора Опук на півострові при вході до протоки з Україн-моря до Сур’я-моря, нині міста немає, руїни), “мис Кімерік” при гирлі Кубані, “місто Кімерій” (Українград, згодом Нов-Град – центр Волості Мала Україна), “кімерійські поховання” (могили біля порогів Слаутича) та багато інших підтверджень.

На півострові “Кімеріос”, що підтверджує тодішню назву півострова Українець, пише, є “тавр” – це в перекладі з староеллінської “гори”, а живуть “кімерійці”, тобто українці.

(Москвинські тюрксько-татарські колонізаторські лжеісторики використали назву “тавр”, твердячи, що нібито в горах півострова жило туземне населення “таври”, але не можуть нічого сказати про це “населення” (бо неможливо сказати щось про те, чого не було). Згодом ввели назви “Таврида” і “Таврія” для півострова і прилеглих територій. Це ще одна з підлих спроб усунути споконвічне населення українців-слов’янців з півострова і загалом з української землі.)

Історик Геродотос описав тодішню українську націю з високорозвинутим землеробством-тваринництвом і ремеслом, рибальством і торговими зв’язками. Хвалив українсько-“скитське” мистецтво, особливо “звіриний стиль”. Навіть ремісники-еллінці в їхніх кварталах наших портів виробляли прикраси і побутові речі в цьому стилі. Державний лад характеризує як монархічний без рабовласництва. Це неправильне твердження, бо Посадника обирало віче демократично. Написав, що там, де Буг підходить найближче до Дністра (околиці Саврані), є всенаціональне священне місце “Святі шляхи”, як переклали йому. Там справді було Святилище ушавленого Дажбожого монастиря.

З “Історії” Геродотоса при уважному і критичному ставленні до неї можна почерпнути знання про нашу націю античного часу. Уважно треба ставитися до її перекладів, адже багато з них тенденційні та неточні, навіть навмисно перекручені. Тому “Історія” потребує нового перекладу з оригінального тексту. Хто з українців зробить це?

Треба знати і критику “Історії” Геродотоса. Через незнання ним мов йому не були доступні багато документів того часу. Історик Страбон (63 р. до н. е. – 19 р. н. е.) назвав Геродотоса просто “брехуном” за неточності і перекручення. Історик Фулідос (460–395 рр. до н. е.) докоряв Геродотос за те, що той писав, не розібравшись. Писав все, що йому оповідали, тому у нього багато вигадок, мітів і неточностей. Сам Геродот ж твердив, що писав з розповідей купців, а писати потрібно все, але не всьому написаному вірити. Згодом, мовляв, нащадки розберуться. Якби він передбачив, як нині українцям важко “розбиратися” у його перекрученнях і неточностях! Як ці неточності і перекручення нахабно використовували і використовують москвотюркці-колонізатори!

РОЗДІЛ 7

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IV ст. до н. е.

400–301 pp. до н. е.
8601–8700 pp. н. у. л.

Наша нація продовжувала розвивати економіку і культуру, поліпшувати свій добробут.

Спроба еллінців колонізувати нашу Західну Поморину (третя війна українців з колонізатором).

Перемога над еллінцями.

Посадники держави Велика Україна

370–340-і роки	Малоукраїнслав I Великоукраїнський
340–320-і роки	Уличслав I Великоукраїнський
310–270-і роки	Тиврослав I Великоукраїнський

У цьому столітті зростав добробут. Майже дві третини століття тривало мирне виробництво благ і торгівля лишками, будівництво, розвивалася культура, в тому числі писемність і освіта, мистецтво.

В усіх українських Волостях панував приватновласницький лад: землероби-тваринники і ремісники, мисливці й рибалки, купці й транспортники були власниками землі, нерухомого майна, вільними господарями-виробниками у своїх господарствах. Дуже поширеного в державах того часу рабовласництва, тобто економіки, заснованої на безоплатній праці рабів, українці не мали. Тодішній економічний лад українців був продовженням гуманної аграрно-ремісничої слов'яно-української цивілізації.

Після переходу від первісного ладу українці сформувалися в дуже волелюбних і працьовитих людей. Відчуття вільного громадянина, що поважає і свою державу, і дбає про свою сім'ю, відчуття своєї громадянської гідності та власника вже глибоко засіло у свідомості та серцях українців, їхніх дітей і внуків. Особливе почуття любові було до рідної землі та нації, до кожного співвітчизника.

У середині цього століття змінювалися кліматичні умови. Не дуже відчутно, але на зміну теплому і вологому кліматові приходив трохи

холодніший і сухіший, що не сприяв ростові рослинності, трав у степах. Це похолодання-посуха тривало близько 250 років і закінчилося лише у другій половині I століття до н. е. З початком нової ери клімат поступово поліпшиться, і відбудеться нове економічне піднесення, яке триватиме майже 300 років, до IV століття нової ери.

ЕЛЛІНО-УКРАЇНЬСЬКА ВІЙНА (331 р. до н. е.)

Василевс одного з еллінських племен-держав Македонії (на той час в Елладі було багатодержав'я – більше 40 племен-держав і міст-держав) Пилипос II добував у горах золото, карбував з нього золоті монети. Він сформував багаточисленне військо: відому історії піхоту-фалангу з п'ятиметровими списами, професійну кінноту. Військо мало чимало техніки: тарани, катапульти, оглядові башти тощо.

У 338 році до н. е. він вирішив об'єднати всі племена-держави Еллади в єдину державу і стати її василевсом. Почав війну. Переміг під Херонеєю війська інших еллінських племен-держав, підкорив їх, став володарем. Готувався до війни з Іраном-Персією, щоб відістити за минулу війну персів з елліńцями. Та його було вбито (пишуть, що нібито вбивство організували перси). Василевсом Еллади став його син, що увійшов в історію як Олександр Македонський, енергійний і рішучий, хоробрий і чудово по-тодішньому навчений філософом Арістотелем (хоча освіченість не знівелювала в Олександрові людиноненависника-колонізатора).

У 334 році до н. е. еллінське військо Олександра Македонського вторглося до перської колонії Малої Азії і в невеликих битвах розгромило передове перське військо. Він пішов війною на Фінікію. У фінікійському місті Тір за вчинений йому опір Олександр наказав убити 8 тисяч чоловіків, 30 тисяч продали у рабство. Еллінське військо підійшло до Єгипту. Фараон не став воювати. Жреці проголосили Олександра фараоном і богом, здали країну без війни.

У 331 році до н. е. в головній битві при Гавгамелах елліńці розгромили військо ссая Дараявауша III. Іран-Персію було завойовано, і вона стала колонією.

У 331 році до н. е. еллінський полководець Зопріонос з 30-тисячним військом направився колонізувати нашу Західну Поморину, а далі й півострів Українець. Елліńці хотіли, як раніше перси, захопити наші порти і торгівлю зерном. Історія майже повторилася: фаланга і кіннота в запеклих битвах здобули наші порти Істроград, Білград і Тивроград, дійшли до Уличграда-Олешня. Олешня не здавалося, незважаючи на великий квартал еллінських купців Ольвіос, котрі могли зрадити.

Наша централізована держава Велика Україна мала досить війська і можливість розгромити колонізаторів. Наші вої оточили

УКРАЇНО-ЕЛЛІНСЬКА ВІЙНА 331 р. до н. е. ПОХІД ЗОПІРІОНА І РОЗГРОМ ЕЛЛІНСЬКИХ ВІЙСЬК

і розгромили під Олешням еллінське військо. Дуже допоміг військово-морський флот. Уміло керував визвольною війною з столиці Арійграда, згодом і на місці битв Посадник Великої України Уличслав Великоукраїнський.

Це видатна перемога українців у третій війні з колонізатором, перша поразка еллінських колонізаторів. Після цієї поразки історія не знає воєн Еллади з Україною. (У майбутньому Україна буде воювати з еллінською Візантією, бо та порушуватиме угоди про торгівлю.)

Знову наша Західна Поморина зазнала руйнувань, чимало людських і матеріальних втрат. Заново треба було відбудовувати поруйноване еллінським військом. Торгівля на Західній Поморині занепадала. Стосунки нашого населення і купців з купцями-еллінцями стали напруженими, майже ворожими.

Тимчасом василевс Олександр Македонський колонізував усю територію Ірану-Персії з Середньою Азією. Тепер зевська колоніальна рабовласницька імперія Еллада займала Іран-Персію з Середньою Азією, Малу Азію, Дворіччя, Західну Індію та Єгипет.

Еллінці не могли спокійно пережити свою поразку у війні з Великою Україною. Частина еллінських купців і ремісників покидала наші порти, шукала нової долі у портах завойованої Малої Азії, в Ірані-Персії, навіть у Середній Азії. Частина залишилася з надією, що Еллада все-таки колонізує багату зерном Україну-“Скитію”, як зуміла колонізувати Іран.

Як тільки Еллада стала великою імперією, дуже змінилася поведінка купців-еллінців. Вони зробилися гордовитішими, самовихвалялися “володінням усім світом”, даючи зрозуміти українцям, що ті також будуть колонізованими, будуть змушені підкоритися їм. Їхні історики, географи і письменники стали еллінізувати всі географічні назви не лише на колонізованих ними територіях, а й в Україні, твердячи, що цілий світ належатиме їм вічно. Українське море еллінці називали Понт-Аксинський (Негостинне море; понт – море). Коли ж Еллада стала імперією, перейменовували його на Понт-Евксинський (Гостинне море), бо море нібито стало еллінським і мало бути вже прихильним до них. Еллінізували назви наших рік: Дністер назвали Тірос, Славутич – Бористенос, Дін – Танаос тощо.

Щоправда, вчені еллінці – Теакритос, Сенекос, Луканос та інші – писали “Скитське море”, що підтверджує назву “Українське море” тощо.

Про свої купецькі квартали у наших портах еллінці вже почали писати не інакше, як про свої володіння, ігноруючи українські назви, бо нібито ця територія була володінням еллінців. Якби справді наші порти були не нашими, а еллінськими, то чи була б

потреба посилати військо Зопіріюноса колонізувати їх? Еллінську Боспорську купецьку спілку почали подавати як якусь незалежну Боспорську державу (василевство) тощо. Хоча насправді Спілка була підпорядкована місцевим українським органам влади. Так тривало кілька століть. Наша нація мусила терпіти, бо еллінці погрожували колонізаторством. Пощо нам самим викликати чорта з пекла?

Чому хитрі еллінці не могли здогадатися, що за колонізаторство їх, як і кожного колонізатора, чекає кара Історії? Еллінці у ті часи були жорстокішими колонізаторами, ніж семіти чи перси. Згодом, у наші часи, їхні досягнення у філософії та науці, поезії та літературі, театрі й Олімпіадах, архітектурі й мітах будуть повсюдно популяризуватися і затьмарять їхнє колонізаторство, геноцид, грабіжництво і варварство. Їхню культуру людство вважатиме неперевершеною, забуваючи, скільки горя вони принесли іншим.

Напади на нашу землю персів та еллінців – згубне протистояння войовничого рабовласництва і мирного життя української нації, що не знала рабовласництва.

Для українців рідна земля – священна земля, найдорогоцінніший самоцвіт, місце життя. Її треба берегти понад усе і захищати як найдорожче. Дорожчого понад рідну землю в націй немає нічого.

РОЗДІЛ 8

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у III ст. до н. е.

300–201 рр. до н. е.
8701–8800 рр. н. у. л.

У цьому столітті характерною була нестабільність економіки і торгівлі. Причина – посушливість клімату.

Війна з колонізаторами кочовиками-сарматцями – четверта війна нації.

Посадники держави Велика Україна

Кінець століття	Тиврослав I Великоукраїнський
Середина століття	Лутислав I Великоукраїнський
Початок століття	Аруситслав I Великоукраїнський

У цьому столітті на території лісостепу і степу Східної Європи існувала держава Велика Україна, а також українське багатодержав'я – у лісовій зоні.

Для держави Великої України це був час закінчення відбудови сіл і міст, міст-портів Західної Поморини після еллінського вторгнення. Через посушливість клімату депо впало виробництво зерна та інших продуктів. Через ворожнечу з купцями-еллінцями зменшилися обсяги торгівлі. Після відбудови міст-портів Західної Поморини ліквідовано еллінські купецькі квартали Тірос у Білграді та Ольвіос в Уличграді. Все майно передано українським купцям.

НАВАЛА ІРАНОМОВНИХ КОЧОВИКІВ-САРМАТЦІВ

У 290–280-х роках через посушливий клімат на землі Волостей Болгарії, Арії та Сурії почалося з-за ріки Ярун-Уралу нашествя ще одних азійських іраномовних кочовиків **сарматців**. Це припало на часи посадникування Тиврослава I Великоукраїнського.

Сарматці – загальна назва суміші напівзалежних від сарматського ссая кочових племен з різними назвами. *Сармат* – від іранського *ссар* і *мате* – в перекладі *цариця-жінка*, або *підвладні жінкам*.

У них відбувався перехід від матріархату до патріархату, тому ссарями могли бути при матріархаті лише жінки; звідси і давня назва. Серед кочових ватаг сарматців були ватаги іраномовних *аланців*. Їхню назву виводять від слів *а* і *лань* – *підвладні дівам*. У них вродливих дівчат називано *роксоланки*. Сарматців та аланців описують високими й довгоногими; сарматці – чорноволосі, аланці – біляві та синьоокі; всі носили чуби типу оселедців та широкі штани. Деякі дослідники допускають, що аланці – нащадки іранізованих арійців часів великої міграції, що стали кочовиками. Сарматія – самодержавна й мілітаризована кочова держава без землеробства. Тому вона мала постійну потребу в продуктах харчування.

Жили і кочували на возах з шатрами, як ішкучці. Жінки більшості ватаг, особливо роксоланки аланців, не їхали на возах, а були воїнами-вершниками, добре стріляли з луків, уміло володіли мечами. Чоловіки були і пастухами-воїнами, і виконували домашню працю. Дівки-вершники були воїнами, домашню працю виконували мало. Пасовища у цих кочовиків, як і в ішкучців, були власністю ссариці чи ссаря, тобто державною по-нинішньому. Сім'я володіла приватною власністю, скотиною, але не мала пасовищ. За пасовища мусили безкоштовно пасти стада ссариці чи ссаря та знаті. Це було суспільство *раннього кріпосництва, або феодалізму*.

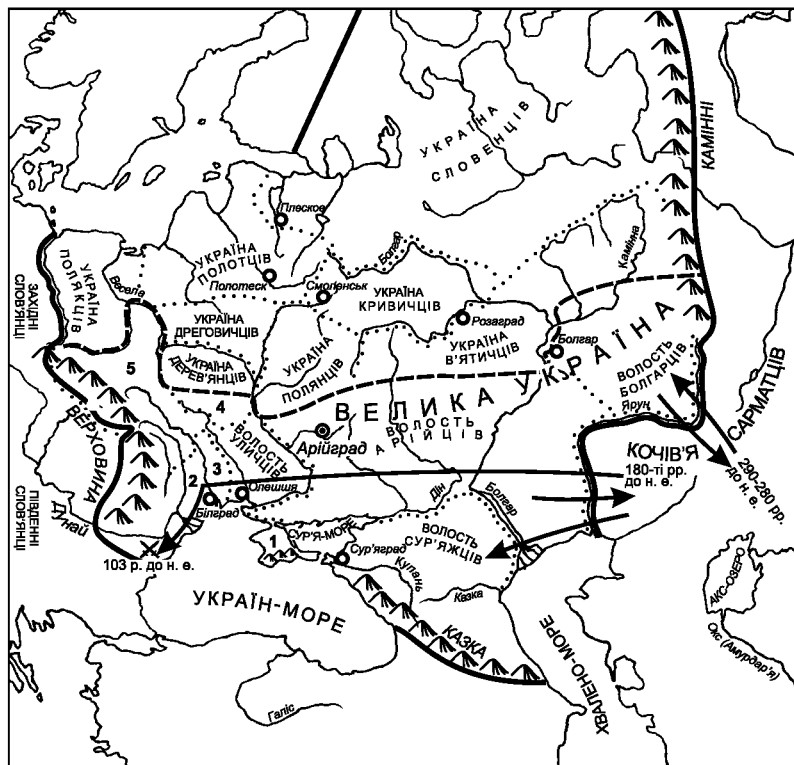
Навали сарматців на нашу землю не були великим воєнним походом. Кількасотні чи тисячні ватаги час від часу переходили Ярун-ріку, кочували в степах арійців або повертали на північ у степи болгарців; при цьому нападали і грабували села й міста. Деякі перепливали Болгар-Волгу і кочували на землі Сирії по західному березі Хвалено-Каспію і в передгір'ях Казки.

Наша централізована держава Велика Україна зі столицею Арійград мала професійне військо, щоб боронити рідну землю. Чимало вторгнень розгромлено або вигнано в азійські степи, а полонених продано еллінцям у рабство. Сарматці через якийсь час з'являлися знову і знову.

Збереглися історичні записи еллінців, що в 250-х роках до н. е. сарматці дійшли аж до берегів Дунаю. По дорозі оточили Уличград-Олешня, порт не взяли, вимагали викуп. Біля Дунаю дуже пограбували і зруйнували села і міста Волості Лутичії. Навіть перепливали Дунай, грабували села і міста держави південнослов'янців Одрисії в Тракії, доходили до землі еллінців.

Навали цих кочовиків були періодичними. Це означає, що сарматці ніколи не завойовували частину нашої землі, не ліквідовували нашу державність і не утворювали на нашій землі колонізаторську імперію зі своєю адміністрацією. Вони також не залишали васалом місцеву владу, щоб збирати данину.

ПЕРІОДИЧНІ НАШЕСТЯ БЕЗ ПОСТІЙНОГО МІСЦЯ КОЧУВАННЯ САРМАТЦІВ У III – II ст. до н. е.

Умовні позначення

- Межа земель української нації
- Межа Великої України
- Умовні межі племен-держав і волостей держави Велика Україна
- УКРАЇНА ПОЛОТЦІВ Назви племен-держав
- ВОЛОСТЬ СУР'ЯЖЦІВ Назви волостей Великої України
- Аріїград Столиця держави Велика Україна на ріці Арій (Орель)
- Місце і рік остаточного розгрому сарматців
- 103 р. до н. е.
- Напрями нашеств'я кочовиків сарматців і роки найінтенсивніших нападів та втеч після розгромів
- 180-ті рр. до н. е.
- 200-250 рр. до н. е.
- Цифрами позначено волості:
- 1** Мала Україна
- 2** Лутичів
- 3** Тиверців
- 4** Аруситів
- 5** Дулібців

Археологія підтверджує, що сарматці постійно не жили на наших землях, не залишили певних слідів своєї культури життя. Проте це не завадило москвотюркським лжеісторикам усунути нашу націю з рідної землі, писати неправду про постійне перебування сарматців у наших степах аж два століття.

Війну з сарматцями, яка тривала протягом століття, не можна розглядати як війну в класичному її розумінні. Насправді це була не війна, бо війну можна виграти чи програти. Це були періодичні грабіжницькі наскоки кочовиків, коли кінні ватаги блискавичними рейдами вторгалися на землю Великої України, проходили її територію і або поверталися з награбованим назад, або їх перепиняли і громили. Згодом так само блискавично з'являлися знову. Неможливо було передбачити, коли і де буде вторгнення, щоб зупинити його ще в зародку. Найважче було розгромити чи вигнати кочовиків з пасовищ на схилах гір Казки, бо в умовах гір війна з дрібними ватагами була неефективною. Тисячі колонізаторів побито та покалічено, тисячі захоплено в полон, а здавалося, їм ні числа, ні кінця немає. Все нові й нові ватаги кочовиків вторгалися, грабували і втікали. Це була дуже виснажлива і безконечна війна. Під кінець цього століття у цій закаспійській кочовій сарматській монархії встановився патріархат.

Українці продовжували твердо вірити і шанувати єдиного Господа Дажбога. Новоскладеними молитвами просили в Нього заступництва і допомоги розгромити кочовиків. Віра допомагала нашим воїнам у битвах, коли вони з криками "Слава Дажбогові! Слава! Слава-а-а!" хоробро кидалися в бій.

Волость Мала Україна на півострові та держави-племена лісової зони не знали нападів сарматців і руйнувань. Найбільшої руйни і страждань зазнавали південні степові волості Булгарія, Сурія, Арія, Уличія, Тиврія і Лутичія. Мусили будувати укріплення навколо міст і навіть сіл для оборони. Військо не могло справлятися з напестями кочовиків через специфіку їхніх нападів.

Остаточно розгромлено кочові ватаги сарматців аж у наступному столітті. Вони зійшли з історичної арени.

Еллінці на основі записаної ними оповіді нашого воїводця, котрий розбив ватагу роксоланок, а їхню молоду ссарицю, красуню Роксолану, із золотим поясом цариці взяв у полон і за дружину своєму синові, склали міт про війну Гераклоса з *амазонками* (так еллінці перейменували по-своєму роксоланок).

МІТ ПРО ВІЙНУ ГЕРАКЛОСА З АМАЗОНКАМИ

Ватага легкої кінноти амазонок мчала і мчала берегом моря через Колхиду, блискавично з'являлася на ринках одного з колонізованих еллінцями міст Малої Азії, випускала хмари стріл, грабувала, що їй подобалося і могла вивезти на конях, і блискавично зникала. Так було десятиліттями.

Василевс Еллади дав завдання Гераклосу розгромити амазонок, їхню царицю-красуню із золотим поясом полонити і привезти до Атен за дружину василевсовичу Тесеєві. Військо Гераклоса подалося за річку Амазонок (за Дін чи Болгар-Волгу). Амазонки часто з'являлися, оточували військо Гераклоса, випускали тисячі стріл і щезали. Важкі бойові колісники і кіннота не могли наздогнати їх. Лише взимку вдалося вистежити табір амазонок, вночі напасти на них, побити-розігнати, а царицю-дівичку Іполіту, як назвали її еллінці, полонити. Поверталось військо Гераклоса узбережжям Українського моря Колхидою через Малу Азію. По дорозі на одній з недоступних вершин гір Казки побачили прикутого до скали напівбога Прометея, що йому орел щодня клював ребра, але рана негайно заживала. Військо Гераклоса зупинилося, стало табором. Визволити Прометея з недоступної скали міг лише Гераклос. Прометея привезли до Еллади, він навчив еллінців ковальського ремесла.

Уцілілі амазонки, за мітом, поклялися визволити царицю-дівичку. Наступного літа легка кіннота амазонок переплила Дунай і галопом, не воюючи і не грабуючи, не зважаючи, що в них стріляли еллінці і багато з них падали вбитими, мчала вперед і вперед до Атен. До Атен не домчали, бо по дорозі їх частинами перебили чи захопили в рабство еллінці. Амазонок-красунь, за мітом, не стало.

Так міт про Гераклоса зберіг людству пам'ять про красунь-воїнів рокосоланок.

У цьому столітті складено чимало нових народних вед, байок і казок, що дійшли і до наших часів, але в переробленому вигляді. Написано чимало літературних творів: прозових, поетичних і драматичних, про що свідчать записи еллінців. Вони навіть перекладали їх на свою мову, деякі твори дійшли до нашого часу в еллінських перекладах, зберігаються в Елладі. Через москвотюрксько-татарське колонізаторство ми досі не мали можливості з еллінської знову перекласти на нашу мову. З'явилося немало творів мистецтва "звіриноного стилю", мистецького й ужиткового призначення. Частина з них дійшла з археологічних розкопок, прочитати про них і побачити фото можна у сучасній археологічній літературі.

Поховання були такими, як у попередніх століттях, бо в цьому панував консерватизм. Переважали лише ті стели, що їх нині колонізатори негарно назвали “кам’яними бабами”. Ці стели запозичили у нас і кочовики-сарматці, наставили їх чимало на своїх похованнях у Заураллі.

У ці античні часи постійні колонізаторські війни, грабування і руйнування у басейнах Каспій-моря, Україн-моря і Середземномор’я, на Близькому Сході ускладнювали життя людності цього регіону. З кожним новим століттям – руїни, рабство, горе. Рабовласництво приносило людям небачені біди. Усе це не могло обминати й українську націю.

РОЗДІЛ 9

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

у II ст. до н. е.

200–101 pp. до н. е.
8801–8900 pp. н. у. л.

У цьому столітті наша держава Велика Україна не могла мирно розвивати свої економіку і культуру через періодичні набіги кочовиків-сарматців.

П'ята війна нації (цього разу торгова) проти проєєллінського Понтійського василевства у 110–106-х роках. Перемогу здобуло військо Великої України.

Посадники держави Велика Україна

Кінець століття	Дулібслав I Великоукраїнський
Середина століття	Арійслав II Великоукраїнський
Початок століття	Сур'яслав II Великоукраїнський

На початку століття виробництво продуктів харчування, будівництво, торгівля і транспорт, культура Великої України не знали застою, але продуктів харчування та інших товарів вистачало лише для мінімальних потреб. Причина – грабежі кочовиків-сарматців і руїни від цих навал. Трохи зерна на експорт виробляв лісостеп. Звідти небагато зерна доставляли річками до південних морських портів, а решту везли до північного багатодержав'я лісової зони.

У 180-х роках до н. е. знову почастишали набіги кочовиків-сарматців. У них запанував патріархат. Через високу народжуваність швидко збільшувалося населення, їхню знать потягнуло до нападів-грабежів заради наживи без праці. Вгорглилися як озброєними кінними ватагами лише для грабування, так і возами з сім'ями для кочування на нашій землі. Їхні тисячні кінні ватаги блискавичними рейдами проходили нашими південними степами аж до Дунаю, де наших військ було менше, там кочували і грабували Волость Лутичію між Верховиною–Дунаєм–Дністром. Звідси їм було зручно вгору по Дунаю через Слов'янські (нині Залізні) Ворота рейдами нападати-грабувати південнослов'янців іллірійців.

Перепливали через Дунай і грабували південнослов'янців: мезців, гетців, дакців. Вгорталися до Північної Еллади. Територію Волості Лутичія періодично спустошували повністю.

Наша держава Велика Україна мала десятки тисяч воїв, постійні гарнізони в січах-фортецях, проте це допомагало мало. Знову і знову нападали сарматці-аланці. Вони мали добру розвідку. Скільки десятків тисяч кочовиків вбито та полонено, скільки десятків тисяч наших воїв загинуло! У цей час на сарматців-аланців часто нападали зі східних степів Алтаю кочові орди **тюркців гунців**, забирали худобу. Їм все одно було від кого гинути – чи від українців, чи від гунців.

Під таким натиском кочовиків і грабежами лутичці не могли жити на рідній землі, бо не завжди могли засіяти, зібрати врожай – кіннота сарматців витоптувала посіви, забирала тварин для харчування, побутове майно.

Лутичці, крім тих, хто жив на півночі у межириччі Верховинки (Сірегу) і Прута–Дністра (нині північ Молдови), вирішили назавжди залишити всією Волостю свої рідні південні землі. Вozами і колісницями, кіньми, човнами з домашнім майном і тваринами мігрували вгору берегами і водою Пруту, далі берегами і водою Дністра. Дулібія була заселена, не могла прийняти такої кількості лутичців. Плем'я-держава полякців взагалі усаїтнілося в лісах, не дозволяло селитися у їхній Волості, хоч вільні землі були. Лівим берегом Одари (Одри) лутичці дійшли до берегів Балтії, малозаселеної землі західнослов'янців, котрі прийняли їх з радістю. Викорчовували ліси, готували ріллю під землеробство.

Але й там лутичці не знайдуть спокою. Вони будуть насильно асимільовані германцями і увійдуть в історію ще під однією, згерманізованою, назвою *лутичці*. Пам'яттю про них зостанеться назва ріки *Українка*, нині *Укра* по-германськи. Лутичці матимуть чимало міст, що їх германські колонізатори перейменують по-своєму: Бранібор (Брандербург), Нов-Бранібор (Нойбрандербург), Любиград (Любуш), порти Арійград (Аркона), Ростиград (Росток), Старград (Ретра), Долеград (Деммин). Столиця Германії Берлін буде побудована на колонізованій землі лутичців.

Залишені лутичцями південні землі по нижніх Дунаю, Пруті і Дністрі відійшли до Волості Тиврії. Тиверці перенесли свою столицю з Тиврограда (Одеса) до більш торгового Білграда в лимані Дністра. Північна територія колишньої Лутичії (нині північна Молдова) відійшла до Волості Дулібія. Її назвали Дулібське Пониззя, згодом називалося Галицьке Пониззя.

У 103 році до н. е. у кривавій і зatoryжній битві наше військо розгромило численне сармато-аланське військо на берегах Нижнього Дунаю. Незначна частина кочовиків врятувалася втечею за

Дунай, де їх розгромили південнослов'янці мезці і гетці. Там залишилися дрібні кочові мирні громади, що вже не були небезпечними для місцевої людності. Ці дрібні громади століттями кочували по Задунав'ї і дійшли до наших днів, як вважають дослідники, *ромеями-циганами (римськими циганами)*. За однією з версій, серед циган є навіть нащадки кочовиків ішкучців.

Той, хто нині хоче побачити нащадків давніх красунь-роксоланок (амазонок по-еллінськи), нехай шукає подібних серед циганок. Та в пізніші століття високі й довгоногі українки-красуні тонким і струнким станом, біленьким і ніжним обличчям з рум'янцем, малиновими губками, небесними очима, довгими руськими косами перевершили дещо купцоногих смуглянок-роксоланок, ставши наймоднішими красунями і античності, і часів феодалізму.

Після того як було розгромлено основне військо сарматців-аланців, їх вигнано також із земель Болгарії, Арії і Сурії. Кочовики сармато-аланці, як колись ішкучці, назавжди зійшли з історичної арени. Не залишили на українській землі археологічних слідів. Залишили слід лише у головах москво-тюркських колонізаторських істориків, які на два століття “поселили” в наших степах кочовиків сармато-аланців, “витіснивши” тим самим українську націю та її державу Велику Україну з прадідівської рідної землі. Ганебна москвотюркська фальсифікація викрита. Сарматці залишили хіба лише незначну кількість “кам'яних баб” на могилах убитих їхніх осарків.

У купецьких кварталах наших міст-портів Дінград (Танаос), Сур'яград (Танагорос), Хорсслав (Пантікапос), Слов'янслав (Теодос) і Корсунь (Херсонесос) серед еллінських купців поширювалася паніка, бо колоніальна імперія Еллада під удари Риму розпалася. Еллінці не могли змиритися, що Еллади як імперії вже нема. Панування еллінців “над світом” закінчувалося. Ще з століття вони сподівалися на чудо – повернення колонізаторської Еллади. Так глибоко колонізаторство проникло у їхню свідомість.

Через набіги кочовиків сармато-аланців торгівля з еллінськими купцями у цьому столітті була нестабільною. Були роки, коли було зерно, а були роки, коли зерна та інших товарів було обмаль. У купців великих прибутків і розкішного життя не було. Крім того, українські купці пам'ятали чванство еллінців та недавню загрозу колонізації Великої України. Тому стосунки не були дружними. Українські купці воліли самі перевозити зерно і товари споживачам.

Еллінські купці шукали виходу. Поскаржилися василевсові проеллінської держави Понтії (Понтія – “Морська” в перекладі – на узбережжі Малої Азії, ближче до Колхиди) еллінізованому іранцеві Мітридатосові VI Євпаторосові, просили допомоги. Вони го-

тові були визнати його васальство над своїми купецькими кварталами в українських містах-портах, доставляти зерно Понтії. Цей василевс вів постійні колонізаторські війни, а головне, досить успішно відбивав римську колонізацію у Малій Азії, мав чималий авторитет. Відтак мав потребу в зерні для харчування великого війська. Купці-еллінці пообіцяли Мітридатосові VI поставляти зерно (за історичними даними, Понтія старалася купувати у нас 75 тис. центнерів зерна щорічно), платити щорічно 200 талантів сріблом за допомогу.

У 110 році до н. е. несподівано до пристані купецького кварталу Пантікапос, що у Хореславі, прибули кораблі з військом Понтії, висадилися, а купець-архонт (до цього його називали купець-василевс, тобто цар-купець спілки Боспоро) передав військовим понтіїцям управління Боспорською спілкою. Велика Україна несподівано опинилася у стані війни з Понтією.

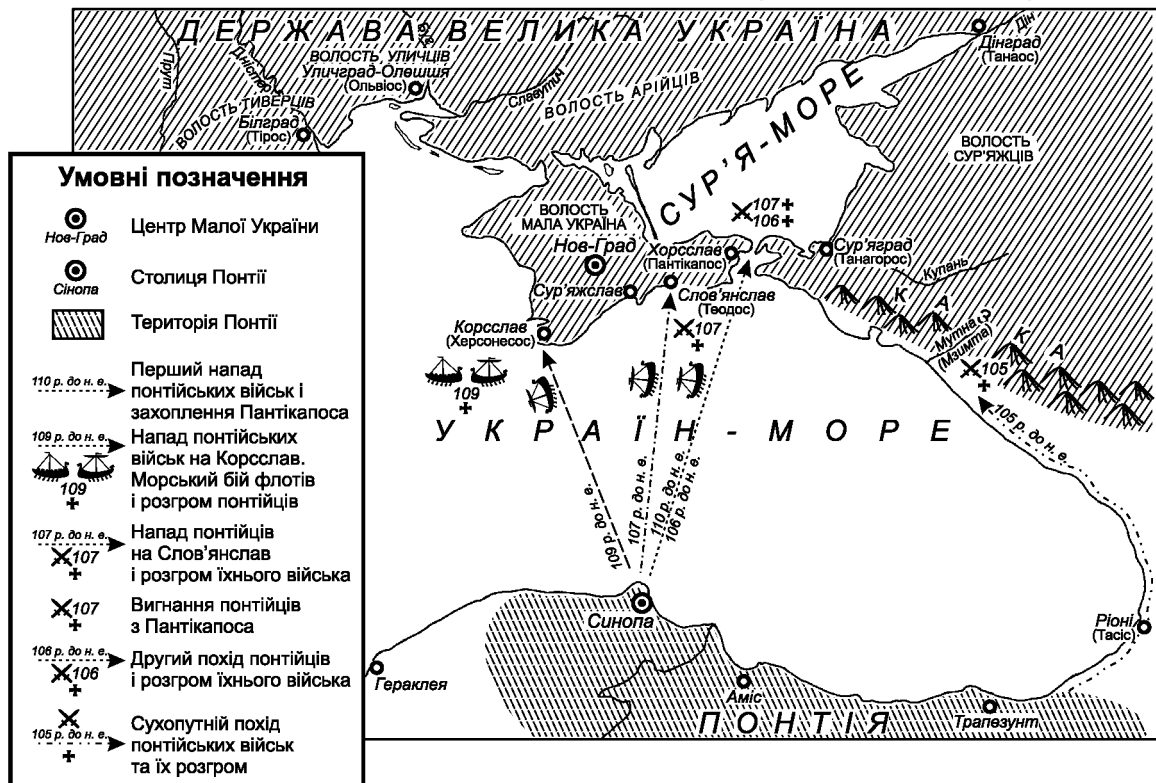
У 109 році до н. е. кораблі з військом Понтії на чолі з полководцем Діотантосом намагалися захопити і купецький квартал Херсонесос. Сильний український військово-морський флот бази Корсуня швидко змусив їх відступити.

У 107 році до н. е. купці-українці Хореслава при підтримці воїв Великої України перебили гарнізон понтіїців в еллінському купецькому кварталі Пантікапосі. У бою вбито купця-архонта Перісада V. Допомогли і раби купців, що повстали на чолі з рабом-українцем Савмаком (назва може бути перекручена еллінцями). Раби отримали волю і могли влаштовувати своє життя на українській землі. Еллінська купецька Боспорська спілка перестала існувати, її майно передано купецькій Українській спілці.

Це викликало нові воєнні дії Понтії. У 107 році до н. е. військо Понтії висадилося з кораблів і штурмом намагалося оволодіти купецьким кварталом еллінців Теодос у Слав'янславі. Навіть видерлися на мури, але українські вої і населення відігнали їх. У 106 році до н. е. той самий полководець Діотантос безуспішно вдруге штурмував купецький квартал еллінців Пантікапос у Хореславі.

Тоді василевс Мітридатос VI послав війська узбережжям Кавказу (Кавказу) завоювати наші порти й еллінські купецькі квартали Танагорос у Сур'яграді і Танаос в Дінграді. Його війська колонізували державу Колхиду. На річці Мизка (Мзимта нині по-тюркськи, а в ті часи Мутна по-українськи і Мизка по-колхидськи) українські вої розгромили понтіїців. Війна з Понтією закінчилася перемогою нашої держави. Василевсові Мітридатосові VI треба було торгувати, а не воювати. Понад трьохстоліття велика торгівля еллінських купців у наших портах після цих воєн закінчувалася. Тривала дрібна торгівля.

ПОНТІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ТОРГОВІ ВІЙНИ (110 – 105 рр. до н. е.)

Торгові війни на півдні у басейнах Україн-моря та Сур'я-моря зменшували потребу довозити туди зерно й товари з Волостей Великої України. Від цього програли і продавці, і покупці. Українське купецтво лісостепу розвивало внутрішні торгові зв'язки з багатодержав'ям півночі лісової зони аж до басейнів Балтії-моря і Студен-моря. Будували нові волоки і гужові шляхи. Внутрішньо-українська торгівля згуртовувала українське багатодержав'я з Великою Україною, згуртовувала націю.

У цьому ж столітті могутнім колонізатором античності виступила юпітерська рабовласницька колоніальна Римська імперія. У 149 році до н. е. Рим завоював Елладу і зробив її своєю колонією-провінцією. Прийшла кара і на еллінців за їхнє колонізаторство.

Наша нація та її держава – Велика Україна – з тривогою очікувала, як поведе себе стосовно неї могутній Рим-колонізатор.

РОЗДІЛ 10

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

у I ст. до н. е.

100–1 pp. до н. е.
8901–9000 pp. н. у. л.

Першу половину цього століття економіка Великої України і багатодержав'я розвивалася планомірно.

У другій половині століття наші порти Україн-моря і Су-р'я-моря були колонізовані легіонцями Риму.

Посадники держави Велика Україна

100–70-ті роки	Малоукраїнслав II Великоукраїнський
60–40-ві роки	Уличслав II Великоукраїнський
30–10-ті роки	Тиврослав II Великоукраїнський

Землеробство, тваринництво і рибальство давали достатньо зерна, продуктів, риби та всього іншого. При розкопках по берегах морів знаходять великі ванни для соління риби. На півдні розвивалося виноградарство і садівництво. При розкопках знаходять удосконалені ремісничі вироби: залізні арій-плуг, борони, серпи, першокоси, зброю, орнаментовану зброю, пояси тощо. З'явився поліхронний, або багатобарвний, стиль – вставки з пліфованого кольорового напівдорогоцінного чи дорогоцінного каміння і скла на золотому чи срібному тлі; художня кераміка і металевий посуд; прекрасні тонкі лляні тканини, що конкурували з шовковими, вовняні тканини та митецькі вироби з деревини, рогу і кісток, металів.

Золоті та срібні вироби цього століття були чи не найгарнішими за весь час їх виготовлення.

Зовнішня морська торгівля терпіла перебої через колонізаторські війни Риму в Передній Азії. Торговий флот Української купецької спілки возив зерно й товари до північних портів Малої Азії, Тракії, рідше до Еллади. Торговий флот купців-еллінців різко зменшився, бо їхні кораблі забрали купці-римці.

Ці обставини змушували наше купецтво скорочувати зовнішню торгівлю, розвивати внутрішній ринок (хоча й не такий об'єм-

ний і прибутковий). Торгівля сприяла передачі населенню нашого багатодержав'я лісової зони українські загальнонаціональні надбання. Села в лісовій зоні були досить великими, на високих берегах річок, обнесні земляними валами і частоколом від звірів. Міст було небагато, більше пристаней і невеликих портів. Землеробство велося на галявинах, тваринництво добре розвивалося, кормів було вдосталь. Лісове мисливство давало чимало м'яса, цінного хутра і шкір, а рибальство – вдосталь риби. Природне лісове бортництво давало мед і для внутрішнього вжитку, і на вивіз. Ремесла забезпечували виробами із заліза, деревини, рогу і кісток, було гончарство і ткацтво з вовни. Племена-держави лісової зони мали демократичний суспільний лад: віче і раду чоловіків-старійшин. Війська не мали, бо ніхто на них не нападав. Збирали ополчення з мисливців, коли цього просила Велика Україна.

Крім українців, у лісах Півночі проживали численні групи народів *юргів*. Вони будували в густих лісах дерев'яні хати біля річок чи на високих берегах, займалися мисливством і рибальством. Мали свій окремішний шлях розвитку, багато запозичували у нашої нації. Ця людність, давно вигнана кочовиками з азійських лісостепів і тайги, вважала споконвічну українську землю (європейську тайгу) вже своєю батьківщиною. З ними жваво торгували наші купці. На узбережжя Студено-моря з азійської території прикочовували *самоїди*, як тоді називали *ненців* та *енців*. Їхнє заняття – кочове оленярство і собаківництво, рибальство в річках і Студено-морі, де ще полювали і на морських звірів тюленів і моржів, рідше на білого ведмедя. Жили у переносних чумах-хатах з жердин і берести влітку, покривали їх шкірами-хутрами взимку, при холодній зимі покривали ще й снігом. На вигляд це була монголоїдна людність, але зовсім мирна.

У 64 році до н. е. василевс Понтії Мітридатос VI програв битву римцям. Вони колонізували його державу. Поранений, кількома кораблями з охороною, державною скарбницею і майном прибув до нашого порта Хореслава просити притулку як біженець. Посадник Хореслава з дозволу Посадника Волості Малої України притулок дав, бо василевс багато років перемагав римців. Його син Фарнакос визнав перемогу Риму, за що колонізатори зробили його намісником колонії-провінції Понтії. Обурений Мітридатос VI покінчив життя самогубством. Такою була історична кара за геноцид, що його він чинив серед інших націй. Похований на Засічній (Замковій) Горі. (Москвотюркські колонізатори називали її горою Мітридатоса.)

Воєнна пожива, пограбування і податкові збори римців з колонізованих земель були величезними: грошові надходження зросли з 15 до 85 мільйонів динарів на рік. Сотні тисяч рабів вивезено до

Риму і продано на безоплатну працю, як робочу худобу. Постійно вивозили зерно і продукти, ремісничі вироби, золото, срібло, самоцвіти. Розбещені даровими рабами і багатствами з колоній патріції Риму жили в нечуваній розкопі. “Хліба і видовищ” – вимагали римці-плебеї. Було прийнято роздавати хліб плебеям під час багатолюдних імпрез.

Історики записали: у 50 році до н. е. військо південнослов'янського гетського правителя Берибистра з моря і суші напало на нашу Поморину, на Уличград-Олешня, до цього часу непоборимого, пограбувало і зруйнувало його. Зі здобиччю втекли. Наша держава Велика Україна знову зазнала великих матеріальних та людських втрат. Знову зусиллями всіх Волостей відбудовували зруйноване.

ТРЬОХСОТЛІТНЯ КОЛОНІЗАЦІЯ РИМОМ УСІХ НАШИХ МОРСЬКИХ ПОРТІВ

У 50 році до н. е. наша Волость Мала Україна, що на півострові Українець, зазнала римської колонізації. На рейди усіх портів прибули і розташувалися римські військові кораблі Равеннського військового флоту з легіонцями. Війни не починали. Римський центуріон Фульмінатус на переговорах з Посадником Волості Мала Україна, потім з Посадником Великої України Уличславом II запевнявав, що Рим не має наміру завойовувати українські землі. Рим зацікавлений виключно у торгівлі зерном та іншими товарами для постачання легіонцям та флотові. Легіонці навіть будуть розташовуватися гарнізонами не в українських портах (щоб не перешкоджати торгівлі), а в таборах поблизу портів для охорони купецтва. При деяких портах віддалік або на рейдах будуть військові кораблі римців для охорони торгового флоту, бо на морі розвелось чимало піратів. Хіба можна вірити колонізаторові?

Починати війну і воювати за таких умов з Римом було недоцільно. Нація мусила змиритися з колонізацією портів. Вважали, що це ненадовго. Так мріють усі колонізовані нації, мріють якнайшвидше позбутися колонізатора.

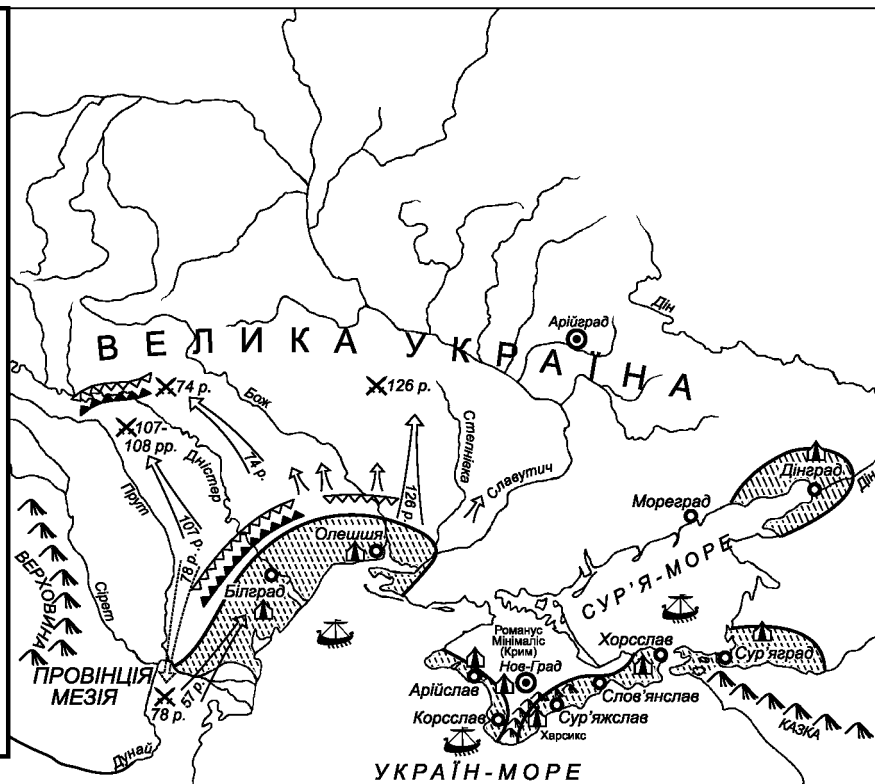
Немає такої нації на Землі, котра бажала б свідомо бути колонізованою. Можуть бути такими правителі, перевертні й зрадники заради особистої розкопі. Колонізатори приходять і відходять, а нація вічна, коли вміє себе зберегти. Націю треба завжди берегти, не віддавати на винищення колонізаторам. Націю треба вміти берегти! Посадник, рада старійшин і віче Великої України мусили прийняти ці умови римців-колонізаторів.

Уперше за дев'ятитисячну історію нашого півострова Українця його порти окупували колонізатори. Це сильно вразило та засмутило всю націю, але водночас і мобілізувало її.

КОЛОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОРТІВ РИМОМ (50 рр. до н. е. – 250 р. н.е.) І ВІЙНИ З НИМ

Умовні позначення

- Границі римської колонізації
- Табори-гарнізони легіонів (Харакс)
- Наступи на Україну, місця битв, роки
- Контрнаступ українців і розгром легіонів за Дунаєм
- Римський Равенський флот
- Римські оборонні вали
- Українські оборонні вали
- Колонізовані українські порти
- Столиця Великої України
- Центр волості Мала Україна (Неаполь по-колонізаторські)
- Романус Мінімаліс (Крим)
- Римська назва півострова Українець, поява назви Крим

Українське купецтво отримало торгового монополіста. Рим вимагав від Великої України продавати зерно. Римські купці встановили свою монопольну і невигідну нам ціну. Маловигідна торгівля зерном та іншими товарами почалася. Купці-римці зажадали передати їм усі колишні еллінські купецькі квартали у всіх наших портах, відновити спільну колишню елліно-українську купецьку спілку Боспоро, зробити її римо-українською. За історичними даними, управляли спілкою наш і римський купці-старішини. Є записи, що Спілку Боспоро очолювали: з римської сторони – Асандрус (40-і роки до н. е.), Скрибонус (з 15 року до н. е.), Понт Полемонус (з 8 року до н. е., його вбито за надмірну гордість), Аспургус, Котисус та інші; з української сторони – Багатеслав (50–40-і рр. до н. е.), Добромисл (40–30-і рр. до н. е.), Острослов (20–10 рр. до н. е.), Крутослав, Хитромисл та інші.

Торговий флот римських купців відпливав із зерном, рибою, медом, іншими продуктами і товарами. Доставляв зерно і флот українських купців до портів колонізованої Римом Малої Азії для потреб легіонів. Зате корисним був майже повний розгром римським військовим флотом численних піратських кораблів і човнів по Україн-морю. До портів півострова зерно доставляли кораблі купців-українців з портів Мореград, Дінград, Сур'яград. Згодом римці поставили табори легіонців біля Сур'яграда і Дінграда.

Це була “легка колонізація” портів. Рим розмістив при портах частини італійського і македонського легіонів, когорти допоміжних легіонів та військові ескадри Равенського флоту. Легіонці мали свої табори біля портів Корсуня, Сур'яжслава, Слов'янслава, Хорслава, Сур'яграда, Дінграда, згодом при Білграді та Уличграді-Олешні. Ще пізніше розмістилися біля адміністративного центра Волості Мала Україна Нов-Града. Місце їхнього перебування при Нов-Градї нині виявлене, розкопки ще не проводилися.

Римці у своїх історіях перекручували наші назви на свій лад. Табір біля села Гаразди називали Харакс. Сам півострів називали Романус Мінімаліс (Малий Римський) чи просто Рома. Нації було незвично й образливо, бо римці вимагали користуватися своїми назвами, ніби вони тут були споконвічно і будуть. Іде українець не до свого півострова Українець, а до “Риму”. Коли наші купці везли зерно з інших місцевостей, відбувалися саркастичні діалоги: “Куди?” – “К римам...” (у тодішній українській мові “к” вживалося, як нині “в” чи “до”). Або спрощено: “К рим”. Це означало: до колонізатора. І так виникла глибоко чужа і ненависна українцям колонізаторська назва півострова “Крим”. Але ж півострів Українець! Так і залишилося і на майбутні століття: коли приходив новий колонізатор, питав назву півострова, відповідали саркас-

тично “Крим...” Не знаючи цього сарказму і презирливості до себе, колонізатор серйозно називав півострів Українець Кримом. У незалежній державі цю колонізаторську назву потрібно ліквідувати державним актом і повернути давню назву **У к р а ї н е ц ь**.

У 29–27 рр. до н. е. Рим захопив землі південнослов'янців гетців і мезців, згодом і даків, утворив колонію-провінцію Мезію. Таким чином, Рим почав межувати по Дунаю з Великою Україною. Саме після цього легіонці стали таборами біля Білграда й Олешія.

У 27 році до н. е. Римська Республіка офіційно стала називатися **Римською імперією**.

Римські історики записали, що полководці (адже їм лише б загарбувати) радили першому імператорові Августові війною колонізувати нашу державу Велику Україну, брати зерно та інші товари безкоштовно. Будуть і податки. Він заперечував: не хоче більше втратити, ніж скористати, бо українська нація особлива, не знає рабовласництва, не була ще ніким поневолена. Підкорити її важко. Крім того, війна знищить землеробство, і зерно все одно не буде.

Почалася 300-літня “легка колонізація” наших морських портів Римом. Були і війни, бо імператори після Августа посиляли полководців чи й самі вели легіони колонізувати українську землю і націю, але нація завжди, хоч і з великими матеріальними і людськими втратами, відбивалася від могутнього Риму. Нація не підкорилася наймогутнішому колонізаторові античності. Українська нація не скорена!

Цей урок з античної історії нам потрібно вивчити, запам'ятати і взяти до уваги.

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ У І ТИС. ДО Н. Е. ПІДСУМКОВИЙ ОГЛЯД

ДУХОВНА КУЛЬТУРА НАЦІЇ, РЕЛІГІЯ

Духовна культура нації, як і всіх націй того часу, базувалася найперше на вірі. Вірили в єдиного Господа Дажбога, в уяві нації – абсолютного Творця і вищого Правителя Всесвіту, Володаря абсолютної Влади і Надприродної Сили, що нею не володіє інший духовний світ. Вірили: Дажбог – вищий духовний світ, тому не зображали Його людиноподібними статуями чи живописом, як інші нації своїх богів, а лише символами: Трисуттям і поєднанням синьо-жовтих кольорів.

Вірили в існування двох духовних світів: вищий духовний світ – це Дажбог зі своїми помічниками Даною, Перуном, Стрибуном, Волосом та ін., котрі ніколи не були богами, але й не були людьми; нижчий духовний світ – це духи померлих предків, котрих не треба боятися. Якщо не допоможуть, то і не нашкодять. Щодо померлих предків нижчого духовного світу, то не всі померлі при житті були добрими. Такими вони zostаються і після смерті. Вважали, що серед їхніх духів чимало злих, жорстоких. Ці злі та жорстокі духи групуються, як злі духи. Злі духи, або біси, майже не шкодять своїм сім'ям, але можуть шкодити чужим. Біси навіть прагнуть, щоб їм поклонялися, а не Дажбогові. В окремих регіонах уявляли, що злих духів очолює Біс Чорнобог, або Чорнобіс (нині Сатана). Чимало віруючих не визнавали цього, але не заперечували Зла або Гріха. Про це складено веди, казки. Українська нація – нація добрих і милосердних хліборобів. У них не було і не може бути жорстокості кочовика-ординця.

Єдиний Господь Дажбог – всемогутній за своєю силою, українолюбний і милосердний, допомагає кожному особисто чи через помічників, багато разів прощає провину, але і карає за великі гріхи. Не лише винного, а й, можливо, його нападків. Єдиний Господь Дажбог не вимагає, щоб Його боялися і тремтіли, як цього вимагають боги інших націй. Треба лише твердо виконувати Трисуття, або ПРАВ-Закони, праведного життя Його української нації.

Якщо багато осіб порушують ПРАВ, то це відображається на всій нації. Тоді буде кара всій нації. На осіб нападають злі духи-біси і підмовляють не виконувати ПРАВ. Чинять над духовно

слабими або жорстокими людьми свої впливи, щоб духи цих осіб після смерті поповнювали бісівські ряди. Див-Небо чисте від бісів. Буде очищена і Земля. Багато залежить і від самих українців – якими є вони, якими виховують дітей і внуків: щоякнайменше буде злих і жорстоких, то і бісівство виведеться.

Важали, що смерть – не кінець життя, бо всі дуже хотіли, аби їхнє життя не закінчувалося ніколи. Тому й вірили, що померлі переходять до нового життя в духовний світ. Немало українців вважали, що немає духовного життя після смерті. Людини не стало, все закінчилося. Не переходить людина в духовний світ НАВ, а перетворюється у ЯВ-матеріальний світ, зітліває тіло, згодом і кості. Але нема потреби боятися цього. Просто необхідно свідомо жити доброю людиною, жити по ПРАВ Дажбога, поклонятися лише Дажбогові і нікому більше. У ті часи атеїзму не було. Не було і людей, які не вірили в Дажбога.

Любов – небесно-космічна сила, що через неї існує життя людини. Існує любов до рідних, до рідної землі і нації, до всіх людей світу. Є особлива любов між жінкою і чоловіком – свята любов задля продовження українського роду. Ця любов – також космічна сила, що може зробити сімейне життя святим і щасливим або зруйнувати його, коли такої любові між особами нема. Це велика катастрофа для нації.

Ця Дажбожа філософія була світоглядом землеробів. На цій філософії базувалися буденне життя, звичаї, свята. Найголовніші народні обряди і свята були пов'язані по-хліборобськи з порами року, з початком чи закінченням землеробських робіт. З великою любов'ю ставилися до рідної землі-годувальниці. Близькість природи і людини давала спокійний і життєрадісний погляд на навколишній світ.

Важка землеробсько-тваринницька, ремісничка, транспортна і купецька праця чергувалася зі святами-обрядами. Під час них в іграх і змаганнях, співках і музиці, танцях не лише славили Дажбога і в такий спосіб виявляли свої щирі людські устремління, а й черпали нові сили для життя і праці. Напі теперішні вечорниці, гаївки і купали, беручи початок від видатної слов'янської цивілізації, давали і дають нації нові духовні й фізичні сили. Ці обряди можна назвати усною народною літературою і поезією, музикою і піснею, мистецтвом народного театру, народною філософією. Вони мають високий художній рівень всесвітнього значення.

НАУКА, ПИСЕМНІСТЬ, ОСВІТА

Вони є складовою частиною духовної культури нації.

Наука цього тисячоліття охоплювала суму знань нації з числення, геометрії, кораблебудування, металургії, ремесла, народної медицини, торгівлі, історії та астрономії. Давні українці були добрими астрономами й астрологами. До нас дійшли їхні знання з астрономії: вивчили рух Сонця та Місяця, на основі чого склали астральний календар. У його основі – 12 зодіакальних сузір. Дали назви 12 місяцям і 7 дням тижня. Складали і зоряну карту сузір, дали їм назви.

Ворожили за розташуванням сузір та інших світил на Див-Небі. До нас дійшли відомості, що наші предки циклам з 12 років за кількістю зодіакальних сузір присвоювали кожному рокові назву рослин, тварин, птахів і на цій основі будували астрологічні прогнози (простіше – ворожили). Ось ті назви:

1-й рік – дуба, 2-й – пшениці, 3-й – липи, 4-й – жита, 5-й – калини, 6-й – ячменю, 7-й – тополі, 8-й – вівса, 9-й – винограду, 10-й – гречки, 11-й – яблуні, 12-й – проса;

за ними йшли 12 років тварин: 1-й – тура-бика, 2-й – ведмедя, 3-й – вепра, 4-й – вовка-собаки, 5-й – барана, 6-й – лиса, 7-й – коня, 8-й – зубра, 9-й – оленя-кози, 10-й – куниці, 12-й – зайця;

за ними роки птахів: 1-й – лелеки, 2-й – ворони, 3-й – орла, 4-й – голуба, 5-й – беркута, 6-й – ластівки, 7-й – боривітру, 8-й – соловейка, 9-й – яструба, 10-й – дятла, 11-й – сови, 12-й – чайки.

Були деякі відмінності у лісовій зоні – там були роки сосни, ялини, модрина, тиса, берези, явора тощо. *2005 рік – рік винограду.*

Були і не наукові, а ведові уявлення: про сур'ї-зорі – світи, де правлять сини і внуки Дажбога; про жінку Ярила Зорю-Зоряницю; про Золотогорку і Золотоволоску; про Макошу-Долю, що в її руках нібито доля кожної особи українців; про Морену-Смерть. Ворожили за розташуванням зір, ніби передбачали особі чи й нації Макошу-Долю. Нам нині важко звикнути, що тоді слово “макоша” – це нинішнє “доля”, слово “морена” – “смерть”. Так природно змінюється і вдосконалюється мова.

Писемність була досить поширена серед населення, письмом була глаголиця. В усіх містах і навіть селах діяли школи для юнаків і юнок.

ЛІТЕРАТУРА, НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

І ВЕДИ, ТЕАТР-ВЕРТЕП

Успіхи в економіці і високий рівень цивілізації сприяли розвитку літератури. Без сумніву, були професійні прозаїки і поети, казкарі та байкарі, ведисти. Ще більше аматорів від Бога, як мо-

виться. Записано чимало прозових, поетичних творів усної народної творчості.

Нашестя тюркських кочових орд гунців у IV столітті н. е. знищило дуже багато культурних надбань нації. А довершили справу насильницька християнізація, що знищила все “поганське”, і москвино-тюркські колонізатори.

Найбільшого розвитку література досягла у столиці Арійславі, центрах Волостей, а також містах-портах Малої України, де українська й еллінська літератури взаємозбагачувалися.

До нас дійшла переважно усна народна творчість (веди). З неї і черпаємо відгомін далеких тисячоліть. Знаємо деяку тематику тодішніх вед: про загибель Першої Слов'яни; велике зледеніння і великий потоп; утворення Україн-моря, Сур'я-моря і півострова Українець; про Дажбожі ЯВ-НАВ-ПРАВ; сотворення Дажбогом Прабатьків – Тата Арія і Мами Лелі; подорож парубка Арійслава на лебедиці в країну Буря; про великого мудреця українця Арійслава, що обійшов увесь світ і побачив жахливе життя людей-рабів. І десятки інших. Веди навчали пізнавати минуле, світ і вчили влаштовувати своє теперішнє життя. У ведах, казках і байках багато цінних порад на всі випадки життя.

У наших предків у I тисячолітті до н. е. був і театр (не тільки у кварталах купців-еллінців). Нині важко визначити, хто у кого запозичив. Театралізовані дійства відбувалися під час усіх Дажбожих свят біля Святинь Дажбога. Були усталені слова, пісні й танці. Особливим видом пересувного театру був відомий театр-вертеп, де показували сцени з буденного життя в патріотичному, у комічному вигляді, чим веселили глядачів. Ідею вертепу запозичили християни. Улюблений нацією театр-вертеп дійшов до наших днів, змінившись також на театр ляльок. Не можемо, на жаль, на наших землях показувати туристам рештки споруд театрів – усе зруйновано дикими ордами гунців-тюркців, але депшиця залишилися на півострові Українець.

АРХІТЕКТУРА І МИСТЕЦТВО

Майже всюди відбувся перехід від одноповерхових до двоповерхових будинків, від будівництва з дерева – до цегли і каменю, від покрівель з очерету і снопів – до черепиці. У багатих купців був цілий комплекс приміщень, митецьки прикрашених іззовні і всередині. Біля будинків усюди басейни, сади, палісадники, виноградники. Зводили престижні громадські будівлі з колонами, прикрашені живописом, Дажбожим Трисуттям і синьо-жовтою символікою. Ремісничі квартали мали свою біднішу архітектуру, але також митецьки оздоблену.

Для захисту від кочовиків побудовано багато січей-фортець. В околицях Нов-Града (Сімферополя) при розкопках відкрито склеп-мавзолей з 70 поховань посадових осіб Малої України. Там знайдено барельєф, що в ньому визнають Посадника Малої України (Малої Скитії) Скалотверда (Скілура, перекручено по-еллінськи) та його сина Любислава (Поллака по-еллінськи).

Усюди був поширений живопис. Він відтворював сцени з вед і побутового життя. Було чимало картин на стінах будівель, дошках. Ще більше – на посуді та вазах. Великого поширення набуло прикладне мистецтво в архітектурі, у вигляді лиття з бронзи, кування із заліза, срібла і золота, карбування з геометричними орнаментами, кругами, ромбами, меандрами, розетками, насічками, ялинками в орнаментованому керамічному і металевому посуді, орнаментованій зброї і зброї, а також у прикрасах. Особливо поширений “звіриний стиль”. Творами мистецтва того далекого тисячоліття можна милуватися у музеях.

СВІДЧЕННЯ РИМСЬКОГО ПОЕТА ОВІДІЯ

Цікавий літературно-краєзнавчий опис частини нашої України і нації залишив римський поет Овідій (Овідіус; жив 43 р. до н. е. – 18 р. н. е.).

Поет Овідіус з високою досконалістю оспівував в елегіях любов. Його “Метаморфози” та “Мистецтво любові” були дуже популярними у Римі.

Першому імператорові Октавіяну Августові не сподобалися деякі республіканські, не імперські погляди поета. У 8 році до н. е. імператор наказав вислати поета до міста Томи (нині Констанца в Румунії) у провінції-колонії Тракії на Україн-морі. Поет постійно писав до Риму, вибачався і просив помилування, але не отримав. Невдовзі помер на засланні.

Овідіус не любив жити в Тракії. Його вабила цивілізованіша Україна, де бував частіше і найдовше. Об’їхав півострів Українець, бував і поза ним. Жив переважно у Корсуні.

Описує, що Корсслав і весь півострів заселений українцями, еллінці помилково й образливо називають українців “скитцями”. Їх самоназва – українці та Україна, хоча сусіди пишуть кімерійці та Кімерія. Сам Корсунь – визначне місто, торговий і військово-морський порт півострова. Сюди припливають багато торгових кораблів самих українців та купців-римців за зерном і ремісничими товарами.

Українці, за Овідіусом, нащадки прадавніх слов’янців з багатою історією тисячоліть (як єгипетці), з прадавніми традиціями Даж-божкої віри і побуту осілої цивілізованої демократичної людності. Що дивно – без рабства, коли довкола рабовласництво. Мають

державу Велику Україну (Кімерію), що її еллінці чомусь називають Великою Скитією. Є столиця у східних степах.

Овідій почув в українців безліч чудових мітів-вед, що їх слушаєш і не наслушаєшся. Поет вивчив і полубив українську мову, як давню та милозвучну, писав глаголицею вірші українською мовою. Ця похвала нашій тодішній мові вагома, бо в ті часи досконалою мовою вважалася латина.

Українці, за Овідієм, гарні на вигляд: високі й стрункі, довгоногі й довголиці, білолиці, русяві й голубоокі. Різко відрізняються від купців-іноземців еллінців, сарицинців (арабців), малоазійців, котрі живуть у портах у своїх кварталах. Ті – середнього зросту чи низькі, кучоногі й пузаті, круглолиці й смугляволиці, чорноволосі й чорноокі.

Наша нація донині щиро вдячна і буде завжди вдячна поетові Овідієві за правдиві літературно-краєзнавчі свідчення. Частина його творів перекладена сучасною українською мовою.

НАЦІОНАЛЬНЕ І МІЖНАРОДНЕ ЛІТОЧИСЛЕННЯ

Ми використовуємо сучасне літочислення. Тоді ж усі нації світу такого літочислення не знали, навіть не передбачали. Християнства ще не було.

Споконвіків кожна нація мала своє *національне* літочислення, рідко запозичали його в інших націй (як це зробили євреї, запозичивши у давніх шумерців для Біблії). Колонізатори приносили своє літочислення. У Палестині, за історією євреїв (Біблією), у вересні 1 року н. е. починався 3760-й рік від нібито створення світу їхнім богом Єговою; в Індії за одним з літочислень – 3101 рік; у Китаї – 2336 рік і т. п. Першим роком літочислення ісламців є 16 липня 622 року, коли пророк Мухаммед переселився з міста Мекки до міста Медіни. Еллінці вели літочислення від перших Олімпійських ігор.

У Римі було “римське літочислення” від легендарної дати заснування Риму. У 1284 р. “римського літочислення” (у 525 р. майбутньої “нової ери”) вчений італійський монах Діонісіус Малий нібито і визначив дату народження Ісуса Христа – 759 р. “римської ери”, що автоматично став 1-м роком “Христової, або нової, ери”. Людство не відразу погодилося з цією ідеєю. Лише з VI століття почалося її масове поширення. (Московія, наприклад, користувалася біблійним календарем від початку “створення світу”. Лише в 1700 р. за указом царя Петра I почала жити за “Христовим літочисленням” і то за юліанським календарем, або старим стилем, що ним понині вперто користується московська православна церква; на новий григоріанський стиль перейшла радянсь-

ка влада з 14 лютого 1918 року. Мусили двічі переписувати свою історію.)

Наша нація закінчувала **9000-й рік національного** українського літочислення (**н. у. л.**) і в **1-му** році нової ери починала **9001-й** рік, бо вела своє літочислення від великого зледеніння (9 тисяч років тому) – від X тисячоліття до нової ери.

Отже, початком літочислення (“нової ери”, або від народження Христа) вважається рік народження Єшуа (Ісуса). Літочислення “до нової ери”, або “до народження Христа”, ведеться **назад**, а “нової ери”, або “від народження Христа”, – **вперед**.

Впровадження єдиного *міжнародного* літочислення стало великим досягненням людства для його консолідації. Водночас виникло багато проблем, особливо з історичними датами. Історикам довго доводилося переписувати історії своїх націй, датуючи новим літочисленням. Переписані історії не були вже первісно правдивими, а виправленими чи сфальсифікованими до потреб часу.

Ще й нині чимало націй, користуючись офіційним міжнародним літочисленням, шанують своє національне або релігійне літочислення з поваги до своєї минулої історії.

* * *

Закінчилося I тисячоліття до нової ери – тисячоліття ганебного античного рабовласництва з розкішним життям аристократів-рабовласників і майже тваринним життям рабів. Це було тисячоліття колонізаторських воєн і грабежів, руйнування важкою працею збудованих сіл і міст, утворення і падіння багатьох колоніальних імперій – паразитів на живому тілі людства. Болить серце, коли читаєш історію стародавнього світу, за людиноненавистство і ганебне рабовласницьке приватновласництво.

Чи розуміє це сучасне людство?

Чи зрозуміло це нинішнім імперіям, націям, що мають за колонії інші нації, користуються їхніми природними багатствами та виробленими благами задля свого збагачення (наприклад, Російська Федерація, Китай, Туреччина)? Чи зрозуміло це нинішнім колонізаторам, котрі тільки й мріють, як би ще колонізувати землі й нації?

Коли земна цивілізація позбудеться колонізаторства назавжди і безповоротно?

РОЗДІЛ 11

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у I ст. н. е.

1–100 pp. н. е.

9001–9100 pp. н. у. л.

Українська нація зустріла нове тисячоліття, коли у її містах-портах Україн-моря і Сур'я-моря отаборилися колонізатори – римські легіонці.

Війни з Римом.

Посадники-князі держави Велика Україна

Початок століття	Дорогослав I Великоукраїнський
30-40-і роки	Ярилослав (Рюрик) I Великоукраїнський
50-60-і роки	Гордослав I Великоукраїнський
70-90-і роки	Красослав I Великоукраїнський
Кінець століття	Добромір I Великоукраїнський

Оскільки наші морські порти були колонізовані Римом, віче Великої України вирішило обирати Посадниками князів (нині військових міністрів). Таким чином, обидві влади – цивільна і військова – зосереджувалися в одних руках. Це давало можливість ефективніше відбивати напади ворога.

Життя нації визначалося стосунками з Римом-колонізатором. Продовжувалася не вигідна для українців торгівля зерном, іншими продуктами і ремісничими виробами. Рим вимагав все більше й більше зерна. Вирощувати зерно переставало бути вигідним, бо встановлена римцями монопольна плата на нього ледве покривала затрати. Зерно вивозили і до самого Риму, і до найближчих провінцій Малої Азії та Еллади. Основною житницею Риму залишався Єгипет.

Доведене до убогості населення колоній-провінцій повставало: у 6–8-х роках повстали південнослов'янці Далмації та Панномії; з 17 р. вісім років тривало повстання у Мавританії. Германці-маркоманці не змогли змиритися з утисками колонізатора. З берегів Майну вони всім племенем переселилися до західнослов'янської Богемії,

але їх і там побили. Їхній правитель Маробот організував 70 тисяч піхоти і 4 тисячі кінноти і в 60-х роках хотів переселити плем'я до Панномії, але це йому не вдалося. Їх розгромили легіони.

Повставали і легіонці через не виплату за службу: в Панномії – 3 легіони, в Германії – 4.

Всю першу половину століття, точніше 40 років (14–54 рр.), при імператорах Тиберії, Калігулі, Клавдії Рим-колонізатор був зайнятий війнами і придушенням повстань. У цей час Велика Україна доволі мирно розвивала економіку й культуру.

Про нашу державу – Велику Україну – в ці часи історики-римці писали значно менше, ніж у минулі століття еллінци. Вони ненавиділи Україну, бо її не вдавалося колонізувати. Про Велику Україну згадували лише побіжно під еллінською назвою Скітія. Вигадали римці й нову неофіційну назву для Великої України – **Антія**, а населення називали – **анти**.

Назва мала два значення: перше АНТИ – ПРОТИЛЕЖНІ, тобто населення і держава на протилежному від римських колоній Малої Азії березі Україн-моря; друге АНТИ –ПРОТИВНИКИ – вказувало на вороже ставлення українців до Риму.

Згодом назви української нації “анти” та держави “Антія” потрапили і в історичні документи. Ці назви пізніше використовували московські колонізатори, доводячи, що в ті часи не було української нації, а в її степах і лісостепах жив народ – “анти”, чим укротре усували нашу націю зі своєї споконвічної землі. Хоча так і не пояснили, що то за народ такий був – “анти”. Як і “таври”.

Історики-римці більше писали про україно-римську купецьку спілку, називаючи її Боспоро. Писали так, неначе це було колоніальне володіння Риму. На жаль, історики-римці не були в українських портах, писали зі слів своїх купців чи полководців, які давали проколонізаторські відомості, перекручуючи дійсність.

А москвотюркські історики, скориставшись цим, написали, що на тій території була утворена держава, і позначили її на картах як Боспорське царство. Такі карти можна і посьогодні зустріти в українських підручниках (у незалежній державі!).

У 57 р. при імператорові Нероні нашу Західну Поморину з портами відірвали від держави Велика Україна і приєднали до сусідньої римської колонії Мезії. Це не дало римцям вигоди, бо постачання зерна з лісостепу до цих портів річками Дністер і Буг купці-українці, зрозуміло, зменшили.

До влади в Римі прийшла династія Флавіїв. Імператор Веспасіян наказав своїм полководцям колонізувати зернові території українського степу й лісостепу. Треба було завойовувати великі території від Верховини до Ярун-ріки (Уралу). Військо Велика Україна вже була підготовлена до відсічі агресорові. Україна мала

постійне професійне військо та народне ополчення (“ополч” змінилося на “полк”).

Ще з початку століття Посадник-князь Дорогослав Великоукраїнський продовжував реорганізацію і вишкіл війська, запозичуючи досвід легіонців. Продовжували справу вишколу й озброєння Посадники-князі Ярилослав Великоукраїнський і Гордослав Великоукраїнський. Чисельність війська доведена до 70 полків, або 70 тисяч; в запасі було до 50 тисяч вишколених ополченців, бо лише така кількість могла боронити землю і націю, коли колонізатор посилав до 10 легіонів (40–50 тисяч платного високопрофесійного війська). Українське військо розміщалося в казармах у південних Волостях.

ДОВІДКА ПРО РИМСЬКЕ ВІЙСЬКО

Армія Риму-колонізатора налічувала 25 легіонів з майже 150 тисячами легіонців. Бувало і 70 легіонів.

Легіон налічував 3–10 тисяч: піхота, важкоозброєна піхота і кіннота. Легіон поділявся на когорти. До битви пикувалися так: першими молоді легіонці-гастати – зі списами і луками; за ними досвідчені легіонці-принципи; нарешті – добірні ветерани-тріарії; з боків наступала кіннота.

Служили легіонці 20 років за 225 динарів річної плати; гвардійці – 16 років за 700 динарів щорічно. Легіонець з небагатих міг дослужитися лише до сотника-центурія. Вищі посади охоче обіймали вихідці з аристократів, бо це гарантувало не лише чимале збагачення грабуванням під час колонізаторських війн, а й просування по військовій чи державній службі аж до імператора, коли пощастить. Більшість імператорів були перед тим полководцями.

Спочатку до легіонів брали бідних італіків, котрі бажали заробити грошей і розбагатіти, згодом – і вихідців з провінцій неіталіків, радих заслужити “римське громадянство” і кар’єру, скласти капітал. Для рядових легіонців привабливим було і ветеранство після служби: ветерани отримували за службу наділ землі в одній з провінцій, одноразову грошову допомогу. За нагромаджені під час служби кошти й одноразову допомогу ветерани будували на виділеній їм землі помешкання і купували рабів для праці.

Ветерани були привілейованими – могли обіймати посади у селах і містах, де проживали; мали колегію-товариство ветеранів; відігравали певну роль в імперії – так званої “п’ятої колони” – опори у провінціях-колоніях. У багатьох провінціях, особливо в Тракії і Подунав’ї, проживали тисячі й тисячі ветеранів легіонців-колоністів. Вони намагалися романізувати місцеве населення і життя, вимагали користуватися лише латинською мовою (як москвини на українській землі руссьязичьем), були міцною опорою

Риму, бо в провінціях-колоніях не було римської нації – основи її опори імперії.

Служба легіонців була важкою: знали лише табір – тісні й незручні казарми чи намети, постійну муштру, пости-сторожі, будівництво укріплень і доріг, свавілля жорстоких начальників, що і хабарі з легіонця вимагали. Дисципліна була дуже суворою. За порушення били різками, страчували, найчастіше – за відступ чи втечу з поля бою. Залежно від фінансового стану в імперії легіонцям нерідко затримували платню, служити в далеких провінціях доводилося і 25–30 років. За свої права легіонці нерідко повставали, за що їх масово страчували, засилали служити в далекі колонії, позбавляли ветеранства. Згодом при легіонах створили допоміжні легіони чи когорти (як радянські “стройбати”) для будівництва фортець, фортифікацій, казарм, постачання тощо.

РИМО-УКРАЇНСЬКІ ВІЙНИ

За наказом імператора Веспасіануса у 74 р. почалися колонізаторські військові дії легіонів проти Великої України. Це була колонізаторська війна з боку Риму і національно-визвольна війна з боку Великої України. При Посадникові-князеві Гордославі Великоукраїнському наступ легіонців вівся на території Волості Тиврії між Дністром і Бугом. Наші вої хоробро билися і боронили рідну землю, уникаючи вирішальної битви, щоб не втратити війська. На допомогу прибували полки й ополчення з Волостей: Арії, Сурії, Уличії, Малої України, Арусичії, Дулібії.

Наші вої, як і в попередніх війнах з іранцями-персами та елліпцями, застосовували тактику народної, або партизанської, війни, чого дуже не любили легіонці. Наші полки і сотні денними нападами на когорти із засідок, а нічними – на їхні табори знищували легіонців. Стрілами з луків убивали на маршах. Найбільше дошкуляли легіонцям постійні нічні напади на табори, коли наші їх вирізували і відступали з малими втратами. Такого легіонці не знали при колонізації інших країн. Звикли вторгатися на територію держави, в одній чи кількох вирішальних битвах розбивали її армію. Держава вже не могла захищатися. Можна було приєднувати її колонією-провінцією, грабувати, набирати рабів і рабинь, накласти непосильні податки натурою і грошми. А от у цій війні не було спокою ні вдень, ні вночі, не було вирішальних битв, а лише великі втрати і тяжке очікування, що дуже сильно деморалізувало війська.

За літо легіони дійшли до лісостепу, стали на Бугові. Почалася холодна осінь. Незвичні до холодних зим легіонці відступили на узбережжя Україн-моря. Наступали і на друге літо. І знову безрезультатно. Римські історики про свої невдачі писали неохоче. По-

біжно написано, що при Посадниках Гордославі Великоукраїнському і Краснославі Великоукраїнському (у їхньому перекладі їх іменовано Тарзус – Бунтар та Інісму – Гарний) зміцнилася Велика Україна (в одних істориків Велика Скитія, в інших – Велика Антія) і легіонці не змогли розбити військо цих “антів” та підкорити їхню державу “Велику Антію”.

Нація твердо вірила, що врятував її Всевишній Дажбог. Навіть було складено веду: коли легіонці дійшли до Святині (по-нинішньому лавра) Дажбога “Дажбожі Шляхи” в околицях сучасних Завалля-Чемерпілля Гайворонщини, то за наказом Дажбога Перун бив легіонців таким страшним небесним вогнем, а Дана поливала водою з градом так, що легіонці, страшенно налякані, повернули і втекли аж на Поморину.

У 78 р. наші вої, як записали історики-римці, розгромили легіонців між Дністром і Верховиною, вигнали їх і переслідували за Дунаєм у Нижній Мезії, де й добивали. Похід наших військ у Подунав'я викликав повстання південнослов'янців дакців, гетців і мезців. Еліта цих колонізованих південнослов'янців жила у власних січах-замках з мурами і вежами, володіла землею, що її обробляли раби і бідні співвітчизники. Великі податки і свавілля колонізаторів спричинили повстання. Очолив повсталих воїводець Десятибор (Децибал у римському перекладі), розбив легіонців, проголосив незалежну державу Дакію. Почалася затяжна, з перемінним успіхом, війна південнослов'янців з Римом, що посилав проти них то 7, то 12 легіонів.

У 79 р. вибухнув вулкан Везувій. Природа карала римців за жорстоке колонізаторство. Загинули міста Помпея, Геркуланума, Стабія, що справило жахливе враження на римське суспільство, було державною і народною трагедією, але не зупинило колонізаторства. Без нього римські правителі й рабовласники не жили б у розкоші.

При імператорові Титусі (79–81 рр.) вибухнуло чимало повстань у східних провінціях. Також з'явилися самозвані “імператори” з числа полководців із серйозними претензіями на імператорську владу. Почалася мала громадянська війна.

Новий імператор Доміціянус (81–96 рр.) “навів порядок” – розгромив війська імператорів-самозванців. Він наказав поновити війну з Великою Україною і колонізувати її. Українські вої відступали з боями, застосовували партизанську тактику. Імператор, за свідченням римських істориків, отримав “криваву перемогу”, бо втратив багато легіонців і полководців, а Великої України не колонізував. Легіонці знову відступили, стали таборами по Західній Поморині від майже зруйнованих Білграда до Олешня. Чого добивався імператор? Він вимагав зерна. А звідки візьметься зерно

на зруйнованій війною землі? До кінця століття велися періодичні невеликі війни Риму проти Великої України, але зробити її своєю колонією йому не вдалося.

Нація дивувалася: Україна Рим годує, а Рим Україну мордує. Не омине кара Рим, коли ти йому хліб, а він тебе воює. Буває, чекати кари доводиться довго, та кара буде.

Про Мітрідатоса VI і Тиграна II, котрі воювали проти римської колонізації довго і відважно, але програли, історики-римці написали докладно. Про українських Посадників-князів Гордослава, Крассослава і Добромира Великоукраїнських, що воювали і не допустили колонізації, майже промовчали.

Для українців-землеробів земля справді матінка ріднесенька. Це відчуття породжувало незламний дух, хоробрість і щонайсильніше бажання протистояти ворожій колонізації. Населення Великої України терпіло величезні матеріальні й людські втрати у війнах з Римом, але не здавалося, чим заслужило велику пошану серед держав-сусідів того часу.

Що очікувало націю та її державу Велику Україну в наступному столітті?

ВИНИКНЕННЯ ХРИСТИЯНСТВА

У цьому столітті з'явилася нова віра. Чи міг хтось тоді передбачити, що ця віра, з часом названа християнством, стане міжнародною?

Нужденне життя в колоніях-провінціях Риму викликало в місцевої людності посилені містичні та релігійні настрої. Людність чекала звільнення. Раби чекали звільнення від рабства, колонізована еліта чекала звільнення від колонізаторства. Навіть вірили: ось-ось з'явиться божество-визволитель. Палко чекали хоч якоїсь чутки про нього. Самі складали бажані чутки чи й нову віру.

Мітраїзм

Ця віра була предтечею християнства. Мітраїзм виник в Індії ще в VI столітті до н. е. Мітраїзм – це віра в бога денного світла, чистоти і правди Мітру (його ототожнювали і з Сонцем), що знищить рабовласництво. Цю віру вигадали і сповідували індійські раби. Віра поширилася до Ірану, Малої Азії, але широкого розповсюдження не мала. У I столітті до н. е. мітраїзм, на диво, швидко поширювався по Римській імперії серед рабів, навіть плебеїв. Рабам остогидло рабство.

Римські імператори і полководці вважали своїм покровителем бога Юпітера. Раби і плебеї стали відходити від віри в Юпітера (бога рабовласників) і почали переходити у мітраїзм. Вже у II столітті н. е. мітраїзм дуже поширився по імперії.

Вірили в непорочне зачаття матері бога Мітри, натхненної Духом Божим. Вірили, що Мітру вбили рабовласники з колонізаторами. Він воскрес, вознісся на небо, буде його друге пришествя на Землю і звільнення від рабства. В різних місцевостях не раз приймали людину, що блукала, за спасителя Мітру – така була жаждою другого пришествя Мітри, але швидко переконувалися – це не він. І знову жагуче чекали, надіялися.

У II–IV століттях н. е. мітраїзм був головним суперником християнства.

Єшуаїзм

У Палестині групи єврейського населення, головно раби, також вірили, що *спаситель* (по-єврейськи *месія*) приходив, був страчений рабовласниками, але воскрес, піднявся на небо, незабаром знову повернеться на Землю судити рабовласників і колонізаторів-римців. Треба сподіватися і чекати!

Коли ж з'явився проповідник (або по-єврейськи пророк) на ім'я Єшуа – не якийсь одертий юродивий, а гарний тридцятилітній парубок – багато хто повірив: прийшов месія! Єшуа ходив по селах і містах, проповідував: людина не може бути рабом людини, лише рабом Божим; нація не може бути рабом іншої нації, лише Божою рабою.

Хоч проповідник Єшуа не давав конкретної відповіді, як можна звільнитися від рабства і колонізаторства, але й такі загальні проповіді були до душі багатьом знедоленим.

Рабовласникам-євреям подобалася проповідь Єшуа, що народ не може бути колонізований *іншим* народом. Вони раді були позбутися Риму-колонізатора, але при цьому воліли *самі* панувати над своїм народом. Тому їм не подобалася проповідь, що людина не може бути рабом іншої людини, лише рабом Божим. Рабовласники не могли не мати рабів, які працюють безоплатно. Працювати самим, їхнім дітям та внукам? До цього незвичні, вони просили Єшуа не проповідувати цю частину свого вчення.

Єшуа не хотів змінювати своїх поглядів. Тому рабовласники мали його за свого ворога, страшнішого, ніж були тоді для них римці-колонізатори. Коли ж Єшуа зібрав ще й 12 учнів-послідовників (*апостолів*, як назвали їх по-своєму еллініці), навчив їх, і вони стали проповідувати по Палестині, то рабовласники-євреї побачили у цьому велику загрозу.

У віці 33-х років євреїці руками римлян Єшуа стратили – розіп'яли на хресті. У такий спосіб тоді карали найбільших злочинців. Але раби вірили, що він воскрес, вознісся на небо і швидко буде його друге пришествя, він відмінить рабовласництво. Його ідеї продовжували проповідувати послідовники.

Складніше було з життєписом Єшуа. Людність повірила в непорочне зачаття його матері Марії велінням Бога, тому вважали його сином бога Єгови-Саваота. У нього були ще два брати Яків і Юда та сестри. Яків спочатку називав брата Єшуа юродивим, але згодом став ревним єшуаїстом, виступав з проповідями, залишилося написане ним послання під назвою “Лист Якова” (друкується в “Діях апостолів”). Так з’являлася в Палестині нова віра – єшуаїзм.

(Існує версія, що, народившись в Галілеї, багато років свого життя Єшуа жив в Індії. Попав туди погоничем з караваном купців-євреїв. Але покинув караван і пішов до буддійського монастиря. Там опанував науки, йогу, медицину, мав дар екстра-сенса. Міг залишитися буддійським священиком при храмі села чи міста. Буддизм того часу був антирабським і демократичним. Але освічений Єшуа вирішив повернутися на батьківщину, передати рідному народові це антирабське і демократичне вчення.)

Християнство

Еллінець Лука з Антиохії, лікар у таборі легіону в місті Кесарія, що у Палестині, був знайомий з єшуаїстом апостолом Павлом. Від нього дізнався про вчення Єшуа. У листі своєму приятелю в Елладі, освіченому антиримцеві Теофілові, Лука детально описав ідеї Єшуа. Теофілові дуже сподобалися ці антиколонізаторські ідеї. Сприйняв він і антирабовласницькі погляди Єшуа. Теофіл назвав лист *Євангелієм*, що по-давніоеллінському означає “*радісна звістка*”. (Цікаво, що священну книгу віри маздаїзму легендарний Заратустра назвав “Авеста”, що в перекладі “Добра вістка”. Сама ж “Авеста” – ніби сестра індійської “Веди”, принесеної в Індію арійцями-праукраїнцями.) Лист Луки Теофіл і його учні переписували і розповсюджували між своїми прихильниками, підбадьорюючи еллінців-антиримців: нація не може бути рабою іншої нації (римської), тільки Богою! Це мало піднімати і підтримувати антиколонізаторський дух еллінців проти Риму. Ідея була прийнята і швидко поширювалася Елладою. Євангеліє переписували і поширювали. Кожен переписувач, природно, доповнював його новими подробицями, мітами і легендами за своїм уподобанням. Еллінці замінили єврейське ім’я Єшуа на еллінське Ісус та додали Христос (у перекладі з еллінського *Christis* – помазанець). Тому християнство в точному українському перекладі – помазаніцтво.

Несподівано для себе лікар Лука став першим євангелістом, а Лука і Теофіл стали теоретичними основоположниками нової віри – християнства (як єврець Карл Маркс став теоретичним основоположником комунізму).

Євангелій стало більше сотні. Згодом церква канонізувала (освятила) чотири з них: Євангеліє *еллінця* Луки (лист 60-го року) та написані *євреїцями* три Євангелії – Марка, Матвія (60–64 рр.) та Івана (85–90 рр.). Як бачимо, Євангелії про життя і діяльність Єшуа-Ісуса записані не при його житті, а через 60–90 років після смерті з розповідей апостолів та очевидців. Чи пряма мова Ісуса в Євангеліях достовірна? Чи правильно ми розуміємо Євангелії, що дійшли до нас за дві тисячі років?

Християнство – сплав мітраїзму з єшуаїзмом, бо чимало його догм запозичено з мітраїзму.

Раннє християнство мало дві течії: єврейську (єшуаїзм) та еллінську (християнство). Ранній єшуаїзм маловідомий, бо ця віра була у Палестині підпільною, віруючих переслідували і карали. Апостоли намагалися поширити її по всій Римській імперії, де проживали єврейські купці та ремісники, особливо в столиці Римі. У Римі не було наземних цвинтарів. Померлих ховали у викопаних підземних печерах-коридорах, або катакомбах. У їхніх стінах копали ніші для домовин покійників. Перші євреї-єшуаїсти і еллінці-християни підпільно збиралися в катакомбах. Там вони мали місця-“храми” для проповідей і молитв. Імператорська влада юпітерської віри переслідувала і єшуаїстів, і християн. Їх виявляли і страчували. Єврейських купців і ремісників, як особливо агресивних і непокірних єшуаїстів, поголовно виселили з Риму.

У свою чергу еллінці вели самостійну (еллінську) християнську проповідь. Ця течія зміцнювалася і вдосконалювалася. У ній бачили можливість вийти не так з рабства, як з колонізаторства. Але антирабство все ж мусило бути на першому місці, інакше християнство не мало б поширення серед рабів. З II століття н. е. еллінське християнство ще більше вдосконалилося. З’явилася ієрархія чинів: ієреї-священники і єпископи-наглядачі. Раннє християнство не мало назви свого бога – просто Бог, Всевишній, Владика Неба тощо.

Основними священними писаннями християнської віри, як вже мовилося, були чотири Євангелії. У кінці IV століття н. е. єврейському лобі на певних умовах вдалося умовити папу римського включити історію єврейської нації – Біблію – до священних книг християнства, хоча власне Біблія не мала до християнства найменшого стосунку. Поступово до Біблії приєднали чотири канонізовані Євангелія, звели в одну книгу, назвали Старим і Новим Заповітом. З цього часу бог християн отримав єврейську назву Єгова-Саваот. Євреї торжествували, що їхню Біблію вважають святою, на ній присягають. Зате вони втратили можливість бути богообраними Єгови-Саваота, бо ними стали всі, хто вважали себе християнами.

Поступово єшуаїзм втратив свої позиції, від нього відмовилися як від неперспективного. Апостоли Петро, Павло та інші спочатку були затятими єшуаїстами, не були християнами, їх зробили християнами згодом. Водночас вірні юдаїзму відмовилися вважати Ісуса Христа сином бога Єгови-Савота і вводити до своєї віри юдаїзм. Так і понині.

Поява на величезних просторах нашого сусіда Риму-колонізатора двох нових дуже впливових вір мітраїзму і християнства (єшуаїзм мав локальне значення виключно серед євреївців), їхня запекла, почасти кривава боротьба зі старими вірами – зевсизмом і юпітерством – не могли бути байдужими нашій нації. Для захисту від новомодних чужинецьких вір і богів державна влада організовувала урочистіші свята і славлення національного єдиного Господа Дажбога.

Введено нове до ПРАВ:

1. Пізнавай, віруй і люби лише рідного та єдиного Господа Дажбога.
2. Живи чітко за Трисуттям рідного Господа Дажбога.
3. Живи для добра свого і родини своєї, добра української землі й людності.
4. Шануй духовність Дажбожу, щиро святкуй свята Дажбожі. Шануй предків своїх.
5. Будь сильним тілом і духом, чесним і правдивим перед Дажбогом і українським народом, не зневірюйся ніколи, вір у власні сили і сили народу твого.
6. Брони життя своє та майно своє і родини, землю українську свою і людність українську.
7. Люби щиро і виховуй дітей та внуків своїх у дусі Дажбожої віри і ПРАВ життя Дажбожих.
8. На чужині думай про свого рідного єдиного Господа Дажбога, землю і людність свою, працуй для себе і для них.
9. Ненавидь ворогів землі й людності української, протидій їм. Ніколи не зраджуй рідної землі та своєї нації.
10. Чужинецьких богів не допускай до серця і розуму свого. Жоден народ не може бути рабом чужинецького бога.

РОЗДІЛ 12

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у II ст. н. е.

101–200 рр. н. е.

9101–9200 рр. н. у. л.

Друге століття було дуже важким для нації, для її держави Велика Україна.

Чергові війни з Римом.

Нація вистояла.

Посадники-князі держави Велика Україна

Початок століття	Добромир I Великоукраїнський
20–40-і роки	Арійслав III Великоукраїнський
50–60-і роки	Мудромисл I Великоукраїнський
70–90-і роки	Богумил I Великоукраїнський
Кінець століття	Золотоуст I Великоукраїнський

Нація прагнула розвивати власну економіку: виробляти землеробсько-тваринницьку і ремісничу продукцію; вести внутрішню і зовнішню торгівлю; удосконалювати культурні надбання; берегти свою прадідівську віру – Дажбожизм. Перешкоджав цьому Рим-колонізатор.

Уже на початку століття відновилися спроби колонізувати Велику Україну. Важко було зрозуміти римських імператорів: їм вигідна торгівля зерном чи війна без вигоди? Це просто імперські амбіції чи мізантропство всіх, без винятку, імператорів?

Траянус (98–117 рр.), перший імператор-провінціал з Іспанії, був дуже войовничий. Він особисто водив легіони. При ньому придушено повстання південнослов'янців у Дакії (101–106 рр.), завойовано, хоч ненадовго, Аравію, Сирію, Вірменію, а Іран-Парфія сама визнала залежність без війни. У Дакії південнослов'янці дакці, гетці та мезці боронилися хоробро, втратили більше половини населення. Після цієї війни мезці більше в історії не згадуються. Дакію заселили тисячами колоністів легіонців-ветеранів, відбираючи землю у місцевого населення. Нащадками цих римських

колоністів нині є молдовці й румунці. Внаслідок цього заселення частина південнослов'янської і української території на лівобережжі нижнього Дунаю поступово стала румунською і молдовською.

У 107 р. чотири легіони та допоміжні військові сили широким фронтом від Дунаю наступали на нашу землю. Щоправда, мали наказ не знищувати села, не руйнувати землеробство. Чи можливо це під час війни?

Наші вої знову уникали головної битви, продовжували випробувану тактику народної війни, воювали в тилу загарбника. Легіони мали втрати і не мали успіху. За літо дійшли до місцевості, де Прут і Дністер найбільше зближуються до устя Збруча, стали таборами. Далі не просуваючись, бо зустріли сильний опір військ дулібців (по-нинішньому галичанців), котрим на допомогу прибули полки аруситців (подолянців) і дерев'янців (волинців-полісців) та ополченці з лісового багатодержав'я. На лівому березі Дністра легіонці бачили полки воїв-аруситців. Вони мали намір не давати легіонцям переправлятися на лівий берег Дністра, на Поділля.

Легіонці звично будували земляні вали, а перед ними рови для води (сліди можна бачити й нині). Там і залишилися зимувати. Доставляти їм воєнне спорядження і продукти Дністром чи Прутом було дуже складно. У їхньому тилу діяли народні месники. За зиму ці чотири легіони були розгромлені нашими воями і холодом-голодом. До Білграда не повернувся майже ніхто.

Наступного десятиліття легіони наступали між Бугом і Славутичем лівим берегом річки Степнівки (по-колонізаторськи Інгул). Дійшли до верхів'їв Степнівки. Наші війська очолювали особисто Посадник-князь Великої України Арійслав III Великоукраїнський та воїводець Володислав. Масованим нічним нападом на всі табори легіонів наші вої завдали їм великих втрат. Після цього у дводенній битві перемогли легіонців. Наші билися дуже завзято і хоробро, навіть поранені, лежачі продовжували битися, бо боронили рідну землю. Взято чимало полонених, військово майно. Полонених обмінювали на своїх або повертали римцям за викуп. Після цієї великої битви Посадника-князя Арійслава називали Громилегіон.

Римські історики скупо записували: у I та II століттях полководці (тут – за алфавітним, не хронологічним порядком) Гален, Галіон, Діонтеніян, Друз, Максиміян та інші безуспішно воювали Великої України (Велику Скитію, Велику Антію), втративши багато легіонів. Римські історики своїх полководців називали, а наших “забували”. Не знаємо наших звитяжців, крім названих вище, що про них римці “не забули”. Такими війнами колонізатори не лише завдавали великої шкоди нашій нації, а й підривали могутність своєї імперії.

Після невдалих завоювань легіони насипали високі земляні вали з ровами для води по території Західної Поморини для оборони. Ці вали історики назвали “траянові”. Інші історики називають “андріянові”, бо наступник Траяна імператор Андріян (117–138 рр.) припинив завоювання. Він більше дбав про оборону і придушення повстань у колонізованих землях, будував на кордонах укріплення. З цією метою особисто об’їжджав деякі провінції. Українські полки підійшли до лінії оборонних валів. Зупинилися там у своїх окопах приблизно по лінії сучасних Тирасполя–Роздільної–Херсона, щоб захистити рідну землю, не допустити колонізатора.

У першій половині століття степова Правобережна Україна від Верховини до Славутича була зруйнована війною. Знову треба було відбудовувати села і міста, відновлювати сплюндровані ниви, поголів’я тварин, ремесло, торгівлю.

За кількадесятилітні, з перервами, війни при Посадниках-князях Добромирі I Великоукраїнському та Арійславі III Великоукраїнському наша держава Велика Україна не стала колонією Риму. Синьо-жовті національні прапори і герб Трисуття, або Троян, не впали до ніг легіонів. Наша держава Велика Україна у ті часи була чи не єдиною, що її брався, але не зміг колонізувати Рим. Скількох матеріальних і людських втрат це вартувало? Хто ці втрати обчислить? Цей подвиг ще належно не оцінений. Цю звитягу нація ще має осмислити. Не треба забувати і про кліматичний чинник, що значною мірою нам допомагав: південні народи не могли витримувати наших холодних зим. Тому римці-колонізатори зосереджувалися на півдні, де немає таких холодних зим. Узимку легіони на нас не нападали.

Імператора Антонія Пія (138–161 рр.) римці називали миротворцем, а імператора Марка Аврелія (161–180 рр.) – освіченим правителем. Правління цієї династії Антоніїв – це “золоте століття”, мирний розквіт імперії. Але не бажання імператорів, а незavidний стан легіонів і регулярні повстання на колонізованих територіях змушували їх бути такими. Під кінець століття з’явилися ознаки економічної та соціально-політичної кризи в Римській імперії, бо не стало надходжень від нових колоній. Напів Посадники-князі Мудромисл I, Богумил I та Золотоуст I (по-римськи Христостомує) Великоукраїнські під час мирної паузи відбудовували зруйноване війнами, розвивали економіку та добробут нації, її культуру. Відновлювалася торгівля з купцями-римцями, що було бажаним для оздоровлення економіки.

Тим часом християнство, як антирабовласницька і антиколонізаторська віра, блискавично поширювалося Римською імперією, що свідчило про рішучість рабів і плебеїв, про наближення кризи рабовласництва. Ні тортури, ні розп’яття, ні масові вбивства вла-

дою віруючих не могли його зупинити. Хоча ця віра і не давала відповіді, як усунути рабовласництво (про колонізаторство говорилося менше), а ієреї та єпископи не закликали до повстань, не очолювали їх. Лише проповідували терпіння: буде друге пришествя Ісуса Христа, воскреснуть померлі, Він буде судити живих і мертвих. Віруючі вірили, що прийде Христос і судитиме рабовласників, а рабство відмінить. Частина єпископів писала імператорам “апології”, що в них прославляла імператорів, запевняла, що християнство і християни надійні та покірні піддані.

Найбільш непримиренними антиримськими християнами були еллінци, вважаючи себе найелітнішою нацією античного світу, а римців лише грубими узурпаторами, котрі відібрали все найцінніше з цивілізації Еллади, побудувавши на цьому свій добробут і славу.

Посадник-князь Великої України Золотоуст І Великоукраїнський, Рада старійшин, Посадники Волостей були дуже занепокоєні поширенням християнства. Розуміли, що нова віра може принести велику духовну руйну нації, не менш руйнівну, ніж матеріальні збитки від воєн. Може перерватися духовне життя нації, відбутися духовний занепад, забуття різних звичаїв і традицій. При введенні нової чужинецької віри нове духовне відродження триватиме століття, а то й довше. Тому закликали боротися з чужинецькою вірою. Нація не може бути рабою чужинецького бога.

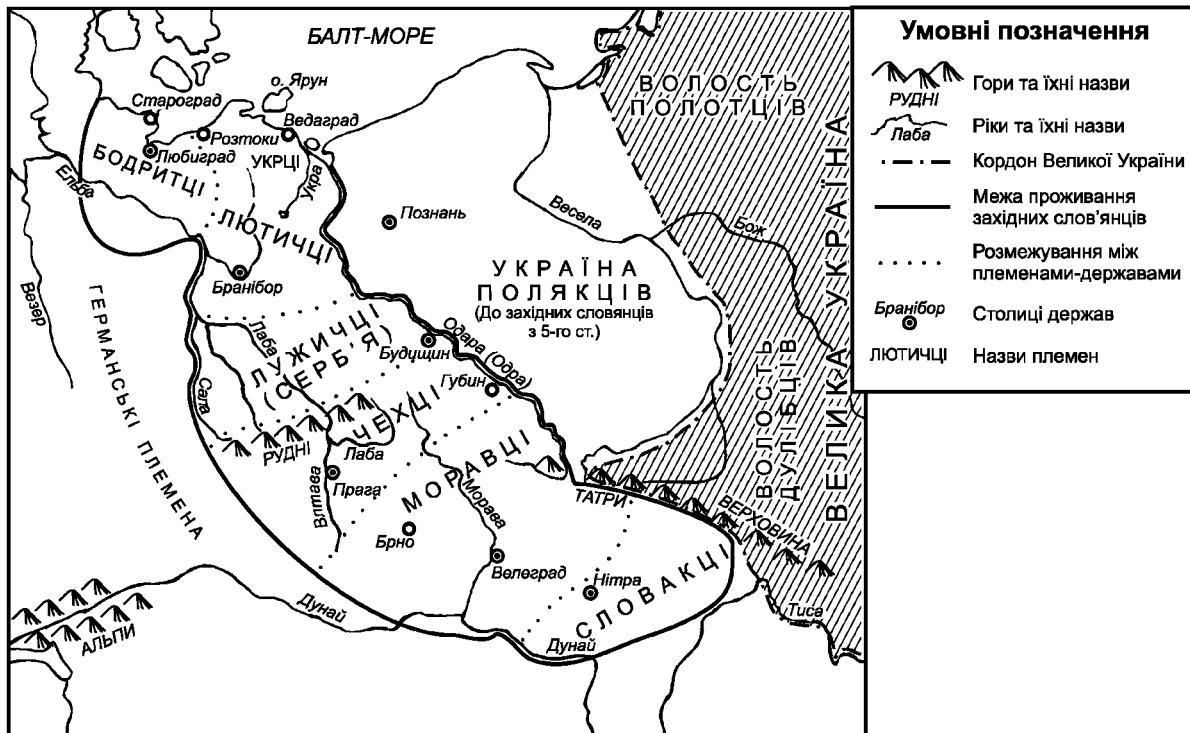
РИМСЬКІ ІСТОРИКИ ПРО ЗАХІДНИХ СЛОВ'ЯНЦІВ

На зміну еллінським історикам на світову арену вийшли римські. Що цікавого можемо довідатися від них?

Від 12 року до н. е. по 5 рік н. е. Рим колонізував частину Германії (як назвали територію, заселену германськими племенами) аж до лівого берега Рейну. Що ж було далі на сході за Рейном? Хто там жив? Ось тут і отримуємо від римців перші відомості про західних слов'янців. Римські історики там не бували, а писали з розповідей своїх полководців чи купців. Тому їхні відомості не зовсім достовірні. Західнослов'янців римці називали по-різному: венеції (Венедія у них – Балтика), скототці, стлаванці (назва слованці – найближча до слов'янці). Мабуть, назву слов'янці вимовляли і писати не могли. Це загальноколонізаторська “хвороба” – перекручувати всі назви.

Ще у III тисячолітті до н. е., припускають дослідники, східнослов'янці полякці українського походження часто перепливали ріку Одру й освоювали лісові простори між Одрою і Лабою-Ельбою. А з півдня по річку Лабі-Ельбі відбувалося просування слов'янців у нижню її течію. Так поза Східною Європою з'явилися слов'янці. Їх названо *західними*. Вони не були міцно пов'язані зі східними слов'янами-праукраїнцями економічно, тим паче політично. Але ще менше були пов'язані з германською людністю на заході. Коли

ЗАХІДНІ СЛОВ'ЯНЦІ У I – III ст.

Умовні позначення

РУДНІ

Гори та їхні назви

Лаба

Ріки та їхні назви

Кордон Великої України

Межа проживання західних слов'янців

Розмежування між племенами-державами

Бранібор

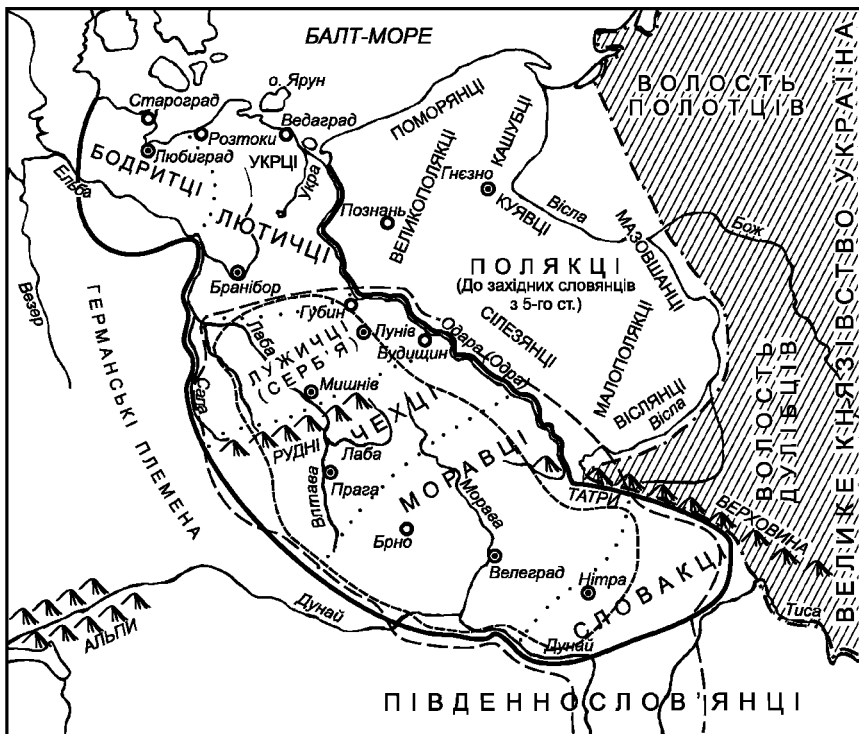
Столиці держав

ЛЮТИЧІ

Назви племен

ЗАХІДНІ СЛОВ'ЯНЦІ У VI – середина VII ст.

Умовні позначення

Гори та їхні назви

Ріки та їхні назви

Межа проживання західних слов'янців

Кордон Великої України

Розмежування між племенами-державами

Територія Моравської
держави великокнязя
Само (623 – 658 рр.)

Великоморавська
державна за велико-
князя Святополка
(893 – 927 pp.)

Бранібор

Столиці держав

ЧЕХЦІ

Назви племен-держав

східні слов'янці перейменувалися українцями, у західних ще довго залишилася назва слов'янці.

У I тисячолітті до н. е. західнослов'янці налагодили торгові зв'язки з українцями. У них було подібне до українського економічне й політичне життя в зоні лісів, але трохи примітивніше. Це підтверджує археологія. Живучи далеко від античного рабовласницького світу Середземномор'я та Україн-моря, західнослов'янці не брали участі в бурхливому житті античності. І про них античний світ майже не знав, не цікавився. Вони до історій античних рабовласницьких імперій не потрапляли.

Лише колонізувавши Германію, римці дізналися, що в лісовій зоні на сході живуть споріднені з українцями-“антами” західнослов'янці. Їх германці називають венецями, а Балтику – Венедією. Римський учений Плініус Старший у I столітті н. е. записав зі слів полководця Агрипписуса, котрий довго служив у Германії, що за Германією на сході велика територія Східної Європи називається Великою Скитією (Великою Україною), а море, що його германці називають Венедським, називається там Скитським. Однак ближче до германців живуть саме венеці (західнослов'янці), а не скитці-українці (східнослов'янці). Історик Публіус Тацитус у нарисі “Германія” (98 р.) описав венеців (західнослов'янців) і їхніх сусідів на сході скитців (українців). У географа Клавдіуса Птоlemeюса (II ст. н. е.), що систематизував написане до нього, вже є назва стлаванці, дуже схожа до слов'янці. Територію Східної Європи він назвав Європейською Скитією (Європейською Україною). Історики того часу писали, що стлаванська (західнослов'янська) та скитська (українська) мови подібні, беруть початок з єдиної прадавньої мови. Це важливі свідчення. Однак тодішні римські історики не могли чи не мали потреби отримувати достовірніші відомості про західнослов'янців*.

*Цими неточностями скористалися неперевершені фальсифікатори української історії москвинські історики. Їхньому лицемірному лжеісторизмові немає аналогів у світі. Вони написали, що до I століття н. е. про слов'янців, як таких, взагалі немає історичних відомостей. І це пишуть ті, хто, “примазуючись” до слов'ян, облудно називають себе “також слов'янцями”. Вважають, що відомості про слов'янців подали римські історики, котрі вперше “відкрили” слов'янців (не західнослов'янців, зверніть увагу!) у лісах південніше Балтики. Відтоді слов'янці могли розселитися у *лісостепи* і *степи* Східної Європи. Подають це переселення як таке, що слов'янці “вийшли з лісу”. А це означає, пишуть фальсифікатори, що до II століття н. е. слов'янці (назву “українці” принципово не визнають!) на цій своїй (лісостеповій та степовій) землі не жили, лише почали її заселяти. Справді треба бути тюрками-ординцями за походженням і нині залишатися ними без честі й совісті, щоб так безцеремонно чинити на очах усіх націй світу: усувати слов'янців-українців зі своєї землі і світової історії!

РОЗДІЛ 13

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у III ст. н. е.

201–300 pp. н. е.

9201–9300 pp. н. у. л.

**Важке століття для нації: нове похолодання та посуха;
спад виробництва землеробсько-тваринницької продукції.**

Скорочення торгівлі через римо-гетські війни.

**Періодичні напади південнослов'янців гетців на південні
порти Великої України.**

Кінець 300-літньої римської колонізації наших портів.

Посадники-князі держави Велика Україна

Початок століття

30–40-і роки

50–70-і роки

70–90-і роки

Кінець століття

Яросвіт I Великоукраїнський

Ведомисл I Великоукраїнський

Гостромисл I Великоукраїнський

Хороброслав I Великоукраїнський

Арійсвіт I Великоукраїнський

У середині століття виповнювалося 300-ліття перебування на нашій землі у портах Україн-моря і Сур'я-моря римських військ. Три століття періодичних воєн і стійкості нації, не оціненої досі історією. Рим, оточений немогутніми, але ворожими державами, через часті повстання колонізованих та чвари між полководцями за імператорство не міг уже продовжувати успішну колонізацію. Це було на руку нашій нації.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ ЯРОСВІТА I ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (початок століття)

При ньому держава Велика Україна змушена утримувати численне військо, щоб при потребі відбивати легіони колонізатора. Тривала відбудова сіл і міст, зруйнованих у минулому столітті у війні з римцями. Економіка розвивалася ще непогано, але похолодання і засуха повільно вели до економічного спаду. Це позначилося і на міжнародній торгівлі, бо обсяги її зменшувалися.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ
ВЕДОМИСЛА І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО
(230–240-і рр.)

Під час його правління у 238 р. почалося повстання південнослов'янців гетців і дакців проти Риму. Войовничі гетці зішли із західних схилів гір Верховини на свою землю Мезію. Здобули і пограбували місто Іструпіль, легіонців і колоністів-ветеранів забрали в полон для обміну і на продаж. Оселилися у Північній Тракії. Намісник Мезії визнав їхню владу на захоплених територіях. У 251 р. гетці з дакцями завоювали тракійський Пилиппопіль, розширили свою державу.

Імператор Деціус заради слави особисто повів легіони проти повсталих. У шаленій битві гетці розгромили легіони, а імператор і його син полягли в битві. За таких умов новий імператор Галлус визнав “автономію” Гетії. У 254 р. гетці пограбували еллінську Тесалоніку і продовжували нападати на Північну Елладу. Ці події у 250-х роках змусили Рим виводити легіонців з наших портів для війни з гетцями.

З 258 р. гетці з дакцями почали морські походи на порти всього узбережжя Україн-моря і паралізували морську торгівлю. Вони не були ні мореплавцями, ні кораблебудівниками. Захоплювали військові чи торгові кораблі з командами і змушували обслуговувати свої піратські потреби. Протягом десятиріччя, за історичними даними, ними пограбовано чимало побережних міст і портів, а саме: Етес, Нікею, Нікомедію, околиці Гераклеї, Синопа, Тасиса в Колхиді (нині Поті), Білграда, Олешія, Хорселава та інших. До оборони готувалися наші порти Корсслав, Дінград, Сур'яград. Історики свідчать, що у спілці з гетцями та дакцями діяли пірати Лазіки-Колхиди та інші. Сили гетців і дакців історики оцінювали від 100 тисяч до 320 тисяч воїв. Рим ціле десятиліття не міг справитися з ними.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ
ГОСТРОМИСЛА І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО
(250–270-і рр.)

У 250-х роках Рим завершив виведення легіонців з наших портів Україн-моря і Сур'я-моря. Зробити це його змусили гетці й дакці. Три століття колонізатор мордував нашу націю. І ось настав цьому кінець.

Скрізь по нашій землі відбувалися всеукраїнські святкування з нагоди закінчення римського панування.

Дакували Всевишньому Дажбогові за те, що змінив гнів на милість. На знак подяки введено ще один символ Дажбога – зо-

лотисте коло (або півколо) із золотистими променя-

ми-хвилями. Два з половиною тисячоліття синьо-жовті кольори і Трисуття були державними символами. Тепер для побутового використання придумали новий *релігійний* Дажбожий, недержавний символ. Його почали малювати над входом до Святинь та всіх хат і будинків. І в наші дні ці символи можна ще зустріти намальованими над входом до сільських хат у лісостеповій північно-східній частині України та колонізованій українській землі сучасної території Росії, де живуть українці чи омосковлені їхні нащадки. Люди не можуть пояснити їхнього походження та значення і кажуть, що так прийнято від діда-прадіда.

У 269 р. декілька легіонів Риму-колонізатора на чолі з імператором Клавдіусом II при місті Наїс у Верхній Мезії розгромили основне військо Гетії. Майже одночасно при берегах Еллади розгромлено гетський флот. Гетці, на думку деяких дослідників, втратили 100-тисячне військо. Легіони витіснили гетців на український лівий берег нижнього Дунаю. Частина їх оселилася між українськими селами, більшість повернулася до Трансильванії та в Південну Верховину. Посадник-князь Гостромисл I Великоукраїнський не виганяв недобитих римцями гетців з нашої землі, бо це означало б, що треба допомагати Римові знищувати південнослов'янську людність* і тим самим посилювали його.

*У VI столітті германський придворний історик Йордан у праці "Про походження і діяння 'отців" зробить слов'ян гетців германцями, назве їх 'отцями і заявить, що ці 'отці нібито в III ст. н. е. мали на території нашої Західної Поморини свої держави Вест'отію і Ост'отію. Впише відому загальногерманську легенду про короля Германариха.

Для чого ж у VI столітті потрібна була ця легенда? Річ у тім, що після розпаду Римської імперії германці багато століть намагалися зайняти її місце, як колонізатора, в Середземномор'ї та Європі. Вони навіть назвали свою імперію Священною Римською. Вони розуміли, що колишню житницю Риму Єгипет їм не колонізувати, а от Україну можна спробувати. Для цього і створено легенду про 'отців, а разом з нею отримано "правову" підставу для колонізації української землі. Але цього, на щастя, не сталося. Відтак ніяких 'отців-германців на території України не було. Та багато істориків, зацікавлених колонізаторів (найперше московських), цю легенду прийняли і використовують як історичну подію. Насправді ж це історична фальсифікація.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ ХОРОБРОСЛАВА І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (270–290-і рр.)

Після закінчення війни з гетцями Рим не повернув легіони у наші порти. Оживала торгівля Української купецької спілки, але вже без нагляду легіонців. Подолавши римські трьохсотлітні впливи, наші порти знову українізувалися.

Купці-римці перейшли на вільну торгівлю з нами і були основними торговими партнерами. Відновлювали торгівлю з нами еллінці, численні малоазійці, вірменці, сарицинці (так римці називали арабців). Українські та римські купці доставляли зерно та інші товари до портів колонізованої Римом Малої Азії, але трохи менше, ніж раніше, бо гірші кліматичні умови не дозволяли виробляти багато зерна.

Серед римських і еллінських купців поширювалося християнство. Вони переобладнували зевські і юпітерські храми на християнські. Це насторожувало нашу націю щодо небажаних впливів агресивної, як і будь-якої нової, віри.

Посадник-князь Хороброслав І Великоукраїнський керував відбудовою зруйнованих гетцями територій. Постійно їздив по портах, стежив за їх відновленням і за торгівлею.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ АРІЙСВИТА І ВЕЛИКОУРАЇНСЬКОГО (кінець століття)

При ньому Велика Україна не знала війн і руйнувань. Усі зусилля свого правління Арійсвіт І Великоукраїнський зосередив на піднесенні економіки, а це позначилося на зростанні добробуту і культури громадян.

Основи економіки були предковічними: землеробство-тваринництво, ремесло і торгівля. Холодніший та сухіший клімат вимагав нових прийомів обробітку ґрунту. Саме в цей час, за археологічними даними, з'явилися на передній частині плугів ножі-чересла для розрізання ґрунту, бо ґрунт легше розорювався арієм-плугом із залізним наконечником. Ремісники виробляли більше залізних кіс, серпів, мотик-лопат, застосовували жорна (вони продуктивніші за зернотертки), будували млини на річках.

Історики-чужинці писали про велику кількість земних “плодів” в українців: пшениці, ячменю, проса, гречки, бобових і багато худоби. У цьому столітті розводили більше великої рогатої худоби і коней, свиней, менше дрібної. Це відповідало присільському пасовищному тваринництву. Холодніші зими змусили заготовляти більше кормів (це підтверджують археологи, бо знайшли велику

кількість кіс), тримати худобу в приміщеннях і годувати її. Ремесло збільшувало виробництво заліза, різноманітного керамічного посуду, що його виробляли на гончарному крузі і випалювали. Виготовляли посуд вишуканих форм для всіх видів побутового вжитку. Гончарна майстерня виробляла щодня 30–80 посудин, постачала ними округу. Археологи відкрили більше 40 таких невеликих майстерень. Рівень виробництва і митецького оформлення посуду відрізнявся по регіонах.

Скрізь по Україні широко розвивалися прядіння і ткацтво, обробка шкір і хутра, дерева і каменю, виробництво меблів. Виготовлення возів, саней, човнів, зброї для транспорту та багато інших речей широкого вжитку носило ремісничий і домашній характер. У містах було по кілька ковалів, слюсарів, столярів і теслярів, кравців; по селах також не менше одного, а то й кілька. У багатьох регіонах України археологи знайшли унікальні ювелірні вироби місцевих ремісників. Удосконалювалося будівництво житла.

Ідеологія нації надалі базувалася на вірі в єдиного Господа Дажбога. Велику роль відігравали письмена Дажбожі, літописна, астрономічна, художня література багатьох жанрів, театр, театр-вертеп, пісні, танці та музика.

Нація мала свідомий і сильний національний дух: любов до своєї сім'ї та роду, до рідної землі й нації-людності, віри в незалежну державність. А все це становить святе почуття людини кожної нації – щирий націоналізм.

РОЗДІЛ 14

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

у IV ст. н. е.
301–400 рр. н. е.
9301–9400 рр. н. у. л.

Після відходу римських колонізаторів з наших портів розпочалося піднесення економіки, культури і добробуту громадян Великої України та багатодержав'я лісової зони.

Мирне і цивілізоване життя перервала навала по-звірячому диких азійських орд гунців.

Посадники-князі держави Велика Україна

Початок століття	Арійсвіт I Великоукраїнський
20–40-і роки	Сур'яслав (Сурит) III Великоукраїнський
40–60-і роки	Славомир (Славит) I Великоукраїнський
60–95-і роки	Дажбожлюб (Бож) I Великоукраїнський
Кінець століття	Святояр I Великоукраїнський

У цьому столітті територія української нації складалася з держави Велика Україна (нації-сусіди називали нашу державу по-різному: Скитія, Антія, Артанос, Ратана, Аратта, Арта, Артанія, Оріяна, Аріяна; дехто намагається нині замінити однією з цих чужинецьких назв рідну назву Україна) в *степу й лісостепу* та восьми держав-племен у *лісовій зоні*.

Визначальну роль у Великій Україні відігравала Волость Арія, або Аріяна, – Волость арійців. Вона мала найбільшу територію: від лівого берега Славутича на заході до Ярун-ріки на сході, від басейну Сули на півночі до Хвалено-моря, Сур'я-моря та Україн-моря на півдні. Була заселена українцями-арійцями, найчисленніша за кількістю населення і найсильніша економічно. Економічний спад минулого торкнувся століття цієї Волості мало. Вона мала міцні економічні зв'язки з азійцями-кочовиками. На її території знаходилася столиця Великої України Арійград на річці Арій (нині Орель).

Степове південно-східне місцезнаходження Волості Арії на кордоні з Азією мало в ті часи той великий недолік, що Волость ставала першою жертвою при навалі азійських кочовиків. Мусили завжди бути на чатах, мати добру розвідку, прикордонників і військо.

Перше десятиліття цього століття держава Велика Україна не знала війн, мирно розвивала свою економіку для розвитку культури і поліпшення добробуту нації.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ СУР'ЯСЛАВА III ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (320–340-і рр.)

Посадникування-княжіння Сур'яслава III Великоукраїнського не відрізнялося від посадникування попередника – виконувалися ті ж самі завдання. Нововведення у землеробстві (ніж-чересло для арія-плуга, трипілля) дозволяли збільшувати виробництво продукції, що поліпшувало добробут нації. Зростав обсяг торгівлі зерном та іншими товарами з сусідом Римом.

Римський імператор Флавіус Валеріус Константинус – Константин I у невеличкому порту Візантій на високому і недоступному європейському березі протоки Босфор побудував нову столицю Римської імперії, назвав її на свою честь Константинопіль. У 330 р. переніс сюди столицю з Риму (не любив над собою влади старого і неможного римського сенату, утворив новий сенат, відтак Рим став формальною столицею). Імператор перед смертю визнав християнську віру і сам прийняв християнство у формі аріянства (одна з тодішніх течій християнства). Він дуже підтримував та зміцнював рабовласництво, що вже відживало.

Посадникові-князеві Сур'яслові III Великоукраїнському та воїводцеві Ведиполкові доводилося пильно стежити за імператоруванням Константина I, котрий правив самодержавно, воював, зміцнював імперію за допомогою одержавленого християнства. Несподіване введення поширеного по всій імперії невизнаного християнства в ранг державної релігії мало, за задумом, зміцнювати ідеологічну єдність колоній з метрополією. Чисельна і розкидана, різномовна і різнорелігійна, різновидна за культурними та ідейними традиціями імперія була слабо об'єднана, перш за все, економічними чинниками. Колонізаторство зміцнювалося переважно грубою військовою силою – більше, ніж економікою чи ідеологією, в тому числі вірою.

Столиця імперії Константинопіль (згодом московські історики назвуть його вигаданою назвою Царьград), розташована недалеко від України, була небезпечною для нашої нації, ніж далекий Рим.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ СЛАВОМИРА I ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (340–360-і рр.)

Посадникування-княжіння Славомира I Великоукраїнського було мирним, славним і благодатним для нації. В економіці й соціальній сфері тривали позитивні тенденції, відбувалося нагромадження суспільних благ. Заподіяні римськими колонізаторами та війнами рани загоїлися. Вдосконалювалася військова справа, військо було боездатним і готовим до захисту рідної землі, бо столиця римців Константинопіль була недалеко. Близькість Константинополя оживила торгівлю з римськими купцями.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ ДАЖБОЖЛЮБА (ВОЖА) І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (360–395-і рр.)

При ньому продовжувалося піднесення економіки й добробуту, культури нації. Здавалося, для нації настав, як кажуть, золотий вік.

Однак виникла загроза нашествия з азійських степів Заяруння по-звірячому диких кочових орд гунців (вони – з тюркської групи народів).

Історики записали, що в 370-х роках багаточисельна орда гунців вторглася на кочів'я іраномовних аланців, що кочували в степах від Арала до східного берега Хвалено-моря. Гунці вчинили серед аланців страшенне спустошення і винищення: заволоділи пасовищами і стадами, більшість аланців було вбито, з рештки сформува-ли орду-військо на чолі з гунськими беями і мурзами.

Ця звістка викликала велику тривогу в правителів Великої України і Волостей, бо насторожували звірства цих жорстоких кочовиків. Посадник-князь Бож Великоукраїнський і воєводець Боярслав готували військо до відсічі, зміцнювали оборонний вал і січі-фортеці вздовж Ярун-ріки, збільшували кількість воїв у січах. Такої тривоги нація ще не знала.

Історики не дають точної дати нашествия диких гунських орд на Східну Європу, Велику Україну. Пишуть, що це відбулося в 370-х роках; інші – що спочатку гунці пішли південним берегом Хвалено-моря на Закавказзя, дійшли аж до міста Антиохії в Сирії, не знайшли там придатних для кочування степів з багатотрав'ям і повернулися. За неточними історичними даними, у 394 р. гунці напали на Велику Україну.

КОЧОВІ ПО-ЗВІРЯЧОМУ ДИКІ ОРДИ ГУНЦІВ

Племена **гунської** (тюркської) людності були об'єднані в кочову тенгріянську імперію Гунію на чолі з *кахуном* (*каганом*). Це об'єднання було досить аморфним. Кахун з *ханами*, *беями* і *мур-зами* управляв самодержавно і деспотично.

Гунські орди відомі з II ст. до н. е. своїми нападами на китайців. Вже тоді вони нещадно грабували і вбивали китайську людність. Перед нападом гунці, як описують китайці, зі звірячим ревом: “Кххун-хунн! Кхху-хху-ххунн!” гасали по степу на конях, заховаючи себе до битви (тому китайці й назвали їх “кхуни”, або “хунн”; ця назва увійшла в історію, а європейці називають їх гунами; фактично ж це – *тюркці*). Після цього з бойовим закликком “Уррга-ааааа! Урга-аа! Урра-ааа!” (“Вперед! Вперед!”) люто кидалися у битву. І нині цей дикий ординський клич використовує армія нащадків гунців – московських руськців-тюркців, татарців. Китайці-землероби змушені були будувати Великий мур для свого захисту.

Вигляд гунців у ті часи, як описують, був дуже монголоїдним: товсті та невисокі на зріст, але міцної статури; округлі та широкі товсті дуже темно-жовті обличчя; приплюснуті і вдавлені вглиб маленькі носи; скісні та маленькі, глибоко посаджені очі. В одних волосся рідке, ззаду заплетене в косу, тоненькі вуса донизу, ріденька папина борідка; в інших – широка і довга борода. Таких в Європі не бачили. Коли ввірвалися до Європи, то перемагали в битвах навалом або просто залякували своїм виглядом – біси в людській подобі, гадали собі європейці. Поширилися чутки, що чорти вирвалися з пекла і настає кінець світу.

Жили в переносних юртах-наметах. Дев'ять разів по дев'ять юрт (число 9 в них було священним) складали громаду на чолі з мурзою. Громада-“село” називалася юрт. 99 сіл-юрт утворювали бейлик (мале кочів'я) на чолі з беєм, чи баєм; кочів'я входили в улус (велике кочів'я) на чолі з ханом; правителем був хан ханів – каган. Возів, як ішкучці чи сарматці, не знали.

Кінь – основа їхнього життя у степу: споживали конину і кобиляче молоко; напій з кобилячого молока кумис був національним напоєм. У побуті все життя на конях. Займалися лише натуральним кочовим скотарством на підніжному кормі, мисливством і рибальством. Землеробство вважалося найбільшим гріхом. Скотарство без землеробства – це не повний цикл виробництва харчування, тому воно не могло повністю забезпечити гунців їжею. Сім'я була велика, Для її прохарчування треба було близько 50 коней на рік або відповідний еквівалент ослами, вівцями чи козами.

Ремесло було розвинене слабо. Будівництва при кочовому житті не вели (крім тимчасових юрт), не мали письма, лише усну народну творчість. Вечорами збиралися біля вогнищ, танцювали та співали частівки під гру на дрибні чи дудці. Залишки цієї традиції і нині можна побачити в парках Москви-сараю, де нащадки ординців руськці-тюркці, татарці збираються на “п'ятачки” і під гармошку танцюють та співають частівки, як за кочових часів.

Вірили в бога Тенгрі-хана (Неба-Володаря). Звідси і назва віри – тенгріянство. Вірили, що бог сходить з неба і в образі людини сам править ордами або посилає хана чи кагана. Тому правителів обожнювали, вважали їх богами або богопосланими, розвивали культ правителя.

Земля-пасовище, куди б не прикочувала орда, вважалася *власністю* хана чи кагана, тобто державною у нинішній термінології. Приватної власності на землю-пасовища пастухи-воїни не знали. Це споконвічні ординські кочові традиції та світогляд. Пастухи-воїни були вільними, мали у приватній власності худобу, але не мали пасовищ. За випас своєї скотини на хановому чи кагановому пасовищі, що ним управляли беї і мурзи, пастухи змушені

були *безоплатно* пасти і скотину хана, беїв, мурз – це був ранньокріпосницький (ранньофеодальний) лад, принесений згодом гунцями до Європи.

Будучи безземельними, пастухи-воїни були підлеглими правителів. Історія не засвідчила антикріпосницьких повстань в ордах. Ця традиція існує у нащадків гунців і нині. Глибока підсвідомість, генетичний рівень, очевидно, не дозволяють правителям відважитися і передати землю у власність тим, хто її обробляє. У Росії, наприклад, при відміні феодалізму землю селянам не дали. Прем'єра Столипіна, що віддавав землю у приватну власність селянам, вбили. Чингіс-Ленін у 1917 р. віддав землю селянам, а вже через рік насильно терором відбирав для колгоспів, комун, кооперативів, радгоспів тощо. В Союзі-колонізаторі приватної власності на землю також не було. І після розпаду Союзу-колонізатора тюркотатарські правителі-“демократи” у Росії-орді та й в Україні землю селянам віддають важко.

Ординська знать тисячоліттями вважала свій народ *стадом*, про ним треба, як отарою, безжалісно управляти, бити чи різати, не знаючи сумління і гріха, бо тенгріянство про гріх не вчило. Тим більше можна бити неординців. Гунці при договорах чи перемир'ї віроломні й зрадливі, а брехливі й чванливі взагалі понад міру. Вважали себе вищим народом серед усіх народів землі, наймудрішими і найвойовничішими, з правом панувати над іншими народами. Це тюркським колонізаторам було властиво і в усі часи, і нині. Знать навіювала пастухам, що кочовий спосіб життя, даний богом Тенгрі-ханом навечно, найліпший, а землеробів нещадно висміювали.

Ось така по-звірячому дика азійська кочова орда навалилася на нашу землю і націю.

ГУНСЬКА ОРДИНСЬКА НАВАЛА НА ВЕЛИКУ УКРАЇНУ

Управляв тоді Гунією каган Баламбей, Бич Небесний, як називали його гунці. Він разом зі знаттю вирішив завоювати степи України й Подунав'я з теплішим кліматом і доброю травою та оголосити ці степи Священною Землею гунців, поселитися в них навечно. Стратегічна мета навали була не просто пограбувати, як зазвичай чинили кочовики, а винищити всі міста і села та місцеве населення, перетворити територію на голий *степ*, необхідний їм для *кочування*, тобто для їхнього укладу життя.

Перші ватаги перейшли Ярун-ріку, вислали наперед аланців брати укріплення. Вої боронили нашу землю, націю і добро в кровопролитних і затяжних битвах. Здавалося, ордам не буде кінця. Розгромлять ватагу, інші з'являються звідусіль: з боків, ззаду. В полон воїв українського війська гунці не брали. Орди просувалися далі, налітали на села й міста. Швидко поширилися чутки про їхні звірства.

	Кордон України
	Гори та їхні назви
	Ріки та їхні назви
	Головні торгові порти і центри волостей
	Столиця держави Велика Україна, зруйнована ордою
	Назви волостей держави Велика Україна
	Колонізовані ордами гунців степи
	Баламбей-сарай – столиця Чингіс Гунії в 390 – 490рр.
	Місця головних битв українських військ з гунськими ордами
	Напрямок і рік втечі гунських орд після їх розгрому великим князем Киеславом

Оточивши і здобувши село чи місто, гунці наказували вцілілим мешканцям виходити в поле і групуватися: окремо юнаки і чоловіки, окремо дівчата і жінки, окремо старі й діти. Поранених при захисті села чи міста юнаків і чоловіків вбивали, решту відводили до свого табору. З них формували окремі загони смертників на чолі з командирами-гунцями. В подальшому їх використовували для штурму та руйнування укріплень чи кам'яно-цегляних споруд, що не горять, міст і сіл. Окремо підбирали ремісників, щоб вони виготовляли зброю, кінську зброю, взуття та одяг гунським пастухам-воїнам. Усіх старих і дітей вирізували. Дівчат і жінок відразу публічно гвалтували, після чого розпорювали їм черева. Брати за дружин було заборонено, за це карали смертю. Кожне село, місто грабували, після чого *палили і руйнували дощенту*.

По місяцю битв наших воїв відтіснили на береги Булгара-Волги. Там більшість їх полягла. Частина відступила на рубіж Діну, куди підходили резерви. Вої билися безстрашно до останнього подиху, бо знали, що їх все одно гунці вб'ють. Впала оборона і на Діну. З Волостей прибували все нові й нові вої та ополченці. Надіялися таки зупинити дику орду. І відступати не могли: позаду була річка Арій, на ній Святиня нації – столиця Арійград.

Це місто не було схоже на інші столиці тодішніх держав чи імперій: з палатами правителів, вельмож-аристократів і полководців, з храмами і цирками, іподромами й амфітеатрами, колонами і статуями, пантеонами і мавзолеями, ремісничими майстернями і ринками, купецькими крамницями і складами тощо.

Арійград знаходився на високому і широкому, великому за площею горбі на річці Арій і мав немов би два яруси забудов. На вершечку горба був чималий майдан. Посередині нього – колона, розмальована синьо-жовтими символами та золотистими кругами-сонцями з променями-хвилями, із золотим Трисуттям на верхові колони. На майдані довкола громадські будови, а на чільному місці – Святиня єдиного Господа Дажбога. Поруч знаходилася палата Посадника-князя і його службовців виконавчої влади. Далі палата Віче – представників усіх Волостей держави. Цей верхній ярус, оточений муром з однією брамою, називався *сич*, або *дитинець*. У нижньому ярусі палати – уряд воєводців, житлові будинки Посадника-князя, воєводця, посадовців, воїв гарнізону. Ця частина оточена ще вищим муром з вежами і двома брамами. Захищали столицю з одного боку річка Арій, а з інших боків – наповнений водою рів. В обох ярусах були глибокі криниці, водопровід і проста каналізація; в нижньому ярусі – лазні. Столиця нагадувала нинішні лавру чи Ватикан.

На протилежному березі річки Арій був невеликий градець Арієць з невеликими торговими площами, майстернями ремісників, крам-

ницями купців, Святинями і школами. Цей градець забезпечував харчування та побутові потреби столиці. Він був обнесений муром, вежами з двома брамами, ровом з водою. Розвивати нове будівництво всередині чи навколо градця суворо заборонялося – забудови і кількість населення чітко обмежувалися.

Столиця Арійград – Праматір столиць держави Україна – була радше центром державного управління і хвали єдиному Господу Дажбогові, ніж діловим економічним осердям. Цю роль виконували центри Волостей та інші ремісничі й торгові міста та порти Великої України.

Орди гунців перемогли наших воїв на Дінці й восени пішли на Арійград.

Велика маса гунців напала на місто у день осіннього рівнодення. Битва за столицю та околиці тривала місяць. Чарівна і легендарна столиця-Праматір не здавалася до останнього захисника.

Більше того, з Волостей надходили і надходили усе нові й нові полки, оточували ватаги гунців, билися з ними до останнього воїна. Навіть підлітки, юнки і юнаки, жінки і діди з усієї Арії зі зброєю – мечами і луками, косами, вилами, киями – йшли бити ординців, боронити столицю. Арійцям-степовикам не було куди ховатися від орд – ні лісів, ні гір. Тому йшли вбити хоч одного-двох проклятих ординців, полягти смертю хоробрих, щоб не віддавати своє життя даремно. Як бджоли боронять матку, налітають, жалять нападника, помирають, але не відступають, так українці-арійці йшли і йшли боронити свою столицю Арійград.

Після битви за столицю Великої України племені арійців не стало. Віддавши свої життя за рідну землю, арійці зійшли з історії нації. Слава їм! Пам'ятай їх, націє. Поминай їх щосені, в час рівнодення, не забувай. Ніколи не віддай проїнятої до глибин кров'ю арійців цієї степової землі колонізаторам. Мало історія знає таких звияжних подвигів.

Каган Баламбей, Бич Небесний, хотів глянути на руїни Арійграда. Він поїхав з почетом, але не доїхав – треба було долати більше кілометра по трупах арійців і кочовиків. Такого орда ще не бачила, хоч китайців вирізувала масово. Здрігнувся цей людиноненависник. Він опалений, побачивши так багато мертвих гунців. Кричав на нойотів-знаць, бив їх нагайкою, погрожував. Він, як пишуть, сказав, що так боронити рідну землю можуть лише ці землероби шайтани-українці. Їх необхідно винищити до останньої людини, бо й ця остання буде битися. Це висока оцінка. Але це й урок, як треба боронити рідну землю свою, сім'ю свою і майно своє.

При обороні столиці впали Посадник-князь Дажбожлюб Великоукраїнський, воєводець Боярслав, сотні тисяч воїв, ополченців і мирних арійців-захисників. Навіть римські історики записали про

смерть князя Великої України-Антії Божа (Дажбожлюбa I), його синів та 70 старійшин.

На дивані (радi) каган Баламбей наказав зруйнувати місце, де була столиця Арійград так, щоб і сліду ніхто не знайшов. “Смертники” і підкорені аланці мусили виконати цей наказ. Смертники-арійці не захотіли цього робити. Загинули всі, напавши на конвоїрів, у поєдинку з ними. На місці чарівної столиці Арійграда залишилися хіба що купи попелу. Навіть каміння і цеглу було вивезено, а рослинність поховала святе національне згарище.

Хто нині скаже, де була Першоматір столиць України? Ніхто, бо колонізатори витравили з пам’яті покоління правдиву історію нації. Лакеї колонізаторів, манкурти історики-українці не заступилися. Сотні літ бездумно переписували написану колонізаторськими лжеісториками “історію України”. Переписують і нині, у незалежній державі, погоджують історію нації з Москвою-сараєм. Навіть гордяться, що залучені до писання “Історії **України-Руси**”. Не беруться писати лише “Історію **Великої України**”. Диво-дивне і нищість недавніх колонізованих. При колонізаторах їм ще можна умовно вибачити. Вони не знали правди про свою націю або не хотіли її знати. Їм було добре і байдуже на утриманні в колонізаторів. Чи можна простити нині, у часи незалежності? Схаменіться!

Каган Баламбей під враженням битви за Арійград не хотів послаблювати бойовий дух ординців новими кровопролитними битвами з українцями. Не повів орди брати наш оборонний рубіж на Славутичі. Він наказав головним силам орд готуватися до походу на південь, за гори Казку (Кавказ). Там теплі краї, можна перезимувати, пошукати гарних пасовищ для кочування. Там багаті краї – буде чимало здобичі. Орда пішла на Сур’язьку Волость у Межморі.

Сур’язці готувалися до битв з гунцями-ординцями. Майже місяць відбивали навалу орди, поки не були розбиті.

Більша частина мирного населення Сурії вже встигла евакуюватися з найнеобхіднішим майном і тваринами у гори Казку. Там облаштовували своє нове життя, будували укріплення для захисту, хати і господарські будівлі та обживали печери.

Повбивавши всіх захисників Сурії, пограбувавши і спаливши всі села та міста, пізньої осені головні військові сили орди побережжям Хвалено-моря та Україн-моря, в обхід гір Казки, навалилися на Закавказзя, люто вбиваючи, грабуючи і руйнуючи.

На Східному Закавказзі від гунської орди в гори втекла частина іраномовних аланців. Вони поселилися на вільних гірських пасовищах Албанії Кавказької, албанізувалися. Деякі зацікавлені історики перекутили цю подію, стали називати албанців (уже звірменених на території Карабаху) аланцями, а Кавказьку Албанію – Аланією. Це історично неправильно, сфальсифіковано.

Орда, що залишилася на території Арії та Сурії, колонізувала Лівобережжя. Завойовували Волость болгарців, котрі були змушені мігрувати в європейську тайгу на правий берег річки Камінної (Ками) та в гори Камінні (Урал).

Новообраний Посадник-князь Святояр І Великоукраїнський і Віче тимчасово зупинилися на острові Арій. У ті часи в районі нинішніх Канева–Черкас Славутич ділився на два рукави, утворюючи подовгуватий острів. Новий воєводець Ордобієць організовував оборону на рубежах Славутича.

Націю треба було зберегти.

Користаючи з перерви у великих битвах, масово евакуювали мирне населення Правобережжя, півострова Українець і Лісостепу в гори Українці на півострові, гори Верховину, а також на північ – у лісову зону. На півострові Українець малоукраїнці переселялися в гори, де було до 800 печер. У них в палеоліті та мезоліті жили напші прапредки. На пасовищах-полонинах, на полянах готували рільку, копали грядки, пасли тварин, обживали вертеби-печери, будували хати й укріплення. Уличці та тиверці переселялися у гори Південну Верховину, там облаштовували своє життя. Аруситці з Поділля переселялися у північні ліси. Дулібці – до гір Верховини та в ліси сучасної Волині.

Населення залишало обжиті за тисячоліття села й міста, брало реманент, худобу та майно і переселялося возами, човнами, а взимку саньми. Знали, що села і міста будуть спалені, а населення вирізане. Ні спасіння, ні чуда не чекали. Тільки ревно молили-благали Всевишнього Дажбога не карати, простити і захистити. Втікали всі, хто хотів, міг і встиг. Були щасливими і почувалися в безпеці, коли досягали лісів, боліт чи гір і влаштовували життя на новому місці. Втікали, як від вибухлого вулкана.

Давно-давно, за ведами, прапредки-слов'янці втікали на південь від льодовика, тепер – на північ і в гори від гунців-тюркців. Значна частина мирного населення здійснила вимушене і швидке переселення задля порятунку нації.

Лісове плем'я-держава полякців нерадо приймало переселенців, боячись, що вони притягнуть за собою і ординців. Змушували переселенців швидко добиратися до лісів аж на береги Балтії. Туди повністю пересилилися аруситці з нинішнього Поділля, крім тих, хто загинув за рідну землю. Згодом звідти через море заселили малозаселену побережну низовину Південної Скандинавії, де зайнялися землеробством і тваринництвом, бо теплі повітряні маси з Атлантики давали вдосталь тепла і вологи. Принесли туди й свою Дажбожу українську символіку. Згодом вони були асимільовані, але й нині у Швеції бачимо синьо-жовті кольори у національній державній символіці цієї країни. Аруситці не повернулися на рідну

землю. І цієї людності, як і арійців, що впали за рідну землю, більше не стало на нашій землі. Забуто і їх. Хіба що стара-стара назва *арусити* (тобто *землеробити*) не забулася*.

Хоча головні сили орди подалися на Закавказзя, та чужинські ватаги не переставали нападати, бо сотні тисяч zostалися тут захищати завойоване. Чисельність орди, що навалилася на Європу, на думку дослідників, була близько двох мільйонів. Цілу зиму гунські юрти-села йшли і йшли з-за Ярун-ріки і кочували в наших степах.

За Кавказом гунські орди розгромили війська Ірану-Сасаниду і Великої Вірменії, пограбували їхні села і міста. Ввійшли до малоазійських колоній Римської імперії, розгромили легіонців. Дійшли до Антіохії, здобули її, пограбували і зруйнували. Пройшли до Анатолії, де не знайшли рівноцінних українським пасовищ, лише сухі плоскогір'я з бідною травою, як у Синьцзяні. Наступних весни-літа повернулися назад на нашу землю. Кочували по нашому Межиморю на території Сурії, тішилися і проїдали здобич із Закавказзя, руйнували і нищили залишки сіл і міст Сурії, здобули і зруйнували центр Сур'яград у гирлі Купані (Кубані).

На початку літа через Сур'язьку протоку орди навалилися на півострів Українець. Перед цим наші вої додатково укріпили порти, сподівалися відбитися. Хорсслав, Слов'янслав, Сур'язслав, Корсунь і Нов-Град вперто не здавалися, трималися до останнього оборонця. Орди пройшли степову частину півострова, пограбували і зруйнували всі села і міста, вбили те населення, що не бажало втікати, а волю оборонятися. Частина українців-купців на своїх торгових кораблях з сім'ями і товарами подалася в чужинецькі порти. Згодом більшість там була асимільована.

Тих, хто з майном сховався в горах, гунці не чіпали, вважали, що все одно не виживуть і рано чи пізно стануть їхньою здобиччю. Але малоукраїнці вижили. Тим більше, що ординців у степах півострова кочувало мало, бо влітку трави вигоряли. У розпорядженні втікачів були не лише гори, а й більша частина південного берега півострова, море з рибою. Коли туди час від часу набігали невеликі ватаги кочовиків, їх знищували або змушували втікати.

Зруйнувавши Волость Малу Україну на півострові, гунці своїми ордами навалилися на рубіж Славутича, зламали українську оборону. Вийшли на оборонні лінії Бугу з притоками, зламали і тут оборону, потім на Дністрі, Пруті, на Дунаї.

* Дійшла до наших днів у іншому значенні: у XIII столітті під час монголо-турської (татарської) навали вона була використана Батай-ханом для того, щоб перейменувати колонізованих українців руситцями ("русами"), а свій Улус-колонію назвати "Русь". Згодом московтурські колонізатори всюди в літописах викинули самоназву Велике Князівство Україна і замінили ординською назвою Русь.

Ми не можемо звинуватити наших предків українців-арійців, що не оборонили рідну землю. Боронили до останнього воїна, але орда мала більші військові й людські сили. За декілька років дикі і звірячі орди гунців знищили або вигнали нашу націю з її споконвічних степів і лісостепів. Усі, без винятку, наші села і міста зруйновано дощенту. Села і міста можна відбудувати. Найтрагічніше те, що безповоротно загинула значна частина наших багатотисячолітніх культурних надбань: писані чертами і глаголицею наші літописи-історії, літературні та Дажбожі книги, твори мистецтва. Це все не відновити вже ніколи...

Нація не впала духом, нація не скорилася. Вірила, що колонізаторство не вічне, готувалася до нової боротьби з колонізатором за свою землю. Свято вірила у свою перемогу.

Це ПЕРША ВЕЛИКА РУІНА і страшна та небувала трагедія нашої нації часів нової ери.

Українська земля вперше у своїй історії колонізована нечуваною досі масою диких азійських орд гунців-тюрків.

А тим часом з азійських степів юрт-село за юртом-селом продовжували прибувати гунці-ординці, займаючи під пасовища наші високотравні степи й лісостепи. Молилися і дякували своїм Всевишньому Тенгри-ханові і каганові Баламбею Бичеві Небесному за нові благодатні землі-пасовища.

Радістю світилися повні темно-жовті обличчя гунських дітей, що бігали з малими лопатами, осятами, козенятами та ягнятами. Вони були щасливими і нагодованими за рахунок ґеноциду нашої нації.

Наші ж діти в далеких лісових хапцях і болотах, горах, часто голодні, боялися жити в нових умовах, тужили за рідним селом чи містом, рідним степом чи лісостепом, лагідним південним сонцем, звичною травичкою та квіточками.

О Всевишній Дажбоже, допоможи нації!

РОЗДІЛ 15

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у V ст. н. е.

401–500 рр. н. е.

9401–9500 рр. н. у. л.

Українські степи й лісостепи колонізовані ордами гунців. Вони зруйнували всі наші села й міста, намагалися знищити і націю.

Внаслідок цього племінне багатодержав'я в лісовій зоні самоліквідувалося, там утвердилася держава Велика Україна.

Почалася столітня безперервна війна з ордами гунців.

Посадники-князі держави Велика Україна

395–430-і роки Святояр I Великоукраїнський

440–460-і роки Новояр I Великоукраїнський

470–490-і роки Дажбожслав (Бож) I Великоукраїнський

Кінець століття Великий князь Киеслав (Кий) I Український

На початок століття вся територія степів та лісостепів України була колонізована ордами гунців.

Тепер мільйонну орду гунців каган Баламбей, направив на степи й лісостепи Подунав'я.

Тим часом південнослов'янці гетці у 378 р. почали визвольну війну з Римом. Біля Адріаполя гетці розбили римські легіони, загинуло 40 тисяч війська та імператор Валенсус, але столицю Константинопіль гетці взяти не змогли. Це був дуже потужний удар по Римові. Імперія втратила значну частину армії. Новий імператор Феодосіус уклав з гетцями мир і повернув їм їхню споконвічну землю Тракію. Вперта й наполеглива боротьба та героїзм південнослов'янців гетців – яскравий приклад того, що й сильного колонізатора можна перемагати.

У 395 р., зважаючи на гунську навалу, імператор Феодосіус поділив імперію між двома синами. Аркадіусові передав багатий Схід, Гоноріусові – Захід. Єдина імперія розпалася на дві: Західну Римську зі столицею Рим і Східну Римську зі столицею Констан-

тинопіль – щоб могли успішніше боронитися від гунців. Мали надію, що одна з них вистойть. Справді, вистояла Східна Римська імперія, Ромелія. З другого боку – це полегшило ордам гунців розгромити Західну Римську імперію.

Коли ж орда гунців перейшла Дунай на землю гетців, ті мали недостатню інформацію ні про кількість, ні про військову силу та особливості орди. Століттями римські легіони вважалися непереможними. Якщо ми розгромили близько 40 тисяч легіонців, то з ордою, гадали гетці, впоратися буде легше. Сміливо билися з новим колонізатором, як раніше з Римом. Билося все населення, як арійці у Великій Україні. Та орда знищила і їх. Залишилося лише небагато тих, хто жив у горах Південної Верховини. Так не стало цієї героїчної слов'янської нації*.

Легіонці-ветерани, котрі не вступили у війну з гунцями, а мігрували з сім'ями і добром у гори Південної Верховини, оселилися серед дакців та решти гетців, котрі не могли не прийняти цих ворогів-поселенців у такий час, проживаючи на цій території. Стосовно дакців римці-ветерани поводити себе досить миролюбно. Внаслідок цього утворилася латинізована нація *молдовень*, або *молдовці*.

Щодо гетців римці-ветерани повели себе агресивно, знищивши або асимілювавши їх. У результаті сформувалася агресивна до сусідів латинізована нація *роминь*, або *румунці*.

Знищивши гетців і частково дакців, орди гунців кинулися колонізувати степи й лісостепи Подунав'я. Розхвалені досі легіони, що захищали ці колонії Риму, орди розбили і знищили – полонені їм були не потрібні. Південнослов'янці іллірійці боронилися. Багато полягло на полях битв, більшість сховалася в навколишніх горах, частина втікала на захід, навіть до нинішньої Італії.

Степи й лісостепи Подунав'я з надзвичайно теплим кліматом, з доброю травою вельми сподобалися гунцям. Каган Баламбей своїм ярликом навечно оголосив степи Подунав'я та України *священною землею гунців*. На колонізованих територіях України і Подунав'я проголосив тенгріянську кочову ординську колоніальну імперію Чингіс Гунія (Велика Гунія).

* Вище вже зазначалося, що у VI ст. германський історик Йордан сфальсифікував історію і перейменував південних слов'ян гетців германцями – *отцями* (отами). Ніяких отів тут ніколи не було. Але саме їм Йордан приписав героїзм південнослов'янців гетців. Це не справляє честі германській нації та її історикам. Бездумні історики інших націй (у тому числі й української) повірили цій неправді, ввели до історій своїх націй та до все-світньої історії отців. Але це не відповідає історичній правді й ображає слов'янські нації.

З другого боку – це повністю відповідає сучасній історичній парадигмі – дуже зручній для нинішнього покоління істориків, які з різних причин не переймаються відновленням історичної справедливості.

Германці отці (пізніше вест-отці й ост-отці) насправді проживали у верхів'ях Дунаю, Рейну і середньої Ельби.

На Потиссі (по-римськи Панномія) ординці спорудили каганові Баламбею позолочену юрту, а в ній – позолочений престол китайського виробництва. Довкола цієї юрти розташовувалися юрти нойотів-вельмож. Ось такою була столиця з *юрт* Баламбейсарай. Управляти Чингіс Гунією каганові допомагали його син Руей-хан та небожі – брати Аттілей-хан, Блендей-хан і Елекей-хан. Улус в Україні очолив брат Аттілея-хана Елекей-хан. Ординці були переконані, що ця земля вже їхня навечно.

Від нелюдського болю стогнала не лише українська нація, а й сплюндрована її земля-годувальниця. Вона тисячоліттями годувала не лише свій народ, а й народи Балкан, Малої Азії, Кавказу... Геноцид, що його влаштували гунці, достатньо не висвітлений всевітньою історією: західноєвропейці соромляться своїх поразок, а нащадки гунців не воліють нагадувати звірства своїх “славних” предків.

Гунські орди продовжували грабувати навколишніх сусідів: моравців, українців-верховинців, германців, Західну Римську і Східну Римську імперії. Але тепер гунці перестали руйнувати села й міста, вирізувати населення, лише нещадно грабували. Села-міста і населення залишали, щоб ті виробляли нові блага для поживи в майбутньому. Своєю працею, не грабуючи, ці кочовики жити не вміли, не могли. Може, це і є історична роль цієї нації?

У 410 р. орди гунців з Аларей-ханом напали і здобули гордий Рим. Три дні чи навіть тиждень грабували гордовиту столицю. Сплюндрований Рим спорожнів. Імператор, сенат і аристократирабовласники металися то в Турин, то в Мілан, то в Равенну.

Історична кара прийшла і на Рим за чотирьохсотлітнє колонізаторство чужих земель і націй, грабежі та геноцид, за мільйони вивезених з колоній рабів. Це вже був початок некерованості й занепаду Західної Римської імперії.

Поза глобальним нищенням і грабуванням залишилася Східна Римська імперія, що ще володіла великими колоніями у Малій Азії та Північній Африці. Ординці, грабуючи, доходили до околиць Константинополя, але здобути його не вміли. Вимагали й отримували ясак-данину. Грабуючи свої колонії, Константинопіль мав чим платити. Тому Східна Римська імперія встояла.

У 425 р. помер неперевершений і легендарний каган Баламбей, Бич Небесний. Можна уявити собі, яким глибоким був траур, яке стояло ридання гунських орд Чингіс Гунії в степах Потисся та України.

Новим каганом став його син Руей (425–433 рр.). Після його смерті між ханами почалися жажливі й кровопролитні міжусобиці за каганування, бо Руей не залишив сина-наступника. В 434 р. каганом став небіж Баламбея *Аттілей* (434–453 рр., Аттіла по-європейськи). Новий вибух міжусобиць змусив Аттілея з 445 р.

ділити каганство з братом Блендеєм, але того невдовзі було вбито. Аттілей став самодержцем. Серед орд росло невдоволення каганом.

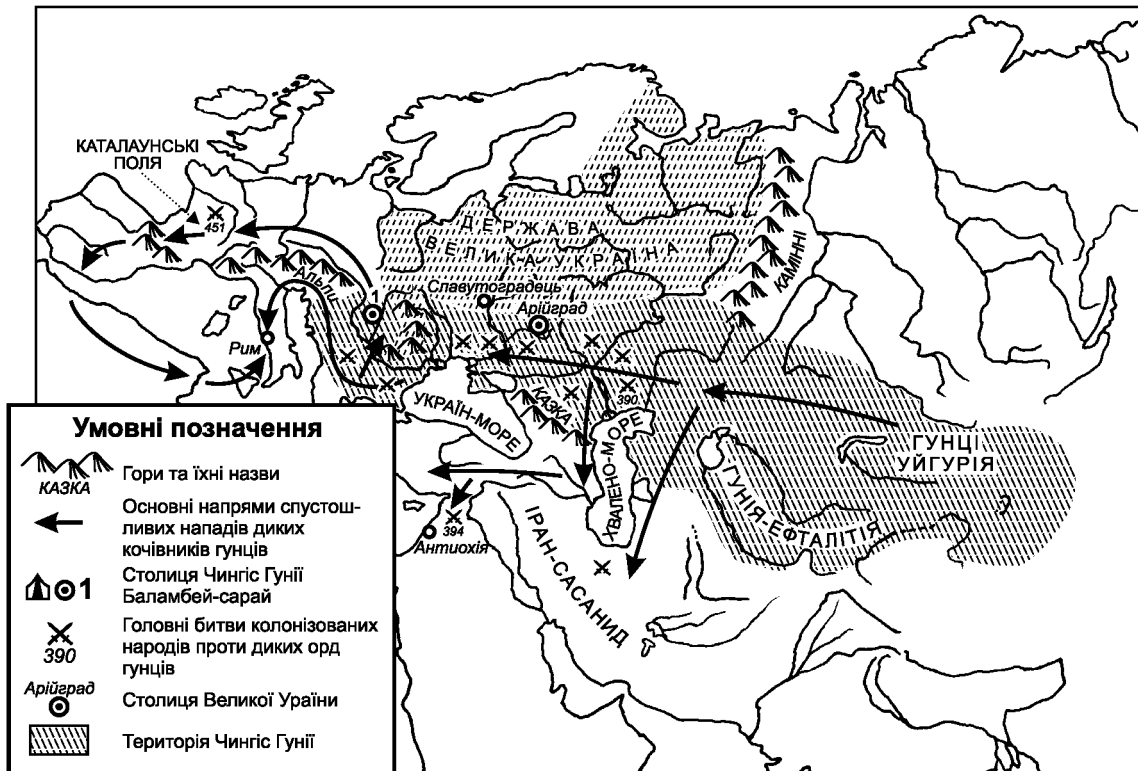
Живучи в нечуваній розкопі, вів мало війн-грабежів для дармових благ ханів, беїв, мурз. У 443 та 447–448 роках каган Аттілей посилав орди грабувати села й міста між гори в Македонію, Тракію, Північну Елладу. Еллінці мусили залишити Македонію. Після втечі гунців з Подунав'я Північну Македонію заселили слов'янці. Еллінці й досі претендують на цю територію. Вони не згодні з назвою сучасної держави Македонія, вважаючи цю назву й територію історично своєю. Частина території тодішньої Македонії й понині в Елладі.

У 451 році каган Аттілей власноруч повів орди у великий похід вверх по Дунаю (саме цим він привернув увагу істориків) на германські племена-держави. Першими трапилися остготці, котрі жили на сході між верхів'ям Дунаю і середньою Лабою-Ельбою. Їх пограбовано, а чоловіків долучено до орди. Західніше від них, ближче до Рейну, жили вестготці. Як і остготці, вестготці не стали воювати з ордою. Їх пограбували, а чоловіків долучили "смертниками" до орди. Це орді було доречно, бо кількість їхніх пастухів-воїнів через війни і міжусобиці різко скоротилася. Інші германські племена, наприклад, саксці і англці вирішили втекти на острів Британію.

На той час частина Германії на захід від Рейну залишалася колонізованою Римом. Тому ці германські племена (вандалці, бургундці, франкці) змушені були разом з легіонами воювати з ординцями. У 451 р. на Каталаунських полях, неподалік нинішнього Парижа, легіонці і германці ордою були розгромлені. Переможені ополченці германських племен і частина легіонців змушені були погодитися влитися в гунські орди і повести гунців на нові завоювання-грабежі. Через це в художній літературі Західної Європи можна зустріти образливу для германців назву – "гунці".

З плином часу германцям, зрозуміло, все менш приємно було визнавати факт розгрому на Каталаунських полях. Тому надпатріотичні історики понаписували, що було розгромлено орду. Якщо це так, то чому в складі орди остготці, вестготці, вандалці, бургундці спустошували і грабували сучасні Францію, Іспанію, через Гібралтар проникли до Африки, дійшли до колишнього Картагену, повернулися через Сицилію до Італії? У 452 р. Аттілей послав частини орди вдруге грабувати Італію. А в 455 р. орда з германцями, пройшовши через Сицилію, несподівано з'явилася під Римом і майже без опору захопила його. Два тижні грабували, бездумно знищили багато пам'яток культури, особливо відзначилися германці-вандалці. З'явилося нове міжнародне визначення руйну-

НАШЕСТЯ ОРД ГУНЦІВ НА ЄВРОПУ (390 – 490 рр.)

вання культури – *вандалізм* (неприємне для германських народів? Тоді, якщо вони не мають до цього жодного стосунку, було б названо *гуннізм*).

Згодом західноєвропейській еліті було соромно, що “якійсь” дикий азійський кочовик розгромив таку могутню і милу їм Римську імперію. Тому їхні історики почали писати, що нібито вона впала під натиском так званих “варварів” – нехай германців чи навіть слов’янців. Але це є явною фальсифікацією історії. З іншого боку, східні історики, насамперед москвинські, нащадки гунців-ординців, також не спішать висвітлювати звірства своїх предків. Тому підтакують європейським історикам або мовчать і майже не пишуть у власній історії про звірячу навалу гунців. Та скільки правду не приховуй – вона переможе.

Західні історики, приховуючи історичну правду, назвали навалу орд кочовиків гунців на Європу завульовано “*великим переселенням народів*”. Але пощо без причин народам Східної, Південної і Західної Європи переселятися з рідних земель?

У 453 р. кагана Аттілея не стало. Знову почалися самовбивчі міжусобиці між ханами та їхніми ордами за каганство. В Аттілея було 184 сини від різних жінок. І кожен з них мав прихильників, і вважав себе каганом. А скільки небожів від дочок колишнього кагана Руея, просто хани, командувачі орdochками!

У степах Подунав’я багатотисячні орди-армії синів кагана і ханів йшли війною одна на одну, вирізували одна одну в кривавих битвах. Чи усвідомлювали тоді гунці, що це кара Історії за вирізування негунських націй?

Кількість ординців швидко і різко скоротилася більше, ніж наполовину. Могутність колоніальної імперії Чингіс Гунії різко підупадала. З гір спускалися вигнані з степів та лісостепів народи і били ординців.

У 455 р. біля Надао об’єднані германські, моравські й українські (верховинці) війська в жорстокій битві розгромили основні сили гунців. Це зовсім підрубало цю колоніальну імперію. Нападали на ординців, знищуючи їх, і народи-біженці.

Частина гунської знаті нойоти і хани, беї не бажали з нагробованими багатствами повертатися до Орди, де мусили ділитися з каганом і ханами. Вони без жалю залишалися з орdochками тут, асимілювалися, відрікалися від ордизму. Найбільше з них залишилося в Германії. Частина знаті з нагробованим втекла до поляків-слов’янців. Ці перекинчики миттю асимілювалися, стали частиною багатой еліти германців і поляків. У Європі з’явився новий тип *метисів* з ординськими генами. Вони внесли до германської і польської націй войовничу жорстокість, прагнення нападати-колонізувати і грабувати сусідів. Це довела багатостоліт-

ня післягунська історія германців і полякців. Згодом до Германії переселялися гнані з інших держав *еврейці*. Метиси, що пішли від них, також посилили ордизм германців. А кріпосництво в Польщі було найжорстокішим в Європі – така ж тяжка, як в ординській Московії.

476 рік визнаний істориками роком *розпаду* Західної Римської християнської імперії та одночасно кінцем рабовласництва у цій частині Європи.

Ще недавно могутня та грізна тенгріянська ординська імперія Чингіс Гунія розпалася на дрібні й безсилі ханати-орди на чолі з ханами. Про наступного кагана історія не згадує. Чи його й не було? На початку 480-х років орди-недобитки змушені були через Нижнє Подунав'я відкочувати з Потисся в українські степи. Ось там вони сподівалися кочувати “вічно”. Хани й ординці клялися відновити орди та повернутися на “святищенну землю гунців” на Потисся.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ СВЯТОЯРА І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (395–430-і рр.)

Після того, як орди гунців завоювали наші степи й лісостепи, Посадник, Віче і Рада старійшин-уряд переїхали до Славутаградця (нині Київ). Це було невелике місто-порт на правому березі Славутича у лісовій зоні, де недалеко до Славутича впадають Прип'ять та Десна. Місце було вигідне тим, що Славутичем, Прип'яттю і Десною підтримувалися річкові зв'язки зі всією лісовою зоною Півночі України. Держава Велика Україна була тепер у лісовій зоні Східної Європи. Багатодержав'я восьми племен у лісовій зоні – Україна Дерев'янців, Україна Полякців, Україна Дреговичців, Україна Полянців, Україна Полотців, Україна Слов'янців-Ільменців, Україна Кривичців, Україна В'ятичців – стало тепер Волостями держави Велика Україна.

Тепер Посадник-князь, Віче і Рада старійшин вирішували два головних державних завдання: перше – влаштувати на новому місці населення, розвивати землеробство і тваринництво для харчування людності; друге – продовжувати безперервну війну з гунцями-колонізаторами за визволення рідної землі.

Визначено нові райони для землеробства: басейни річок Немали (Німан), Полоти (Західна Двіна), Березини, Великої, Верхнього Славутича, Ловаті, Мсти, Мологи, Шексни, Білозера, правобережжя Болгара (Волги), де згодом утворився добрий землеробсько-тваринницький район Опілля. На вищих вододілах-пагорбах вирубували ліси під рілля, будували села і ремісничі містечка-пристані по берегах річок для торгівлі. Давнім і добрим зерновим райо-

ном був басейн ріки Оки Волості В'ятичців, куди орди доходили рідко. Але зі степів південніше Оки в'ятичці під натиском орд мусили переселятися на вільні землі за Болгаром, у басейн В'ятки.

Заволзьку Болгарську Волость орди сплюндрували, центр Болгар зруйнували, населення відтіснили за Камінну (Каму). Болгарці також почали переселятися та освоювати землеробство у басейні В'ятки.

Кочові юрти-села гунців зайняли увесь степ і більшу частину лісостепу, Приверховиння від Дунаю до верхів'їв Дністра, Поділля, Лівобережжя від Славутича до Ярун-ріки. Як не важко було, Велика Україна утримувала воїв, переважали народні ополченці (по-нинішньому партизани). Вої та ополченці часто нападали на юрти-села, змушуючи їх пам'ятати, що нація не скорилася, відходити від зони лісів. Полонених гунців часто відпускали послами з попередженням юртам-селах добровільно залишати нашу землю і повертатися в азійські степи. Уже в 430-і роки гунські юрти-села в прилісовій зоні були у постійній небезпеці.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ НОВОЯРА І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (440–460-і рр.)

Посадник, Віче і Рада старійшин надалі перебували в Славутоградці. Південніше по річці Росі були збудовані вали і стояли гарнізони воїв та ополченців для оборони від гунських орд.

За півстоліття землеробські райони зміцніли: житнім і ячмінним зерном, вівсом майже забезпечували потреби населення. Дуже велику роль у забезпеченні харчами у лісовій зоні мало мисливство, рибальство і бортництво. Забезпечити населення продуктами харчування було головним у діяльності державної влади Великої України.

У середині століття ординці з юрт-сіл перестали нападати і грабувати наші прилісові села чи вимагати від них данину, бо отримували гідну відсіч. Ініціатива перейшла до наших воїв та ополченців. Цьому сприяли виграні дві битви з ординцями. Дулібці-горянці зійшли з гірських полонин і битвами вигнали гунські юрти-села з території між Верховиною і верхнім Дністром. Головну битву на Галич-полі наші виграли. Ця територія швидко заселялася і відбудовувалася переселенцями з гір. Згодом дулібці перейшли Дністер і битвами витіснили юрти-села з території Гологір і Вороняк. Їм допомагали всі та ополченці з Малого Полісся.

На допомогу юртам-селах хан Алакей послав орди зі степу. На Терновому Полі, що на лівому березі річки Середньої (нині Серет по-польськи-колонізаторськи), відбулася кровопролитна битва. Наші вої билися хоробро, бо перемога гунців була б для них

фатальною. Багато ординців побито, багато потрапило в полон. Гунські юрти-села спішно відкочували в басейн Збруча. Друга битва відбулася при річці Горині на Ланівецьких полях. Після поразки гунські юрти-села залишити верхню Погорину, перекочувати в басейни верхніх Случу й Південного Бугу. Так поступово роками та десятиліттями нація витісняла колонізаторів із західних земель. Подібне відбувалося по всій території між лісом і лісостепом. Витіснення ординців відбувалося на теренах верхніх Сули, Хорола, Псла.

Гунці вже не могли виставляти сильні орди, бо юнаків і чоловіків у юртах-селах ставало щоразу менше. Каган вимагав посиляти й посилати пастухів-воїнів до своїх основних орд — у Потисся.

ПОСАДНИКУВАННЯ-КНЯЖІННЯ ДАЖБОЖСЛАВА (БОЖА) І ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКОГО (470–490-і pp.)

Посадник, Віче і Рада старійшин продовжували перебувати у Славутоградці, управляти державою і вести війну з гунцями.

У напії степи прибували розлючені недобитки орд з Подунав'я, що становило загрозу для нації.

Саме в цей час проявився надзвичайний талант воя, згодом воїводця, молодшого сина Посадника Дажбожслава **Києслава** (по-нинішньому Списослава) Божича. Високий, стрункий, довгоногий, білолиций, синьокий і русавий Києслав присвятив себе військовій справі. Досяг добрих успіхів: неперевершений вершник і багатоборець, відмінно володів зброєю, особливо коротким і довгим списами, за що і назвали Києславом, або Києм. За ве́дою, Киє́ві уві́сні́ явився Госпо́дь Дажбог і благословив його сміливо воювати з гунцями-колонізаторами, повідомив, що не знатиме поразки в битвах, завжди перемагатиме ординців.

Під його воїводством напії вої стали громити численніші орди. Після багатьох перемог Віче призначило його *князем* (командувачем всіма військами держави), а згодом титулювало *великим князем*.

На річці Сулі йому вдалося розгромити великі сили орди. Після цього перемагали тумен за туменом і визволяли рідну землю. На нижньому Дністрі розгромили особливо лютий і войовничий тумен, що повернувся з Потисся. Його гунці вважали непереможним. Воєнне щастя не залишало Києслава.

Тоді він поставив собі мету: визволити рідну землю від колонізаторів. Частково відпускав полонених ординців послами в гунські кочів'я, радив відкочувати в азійські степи, бо будуть знищені так, як на початку свого нашествия нищили українців на їхній спо-

конвічній землі. Українці не злопам'ятні, але колонізаторів рідної землі будуть знищувати всюди і нещадно. Це було актуальним, бо ординці масово залишали Подунав'я і намагалися назавжди укріпитися у наших степах. Це їм не вдалося. На чолі з молодим великим князем Києм наші вої громили їх скрізь, очищаючи степи. Під кінець 480-х років було вигнано всі кочів'я орд за Ярун-ріку (Урал). Багатостраждальна наша земля звільнилася від найстрахотливіших у доцьогочасній її історії колонізаторів.

Любов усієї нації і слава прийшли до Києслава. Він молодим при житті став легендарним національним звитязцем, ніби не земним, а космічним еством.

Величезна територія Східної Європи і держава Велика Україна знову стали незалежними.

Можна уявити радість і святкування нації!

Закінчилася століття (390–490 рр.) колонізація Східної, Південної і Західної Європи кочовою тенгріяньською ординською імперією Чингіс Гунією.

У 476 р. закінчилося і античне рабовласництво. Європа почала переходити до феодалізму.

ЧАСТИНА

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ
В ЧАСИ РАННЬОГО
ФЕОДАЛІЗМУ

3

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД РАНЬОГО ФЕОДАЛІЗМУ

Середньовічним феодализмом науковці назвали період історії з VI по XVII століття, тобто часи після рабовласництва.

Слово феодализм походить від латинського *феодум* – власник великого спадкового земельного володіння *феоду*. Ця епоха – час панування великих землевласників, котрі закріпачили у своїх маєтках селян для безоплатної праці. Кріпак, на відміну від раба, мав хату і садибу, сім'ю і тварин у приватній власності, але вважалося, що він живе на землі феодала, за що мусив на нього безоплатно працювати. Для прохарчування кріпацьких сімей феодал виділяв кріпакам ділянку ріллі, а також спільне пасовище для громади.

Новий лад у Європу принесло нашествя гунців-тюркців. У них не було рабовласництва, а панував ранньофеодальний лад: пастухи-воїни мали свої сім'ї, скотину в приватній власності, але зовсім не мали пасовищ, бо пасовища вважалися власністю хана чи кагана, а по-нинішньому мов би державною власністю. У багатьох країнах рабів юридично звільнили, але не дали їм землі, що на ній вони могли б виробляти блага для життя своїх сімей. Не дали землі – не дали добробуту. У Візантії, наприклад, звільненим рабам давали землю в оренду за частину врожаю.

При відміні рабства великі землевласники закріпили за собою або захопили землі у свою приватну власність. Населені пункти опинилися на “їхній” землі. При рабовласництві була частина селян, котрі мали у приватній власності трохи землі, сінокосів і пасовищ. Звільнені раби, що ставали не ремісниками, а землеробами, через безземелля і безвихідь ішли до землевласників просити землю в оренду. Землевласники давали земельний наділ, але за це селяни мусили безоплатно відпрацювати певну кількість днів на рік у маєтку землевласника. Згодом землевласники цих селян-“яорендарів” безцеремонно закріпачили, хоча юридично ці селяни вважалися вільними громадянами. Спочатку закріпачення відбувалося фактично, згодом закріплювалося юридично державними законами. Адже державна влада була в руках багатих. Був один день на рік, коли кріпак з сім'єю мав право піти від цього власника до іншого або шукати ліпшої долі. Але і той день відмінили.

У багатьох країнах землевласники володіли кріпаками, як худобою. Кріпосник власноруч судив їх, продавав іншому, пропивав або вимінював за худобу чи породисту собаку. Селяни-кріпаки були незахищені законом (як раніше раби). Фактично повернулося напіврабство чи скрите рабство. Засобом боротьби кріпаків проти кріпосників були стихійні повстання.

У містах для захисту своїх прав вільні ремісники організовувалися у *цехи*, а купці – у *гільдії*.

Довгих одинадцять-дванадцять століть (у різних країнах по-різному) феодалізм характеризувався великим землеволодінням багатих і дрібноземеллям або й зовсім безземеллям селян. Їх не допускали до освіти, державних посад тощо. У війську могли служити лише рядовими.

Панували ручна праця, жаклива експлуатація, натуральне господарство.

Феодальне суспільство поділялося на два стани: на привілейованих шляхетних феодалів і нешляхетних нефеодалів (селян, ремісників, купців) з чітко вираженою ієрархічною структурою світських і церковних інституцій, з лицарськими і чернечими орденами.

Коли імператор Риму Костантин I одержавлював християнську віру, церква висунула ідеологему: всяка влада від Бога. Чи це означало, що при феодалізмі кріпосники та їхні імператори, царі, королі, папи, халіфи тощо від Бога? А громадяни, особливо кріпаки, і їхні права від кого?

Феодалізм не знищив колонізаторства і колонізаторських війн. Навпаки, залишилися старі імперії часів рабовласництва і створювалися нові, особливо після великих географічних відкриттів. Колонізаторські війни за феодалізму були такими ж жорстокими і руйнівними, як і за рабовласництва, деякі ще жорстокіші. Вони приносили тяжкі страждання, бідкування і геноцид народним масам, а правителям і полководцям – багатства й розкішне життя.

Українська нація не знала рабовласництва і не мала потреби переходу до феодалізму.

У нашої нації було приватновласництво родів та сімей як у селян, так і в ремісників, і в купців.

Великі землеволодіння князів, бояр з'явилися в кінці епохи раннього феодалізму, але все ж без закріпачення. У цих маєтках працювали *рядовичі*, тобто наймані за плату особи. Фактично це вже був перехід до післяфеодального ладу (індустріального, чи капіталістичного, – за визначенням науковців), бо у великих сільськогосподарських маєтках землевласників працювали вільні громадяни за договором (*рядом*) за плату.

Кріпосництво на нашій землі згодом завели колонізатори: литовські, польські та – москвинські тюркці-татарці.

РОЗДІЛ 1

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VI ст. н. е.

501–600 рр. н. е.
9501–9600 рр. н. у. л.

Українська нація завершила розгром і вигнання з своєї землі азійських орд гунців за Урал.

Наше населення поверталось до рідних лісостепу і степу, відбудовувало зруйновані гунцями села й міста.

Це було століття відбудови Великої Руїни.

Великі князі Великого Князівства Україна

490–540 роки	Киеслав (Кий) І Божеславич Український
540–575 роки	Мизамир І Киеславич Український
575–591 роки	Доброслав І Мизамирич Український
591–633 роки	Богуслав (Ордадавислав) І Доброславич Український

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ КИЕСЛАВА (КИЯ) І БОЖЕСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО

(продовження)

(490–540 рр., 50 років)

Великокняжіння Киеслава (Кия) І Божеславича – *особлива* сторінка в історії нації. Це легендарний військовий і політичний діяч на зламі V–VI століть.

Українська нація має видатні періоди у своїй історії. Найславнішою сторінкою було великокняжіння легендарного Киеслава (Кия) І Українського. Ця легендарна особистість на багато років наперед визначила буття нації. Він змінив перебіг української історії, повернув націю до нового творчого і щасливого життя.

Великокняжіння Киеслава І складалося з двох епохально значущих частин. Перша – жорстока і дуже кровопролитна війна з ордами гунців, яка завдяки його воїводському талантові закінчилася перемогою нашої нації і повним вигнанням гунських орд з

нашої землі. Друга – переселення людей з лісової зони у лісостепи і степи, відбудова Великої Руїни після гунського колонізаторства.

Божею волею великнязеві Києвславові I випала доля визволителя нації від гунців та засновника централізованої держави Велике Князівство Україна (500–1169 рр., 669 років).

Його великокняжіння було водночас і важким, і легким. Важким, бо дуже неспросто було повернути біженців у рідні регіони. Легким, бо в нації панувало небувало високе духовне й трудове піднесення і прагнення до праці-відбудови.

Біженці повернулися на свої споконвічні землі. Швидко будували села і міста, порти, розорювали під ниви цілину. Тих, хто став біженцем від ординської навали, вже не було, бо минуло століття. Це було вже нове покоління, але не зневірене, а з палкою любов'ю до рідної землі-матінки, гартоване боями і ненавистю до орди-колонізатора, з великим бажанням відновити своє житло й економіку та культуру, розвивати їх для блага своїх сімей і нації.

При великокняжінні Києвслава I Українського держава Велике Князівство Україна ділилася на Волості: Словено-Ільменську (центр Плесков), Полоцьку (центр Полотеськ), Дреговицьку (центр Пінеськ), Кривицьку (центр Смоленеськ), В'ятицьку (центр Розанеськ), Болгарську (центр Болгар), Полянську (центр Гомхеськ), Дерев'янську (центр Іскоростенеськ), Дулібську (центр Червенеськ), Тиверську (центр Білгородеськ), Улицьку (центр Олешеськ), Малу Україну (півострів, центр Нов-Градеськ), Сур'язьку (центр Сур'яградеськ), Степову (колишня Арійська, центр Біловежеськ), Києвславську (колишня Аруситська, Поділля, центр – Києвслав-Київ). Уперше Волость отримала назву не від регіону, а від свого центра Києва. Назва Волості Аруситська (Руситська) перестала вживатися і відмирала.

Великокнязь Києвслав I був активним в управлінні державою. Мало бував у столиці. Постійно їздив по найвіддаленіших Волостях, керував переселенням і відбудовою, радив і заохочував, хвалив, організовував воїв на допомогу (вої в цей час не воювали, тому могли включатися до відбудови). Особливою його турботою

*Києвслав (Київ) I
Божеславич Український*

Лише за таких умов Всевишній Дажбог не допустить нових руйнувань. Минуле засвідчило: недбальство і збайдужіння, заздрість і розпусту, ледарство й обжерливість та інші гріхи Всевишній карав зледенінням, похолоданням, насилав дикі орди грабіжників. Великокнязь дуже вболівав і страждав, що дикі гунські орди знищили нашу чудову, створену тисячоліттями архітектуру, що в сусідніх націй збереглися літописи і літературні твори, твори мистецтва, а наших – не відродити. Закликав відроджувати архітектуру, не будувати абияк, писати нову літературу, писати Дажбожі книги, записувати стару і нову народну творчість, веди, відтворювати всі види мистецтва. Скрізь організовував школи для дітей та юнацтва – саме в освічених людях бачив могутність і добробут нації.

У роки його великокняжіння за 10 років V століття завершено вигнання гуно-тюркських орд, а за 40 років VI століття відбудовано Велику Руїну.

Заселення українцями Подунав'я і Тракії

Після відходу гуно-тюркських орд чудові землі Подунав'я з Далмацією, Тракія, Македонія залишалися або малозаселеними, або незаселеними. Тієї кількості південнослов'янської людності, що ховалася від гунців у горах і повернулася на низовину, було замало для повноцінного заселення всієї цієї території.

Великокнязь Киеслав I заохочував добровольців заселяти Нижнє Подунав'я і Тракію (землі південніше нижнього Дунаю та Верхньотракійську низовину в басейні річки Маріци), споконвічно південнослов'янські, багаті сприятливим кліматом і родючими ґрунтами землі, значно віддалені від азійських орд. Знав, що гунські орди не пезли, лише притаїлися в азійських степах за Ярун-рікою. У Тракії можна мати українську територію на випадок нещастя, там збережеться частина нації. Великокнязь часто бував у нижньому Подунав'ї і Тракії, особисто з воями супроводжував переселенців-добровольців. На Дунаї побудував тимчасову столицю, її названо після його смерті Киеславець (нині Килія). Мав намір побудувати нову столицю держави на Славутичі, вище порогів. Стримувала цей задум небезпека, яка чатувала від орд зі степу.

Візантійські історики записали: в VI–VII століттях слов'янці заселили Північні Балкани і все Подунав'я, басейни Драви, Сави та Іллірик-Далмацію. Нижнє Подунав'я і Тракію (нинішні південно-східна Румунія і вся Болгарія) заселили українці. Українці горянці, або горці (горвати, як тоді називали), з Верховини переселялися на Горовину (нині Герцоговина) та Іллірик-Далмацію. Згодом утворили націю горватців (по-нинішньому *хорватців*). Пле-

м'я українців-словенців із західного Приверховиння (нині Словачія) заселяли Приальп'я (нині нація *словенців*). Західнослов'янці-моравці та лужицькі серб'я заселили землі південніше річки Дрини (нині нація *сербців*).

Імператор Східної Римської імперії (Візантії) Юстиніян I спочатку дуже заохочував заселення пустуючих земель, бо не мав звідки брати заселенців. Усі ці землі вважав володіннями Східної Римської імперії (бо це були колишні колонії Риму, а Східна Римська імперія – його наступниця). При поділі в 395 р. Риму на Західний і Східний Подунав'я було поділено між ними порівну. Імператор вимагав від заселенців прийняти східноримське підданство, платити податки та інші повинності.

Заселенці категорично не погоджувалися на колоніальний статус. Назрівав конфлікт. У 530 р. імператор пред'явив ультиматум слов'янням і українцям.

У зв'язку з цим у 530 р. великий князь Киеслав I Український прибув особисто до Константинополя на переговори з імператором Юстиніаном I. Приймали Киеслава I, “імператора” Антії (як описують їхні історики, так тоді римці називали Україну), з почестями. Імператор подарував великокнязеві Киеславу I імператорську корону. Подробиць візиту не описали. Напевно, тому, що переговори закінчилися не на користь східноримців. Воювати з легендарним полководцем Киеславом I Українським, котрий розгромив мільйонну орду гунців, імператор не наважився. Заселенці-українці продовжували освоювати землі Тракії.

* * *

У 540 р. великого князя, легендарного Киеслава I Українського, не стало... Сум і розпач охопив націю. У великій жалобі й горі билися серця українців. По всіх Святинях Дажбога старійшини цілодобово відправляли тризну. Нація ніяк не могла змиритися з такою втратою, бо при його житті була надія, що легендарний і улюблений Киеслав I житиме ще довго. Він і живе вічно у вдячних серцях людей та свідомості нації. Уявімо цю втрату, біль сердець, жаль і тугу. Поминаймо. Не забуваймо цього Велетня нації – його неперевершений подвиг набагато вагоміший за всі подвиги еллінського Гераклоса, що ними так захоплюються. Маємо ким захоплюватися, маємо свій приклад національного служіння.

Великий князь Киеслав (Кий) I Український увійшов в історію нації як найталановитіший її син, неперевершений полководець, відбудовник Великої Руїни, засновник держави Велике Князівство Україна. Його мудрість і подвиг – невмирущі. Посьогодні вони є прикладом нам у праці, обороні рідної землі, побудові незалежної держави, опануванні наук, щирої людської доброти.

ЗАСЕЛЕННЯ ПОДУНАВ'Я І ТРАКІЇ ЗАХІДНИМИ СЛОВ'ЯНЦЯМИ Й УКРАЇНЦЯМИ У VI – VII ст.

Умовні позначення

Гори та їхні назви

Ріки та їхні назви

Кордони держави
Велике Князівство
Україна

СЕРБ'Я

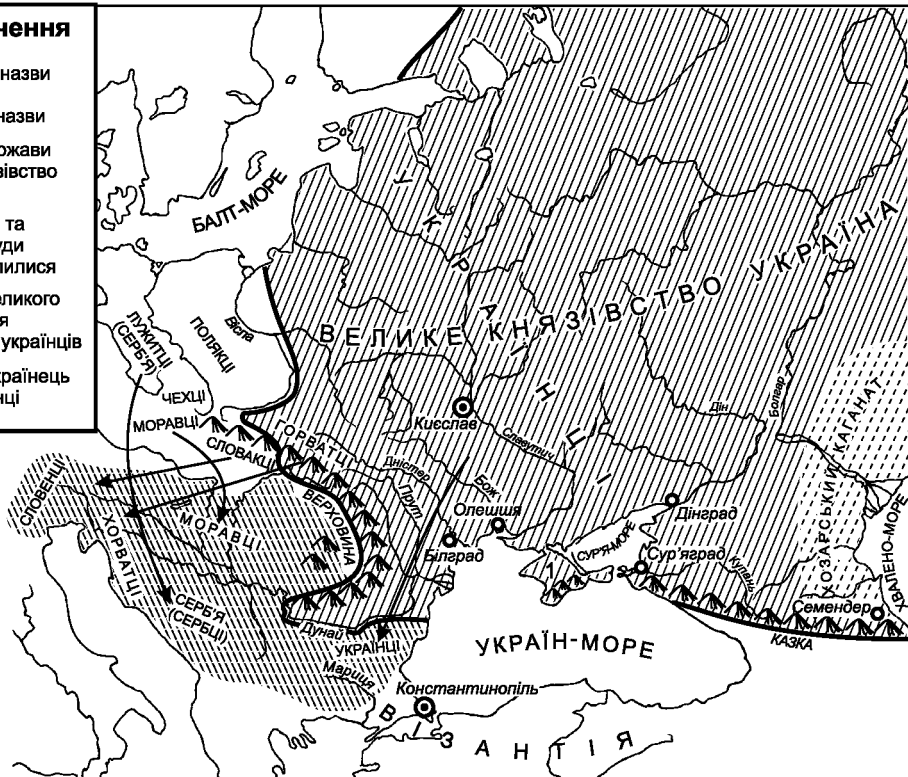
Назви націй та
території, куди
вони преселилися

Напрями Великого
переселення
слов'янців і українців

1

Півострів Українець
і гори Українці

Хай вічно святиться ім'я його!

**ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ МИЗАМИРА І
КИЄСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО**
(540–575, 35 років)

Великокнязь Мизамир І Український продовжував благородну справу батька Києслава, відбудовуючи економіку держави Велике Князівство Україна. Попри те, дбав про сильне військо, бо зі Сходу – азійські тюркські орди, із Заходу – агресивна Східна Римська імперія.

Гунці-тюркці час від часу малими орdochками проривали нашу оборону, нападали на прикордоння – Степову, Болгарську, навіть Сур'язьку Волості. Великокнязь Мизамир І особисто з воями громив орди і виганяв їх. Прикордонні до нас аварці були ніби між двох вогнів: зі сходу недружні інші орdochки гунців-тюркців, а на заході не давали себе грабувати українці. Гунські орди не були і не могли бути ізольованими від нашої держави. З ними часто велися переговори на державному рівні, тривала торгівля. Від сильного потенційного колонізатора слід захищатися не лише зброєю, а й добросусідством і співпрацею.

Великокнязь Мизамир Український, пишуть, любив повторяти: “Ми за мир, але й боронити себе можемо і вміємо”. Дуже не любив воювати. Часто зустрічався з ханами гунських орdochок. Найбільше з аварцями (так себе назвали вигнані з Європи гунські орdochки) у місті Ярунець (гирло Яруна-Уралу). На мирних переговорах мав зустрічі з головним Аварей-ханом, домовлялися про мирні й торгові стосунки.

Утворення Тюркського каганату.

“Великий заповіт” гунців-тюркців

У 552 р. в азійських степах, отямившись після розгрому в Європі, зібрався курултай (загальноординський з'їзд) ханів гунських орд. Курултай підсумував минуле. Обговорили майбутнє.

На цей час у гунців на півдні

*Мизамир І
Києславич Український*

Середньої Азії була невелика імперія Гунія-Ефталітія. Ця імперія гнобила місцеве середньоазійське іраномовне населення, хоча й дозволяла їм васальні шахати. Водночас у північних степах і напівпустелях кочували вигнані з Європи орди, котрі назвали себе аварцями.

Курултай вирішив назву гунці, непопулярну в Азії і Європі, ненависну і прокляту націями, замінити на тюркці. Та назву змінити легко (москвини, наприклад, двічі змінювали свою назву: спочатку на великоросці, потім на руськці, а ще пізніше хотіли назватися радянським народом, радянцями), але як змінити гени і менталітет, переписати історію, приховавши звірства?

Курултай примусив усі орди об'єднатися в Чингіс Тюркський каганат. Гунці-тюркці, що їх орди колись були в Потиссі і в Україні, вважали себе вищими, вимагали каганства для свого хана Аварея. Курултай його не обрав. Тюркці-аварці образилися, відмовилися увійти до Тюркського каганату, вели міжусобні війни з іншими ордами.

Крім того, цей курултай наклав на великого князя Києслава Українського й українську націю страшне і жахливе ординське прокляття. Нащадкам-тюркцям склали таємний “великий заповіт”: знищити до останньої людини українську націю за те, що посміла вигнати їхні орди з “священної землі” – українських степів, а також зробити все можливе і неможливе, щоб викреслити з історії ім'я великокнязя Києслава І. Іншими словами, він має бути забутий українською нацією і світом. Ті ж тюркські орди, що не виконуватимуть цього “заповіту”, – хай самі будуть прокляті. Цей “заповіт” таємно передавати каганам і ханам від покоління до покоління. Тюркські орди повинні зробити все, щоб повернутися на Потисся та Україну.

Століттями намагалися гунські орди – тюркці-аварці, тюркці-каганатці, тюркці-печеніжці, тюркці-половці, тюркці-золотоординці, тюркці-туркці та їхні васали тюркці малоногайці-татарці (колонізатори нашого Криму) виконати “заповіт” – знищити українську націю, викинути з історії великого князя Києслава І. Не змогли. Прокляття курултаю повертаються проти них, і вони щезли або щезають з лиця землі.

З них усіх найбільше вдалося знищити українську націю *тюркцям-золотоординцям*. Спочатку вони колонізували східну половину української території, створили на ній свою державу Москву-орду, назвалися москвинами. З часом перейменували її на Москвинське царство, згодом – на Росію, ще пізніше на Радянський Союз. Прийняли нашу мову і християнство (православ'я),

щоб пізніше отюрчити українську націю, знищити її, а землю зробити москвинотюркською. Згодом завойовували і колонізовували все нові землі України. З XVII по XX ст. колонізували майже всі українські землі.

Протягом цих трьох століть намагаються усунути українську націю з всесвітньої історії невизнанням української нації, фальсифікацією її історії, насильницькою заміною нашої мови русьсязичьем (побутовим суржилом блатняка з матюком), насильною асиміляцією, вирізуванням, катуваннями й розстрілами, ГУТАБами і висиланнями в Сибір, Голодомором і Чорнобилем тощо. Не вдається. Нація, будь пильна!

* * *

Господарство держави Велике Князівство Україна виробляло вже достатньо зерна для харчування, а також хутра, шкіри і вовни, меду і воску, риби і солі. Розвивалося і ремесло – залізо і вироби з нього, адже обставини вимагали насамперед зброї, торгових і військових кораблів. Вже було чим торгувати. Візантійська імперія була не задоволеною, бо наші купці, обмежуючи її торгівлю, самі возили товари до чужих портів.

Почастішали напади піратів на наші торгові кораблі, а в портах імперії і в самому Константинополі у наших купців часто відбирали товари. Крім того, у 558 р. імператор Юстиніян I у переговорах заохочував гунців-аварців нападати на Україну. Цим він хотів відволікти нас від заселення Подунав'я і Тракії. Дипломатичні заходи великокнязя Мизамира I не допомагали. Треба було робити рішучі кроки. I великокнязь зробив їх.

У 559 р. він повів флот з воями на Візантію, обліг Константинопіль. На допомогу Мизамиру I прийшли вої наших поселенців з Тракії. Це був *перший* в історії української нації військовий похід на сусідню імперію. Імператор Юстиніян I бігав по мурах столиці, заохочуючи оборонятися. Взяти місто не змогли. Було укладено мир. Імператор підписав торгову угоду, пообіцяв охорону наших купців, їхніх кораблів і товарів. Пообіцяв також не підмовляти гунців-аварців нападати і грабувати наші Волості. Він виконав обіцяне.

Його наступник Юстиніян II таки підмовив тюркців-аварців не лише напасти на Україну, а й перекочувати на Подунав'я-Потисся. Імператор “подарував” гунцям-аварцям ці землі, бо ж однаково не володів ними. Видно, мав на гадці, що ординці знищать там слов'янців і продовжуватимуть кочувати. А кочовиків легше розгромити і вигнати, ніж осілих слов'янців. Гунці-аварці тіпилися цим неймовірно! Адже, власне, це були нападки тих, що їх вигнано з Подунав'я та України.

У 567 р. численні орди гунців-тюркців аварців вторглися на нашу землю. Боями з чималими втратами прорвалися через напії степи до Дунаю і його лівим берегом на Потисся. Там не вбивали слов'янців, як цього бажав імператор, а примушували звільняти їм степи для кочування і переселятися в гірські долини. Гунці-аварці проголосили відновлення на “священній землі” кочової хантенгріанської імперії Аварський каганат (568–798 рр., 230 років).

Та імператор Юстиніян II прорахувався. Аварці, вигнавши напу людність в гори, брали з них данину. Навчені досвідом предків, самі запропонували слов'яням мирне співжиття. Водночас напали на Візантію і грабували її. Часто брали в облогу Константинопіль, вимагали данину і отримували її. Так історія покарала східноримців за підлість їхніх імператорів.

Історики наших сусідів у своїх працях зазначили успіхи великокнязя Мизамира I Українського у війнах з тюркцями-аварцями. Але головним за його управління було зростання економіки і на цій основі добробуту нації. Його діяльність свідчить про прагнення мирного життя з сусідами. Не його вина, що сусіди не дотримувалися цього ж.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ДОБРОСЛАВА I МИЗАМИРИЧА УКРАЇНСЬКОГО (575–591 рр., 16 років)

Великокнязь Доброслав I Український частіше подається істориками сусідніх країн князем Антії-України під іменем Добрит. Він був добрий за характером, мирний, як його батько Мизамир I Український, але водночас був і добрим воїводцем. Дуже дбав про розвиток економіки і культури. Це йому вдавалося. Водночас мусив відбивати нашествя Тюркського каганату.

У 576 р., виконуючи “великий заповіт”, каган Тюркського каганату повів орди на Степову, Болгарську і Сур'язьку Волості, грабуючи села і міста, винищуючи населення. Орди оточили центр Сурії Сур'яград, захопили човни, переплили Сур'язьку протоку, облягли порт Хоресслав (нині Керч) на півострові. Це було велике і грізне нашествя каганату. Великокнязь Доброслав I Український і князь Боривітер уміло повели флот і воїв, розгромили чужинців на морі та на суші, вигнали велику орду за Ярун-ріку. Держава Велике Князівство Україна знову зазнала руйнувань, великих економічних і людських втрат. Великокнязь Доброслав I заробив добру славу.

У 581 р. Тюркський каганат повторив нашествя. Цього разу від Ярун-ріки частина орди повернула на північ в Болгарську Волость, а основні її сили швидко пройшли Сур'язьку Волость до Сур'яграда, облягли і здобули його, пограбували. Сіли на захоп-

ВОЙОВНИЧЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ ТЮРКЦІВ-АВАРЦІВ НА ПОТИССЯ. ДОБРОВІЛЬНЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ БОЛГАРЦІВ-УКРАЇНЦІВ ДО ТРАКІЇ

Умовні позначення

- Гори та їхні назви
КАЗКА
- Ріки та їхні назви
Дін
- Перехід орд тюркців-аварців і колонізація Потисся
- Аварський каганат
- Грабіжницькі напади аварців
- Баламбей-сарай – столиця Аварського каганату
- Добровільне переселення частини болгарців-українців до Тракії
- Князівство Болгарія
- Столиці
Преславе
- 1** Мала Україна, центр Нов-Град
- 2** СУР'Я-МОРЕ

лені човни, кораблі і доплили до головної нашої військово-морської бази Корсуня. Але тут наш військово-морський флот розгромив їх так, що ніхто не повернувся. Вої на суші громили і боями витіснили решту орд за Ярун-ріку.

Після цих поразок в каганаті почалися міжусобиці, і він розпався на два: Східний Тюркський каганат і Західний Тюркський каганат.

З кінця століття неконтрольовані ордочки тюркців хозарців почали обходити Хвалено-море з півдня, вриватися на Східне Закавказзя (нині Азербайджан). Грабували, а звідти намагалися ввійти у нашу Волость Сурію, кочувати східними схилами гір Казки і по західному узбережжю Хвалено-моря. Напії вої постійно їх громили, але знову і знову з'являлися на території Волості Сурії, коли їх витісняли зі Східного Закавказзя.

Беликокняжіння Добрита I Українського відоме двома переможними війнами з Тюркським каганатом. Водночас тривало піднесення економіки у центральних, західних і північних Волостях Великого Князівства Україна (подалі від нашествия орд).

РОЗДІЛ 2

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VII ст. н. е.

601—700 pp. н. е.

9601—9700 pp. н. у. л.

У цьому столітті нація розвивала економіку і культуру. Водночас мусила війнами захищатися від орд аварців і хозарців, орд Тюркського каганату і військ Арабського

халіфату.

Великі князі династії Києславичів Великого Князівства Україна

591–633 роки	Богуслав (Ордадавислав) I Доброславич Український
633–675 роки	Малокиєслав (Малокий) I Богуславич Український
675–700 роки	Корсеслав I Малокиєславич Український

~~ВЕЛИКОКНЯЗІННЯ БОГУСЛАВА (ОРДАДАВИСЛАВА) I ДОБРОСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО~~ *(591–633 рр., 42 роки)*

Великий князь Богуслав I Доброславич Український ще в юні роки відзначався військовим талантом, як його прадід Києслав Український. Під рукою тата Доброслава Українського Богуслав був воїводцем і вигравав битви з тюркськими ордами, був їхньою грозою, за що названий нашою нацією Ордадавиславом (Ордадавитом). Історики-чужоземці перекручено називали його Ардагаст, Ардамдаст, Ардадав.

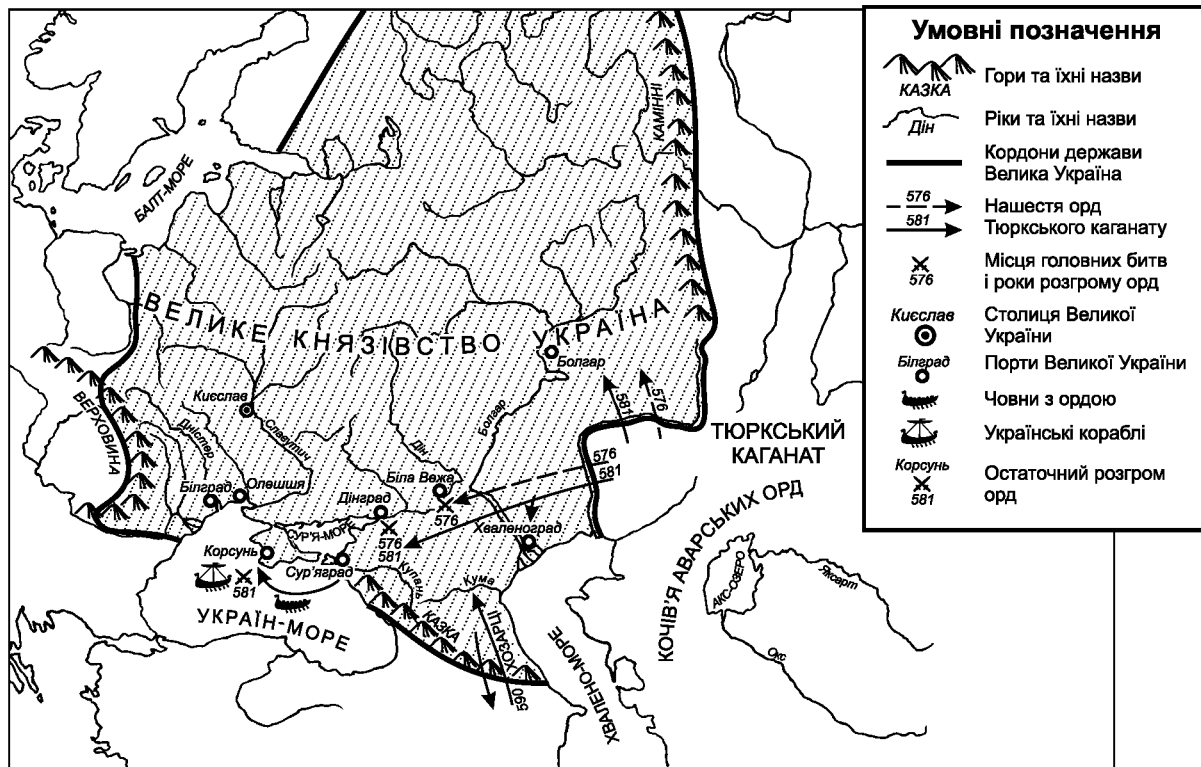
Великокнязь Богуслав I Український, прославився не лише громленням кочових орд аварців, хозарців, а й умілим управлінням економікою нації. Централізована держава Велике Князівство Україна зміцнювалася політично, Волості платили полюддя (податок) для загальнодержавних потреб. Зміцнено військо для відбивання напесть тюркських орд. Руїна економіки і культури подолана – нація належно розвивалася. Вона мала можливість швидко заліковувати економічні та суспільні рани, що їх приносили нові напестя тюрків.

Головним районом проникнення орд була невисока частина гір Камінні та Ярун-ріка. Проривалися через наші прикордонні застави. Найчастіше відразу повертали на північ уздовж гір, плюндрували Волость Болгарію. Назад в азійські степи поверталися через невисокі гірські хребти Середніх Камінних. Наша держава спорудила оборонну лінію по правому березі Ярун-ріки і передгір'ї. Далі йшли ще дві несупільні лінії тилових гарнізонів. Не допомагало. Постійно вої громили тут орди, але це їх не відлякувало.

Другим районом проникнення ординців був прохід при Дербенті берегом Хвалено-мор'я зі Східного Закавказзя. При Дербенті закріпилися ордочки хозарців. Вони нападали то на Закавказзя, то на нашу Волость Сурію, коли їх витісняли із Закавказзя.

На заході на нашу країну нападали аварці з Потисся. Їхні

ВІЙНИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА УКРАЇНА З ОРДАМИ ТЮРКСЬКОГО КАГАНАТУ

орди часто швидкими рейдами вторгалися у верхів'я Тиси та в долини гір Верховини, грабували українців-верховинців (горватців). Ще частіше ці ордочки вторгалися і грабували західнослов'янців моравців під Татрами.

На початку цього століття великий князь Моравії Самослав Моравський об'єднав моравські і частину полабських земель у єдину Великоморавську державу (620–894 рр.) зі столицею Велеград. Згодом після розпаду Великоморавської держави виокремилися моравці, словакці, чехці і лужичці, утворивши свої держави. Утворення Великоморавської держави дало змогу організувати чимале військо.

У 623 році моравські війська разом з присланими великокнязем Богуславом I Українським полками та ополченнями українців-верховинців у кривавій битві під проводом Самослава Моравського розбили орду Аварського каганату. Це була перша значна поразка аварців і одночасно славна історична перемога слов'янців над тюркською ордою. Було на десяток літ покінчено з нападами ординців, відмінено ясак-данину Аварському каганатові. Почався його занепад. Орди переорієнтували свої напади-пограбування на Візантію. Вона починає занепадати.

Утворення світової релігії іслам та імперії Арабський халіфат

Коріння усіх нинішніх світових релігій сягає в український *дажбожизм*. Арієці-українці принесли дажбожизм до Індії. На його теоретичній основі утворилася індійська релігія *ведизм*. Середині ведизму виник *буддизм*. На проповідях Єшуа-Ісуса з Назарету виникла віра єшуаїзм, згодом трансформована елліncями у *християнство*. Коріння *єшуаїзму* і *християнства* у *буддизмі*, коріння *ісламу* – в *християнстві*. Нині діють три головні світові релігії: християнство, буддизм та іслам.

Протягом тисячоліть Аравією кочували дрібні семітські племена, відокремлені одне від одного, з вірою у свого бога.

З 610 р. неписьменний пастух, згодом багатий купець Мухаммед (по-європейськи Магомет), добрий організатор і оратор, почав проповідувати серед кочовиків-арабців віру в єдиного бога Аллаха (на той час його плем'я курейш вірило в бога аль-Глах, або Аллах). Мухаммед хотів за допомогою віри об'єднати більш ніж 300 племен у єдину централізовану арабську державу. Причина: на той час Іран-Сасанид загарбав південну частину Аравії, а Візантія – північну. Колонізатори повністю паралізували торгівлю арабських купців. За допомогою нової віри возз'єднана і міцна арабська еліта могла визволити Аравію від колонізаторів, а купці – відновити свою торгівлю.

У 630–631 рр. більшість арабських племен вже визнавали єдиного бога Аллаха і на основі віри об'єдналися в єдину державу. З'явилася нова віра в бога Аллаха – *іслам*.

Іслам означає покірність (підкоритися волі бога Аллаха). Інші назви ісламу – магометанство, мусульманство. Мухаммеда визнано пророком бога Аллаха, тобто нової віри. Символами ісламу стали півмісяць ☾ і п'ятикутна зірка – ★. Чому місяць? На Аравійському півострові постійне літо, дуже мало хмар і дощів. Удень немилосердно пече сонце. Зате місячна ніч із зорями – благодатна пора доби. Нації за таких кліматичних умов стають місяцеприхильниками.

Пророк Мухаммед організував військо, опанував чимало районів Аравії, створив ісламську державу Арабію зі столицею Медіна, став її правителем *еміром* (емірат – світська влада) і водночас духовним правителем *імамом* (іманат – духовна влада ісламу) з 630 року і аж до смерті в 632 р. Згодом ці дві верховні назви замінено одною – *халіф* (правитель світської та духовної влади).

Релігія (означає побожність) – це природна частина традиційного духовного життя людини і нації. Людина без повноцінного духовного життя більше схожа на тварину. Замінити віру іншими суспільними ідеями без Бога нелегко, бо релігійність існує від появи людини, глибоко увійшла в її гени і свідомість.

Коли ж релігійна еліта, як це зробив Мухаммед, захоплює ще й світську державну владу, тоді релігія сама стає засобом колонізаторства. В таких умовах релігія втрачає очищувальну сторону духовного життя нації і стає колонізаторо-бандитським знаряддям правителів і владної еліти (як це було й понині залишається в колоніальній імперії Росії).

Наступник пророка Мухаммеда халіф Абук-Бекр наказав записати проповіді Мухаммеда в книгу *Коран* (Читання), що її визнано священною для вірних ісламу. Це не були проповіді самого Мухаммеда, бо на той час він вже помер, а записані довільно, зі слів його слухачів. Віруючим пояснювали, що книга Коран існувала споконвічно, але Аллах передав її лише Мухаммедові. Служителі нової віри змушували віруючих постійно читати Коран, знати тексти і цитувати їх напам'ять.

Коран написаний дуже філософськи – прислів'ями, приказками, афоризмами і малодоступний пересічному віруючому. Тому в VII–IX століттях ісламські богослови на основі кількох тисяч хадисів (переказів про життя і діяльність Мухаммеда – як Євангелій про життя Ісуса Христа) створили ще одну книгу і назвали її Суна (Поведінка, Звичай) – доповнення і роз'яснення Корану.

Коран і Суна – основа феодального ісламського права (шаріату). Однак поява Суни викликала неочікуваний для її творців розкол в ісламі: частина з них вірить лише в Коран – шіїти,

частина і в Коран, і в Суну – суніти.

Перші халіфи династії роду Мухаммеда почали війни за визволення Аравії від колонізаторів – Ірану та Візантії. У ході війни 636–642 рр. халіфи не лише відвоювали свою Аравію, але й колонізували на той час візантійські Верхнє Дворіччя, Сирію, Палестину, Єгипет. У 651 р. колонізували Іран-Сасанид, Афганістан. Три роки спустошували Закавказзя, бо не могли його колонізувати. Утворили на величезній території ісламську імперію Арабський халіфат (636–945 рр.).

Колонізаторські завоювання поширювали нову віру іслам серед інших націй. Цим сприяли тому, що іслам став світовою релігією.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ МАЛОКИЄСЛАВА І БОГУСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (633–675 рр., 42 роки)

Великокнязь Малокиєслав І Український уміло сприяв розвитку економіки, торгівлі й культури.

Західна частина держави мирно розвивалася і жваво торгувала. На сході і в Межиморі тримали основне військо і будували укріплення для захисту від тюркців-ординців.

Великокнязь заохочував націю розвивати духовне життя. При ньому складено вдосконалені астрономічні дати-таблиці (календар) за розташуванням і рухом Дажбожих світил по Див-Небі. Складено дати головних Дажбожих свят. Написано Книгу Обрядів: освячення новонароджених, вінчання, поховання, проведення священних молитв-богослужінь. Складено проповіді-повчання і молитви. Їх названо молитвами великокнязя Києслава.

Виникнення Хозарського каганату

Невеликі тюркські хозарські орди продовжували кочувати берегом Хвалено-моря то в іранське Закавказзя, то на територію нашої Сурії. Незважаючи на завоювання грізними кочовиками-арабцями Закавказзя, хозарські ордочки нападали і на ці землі.

У 652 р. військо полководця Арабського халіфату Мервана, виганяючи хозарців із Закавказзя, увійшло на територію нашого Межиморя, зайняло міста Семиярдар і Білоградєць на Кумі. Наше військо відступало без битв, поки не буде рішення великого князя зі столиці.

На переговори з новим непередбаченим і грізним ворогом прибув сам великий князь Малокиєслав І Український. Арабські колонізатори вже встигли пограбувати села і міста, взяти у полон-рабство близько 20 тисяч наших сур'яжців.

Наші вої стояли на рубежах річки Куми. Спочатку переговори вели полководці. Згодом переговори відбувалися почергово у ставці

великокнязя Малокиєслава I і полководця Мервана. Великокнязь Малокиєслав I вже знав про великі військові сили арабців, про значні завоювання ними колоній Ірану та Візантії.

Військо Арабського халіфату прибуло на конях, верблюдах і ослах, але було озброєне недостатньо. Воїв на верблюдах і ослах наші вої ще не бачили, не воювали з такими. Головний полководець Мерван був у захопленні від наших воїв: високих і міцних, у шоломах і кольчугах, з добрим обладнанням і озброєнням. Попри це арабські полководці радили йому воювати. Ми їх не можемо, відповідав він їм, бо у них мечі довгі й гострі з обох боків, а наші з одного. Тому після переговорів розпорядився відпустити полонених сур'язців.

Арабські купці розуміли, який зиск може бути від великого торгового вузла між трьома морями: Хвалено-морем, Сур'я-морем і Україн-морем, адже після недавніх ірановізантійських воєн частина Великого торгового шовкового шляху по річках Сирдар'ї та Амудар'ї, Арал-морем і північним побережжям Хвалено-моря проходила через Болгар (Волгу) на Дін у Сур'я-море й Україн-море. З Китаю везли шовкові тканини, папір, вироби зі шкіри, чимало прикрас; з Середньої Азії – тканини, бавовну, фрукти і сухофрукти, золото, карбовані монети, кераміку, вироби зі скла, коней-скакунів, прикраси з дорогоцінними каменями, прянощі. Україна продавала немало зерна, тварин, солону рибу і сіль, мед, хутра і шкіри, вовну, неперевершені лляні тканини, кераміку, залізо і вироби з нього, зброю, високої якості ремісничі вироби, в тому числі з дерева. Будували на замовлення кораблі тощо.

Арабські купці швидко усвідомили, що тут потрібно мати соїдну торгіву базу і торгувати, а не воювати.

Тому полководець Мерван на переговорах повідомив, що вони вирішили не воювати, а торгувати. Вимагав дозволу арабським купцям і їхній охороні розміститися у Семиярдарі (по-їхньому Семендер) та Білоградці (по-їхньому Беленджер). Вони відкриють свої купецькі квартали і розпочнуть самоврядування, а територія буде під спільним управлінням.

Великокнязь Малокиєслав I Український мусив або прийняти їхні умови, або воювати. Воювати з таким грізним на той час колонізатором було небезпечно. До нього могли пристати союзниками і кочові орди тюркців. Націю треба вміти берегти, навчав ще прапрадід великокнязь Києслав I, не проливати кров надаремно. Після рад з воїводцями великокнязь Малокиєслав I пристав на умови арабців. Недаремно його звали Малим Києм за мудрість; він зумів її показати і на переговорах. Нація позитивно оцінила це рішення. Сподівалися, що арабці будуть недовго. Як завжди, у скрутних ситуаціях надіємося на ліпше майбуття.

На території південніше річки Казки (нині Терек) арабським купцям дозволялося мати купецькі квартали у наших містах, а також будувати нові купецькі містечка зі складами і крамницями, але територія залишалася українською, входила до Сур'язької Волості, а управлялася спільно.

Як і треба було очікувати, укріпившись і розбагатівши на торгівлі, через 18 років арабські купці проголосили утворення Хозарського каганату (670–966 рр.) зі столицею Семендер. Вчинили хитро, по-купецьки. Але не хотіли ускладнень з українцями, тому не вклучили територію до складу Арабського халіфату. Обрали такий сценарій: створили нібито не свою державу, а кочовиків тюркців хозарців. На чолі держави став для видимості хозарець без реальної влади, а царем-намісником купець-арабець, що фактично правив державою. Згодом і каганом (головним володарем) був купець.

У каганаті спочатку було прийнято нечувану в ті часи терпимість до всіх націй і вір, мов і поглядів. Найбільш уживаною мовою купецтва була українська. Основою економіки стала торгівля. Громадянам дозволялося займатися і будь-якою іншою корисною господарською діяльністю.

Розгорнулося будівництво кварталів чи дворців для купців різних націй, Святинь Дажбога, мечетей Аллаха, церков Ісуса Христа, синагог Єгови, храмів Агура-Мазди. Купецтво закладало сади, виноградники, городи. Введено наймане професійне військо типу легіонів для захисту купецтва і держави. Кочовиків-хозарців примусили жити осіло, максимально роззброїли, частину витіснили до Ірану, продавали в рабство тих, хто не хотів жити осілим життям, щоб кочуванням і розбійництвом не перешкоджали торгівлі. Хозарський каганат був васалом Арабського халіфату.

* * *

Таким чином на нашій землі з'явився новий колонізатор. Українське Межиморе, або Волость Сурія, була поділена на дві частини: західна частина входила до Великого Князівства Україна, східна – до Хозарського каганату. Нація і великокнязь Малокиеслав I Український були дуже заклопотані таким станом, але мусили змиритися перед Аварією – наймогутнішим на ті часи колонізатором – і чекати слушного часу визволити свою споконвічну землю.

Нестерпна ситуація складалася і у Волості Болгарія. Орди Тюркського каганату переходили через гори Камінні і постійно грабували села й міста. Болгарці, як колись лутичі, вирішили не терпіти ці напади, а переселитися подалі, у Тракію. Шкодували, що не зробили цього раніше, коли закликав їх до цього мудрий великокнязь Киеслав I. Але ж тоді побиті ним орди не нападали, тому переселятися не було потреби.

У 670 р. зі схвалення великокнязя Малокиеслава I Українсь-

кого і під охороною наших полків посадник Волості Болгарії Переслав очолив переселення. Прибули до Тракії, де стали сьомою великою громадою українських заселенців.

У 680 р. українські племена об'єдналися у Тракії в Болгарське Князівство (680–1018 рр.) зі столицею Переслава. Імператор Візантії Константин II дуже обурився. У 681 р. пішов силою колонізувати Болгарію, але війну програв. Тому окремі історики вважають початком держави болгарців-українців саме 681 рік. Князь Переслав князував до 701 р. Болгарці побудували нову столицю з укріпленим замком – Плиску.

Вміле великокняжіння Малокиєслава I Українського, його терпимість і неконфліктність з Хозарським каганатом і Арабським халіфатом дозволяли нації мирно розвивати економіку і культуру, зосереджуватися на локальних битвах з невеликими азійськими кочовими тюркськими ордами.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ КОРСЛАВА I МАЛОКИЄВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (675–700 рр., 25 років)

Історики сусідніх націй називали його то Хорсславом, то Хоривом, Корсунем (назви Корс чи Хорс означали сонце, Корсслав – Сонцеслав). Його великокняжіння не було багатим на історичні події. Управління зосередив на зростанні добробуту нації та розвитку культури. Не припинялися періодичні напади дрібних тюркських орд з-за Уралу. Тому мусив воювати з ними.

Велику торгову активність проявляли купці Хозарського каганату. Вони бурхливо поширювали свою торгівлю з Великим шовковим шляхом та нашою державою. Їхні старійшини-тудуни діяли з нахабним натиском, намагалися отримати дозвіл відкривати купецькі квартали по всіх наших морських і річкових портах, навіть у столиці Києславі (Києві).

РОЗДІЛ 3

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у VIII ст. н. е.

701–800 рр. н. е.
9701–9800 рр. н. у. л.

Нація розширювала виробництво продуктів харчування і виробів ремесла.

Агресивна торгова активність купецтва Хозарії. Перша торгова війна з Візантією.

Великі князі династії Києвичів Великого Князівства Україна

700–726 роки	Семияр Корсславич Український
726–750 роки	Ігрослав (Ігор) І Семиярчич Український
750–780 роки	Оленслав (Олег) І Ігрославич Український
780–814 роки	Берислав (Бравит) І Оленславич Український

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ СЕМІЯРА І КОРССЛАВИЧА *(700–726 pp., 26 років)*

З початком століття візантійські історики переривають відомості про Україну. Не до України їм було, коли їхня імперія терпіла колоніальну і політичну кризи. Більше писали про нас арабські історики. Історики сусідів перекручено називали великокнязя Семияра (Сімсонць) Яр, Ярун, Рурик, Руник, Рюрик.

Три десятиліття великокняжіння Семияра І Українського пройшли майже у мирних умовах. У 712 р. Арабський халіфат почав війну з Тюркським каганатом за Середню Азію.

Були проблеми з Хозарським каганатом. Його купці – арабці, вірменці, євреїці, асирійці, іранці, тюркці та візантійці – розгорнули бурхливу і прибуткову торгівлю з Великим торговим шовковим шляхом через Хвалено-море, а далі – Сур'я-морем, Україн-морем, річками Болгаром (Волгою), Діном, Купанню (Кубанню). Українське купецтво стримувало їхній натиск як могло. Звичайно, нація не бажала, щоб на її землі верховодили чужоземні купці-арабці.

Нація розширювала виробництво продуктів харчування і виробів ремесла. Напші торгові кораблі панували в Сур'я-морі, Україн-морі та північній частині Хвалено-моря, експортували українські товари, привозили чужі. Велася торгівля і по Балтії. Великокнязь Семияр І Український дбав про внутрішню розбудову держави: реконструював і будував нові порти, міста, укріплював фортеці на південному сході в прикордонні з тюркцями і хозарцями. Зміцнював військо, готував державу до захисту від колонізаторів.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ІГРОСЛАВА (ІГОРЯ) І СЕМІЯРИЧА *(726–750 pp., 24 роки)*

Історики називали його Ігор. За його великокняжіння нація нагромаджувала економічний і військовий потенціал, бо його велико-

княжіння було майже мирним, тому можна було розвиватися економічно, військово і культурно. Найбільші досягнення були в торгівлі.

Великокнязь, Віче і Рада старійшин (уряд) були на чатах, бо неконтрольовані недобитки тюркських орд могли пробувати прориватися через Ярун-ріку на наші землі або на вимріяне їхнє “священне” Потисся, де ще кочували аварці. Треба було стежити і за купцями-арабцями. Перемоги Арабського халіфату над Тюркським каганатом викликали в купців-арабців приплив нової пихи, вседозволеності та безвідповідальності за свої вчинки.

Великокнязь Ігрослав I Український проявляв мудрість, старався уникати війн, які, крім нещасть, нічого не дадуть нації. Дбав про економіку, ревно охороняв торгівлю. При ньому виник додатковий гужовий Залозний торговий шлях від столиці Києслава до Мореграда (нині Маріуполь) на Сур'я-морі, а далі берегом Сур'я-моря до Дінграда, звідти до Сур'яграда в гирлі Купані. Шлях назвали Залозним від численних військових залог, котрі охороняли купецтво. Вдorzж шляху були гостинні двори зі спальнями для купців, складами, конюшнями, запасами корму для коней, залогою кінноти, що супроводжувала купецькі валки ста возів чи саней з товарами від однієї залоги до другої і назад.

Водночас Ігрослав I зміцнював військову міць держави.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ОЛЕНСЛАВА (ОЛЕГА) I ІГРОСЛАВИЧА

(750–780 pp., 30 років)

Історики називають його Олеш, Олешслав, Віпчий. Був статним красенем, як благородний олень. Був благородним і у житті. Мав дар мислити і передбачати наперед, за що названий Віпчим.

Дуже дбав про добробут нації. Мав клопоти з Хозарським каганатом. Натхненні перемогами рідного їм Арабського халіфату над Тюркським каганатом, арабо-хозарські купці стали агресивнішими і щодо нашої території. У 770-х роках вони самовільно розпирили територію каганату за рахунок західного узбережжя Хвалено-моря і майже колонізували дельти Болгара-Волги та Яруна-Уралу. Наші портові міста Хваленоград у дельті Болгара і Ярунградець у дельті Яруна не зачепили. Відтак вони залишалися українськими. Та поруч з Хваленоградом, трохи північніше, почали будувати нову столицю Ітиль (так по-своєму вони називали Болгар). Семендер (Семиярдар) уже їх не влаштував, бо був на узбіччі головних торгових шляхів лише невеликим портом на торговому шляху в Закавказзя.

В Ітилі побудували палати для кагана й уряду, житлові будин-

ки з дерев'яних шатер, повстяних юрт та землянок, склади і крамниці, мечеть, синагогу, церкву. Столицю обнесено високим земляним валом.

Та купці-хозарці прорахувалися. Маючи у своїх руках частину середньоазійського торгового Великого шовкового шляху, купці халіфату втратили інтерес до Хозарії. Тепер Хозарський каганат опинився віч-на-віч з Великим Князівством Україна. Вони почали посилену торгівлю експансією на порти та торгові міста України. Вже у середині століття хозарці захопили торгівлю по середньому Болгарі та Камінній (нині Камі), навіть по річці Ока, масово будуючи купецькі квартали. Цим завдавали великих втрат українському купецтву і державі, бо спритно ухилялися від сплати мита до скарбниці України.

Крім цього, поширювали іслам серед українського населення. Найбільше опанували центр Болгарії місто Болгар. Це викликало протидію України. Як відомо, абсолютна більшість болгарців у минулому столітті переселилася до Тракії. Українське населення відновлювалося. Купці-хозарці іслам поширювали не насильно. Утворювали ісламські громади. Багаті купці-хозарці давали ново-наверненим ісламцям подарунки, товари, гроші. Українці йшли на це. Місто Болгар та інші міста-порти повільно ісламізувалися. Ще великокнязь Ігрослав I Український посилав дружину до Болгара зупинити ісламізацію, повернути українців до даждбожизму. Впровадження ісламу відбувалося скритно: не будували мечетей, не відбудовували зруйнованих. Та Україна не могла терпіти такої наруги на своїй землі.

Великокнязь Оленслав I Український вирішив застосувати військову силу. Він прибув з військом до важливого українського торгового центру Степової Волості Білої Вежі (чужоземці називали це місто по-своєму Саркел, або Шарукань) на Діну. Він не хотів воювати, як і великокнязь Малокиєслав I, що заради миру тимчасово поступився хозарцям територією. Тим паче, що наймане військо Хозарії не пропускало через Ярун-ріку тюркські кочові орdochки, було ніби бар'єром і для України. Мав намір налякати Хозарію. Каган Хозарії занепокоївся, бо не мав досить війська, щоб воювати з Україною. Закликати кочові орди тюркців на допомогу було ще небезпечніше.

Похід великокнязя Оленслава I Українського на кордони Хозарії закінчився мирною угодою з каганом.

З Білої Вежі великокнязь повів воїв до Болгара наводити там лад у торгівлі. Вивчивши ситуацію, вислав усіх купців-хозарців з міста та інших портів середнього Болгара, заборонив десять років торгувати в цьому регіоні.

У 770-х роках під виглядом арабця каганом Хозарії став ба-

ганий купець єврей Йосип. Його правління різко погіршило внутрішньодержавну соціальну та економічну ситуацію, а також стосунки з сусідніми державами. Можна припустити, що каган Йосип чинив у дусі своїх лютих прапредків з Аравії хапіру. Від початкової толерантності до націй і релігій у Хозарії не залишилося жодного сліду. Каган Йосип оголосив юдаїзм державною релігією Хозарії. Це був нонсенс для юдаїзму – віри суто національної, єврейської, абсолютно закритої для неєвреїв. Каган під загрозою звільнення зажадав від найманого професійного війська негайно прийняти юдаїзм. У найманому війську найбільше було ісламістів і дажбожистів, а також чимало християн, тенгріанців. З тих неєвреїв, котрі під примусом прийняли юдаїзм, утворився неєврейський клан, названий тюркцями караїмцями (чорними імами).

У караїмів запанувала нова монотеїстична віра не чистого юдаїзму, а суміші юдаїзму (базова віра), ісламу і християнства зі своїми власними догмами, традиціями, календарем, газанами (священиками), духовною ієрархією на чолі з верховним гаханом (нині його резиденція у Євпаторії). Єдиний бог – Тенгрі; свята книга – Старий Заповіт; Ісус і Мухаммед – великі пророки; десять заповідей; святковий день – субота; храм – кенас; олтар – на південь; килими; балкон для жінок; омивання і вхід без взуття до храму; молитви вранці і ввечері; псалми Давида; гімни; пости; день “курбан” (жертвування).

З часом воїнів саме цього клану вважали добре професійно підготовленими, а головне – незрадливими охоронцями будь-яких правителів. Вони ніколи не втручалися у державні перевороти. Їх наймали своїми охоронниками галицькі, литовські князі, хорезмські еміри, малонагайські тюркські хани Кримханату тощо. Тому нащадків клану воїнів-караїмів і нині зустрічаємо в селах біля Галича, Тракії, у Литві, Кара-Калпакії, в Криму тощо. Живуть за своїми традиціями, мають храми-кенаси і культурні центри.

При кагані Йосипові почалася анархія в торгівлі Хозарії, агресивність купців євреїв, обмеження українців, вірменців, картлців (грузинців). Але найбільше в цей час страждали візантійські купці-християни. Арабський халіфат обмежив торгівлю візантійського купецтва на Великому шовковому шляху в Ірані. Там торгівлю вели виключно купці-арабці, значно підвищивши ціни для візантійців. Ще більше притісняв їх каган євреець Йосип у Хозарії. Візантійсько-еллінське купецтво готувало державний переворот у Хозарії з метою усунення євреївців, знаючи при цьому, що військово-караїми будуть нейтральними.

Великокнязь Оленслав I уважно стежив за подіями в Хозарії, був готовий при потребі виступити на захист нашого купецтва.

ОЛЕНСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (780–814 pp., 34 роки)

Історики називали його то Борониславом, то Бравином, нація – Бравитом, тобто Бравим*.

Великокняжіння Берислава I Українського було складним. Йому довелося за допомогою воєн захищати торгівлю і наше купецтво на південному сході і південному заході. Втративши східний ринок Великого шовкового шляху після завоювання Середньої Азії Арабським халіфатом, хозарці орієнтувалися в основному на торгівлю з Україною. Особливо стали безцеремонними купці-євреї. За догмами юдаїзму, вони вважали себе богообраними, у всьому вивищеними над купцями-неєвреями. Їх вони у своєму колі високомірно і презирливо називали *гоями* (дурачками-іншівірцями). Догми юдаїзму твердять, що вся людність пішла від євреїв Адама і Єви та 12 колін ізраєлевих – тому вся Земля належить лише євреям, які всюди на “свій” землі, а не тільки в Палестині. Неєвреї-гої для єврейця – робоча худоба на світовій єврейській землі або раби (їхня віра формувалася як рабовласницька), що над ними безжалісно мають панувати євреї. Євреї всюди на “свій” землі – першогосподарі та пани над гоями. Така расистська основа юдаїзму.

Ці догми затьмарили здоровий купецький глузд євреїв. У містах-портах півострова Українець вони нахабно пробували: підчинитися не українській купецькій владі, а лише своїм тудунам (хозарським купцям-старійшинам) і державі Хозарії; не платити торгового мита, вимагати позатериторіальності. Євреї, як нащадки арабських кочовиків-хапіру, набравши боргів і лиха в одному місті, легко “перекочували” до другого міста-порта чи міста, а нажившись там, “кочували” далі. Безцеремонно обманювали і витісняли інше купецтво, у тому числі українське. Те саме сталося у торгових регіонах Болгара, Сур’я-моря. Навіть у столиці Києславі вели себе гордовито і нахабно. Часто замовляли і брали у наших купців товари в борг, гроші не платили, товар вивозили до інших міст і зникали.

Залишившись із втратою колоній без величезних прибутків, нахабно поводити себе і купці візантійці-еллінці. Замовляли в українських купців зерно і товари. Коли товар привозили до портів Візантії чи самого Константинополя, за зерно і товари не платили, просто

*Москвинські лжеісторики в розпалі колонізаторського великодержав'я написали, що Бравин був князем Великого Новгороду (нібито москвинським), забувши зазирнути в історію: Великий Новгород почали будувати лише у 859 році, тобто через 50 років після його великокняжіння.

забирали та ще й кепкували. Особливо славилися цим візантійські купці Синопу і Константинополя. Великокнязь Берислав I Український змушений був захистити українську торгівлю.

З цією метою він у середині 790-х років почав великий військовий похід на південь країни. Прибув з воями до Олешня, звідти перебрався до Корсуня. Там мав легкі і маневрові військові кораблі, здатні перемагати важкі візантійські трієри. Мав і трієри візантійського типу. Військовий флот на чолі з флагманом великокнязя “Дажбог” вийшов з Корсуня, щоб зайти у всі торгові порти. Побережжям йшла кіннота. Були в портах Білграді, Тиврограді, Березані, Білобережжі, Лукомор’ї, Арійславі, Корсуні, Сур’яжславі, Слов’янславі, Хореславі, Сур’яграді, Мореграді, Дінграді.

У кожному порті перебували стільки часу, скільки треба було, щоб навести порядок у торгівлі. Всіх хозарських безцеремонних тудунів відправляли “тудунувати” у своїй державі, заодно з ними і хозарських купців-євреївців. Так у морських портах запанувала чесна торгівля.

Навівши порядок у морських портах, флот великокнязя по Діну піднявся до торгового і перевалочного центру Степової Волості Білої Вежі з високими з білого каменю мурами. Звідси зерно і товари йшли до торгового центра Великого Волока, де зближаються Дін і Болгар. Там гужем, човнами чи волоком переправляли товар з Діну до Болгара і навпаки. Вої великокнязя зміцнили оборонні споруди Білої Вежі.

Великокнязь Берислав I Український через послів попросив престарілого кагана Йосипа прийти до Великого Волока на переговори. Каган Йосип боявся, через своїх послів крутив так і сяк, але мусив підкоритися.

Каганові Йосипові було вказано: з погляду купецької етики і традицій купці-євреїці ведуть торгівлю нечесними методами. Каган Йосип підписав вигідну нам торгову угоду, хоча на чесність сподіватися було не варто.

Каган Йосип і купці-євреїці задумалися в Ітилі. Їм не дозволено повертатися в наші порти. А мріяли в майбутньому тут, в Хозарії, на перехресті торгових шляхів створити єврейську купецьку державу Малий Єрец Ізраель навічно. Надії не втрачали. Вигадували, як вийти з ситуації. Мріяти нікому і ніколи не забороняється, дозволено всім.

Великокнязь Берислав I Український повернувся з флотом і воями до Корсуня. Міркував, як покарати візантійських купців (“ромейських”, як ми тоді їх називали, а вони нас – “скитцями”) у їхніх портах. Вибір впав на порт Синопу. Близько 200 наших легких воєнних кораблів із двома тисячами професійних воїв поплили й оточили візантійський малоазійський порт Синопа. Великокнязь

Берислав I під час переговорів вимагав заплатити компенсацію за втрачені українські торгові кораблі й товари, припинити утиски наших купців, підписати торгову угоду і дотримуватися її. Влада порту і купецтво відмовилися. Та вже першим штурмом Синопу було взято. І, як звичайно, не без руїн. Контрибуцію отримано, угоду підписано. Чи треба було доводити до цього? Вже наступний порт Амастра заплатив компенсацію і підписав угоду добровільно. Імператорові Юстиніанові III передано дипломатичне послання.

Флот повернувся на базу до Корсуня.

Нашестя норманців

При великокняжінні Берислава I Українського в кінці VIII століття у Європі почалася названа істориками “епоха вікінгів”, яка тривала до середини XI століття (близько 250 років).

Вікінгі, або норманці по-європейськи (по-москвинськи вараґжці), – мешканці Скандинавського півострова. Жили невеликими державами-племенами, очолюваними ярґами, або конунґами. Обмежені земельні ресурси Скандинавії не могли їх прогодувати, тому широко промишляли рибальством в океані і в Північному та Балтій морях, що дозволило їм стати добрими кораблебудівниками і мореплавцями.

У 793 р. вікінги напали та пограбували села й міста північно-східного побережжя Англії. Це історична дата початку їхніх нападів-грабувань. Після цього на узбережжя Західної Європи впадала навала лютих і безжалісних розбійників, схожих на азійські гуно-тюркські орди. Тому умовно їх можна назвати північноєвропейськими ордами. Після пограбувань вікінги поверталися зі здобиччю зимувати назад – до Скандинавії. Згодом виокремилося три групи вікінгів: розбійники, купці та вої-найманці. Останні служили у війську правителів сусідніх держав.

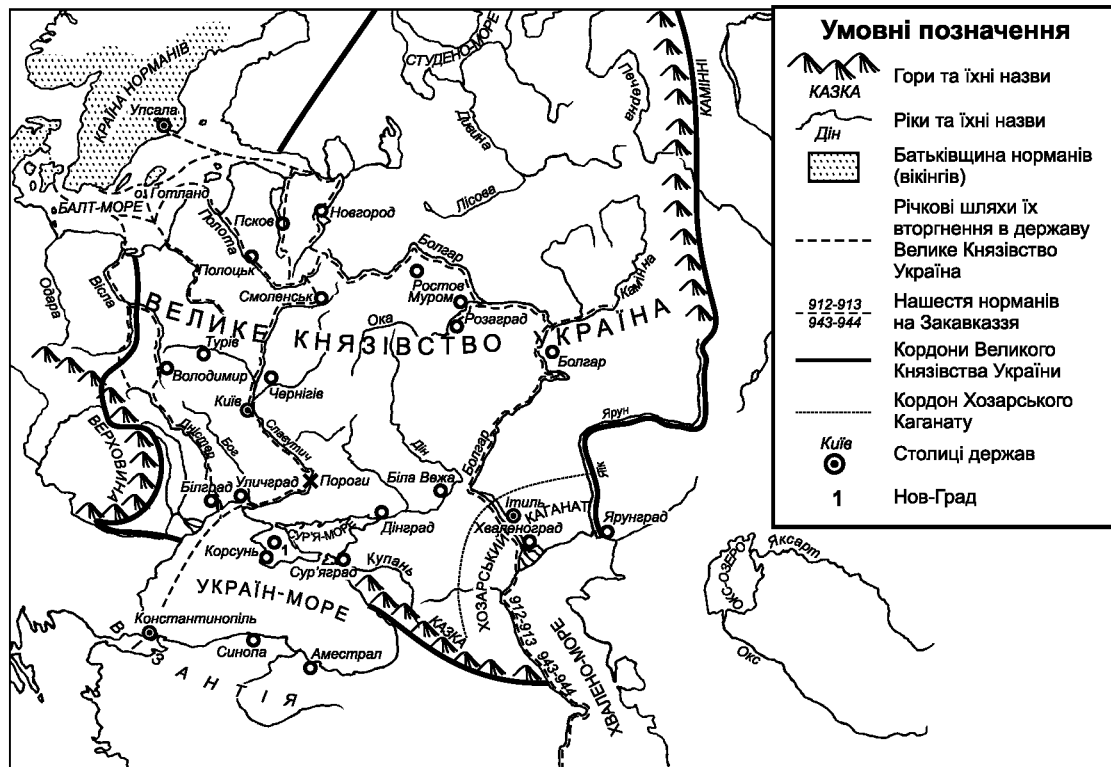
РОЗДІЛ 4

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у IX ст. н. е.

801–900 pp. н. е.

9801–9900 pp. н. у. л.

РІЧКОВІ ШЛЯХИ ВТОРГНЕННЯ НОРМАНІВ (ВІКІНГІВ) НА НАШІ ЗЕМЛІ В IX – XI ст.

військово не поступалося Візантії-Елладі.

Початок “феодалізації” у сільському господарстві без кріпацтва.

**Великі князі династії Києвичів
Великого Князівства Україна**

780–814 роки	Берислав (Бравит) І Оленславич Український
814–848 роки	Славомир (Славит) І Бериславич Український
848–872 роки	Багатеслав (Аско) І Славомирич Український
872–882 роки	Дарислав (Дарит) І Багатеславич Український
882–912 роки	Оленслав (Олег) ІІ Багатеславич Український

**ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ БЕРИСЛАВА (БРАВИТА) І
ОЛЕНСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО**

(продовження)

(780–814 рр., 34 роки)

Великокнязь, князі, воїводи, обрані члени Віче і Ради старійшин не жили в такій розкоші, як імператори, василевси, царі, халіфи, хани, шахи. Напці не вели колонізаторських війн, не мали дарових благ, бо жили на полюддя-податки, що їх платило населення, – землероби, ремісники, купці, мисливці та інші суспільні верстви. Віче обмежувало апетити великокнязів, князів, воїводців. Воно ж встановлювало помірне полюддя-податок, диференційоване за природними зонами і Волостями, за категоріями населення.

За великокняжіння Берислава І Оленславича тривав розвиток землеробства, тваринництва, ремесла, розширювалася торгівля. Зростала продуктивність праці за рахунок удосконалення старих і введення нових знарядь праці із заліза, ліпшої системи землеробства; зростала і товарність землеробства та тваринництва. Основною виробничою одиницею залишалася приватновласницька сім'я. Селянам дозволялося мати у приватній власності стільки землі, скільки сім'я могла власною працею без сторонньої допомоги обробити.

У VIII столітті почалася феодалізація у сільському господарстві – з'явилися середні та більші маєтки землевласників. Простори держави Україна були великими. Вільних земель для сільського господарства у степах, лісостепах, навіть лісах було ще багато.

Віче і Рада старійшин-уряд, а у Волостях Віче і Рада старійшин Волості вирішували: де, скільки і кому з князів, воїводців і звитязців, воїв-боярців виділити землі у приватну власність з правом обробляти її рядовичами (ряд – договір, тобто за договором за плату, як і нині).

Новий власник великого чи меншого маєтку за власні кошти

зводив будинок і господарські будівлі. Для праці у своєму господарстві наймав за гроші бажаючих. Це не була типова феодалізація з кріпаками. Це був фактично перехід уже за межі феодалізму, прототип нинішнього великого фермерства чи більшого маєтку.

Полонених чужинців зазвичай вимінювали на наших полонених або продавали у рабство сусідам. Рідко в господарствах воєводців працювали полонені. Їх після кількох років праці відпускали на волю: хочеш залишаєся жити і працювати тут, хочеш – можеш повертатися на рідну землю.

У державі Велике Князівство Україна ніхто й на гадці не мав і не наважувався закріпачувати осіб своєї нації. Народовладдя в управлінні державою, традиції, духовне життя за ПРАВ-законами Дажбога не давали підстав для цього. Кріпацтво на нашу землю прийшло через багато-багато століть з литовськими, польськими і москвинськими феодалами-колонізаторами.

У містах формувалися ремісничі товариства різного профілю. Ремісництво стало багатогалузевим. Виплавляли чимало заліза і виготовляли з нього побутові речі куванням, ливарством, а вироби прикрашували інкрустацією. Ювеліри виготовляли золоті, срібні та бронзові браслети, діадеми, барми, колти і намиста в техніці емалі, черні, карбування, чеканки. Високого злету досягло виробництво різноманітної та своєрідної кераміки, виробів зі скла. Виробляли конкурентноспроможні тканини, одяг і взуття, предмети з дерева, каменю, рогів і кісток. У галузі транспорту будували кораблі (навіть на експорт), човни, вози і сани, колісниці, кінську зброю. Для війська – зброю та обладунки. Зазвичай за своєю специфікою ремісничі вироби не поступалися візантійським, арабським.

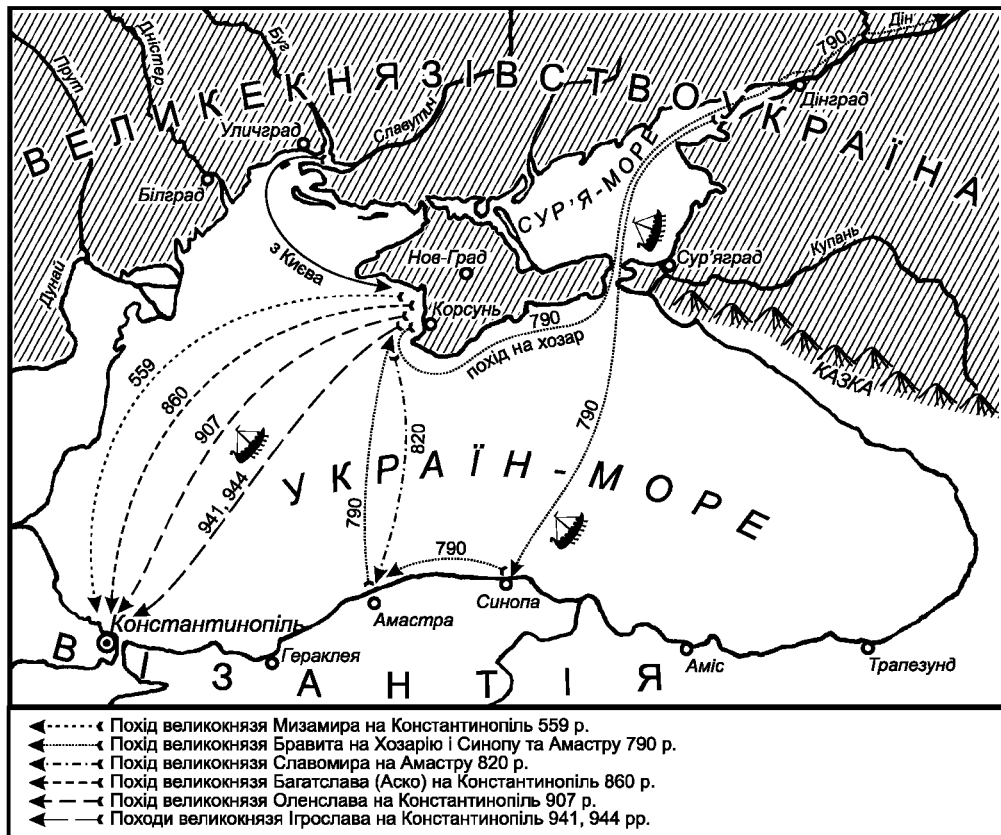
Все це, а також виробування зерна викликало ріст торгових міст з ринками. Міст з погостами для торгівлі було дуже багато, в основному по берегах річок і морів. По берегах Дністра, Прута, Верховинки (Серета) в Дулібії було так багато дрібних ремісничо-торгових центрів, що цей регіон називали червенські городи (міста).

Крім водного, розвивався гужовий вид транспорту. Дулібський соляний торговий шлях вів з Києслава до Приверховиння і Заверховиння. Другий соляний торговий шлях йшов зі столиці до пів-

*Берислав (Бравит) І
Оленславич Український*

ТОРГОВІ ВІЙНИ З ВІЗАНТІЄЮ. ПОХОДИ УКРАЇНСЬКИХ ВЕЛИКОКНЯЗІВ

острова Українець. Туди на експорт везли зерно і ремісничі вироби; звідти сіль (велика територія центральної України не мала солі, тому сіль була в ціні), рибу, імпортні товари. Залозним шляхом від Києслава до Мореграда з відгалуженням на Білу Вежу, Дінград і Сур'яград також везли зерно на експорт, хутра і шкіри, вовну, тканини, одяг і взуття, мед і віск, залізо і зброю (мечі, кольчуги, шоломи), кераміку, прикраси. Назад везли з Великого шовкового шляху золото і дорогоцінні метали, шовкові і бавовняні тканини, маслинову олію, вино і сушені південні фрукти, солодощі, рибу, зброю, імпортні прикраси. Мито з торгівлі поповнювало державну скарбницю.

Засобом платежу були гривні з цінного хутра з написом номіналу; своїх монет карбували мало. У портах наші купці карбували чужоземні золоті та срібні монети для оплати імпортних товарів. Наші купці вивчали і знали інші мови, що полегшувало торгівлю.

Такий стан економіки характерний для всього IX століття.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ СЛАВОМИРА (СЛАВИТА) І БЕРИСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (814–848 рр., 34 роки)

Управляти державою навчився при батькові. Отримав у спадок від нього добре розвинуту економіку, тому дбав про її збереження і розвиток для поліпшення добробуту громадян. За традицією ще з часів легендарного Києслава І не сидів у столиці, їздив по державі від Волості до Волості, на місцях вивчав стан справ, допомагав, передавав досвід одних Волостей іншим. Найчастіше і найдовше перебував у морських портах, знав стан справ у мореплаванні і торгівлі, а також проблеми військово-морського флоту.

У 820 р. змушений вести флот з військом у порт Амастра на малоазійському березі на захист інтересів нашого купецтва. Купці-еллінці Амастри не чекали облоги і штурму, виплатили компенсацію і контрибуцію, уклали нову торгову угоду. Цей похід вплинув і на купців інших портів Візантії. Великокнязь Славомір І Український, воєводи та частина воїв на запрошення купецтва гостювали в Амастрі, знайомилися з архітектурою і побутом.

Значно пізніше християнські монахи склали легенду, що українцям-скитцям з мурів показали чудотворну ікону Богородиці. Це, мовляв, так вплинуло на них, що місто-порт не здобували, а навпаки – виходили на берег і приймали християнську віру в церквах. Такі легенди монахи (а попервах апостоли) створювали не один раз для зміцнення віри у силу християнства.

У 833 р. могутньої і непереможної ісламської колоніальної

імперії Арабський халіфат не стало – саморозпався на дрібні халіфати. Це була найдивніша і найвизначніша міжнародна подія IX століття.

У 839 р. великокнязь Славомир I Український відправляв посольство в Константинопіль до імператора Теофіла для врегулювання конфліктів у торгівлі, бо продовжували забирали зерно та інші товари у наших купців без оплати. Навіть з двору імператора набирали багато товарів, обіцяючи післяоплату, а слова свого не дотримували. Приїзд посольства до певної міри вплинув на стан справ.

Зовсім припинити торгівлю з Візантією було для нас не вигідно. Не було з ким торгувати. Візантія того часу – єдиний солідний торговий партнер. У Хозарії через внутрішні релігійні непорозуміння і чвари торгівля перебувала в застої. Та й купці її гірші за еллінців-ромейців. Маленька грузинська Ігрісі-Колхида купувала зерна і товарів мало – хоча й мала потребу, зате не мала за що купувати, а перепродувати в Картлі (центральної Грузії) і Вірменію було колхидцям накладно. Колхидці широко займалися морським піратством. Можливо, від безвиході. Гори, скелі й ліси для землеробства не придатні, рівнин мало, пасовищ для тваринництва також небагато. Виручали сади. У господарстві поралися старі та жінки, а працездатні чоловіки та юнаки були без праці. Ремесло любили, ринків збуту мало, а відомо, що праця ремісника для місцевих потреб майже дармова.

Усе побережжя Малої Азії та частина Нижньої Тракії були колонізовані Візантією. Через протоки у Східне Середземномор'я, де панувало візантійське купецтво, наші торгові кораблі майже не пропускали. Тракія-Болгарія і Подунав'я мали досить зерна. Торгували із західнослов'янцями купці наших Волостей лісової зони, але економічно слабо розвинутим державам лютичців і бодричців зерна і товарів треба було небагато. Хитрі візантійські купці старалися, щоб саме їхні кораблі, а не наші, возили до їхніх портів зерно і товари. Це означало збагачувати візантійських купців, а наших залишати ні з чим. Крім цього, візантійські купці зовсім не бажали сплачувати торгове мито. Українські ж купці платили торгове мито своїй державі справно.

*Славомир (Славит) I
Бериславич Український*

Не захищати нашу торгівлю означало занепасти і ремесло, стати сировинним придатком Візантії: постачальником зерна і меду (цукру), заліза, вовни і лляних тканин. Не було іншого виходу, як військовою силою примушувати лицемірних і підступних, шахраюватих понад міру еллінських і хозаро-єврейських купців торгувати за встановленими правилами.

За великокняжіння Славомира I Українського продовжувалася “феодалізація” – утворювалися великі господарства державної еліти.

Великокнязь Славомир I Український залишився в пам’яті нації вмілим і надійним правителем.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ БАГАТСЛАВА (АСКО) I СЛАВОМИРИЧА УКРАЇНСЬКОГО (848–872 рр., 24 роки)

Тривало започатковане ще в часи легендарного великокнязя Киеслава I самодержавство великих князів, але дуже обмежене і контрольоване Віче та Радою старійшин-урядом.

Історики називали його Багатит, Чарівник, рідня – лагідно Аско. Мав природний дар цілителя. Дотиком долонь, зором чи гіпнозом мігвилікувати деяких хворих.

Управляв державою вміло, що традиційно переходило від діда Берислава I і тата Славомира I Українських. Вони навчили його чітко визначати, що вигідно для блага держави і нації, а що – ні; навчили не поспішати, а мудро враховувати всі за і проти. За великокняжі справи заслужив у нації велику (багату) славу і назву Багатслав.

У 850 р. в Хозарії купці-візантійці зуміли зробити державний переворот, скинути кагана-єврейця Арона і призначити каганом купця-візантійця Никифора. Він з 858 р. намагався встановити в Хозарії християнство, щоправда, не зовсім вдало.

З середини IX століття вікінгці вже не поверталися зі здобиччю зимувати до Скандинавії. Залишалися на окупованій землі, поселялися там в укріплених таборах. У цьому столітті колонізували частину Англії та Ірландії, грабували побережжя Германії, Франції, Іспанії, навіть Італії. У 911 р. ярл Роллон завоював і заселив частину північно-західної Франції. Французький король був змушений змиритися. Вікінгці утворили там незалежне від Франції герцогство Нормандія. Вікінгці відкрили і заселили Ісландію і Гренландію. Є сліди їхнього поселення у Північній Америці. У добу вікінгства у Данії, Норвегії та Швеції утворилися держави.

У 50-х роках IX століття вікінгці-купці припливали з Балтики через ріку Нарву і Чудське озеро до Плескова (нині Псков), нашого торгового центру Волості Словенія (Льменія). Плесков через ріку Велику волоком мав вихід до Славутича. За купцями-вікінгцями до

Плескова вривалися на човнах вікінгці-розбійники. Вони грабували купецтво і міщан, убивали і виходили в море перш ніж встигали прибути наші вої. Торгівля наших купців по Чудському озері, річці Нарві та Балтії, як і населення Плескова, були у постійній небезпеці. Це значно ускладнювало Посадникові, Віче і Раді старійшин-урядові управляти Волостю Словенія. Великокнязь Багатслав I був змушений знайти місце і побудувати там новий центр управління цією Волостю. Будучи Посадником у Плескові, Багатслав I мусив наймати полк-дружину вікінгців-воїнів для боротьби з ватагами вікінгців-розбійників. Потім частину вікінгців-найманців привіз з собою до Києва. З дружиною-охороною з українців і вікінгців великокнязь їздив по Волостях.

*Багатслав (Аско) I
Славомирич Український*

У 859 р. при озері Ільмень на лівому березі річки Волхов, де було городище Словено, почато будівництво нового центра Словенії і названо Новгородом. Згодом його названо Великим, бо у 1221 р. засновано на Волзі ще один Новгород – Нижній. На початках Новгород був невеликим містом: дерев'яні будівлі Управління, дерев'яні двори купців і міщан, дерев'яні мостові, укріплення. Згодом побудували замок з валами, дерев'яним частоколом, баштами і дитинцем. На правому березі – резиденція Посадника, Віче, Ради старійшин. На північ через річку Волхов, озеро Нево (нині Ладозьке), ріку Нову (нині Нєва) був вихід до Балтії-моря. На південь по річці Ловаті, далі волоками до Дивини (нині Західна Двіна), її притокою до центра Волості Кривичців Смоленська – на Славутич. Завдяки торгівлі Новгород багатів і швидко розвивався. Однак і Плесков мав славу тисячолітню історію, був шанованим містом і продовжував зберігати своє значення.

У 860 р. великокнязь Багатслав I Український мусив вийти з Корсуня флотом і воями воєнним походом вже на Константинопіль, бо пограбування наших купецьких кораблів поблизу візантійської столиці та нашого купецького кварталу в самій столиці стало нестерпним.

18 червня 860 р., записано у візантійських хроніках, українці-скитці оточили столицю з моря і суші, чим нагнали великого

страху. Це був другий похід на Константинопіль. Перший, нагадаємо, у 559 р. здійснив великокнязь Мизамир I Києславич у відповідь на те, що імператор Юстиніян I підмовляв аварські орди нападати на Україну. Той похід закінчився миром.

Тепер вже патріарх Фотій звернувся з проповіддю і посланням до мешканців Константинополя, в якому описував войовничість українців-скитців. Василевс Михайло III Македонець запросив переговори. Великокнязь Багатслав I був радий мирові, бо не бажав штурмувати недоступні мури. Переговори закінчилися укладенням миру, виплатою компенсації візантійським купецтвом нашому купецтву, новою угодою торгувати чесно. Хоча до “чесності” візантійського купецтва і правителів треба було ставитися із засторогою. Але все ж таки якась користь була.

Василевс Михайло III запросив великокнязя Багатслава I з воїводцями погостювати в столиці Константинополі. Чари Константинополя, “нового Риму”, з найсучаснішою тоді елліно-римською і східною архітектурою, з високою технікою ремесла і мистецтва охопили великокнязя, воїводців і воїв.

Великокнязь Багатслав I був приємно вражений архітектурою міста, Софіївським собором та урочистістю богослужіння у ньому. У свою чергу показував у палатах василевса свої здібності цілителя: вилікував кількох хворих, чим викликав здивування і захоплення. Присутні помічали, що від спілкування з великокнязем Багатславом I стають енергійнішими, надовго заряджаються бадьорістю. У дворі василевса його назвали Асклепієм (за їхнім мітом – бог лікування), або Аско. Назва Аско сподобалася йому, він любив, коли згодом у сім’ї його так називали. (Москвинські історики перекрутили це ім’я на Аскольд.)

Великокнязь Багатслав I закупив книги з філософії, математики та інших наук для перекладів українською глаголицею. Найняв трьох педагогів різних наук для праці в столиці Києславі.

Знову ж згодом монахи-християни склали легенду, нібито українці-скитці не могли взяти Константинопіль, бо візантійці кинули в море одяг Богородиці і сталося чудо: буря розбила їхній флот, а великокнязь і частина воїв врятувалися прийняттям християнства. Але патріарх Фотій, котрий докладно описав облогу Константинополя, не згадує про це “чудо” як і про прийняття великокнязем християнства.

Після повернення з цього походу великокнязь Багатслав I зробив деякі нововведення. Удосконалено урочистість і пишність обряду вступу майбутніх великокнязів на престол. Встановив урочистий в’їзд до столиці через прикрашену браму після переможних походів. Відбувся і тріумф з нагоди успішного повернення великокнязя і воїв

з-під Константинополя. Ігри або змагання воїнів та юнаків-косаків на Купала і на Коляду зробив загальнодержавними, щось на зразок Олімпійських ігор у давній Елладі. Змагання на Іграх включали біг, стрибки, метання списа і бойової сокири, боротьбу, фехтування мечем, стрільбу з лука, кінні перегони та вправи на конях, перегони на колісницях. Змагання обов'язково проводилися по всіх Волостях, усіх гарнізонах. По-новому опікувався наукою та освітою, значно збільшилася кількість навчальних закладів. Особливу увагу звернуто на писання літописів тодішнім письмом глаголицею.

Водночас остаточно встановилися торгові шляхи з Балтії до Візантії. Це були основні торгові водні (місцями – з волоками) шляхи Великого Князівства Україна, що слугували у IX–X століттях також торговими шляхами купцям-вікінгцям з Балтики. Головних шляхів було три:

Західний, або Дулібський, по Веселій (Віслі), Бугові і Дністрі до Україн-моря.

Центральний, або Славутицький, – Немала (Німан) – Славутич; Дивина (Західна Двіна) – Славутич до Україн-моря; Нова (Нева) – Волхов – Ловать – Дивина – Славутич до Україн-моря (саме цей центральний торговий шлях москвинські історики називають “з варяг у греки”).

Східний, або Болгарський, – Нова (Нева) – Волхов – Дивина – Булгар (Волга) – Великий Волок – Дін до Україн-моря з розгалуженням від Великого Волока по Болгарі-річці до Хвалено-моря.

Ці три водні торгові шляхи мали велике значення для розвитку насамперед внутрішньої, а також зовнішньої торгівлі Великого Князівства Україна.

Помер великокнязь Багатслав-Аско I Український несподівано. У нього було два сини – Дарислав (Дарит) і Оленслав (Олег). Обидва статні і красені на радість батькові. Дарислав був поважний і спокійний, радо вивчав науки. Оленслав був схильний до військових справ. Великокнязь Багатслав I Український намагався дати княженкові Дариславі блискучу освіту, ознайомити з античними єгипетською, еллінською і римською цивілізаціями та сучасною арабською, щоб майбутній великокнязь звідти вибирав все найцінніше і запроваджував у життя нації.

ВЕЛИКОКНЯЖИННЯ ДАРИСЛАВА (ДАРИТА) I БАГАТСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (872–882 pp., 10 років)

Великокнязем Віче обрало княженка Дарислава. Молодший брат Оленслав зайнявся торгівлею. Він переїхав до давнього центра Волості Словенії-Льменії Плескова, де Віче обрало його Посад-

ником. Згодом перебрався до нового центра Новгорода. За посадою і в зв'язку з торгівлею мав можливість побувати майже у всіх тайгових кутках і на березі Холодного моря та за кордоном.

На півночі Європи настала доба вікінгів (варягів). Західнослов'янці дуже скаржилися на їхні напади-грабежі, піратство. Мали неприємності в Балтій-морі і купці Плескова. Нація вже відчула на собі чимало нашеств'я орд тюркців, згодом орд арабців, тепер з'явилася північна "орда" вікінгів. Скільки ще тих орд випаде на долю нації? Скільки буде війн з ними?

Освічений Дарислав I почав великокняжіння активно. Викладав багато планів перед Віче і Радою старійшин-урядом. Але мав істотний недолік: ці плани й обіцянки не втілював в економіку і культуру нації. Мудра людина словами, а ділами ніхто – дивувалися державні мужі. Минали роки, а становище не змінювалося і в державі не було прогресу. Батько Багатслав-Аско I мріяв бачити свого сина освіченим і мудрим правителем, а от його педагогі-еллінці Фока, Маврикій і Мануїл вбачали у великокнязеві Дариславі I засіб підпорядкування держави Велике Князівство Україна інтересам Візантії-Еллади.

Під їхнім впливом він з сім'єю таємно прийняв християнство. Сам великокнязь Дарислав I став слухняним "монахом" у руках вихователів, слабохарактерним і безвольним, хоча достатньо освіченим. Педагогі-еллінці інформували василевса про свій вплив на великокнязя. Робили це через купців-еллінців. Купці-еллінці нахабно грабували наші купецькі кораблі в Україн-морі та купецькі садиби-погости в портах і столиці Константинополі. Наші купці скаржилися до двору великокнязя Дарислава I Українського, а він під впливом вихователів-еллінців не вживав жодних заходів. Зухвало поводили себе купці-вікінгці та вікінгці-розбійники, а належної відсічі їм великокнязь не давав.

На дев'ятому році великокняжіння Дарислава I вихователі-еллінці вирішили діяти відкрито. Великокнязь Дарислав I визнав себе християнином, відвідував з сім'єю церкву Іллі на Подолі. Він проповідував своєму дворові і воям приймати християнство. Але віра в єдиного Господа Дажбога тисячоліття була такою сильною у свідомості нації, що мало хто наважувався зраджувати її – боялися гніву Божого, боялися навіть говорити про перехід до християнства.

У 882 р. в столиці Києєславі зчинився бунт. Повсталі міщани і вої заявили про зраду великокнязем Дариславом I своєї віри і народу, вимагали відречення від християнства або від великокняжого престолу. Наляканий великокнязь сховався в монашій печері, де згодом виник печерний монастир. Там у розпачі через якийсь час помер.

На запрошення Віче його рідний брат Оленслав (Олег) Багатславич із сином Ігрославом (Ігорем) і дружиною-охороною прибу-

ли до столиці Києва, де Віче і Рада старійшин-уряд затвердили його на великокняжіння*.

**ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ОЛЕНСЛАВА (ОЛЕГА) П
БАГАТСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО
(882–912 рр., 30 років)**

Його великокняжіння було благом для нації, хоча міжнародні обставини, особливо в торгівлі, були складні. На південному сході торгували купці хозарці, на півночі – вікінгці купці та вторгалися вікінгці-розбійники, на півдні – візантійці купці. У кінці століття з 890-х років почали нападати тюркські орди печеніжців. Проблем вистачало.

Пройшовши два вишколи: купецький і Посадника Волості, був мудрим і розсудливим. Був діяльним, як легендарний Кіеслав, любив управляти державою, не сидів у столиці, їздив з дружиною-охороною по Волостях, радив, допомагав, вимагав умілого керів-

* Легенда про князя нормана-вікінгця Рюрика та його сина Ігоря вперше складена у християнській Москві-сараї за царя Івана Грозного. За його царювання колонізовано ісламські Казанське, Астраханське, Ногайське ханства, почалася колонізація Сибірського ханства. В результаті утворилася християнсько-ісламська колоніальна імперія Московинське царство, наступниця тюркської ісламської колоніальної імперії Алтай-Орди ("Золотої" в перекладі). В країні почалася боротьба за владу між християнами та ісламістами, яка триває і понині. Цар Іван Грозний Московський відомий сімома жінками. Овдовівши черговий раз, у 1568 р. хотів одружитися з польською королівною, та йому відмовили, бо не приймав католицизму. Його мати, Олена Глинська, була з відомого ординського роду тюркського хана Мамає. Листування з англійською королевою Єлизаветою про одруження з особою англійського королівського роду також результату не дало. Намагався довести, що він з роду римських імператорів по батькові і еллінських мономахів по матері. Для цього змусив скласти новий родовід московських правителів від вигаданого варяга Рюрика, правління якого історично не доведено, – ніби Рюрик з норманів-римців. Показували "шапку мономаха" – з вигляду типову шапку тюркського сибірського хана. Не зметикували, що в теплій Елладі таких шапок монархи носити не могли. Родовід царя Івана Грозного досконало вивчили західні історики. Цей обман добре розуміє нинішня цивілізація.

Легенду про Рюрика ревно підтримував з тих самих потреб імператор Петро I. У Європі Петром I королівські двори нехтували, бо пиячив і вів себе як простолудин – справжній нащадок простого хрестоносця Кобили по татові, а по мамі татарокримської беївни, тобто з тюркців. Петро I насильно змусив видатного вченого того часу Феофана Прокоповича вести царський родовід від вигаданого Рюрика, через що між ними виник конфлікт. Так була започаткована "норманська теорія" про нібито династію "Рюриковичів". Ча-

ництва.

За великокняжіння Олега II Українського держава Велике Князівство Україна займала всю територію Східної Європи від Балтії і гір Верховини на заході до гір Камінні на сході; від Студен-моря (Північний Льодовитий океан) на півночі до Хвалено-моря, гір Казки і Україн-моря на півдні (крім східної частини Межимор'я вздовж західного і північного берегів Хвалено-моря, бо ці наші території займав Хозарський каганат і мав неподалік гирла Болгара-Волги свою столицю Итиль). У самому гирлі Болгара було наше торгове місто Хваленоград.

Оленслав (Олег) II
Багатславич Український

Держава Велике Князівство Україна тоді адміністративно поділялася на 15 Волостей, що їх очолювали виборні посадники. На півночі – лісова, велика за територією Волость *Словенія-Ільменія* з центром у Новгороді (раніше центром був Плесков), від Балтії до гір Камінні і Студен-моря. *Полоцька* Волость, центр Полотеськ, займала басейн Полоти (нині Західна Двіна). *Дреговицька* Волость, центр Пинеськ, її територія Полісся, північніше Прип'яті. *Кривицька* Волость, центр Смоленеськ, згодом Ростов, територія між верхнім Болгаром та Окою. *В'ятицька* Волость, центр Розанеськ (по-тюркськи Рязань), територія південніше Оки. *Болгарська* Волость, центр Болгар, територія басейну Камінної (Ками) та лівобережжя Болгара до гір Камінні. *Полянська* Волость, центр Чернів (Чернігів), територія басейну Одеси (нині Десни) і Сейму-річки. *Деревлянська* Волость, центр Іскоростень, територія Полісся, нижче Прип'яті. *Київська* Волость, центр столиця Києслав, територія Поділля. *Дулібська*

стина москвинських істориків вважає Рюрика історичною особою, бо це вигідно великодержавію і колонізації українців. Історики ж Радянського Союзу, запеклі великодержавники, були категорично проти "норманської теорії". Ці факти підтверджують, як москвіно-великороссо-руські тюркці безсоромно і безсовісно підтасовують і фальсифікують історичну правду.

Вікінгці не залишили на нашій землі своїх слідів у мові, побуті чи праві. Це означає, що не правили нами, а були лише професійними воями-найманцями.

Волость, центр змінювався (Червен), територія Заверховиння і басейн Дністра. *Тиврівська* Волость, центр Тиврів (Одеса), згодом Пересічень, Білград, територія між Дністром і Божем (Бутом) та лівобережжя Дани-Істри (нині Дунаю) до Слов'янських (нині Залізних) Воріт. *Улицька* Волость, центр Уличград (Олешія), територія між нижніми Божем і Славутичем. Волость *Мала Україна*, центр Нов-Град, займала півострів Українець (нині Крим). *Сур'язька* Волость, центр Сур'яград, територія – західна половина Межимор'я між Хвалено-морем і Україн-морем. *Степова* Волость, центр Біла Вежа, територія від лівобережжя нижнього Славутича до гір Камінні і Ярун-ріки.

Великокнязь Олег II Український був щирим даждбожистом, послідовно зміцнював даждбожизм у державі. Трагічна доля брата великокнязя Дарислав I дала йому зрозуміти, що лише даждбожизмом може завоювати довіру й шану нації. При ньому почали масово виготовляти з каменю та дерева статуї Дажбога і всюди їх зводити в Києві та центрах Волостей. Статуї були високими, з одним чи чотирма обличчями, зверненими на чотири сторони світу, під однією шапкою, що символізувало єдиного Господа Дажбога. Тулуб статуї майстерно вирізьблювали. Також виготовляли статуї помічників Дажбога – Перуна, Ярила-Хорса-Сур'ї, Дани, Стрибуна, Велеса тощо. Наприкінці життя великокнязя статуї вже були на всіх київських пагорбах, по берегах Славутича, на перехрестях доріг. Будували багато Святинь Дажбога.

Християнські церковники та колонізатори нашої землі зневажливо називають ці статуї ідолами, що дуже образливо для нації. Тоді треба визнати, що виготовлені і встановлені статуї Христа та Богоматері, апостолів та їхніх святих є тими ж ідолами. Чому така несправедливість щодо нашої нації і статуй її рідної віри? Навіть українські історики зазомбовано і бездумно називають статуї ідолами.

Налагодивши справи у столиці в зв'язку зі смертю брата Дарислава I, великокнязь Оленслав II почав знайомитися з Волостями. Найперше у 883–884 рр. побував у Дреговичії, Полочії, Кривичії та Словенії. Великокнязь цікавився життям і рівнем добробуту громадян, виясняв, як Посадники управляють Волостями, домовлявся про розмір і порядок оплати полюддя (по-нинішньому податку) для поповнення державної скарбниці, порадами допомагав вирішувати місцеві економічні та торгові проблеми.

Полочія, Кривичія і Словенія мали клопоти з вікінгцями-купцями та набігами вікінгців-розбійників. Також припливали ватаги вікінгців-воїв, наполегливо пропонували наймати їх охоронцями чи воями у торгових центрах і Волостях. Великокнязь Олег II Український рекомендував Плескову, Смоленську і Новгородів

найняти дружини вікінгів-воїнів для захисту від вікінгів-розбійників. У Словенії побував у Білозері та в далекій тайзі басейну Печори, де під горами Камінні в рудниках добували срібло. Визначив Словенії платити полюддя від видобутку срібла – 300 гривень сріблом щорічно. Найголовніше, що своїм приїздом оживив господарський розвиток, а найбільше – торгівлю і захист від вікінгів-розбійників.

На той час у лісовій зоні Великого Князівства Україна вже жили витіснені тюркськими ордами з азійських степів і лісостепів дрібні кочові племена: пермці, комці, чемерисці, мордовці, чудці, весці, карелці, мерці, естці, лівці, летголці, жмудці, литовці, прусці, ятвяжці тощо. Вони не були ні колонізаторами, ні колонізованими, бо їм було дозволено поселятися у малозаселеній нашій тайзі. Згодом ці племена осіли, збільшилася чисельність населення. Вони на нашій землі утворили свої племена-держави, а нашу землю стали вважати своєю.

У 885 р. відвідав Дулібську Волость, відому невеликими торговими центрами під назвою Червенські городи. Спочатку прибув з охороною-дружиною зі своїх воїв і небагатьох вікінгів до торгового центра на Західному Богові (по-польськи Буг) Дороготина (пізніше Дорогочин) ознайомитися з дією водного торгового шляху Балтія-море–Україн-море, обсягом товарообороту. Зустрівся з князем прикордонної польської Мазовії (через її територію тече ріка Бог і веде водний шлях). Домовилися про добросусідство і торгівлю.

З Дороготину по Богові й Липі відвідав торгові центри: Берестя, Червень, Бузьк, Рогатин, Бурштин, ознайомився з життям громадян і торгівлею. Далі його шлях пролягав Дністром до Самбора. До Перемишля запросив на переговори князя польської Вісляни Ляха Пяста. Домовилися про добросусідство.

Через Ужоський перевал проїхав до дулібського Заверховиння. У Перетині (нині Перечин) зустрівся з князем Великоморавської держави. Великоморавія успішно торгувала з нами, а через нашу територію та дністровський водний шлях – і з купецтвом Україн-моря, бо по Дунаю перешкоджали торгувати аварці. Великокнязь відвідав торгові Мукачеськ, Хуст, Солотин (нині Солотвино, цікавився видобутком солі і торгівлею нею), Ястин (Ясиня), долиною Пруту прибув до Делятина.

Був приємно вражений великою кількістю торгових осередків у Приверховинній частині Дулібії. Ці осередки мали будівлі (по-нинішньому готелі) для приїжджих купців, конюшні й корми, склади тощо.

А головне – були обнесені невисокими валами з частоколом і брамою, укріплення мали місцеву назву “тин”. Великокнязь Олег відвідав Хриптин (Хриплин), Отин (Отинія), Снятин, Хотин. Головну увагу звернув на солеваріння та її транспортування, бо від Верховини аж до Болгара-Волги солі на території країни, крім По-

діння і півострова Українця, не було. З Хотина Дністром доплив до Білграда (центра Волості Тиврії) по дорозі зупинявся в головних торгових портах по берегах Дністра Ушиці, Подільці (Могилів-Подільський), Русаві (Ямпіль), Сорокці, Рибнеці (Рибниця), Дубоградці, Лий-Воді, Бикградці, Дністроградці (Тираспіль), Градці.

Перевірив управління, оглянув квартали й оцінив поведінку купців-іноземців, дав поради. Морським водним шляхом подався до Волості Уличії, до її центра Уличграда-Олепшия в лимані Південного Божа. Дорогою відвідав порти Тиврів (Одеса) і Березань. В Олепші навіть порядок у стосунках з купцями-іноземцями. Повз Лукомор'я проплив до півострова Українець. Завітав до порта Арійслава (купці-еллінці мали там свій квартал Керкінитидос, пізніші колонізатори перейменували: спочатку малонагайці-татари на Геазлев, потім москвинотюркці на Євпаторію), Корсуня (Севастополя), де відвідав квартал купців-еллінців Херсонесос. З військово-морської бази Корсуня взяв військові кораблі з воями і морем відвідав Сур'яжслав (Судак), Слов'янслав (Феодосія), Хорсслав (Керч). У кожному порті наводив порядок у торгівлі, утихомирював іноземних візантійських, хозарських, арабських та інших купців. При цьому направив посольство у Константинопіль до василевса Василя I Македонця з вимогою не обкрадати наших купців на морі, у портах і столиці, бо інакше прибуде з воями до Константинополя і захистить своїх купців силою.

Військові кораблі від Дінграда по Діну поплили (дорогою відвідали торговий порт Волості Степової Білу Вежу) до Великого Волока у місці зближення двох річок Дін і Болгар. Далі по Болгару поплили вверх до Болгарської Волості. Там купці-арабці продовжували пошпирювати іслам, а купці-єврейці – караїмізм. Через це та через шахрайську торгівлю заборонив їм торгувати у Болгарській Волості та зажадав покинути її територію. По річці Болгару знову поплив до Хваленограда – нашого торгового центра в гирлі Болгара. Звідси у ті часи наші купці жваво торгували в портах Хвалено-моря, допливали до іранського порта Амоль на самому півдні. Звідси торгували у місті Рей (нині Тегеран), а караванами добиралися до Багдада.

У Хваленограді утихомирив купців-хозарців, змусив їх торгувати чесно. Заодно побував у столиці Хозарії Итілі як гість кагана Никифора. Уклали новий торговий договір. За ним наші купці отримали ряд прав і пільг. Держави-сусіди відчули, що нашу державу очолює сильний, мудрий і працелюбний великокнязь і що з ним мусять рахуватися.

У 889 р. до великокнязя Олега II Українського в Києслав прибуло посольство мадярців азійської юрги на чолі з самим головним воїводцем Арпадом. Прибули домовлятися про перехід через нашу країну на нижній Дунай, а звідти на Потисся. Це насторожило великокнязя, Віче і Раду старійшин-уряд: адже на Потисся і без того постійно прориваються тюркці. А тут ще й юрга. Але мадяри пояснювали так: з'явилася в Закамінні (Заураллі) нова гунтюр-

ПЕРЕСЕЛЕННЯ ОРД МАДЯРЦІВ НА ПОТИССЯ (893 р.)

Умовні позначення

КАЗКА

Гори та їхні назви

Дін

Ріки та їхні назви

893

Шлях преселення
орд мадярців

Територія Мадярії

Естергом

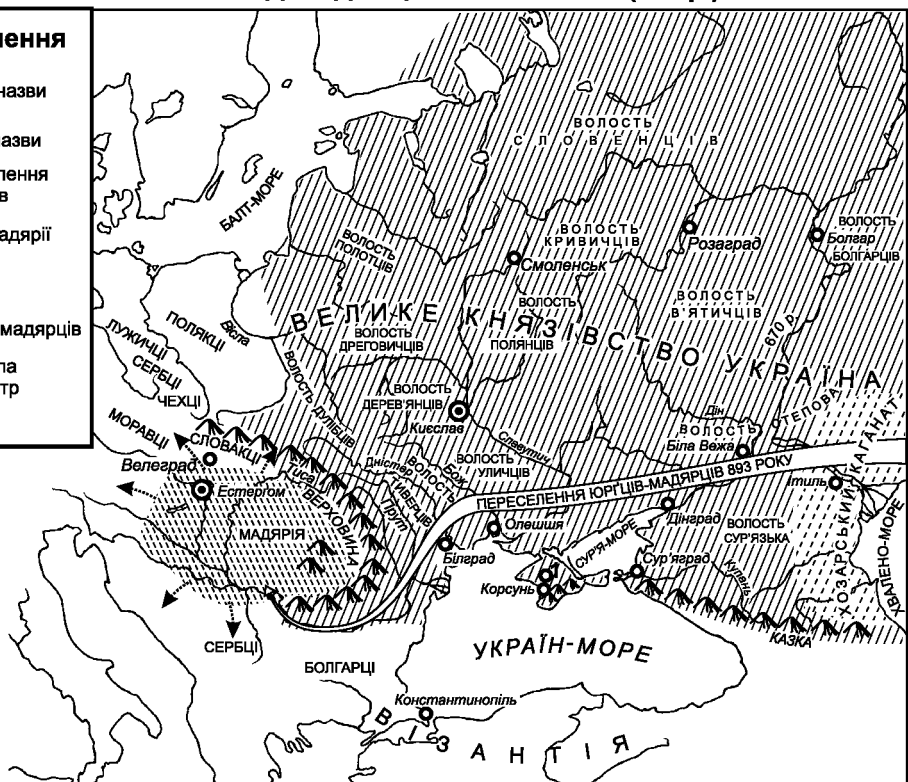
Столиці

Напади орд мадярців

1

Волость Мала
Україна, центр
Нов-Град

кська орда *печеніжців*, безупинно нападають в лісостепу і в тайзі на мадярські племена, грабують їх дощенту. Мадяри вже мають домовленість, що їх пропустить Хозарія. Тепер просять про те саме Велике Князівство Україна. Але це була не вся правда. Правдою було і те, що до мадярців увійшли залишки орди тюркців-аварців, то, власне, разом з мадярцями вони вирішили переселитися до “священного” тюркцям Потисся.

Довго мудрували великокнязь Олег II, Віче і Рада старійшин, щоб прийняти рішення. Не пропустити? Пробиватимуться війною, будуть руїни і жертви. Вирішили дозволити. У 893 р. юргська орда мадярців з домішкою тюркців мирно пройшла через наші степи на Дунай і Потисся. Там місцеві недобитки аварців почали вимагати зверхності над мадярцями. Їх підтримали і ті аварці, що прибули з мадярцями. Мадярці мусили винищити багатьох аварців, а решту мадяризували. Арпад (889–907 рр.) став правителем держави, заснував династію арпадів. Потисся на той час входило до складу Великої Моравії. Моравці були в страху від прибуття нової великої орди. І не безпідставно.

Мадярці у багатьох моравських селах вирізали усіх чоловіків і хлопчиків, а дівчат і жінок брали собі, поселилися там осіло. Що вчинили? Орди – військово-розбійницька сила. У 906 р. мадярці розгромили Великоморавську державу, колонізували частину її території.

Забігаючи наперед, треба визнати, що в майбутньому мадярці цивілізуються в європейську державу, хоча ординський завойовницький дух тяжіє над нацією і понині.

Великокнязь Олег II Український продовжував пильно стежити за подіями у сусідів і в світі, щоб знати і передбачати можливі повороти міжнародної політики.

У 890-х роках відбулися перші битви з тюркцями печеніжцями, котрі через гори Камінні проривалися на територію Болгарської і Степової Волостей нашої держави.

Починалися затяжні війни (890–1036 рр.) з печеніжцями, котрі перебрали на себе виконання ординського “заповіту” щодо знищення української нації.

РОЗДІЛ 5

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ у X ст. н. е.

901–1000 рр. н. е.

Наша держава Велике Князівство Україна у цьому столітті досягла найвищої економічного і культурного щабля тодішньої української цивілізації.

Торгові війни з Візантією-Ромелією.

Війни з ординським нашествям тюркців печеніжців.

Великі князі династії Києвичів Великого Князівства Україна

882–912 роки	Оленслав (Олег) II Багатславич Український
912–945 роки	Ігрослав (Ігор) II Оленславич Український
945–964 роки	Оленслава (Ольга) I Українська
964–972 роки	Святослав I Ігрославич Український
972–980 роки	Ярополк I Святославич Український
980–1015 роки	Володимир I Святославич Український

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ОЛЕНСЛАВА (ОЛЕГА) II БАГАТСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО

(продовження)

(882–912 pp., 30 років)

У цьому столітті нація мусила протистояти чотирьом ворожим викликам: візантійцям, хозарцям, печеніжцям і вікінгцям-розбійникам. Військової сили для цього вистачало.

У 907 р. Великокнязь Олег II Український змушений був провести великий військовий похід проти Візантії-Ромелії на Константинопіль, як це робив вже у 860 р. його предок великокнязь Багатслав-Аско I. Скарги наших купців на пограбування, утиски у візантійських портах Малої Азії та Константинополі перейшли всі допустимі межі. Кінні вої йшли побережжям Тракії, більшість війська з військово-морської бази Корсуня пересувалася легкими і швидкохідними кораблями. Всього воїв, як оцінюють дослідники, було від 40 до 80 тисяч. Українські вої оточили Константинопіль, штурмували його малодоступні мури. Особливо відзначилися вікінгці-найманці, сподіваючись на велику здобич у багатій столиці.

Василевс Лев VI Філософ запросив мир. Великокнязь Олег II Український погодився, бо розумів, що здобути Константинопіль майже неможливо. Підписано мирну угоду про торгівлю, взято контрибуцію (по 12 гривень сріблом на кожен човен), а також окремо для кінноти та тих Волостей, що давали воїв у військо для

цих битв. Наші купці отримали право торгувати без оплати мита (такої пільги не мали купці інших країн), отримали ще один окремий купецький квартал біля монастиря святого Мамонта. Візантія мала потребу у найманный українських воїв для війни з арабцями. З цією метою унормовано службу у візантійському війську і наших, і вікінгських воїв. Великокнязь і воєводи побували в гостях у василевса, оглянули столицю.

З цим удалим військовим походом великокнязя Олега II Українського пов'язано перекази, що нібито на знак успішного походу великокнязь Олег II прибив свій щит з Трисуттям на мур Константинополя. Польський хроніст Матвій Стрийковський пише, що у 1575 р. бачив на власні очі цей щит, прив'язаний до гаків під галатинськими мурами.

Правителі Візантії були запеклими колонізаторами, погордливими й віроломними щодо нееллінців—"варварів". Підписаний у 907 р. торговий договір з Великим Князівством Україна еллінці ігнорували. Купці-еллінці доповіли василевсові Левові VI, що великокнязь Олег II Український готує новий військовий похід. Велике Князівство Україна було на той час на вершині могутності. У 911 р. василевс Лев VI спішно направив до Києва посольство. Поновлено вигідний нам торговий договір. Було відшкодовано і завдані нашому купецтву торгові збитки*.

Тим часом тривало утвердження феодальних стосунків. Після удалого військового походу на Константинопіль великокнязь, Віче і Рада старійшин-уряд нагороджували земельними наділами та маєтками воєводців та хоробрих воїв-бояр.

У 912 р. видатного державного мужа-правителя, народного оборонця, доблесного воєводця, котрий зміцнив економічно, військово і політично державу Велике Князівство Україна і сприяв зростанню її міжнародного авторитету, не стало. За легендою, смерть на-стала від укусу змії. Він не був ні завойовником-колонізатором, ні

*Москвинські історики, намагаючись усунути українську націю з історичної арени, вигадали, що українська державність бере свій початок *саме від* великокняжіння Олега II Українського. Це абсолютно не відповідає історичній правді, а є безсумнісною фальсифікацією. Вони твердять, що ніби 882 р. Олег прибув до Києва, убив там князів "Аскольда" і "Діра". Але визнання того, що до Олега були князі, вже є визнанням і того, що було *де* князувати, тобто була державність.

Історичною неправдою є те, що 882 рік – це дата утворення нашої держави Великого Князівства Україна, або "Київська Русь", як перейменував Україну в 1243 р. їхній хан Батай. До 1243 р. наша держава Київською Руссю *не називалася*. Мало того, московотюркські історики запровадили цю назву на 360 років назад аж до часів початку великокняжіння Олега II Українського. От би здивувалися всі великокнязі, котрі управляли державою після Олега II, що

грабіжником сусідніх націй.

У пам'яті нащадків великокнязь Олег II Український – один з дуже шанованих правителів нації.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ІГОРСЛАВА (ІГОРЯ) II ОЛЕНСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (912–945 рр., 33 роки)

Перші роки великокняжіння Ігор II Український, за традицією великокнязів-предків, посвятив знайомству з Волостями, хоча раніше з батьком і бував вже у багатьох з них. Великокнязя Ігоря II характеризують суворим самодержцем.

Держава Велике Князівство Україна мала вже на той час повну внутрішню суцільність (унітарність по-нинішньому). Волості

вони стоять на чолі не Великого Князівства Україна, а якоїсь невідомої їм “Київської Русі”! Правда ж полягає в тому, що ця москвинська концепція покликана “доводити” первинність і зверхність Великого Новгород, завойованого у 1478 р. Московією, – адже в уяві народів Російської Федерації Новгород нинішній нібито “правічно” саме москвинський, а не український. Пізніше лжеісторики навіть вигадали теорію “перенесення столиць”: спочатку столицею “Київської Русі” був “москвинський” Великий Новгород, тоді Київ, а тоді знову “москвинська” столиця Москва. За цією теорією, нічого українського не було і нема – все від початку і до кінця москвинське. Ось така цинічна фальсифікація.

Насправді, Московія (Російська Федерація нині) не має найменшого стосунку до історії України часів Олега II Українського, бо ця нація і її державність почали формуватися із тюркців-золотоординців лише з 1328 р. на завойованій ними споконвічній українській Володимирській землі. Країна, яка нині володіє цією територією, має самоназву Росія.

Не існує й *оригіналу* літопису “Повість минулих літ” – його знищили москвотюркські колонізатори. Маємо лише сфальсифіковані у москвинських монастирях “*списки*”, тобто *копії*, що їм не повинен вірити жоден українець.

Ще до Нестора-літописця церковний діяч Никон-літописець здійснив переробку літописного зведення, складеного в 1030-х – на початку 1040-х років, уточнив хронологію, доповнив новими переказами, закінчив працю у 1073 р. Залишилися запитання: переробив без купюр чи на догоду християнству? Тоді чому ж цей літопис не популяризують так, як літопис Нестора? Адже саме праця Никона була одним з джерел “Повісті минулих літ” (1113 р.) Нестора.

Нестор-літописець не мав історичних джерел, бо після прийняття християнства (988 р.) церковники знищили всі писані глаголицею літописи періоду післягунського нашестя, тобто з 500 року, як “поганські”. Аж через століття, близько 1113 року, нововведеною кирилицею Нестор-літописець (як доводять одні – українець, інші – еллінець-ромеець) напише свою історію. Припише великокнязеві Олегові II Українському рюриківське варязьке походження (тобто заміну династії Киеславичів) і датуватиме цим часом утворення української держави, що є фальсифікацією. *Насправді* українська державність триває з кінця II тисячоліття до н. е.

дуже дбали і берегли неподільність держави. Відвіданням Волостей зміцнював економіку і добробут громадян.

Маси вікінгців-розбійників активізували свої дії. Грабували села і міста Волості Словенії. Наші вої перебували в постійних сутичках і боях з ними. Нарешті, вікінгці-розбійники поплили торговим шляхом Болгара в Хвалено-море.

У 912-913-х роках, як записали перські історики, вікінгці-розбійники увійшли до Хвалено-моря, пограбували Дербент і торгові порти Табарістана (нині Азербайджан, тоді входив до Ірану-Сасаниду).

У 943-944-х роках вікінгці-розбійники приплили великою кількістю кораблів і воїв та вчинили ще більший розбій у Закавказзі. По річці Курі їхні кораблі поплили до значного торгового міста Бердаа, чимало мешканців побили, пограбували торги, спустошили місто так, що залишилися залишки глиняних мурів та цвинтарі. По сусідніх місцевостях проливали кров, грабували майно, брали жінок у неволю. Місцевий деспот-намісник першу битву програв, у другій побив чимало вікінгців-розбійників. Обтяжені здобиччю, вони поплили назад. Хозарське військо напало на них вище гирла Болгара і розбило, захопило багату здобич. Недобитки втікали Болгаром утору, де їх у різних місцях знищували.

Цей напад мав великий резонанс. Згодом славний перський поет Нізамі поетично описав цю подію у казковій формі. Вікінгців показав страхополохами, схожими на вовків. По семи битвах їх було розгромлено.

Найприкріше для нас те, що вікінгці-розбійники говорили всім, що вони з України. Вони справді приплили з української землі, але ніколи українцями не були. Отак незаслужено зганьблена наша нація. Подібне вже було у VII ст. до н. е., коли у деяких клинописках помилково записано вигнаних з нашої землі на Закавказзя перших на нас нападників іпскузців “кімерійцями” (українцями), бо ті твердили, що прибули з “Кімерії” (України).

Окремі наші дослідники, не маючи самодостатнього українського національного історичного мислення, пишуть, що це був український напад і керував ним великокнязь Олег II Український. Начебто він і поліг там у битві. Інші приписують похід великок-

*Ігрослав (Ігор) II
Оленславич Український*

нязеві Ігореві II Українському. Це ганебний наклеп на націю, її правдиву міжнародну репутацію.

Тим часом загострювалися стосунки з еллінською імперією Візантією, головним торговим партнером і водночас суперником. Могутня і горда колоніальна імперія і тогочасний її василевс Константин VII Порфирородний (Багрянородний) не могли зносити не вигідних для себе договорів, що їх накинув візантійцям у 907 і 911 роках великокнязь Олег II Український. Знаючи невдачі персців, полководця Македонського, Риму у їхніх спробах колонізувати Україну, візантійці ніколи не наважувалися воювати з Великим Князівством Україна. Лише продовжували тероризувати наше купецтво, а візантійські купці й далі поводилися виключно у своїх кварталах наших портів півострова Українець і Україн-моря та інших торгових містах. Василевс посольськими дарами намовляв орди печеніжців колонізувати-грабувати наші землі.

У 915 р. великокнязь Ігор II мусив вирушити з флотом і воями на річку Болгар, бо орди печеніжців перейшли гори Камінні, Ярун-ріку. Їхні кочовища зайняли густозаселені українцями території Степової Волості, а також південь Болгарської Волості – від лівого берега Болгара до гір Камінні. До цього печеніжці грабували торгові судна на Болгарі. Хозарське військо не могло чи не хотіло зупиняти орди на Ярун-ріці, не пропускати на наші землі. Похід-війна закінчився повним вигнанням печеніжців у азійські степи. Але нація зазнала великих людських і матеріальних втрат. Водночас відбулася зустріч з каганом Хозарії, різкі переговори і підписання угоди.

У 920 р. великокнязь Ігор II Український змушений був повторити воєнний похід до Болгарської і Степової Волостей, бо численні орди печеніжців перейшли Болгар аж на Дін і загрожували центрові Степової Волості Білій Вежі. Всі кочовища печеніжців були нещадно розгромлені, а недобитки вигнані в азійські степи. Печенізько-тюркські орди на сході, вікінгсько-розбійницькі “орди” на півночі порушували мирну працю громадян держави, грабували їхнє майно. Держава мала значні людські й матеріальні збитки. Мусили тримати великі гарнізони воїв, бо дрібні неконтрольовані ханами орди печеніжців повторювали грабіжницькі напади щорічно, а на занепадаючу Хозарію нація була невелика.

У 941 р. дійшло до війни з Візантією. Великокнязь Ігор II Український з великим флотом і воями рушив на Константинопіль. Василевс Константин VII Порфирородний підготував оборону. Їхні кораблі застосували проти кораблів “скитців” (українців) небачений “вогонь” (нині вважають, що це суміш смоли, сірки, селітри, горючої нафти), що його не можна було погасити водою. На кораблях Ігоря II виникла паніка. Візантійці пишуть, що українські

кораблі повернули від Константинополя і попрямували вздовж узбережжя Малої Азії карати ті порти, де знущалися та обкрадали українських купців: Гераклею, Амастру, Синопу. Візантійський флот з “вогнем” переслідував наш, відбувалися незначні морські битви. Наш флот відійшов до бази в Корсуні та до Сур’я-моря.

Візантійський флот не переслідував їх там, бо це означало б не оборону Візантії, а початок війни з Великим Князівством Україна (по-візантійськи “Великою Скитією”). Читаючи нинішні історії, пам’ятаймо, що еллінці ще з VI ст. до н. е. (вже півтори тисячі років) називали українців не інакше, як “скитцями”, а Україну – “Великою Скитією”.

Похід великокнязя Ігоря II на Константинопіль був дуже невдалим.

Великокнязь могутньої держави Великого Князівства Україна не міг змиритися з поразкою, готувався до нового походу – готував флот у Корсуні, збирав воїв з Волостей, наймав вікінгців.

У 944 р. вирушив на Константинопіль. Коли наші кораблі минули гирло Дунаю, їх зустріло посольство василевса Константина VII Порфирородного, попросило миру, готове було заплатити контрибуцію-збитки походу, підписати нову торгову угоду. Велика контрибуція задовільнила наших воїв і вікінгців-найманців, бо невідомо, як закінчився б цей військовий похід. Нова торгова угода була менш вигідна, бо наше купецтво втрачало пільги безмитної торгівлі у Візантії. Вікінгці-вої найнялися на військову службу до Візантії, бо василевс у той час воював з Багдадським халіфатом.

Великокнязь Ігор II змушений був багато воювати не для колонізаторських загарбань, а для захисту інтересів держави, її громадян, за що нація йому вдячна.

У 945 р. великокнязя Ігоря II не стало. Існують різні версії його смерті: загинув від нещасного випадку під час полювання у Волості Деревлянців; деревлянці вбили його за повторний збір полюддя-податку. Вчені також по-різному трактують його особистість і великокняжіння.

Смерть Ігоря II Українського була великою трагедією для держави, бо його син престолонаслідник княженко Святослав був на той час ще неповнолітнім.

ПРАВЛІННЯ ВЕЛИКОЇ КНЯГИНИ ОЛЕНСЛАВИ (ОЛЬГИ) І УКРАЇНСЬКОЇ (945–964 рр., 19 років)

За рішенням Віче і Ради старійшин, вдова великокнязя Ігоря II Українського Оленслава (Ольга) була затверджена *правителькою-регентом* при малолітньому єдиному синові княженкові Святославові і дев’ять років правила державою Велике Князівство Україна.

Була першою і єдиною в історії нації жінкою-правителем. Це викликає велику пошану до неї. Мусила мати неабиякий талант, щоб за тих суворих часів правити великою державою. Родом була з Плескова. Пишуть, як про мудру, енергійну і далекоглядну правительку. Разом з тим, велика княгиня Ольга I Українська була, на думку дослідників, привабливою жінкою-красунею: густе та пишне руське волосся, заплетене у дві коси, видовжене гарне, біле з рум'янцем обличчя, прямий ніс, чарівні губи, сині-сині очі – повне втілення української жіночої краси. Вже по її смерті живописець за своєю уявою зобразив її у Софіївському соборі Києва.

*Оленслава (Ольга) I
Українська*

Вона отримала від чоловіка Ігоря II Українського сильну державну систему: Волості піклувалися про збереження єдиної централізованої держави; було велике військо наших воїв і найманців-вікінгців; економіка була на належному рівні; добробут працюючих громадян зростає; орди печеніжців-тюркців вигнані в азійські степи; вікінгці-розбійники розгромлені під час їхнього грабіжницького походу до Хвалено-моря; з Візантією діяв торгово-мирний договір 944 року; Хозарський каганат все більше занепадає, не становив загрози.

Про правління великої княгині Ольги I Української написано мало. Збереглися основні епізоди: відвідання Волостей, дипломатична подорож до Константинополя і прийняття християнства, дипломатичні посольства до германської імперії. Особливо описана її війна з деревлянами.

За традицією великокнягиня Ольга I об'їздила Волості. Докладніше описано відвідання нею Деревлянської і Словенської Волостей, їхніх центрів Іскоростеня та Новгороду. Там вимагала належно розвивати галузі економіки, зокрема закладати нові торгові центри, робити все для постійного розвитку сіл і міст та поліпшення добробуту громадян, а також створювати "ловища" для мисливства – щоб мати цінне хутро на експорт.

На міжнародній арені зміцнювала авторитет Великого Князівства Україна не війнами, а дипломатією.

У 946 (чи 947) році була з дипломатичним візитом у Константинополі (у складі посольства був і її малолітній син Святослав), прийнята василевсом Константином VII Порфирородним. Підписано міждержавну і торгову угоди. Хроніки описують, що правительку “Великої Скитії” (Великої України) великокнягиню Ольгу I приймали як високу державну і шановану особу, похилого віку василевс надав їй почесний сан “дочки василевса”. Торгівля з Візантією на якийсь час поліпшилася.

Щодо прийняття нею християнства, то погляди істориків розходяться. Одні пишуть, що приймала християнство у Константинополі; інші – була християнкою ще до поїздки; ще інші – стала християнство після поїздки, у Києві. Нарешті, заперечують її хрещення, бо це було б на ті часи не сприйнято нацією, як це сталося з великокнязем Дариславом I.

Московська православна церква канонізувала велику нашу княгиню Ольгу I Українську як рівноапостольську, долучила її до лику *своїх* святих. Хоча при житті Ольги I Української жодної Московії ще не було. Як вже йшлося вище, на українській Владимирщині переселенці тюрки-золотоординці масово з’явилися лише з 1328 року, майже через 400(!) років після правління Ольги I Української. Тоді ж з них почала формуватися зовсім нова московинська тюркська кипчацька ординська нація, а згодом їхня державність Московія. Канонізація української княгині Ольги I – це ще один приклад привласнення української історії не лише московитами, а і їхньою московською церквою – вірною слугою колонізаторів.

З книги в книгу безконечно переписують легенду про жорстоку помсту великокнягині деревлянам нібито за вбивство ними її чоловіка великокнязя Ігоря II. Чи варто цю легенду так ретельно і часто переписувати? Ця легенда ганьбить славу велику княгиню Ольгу I Українську як правительку. Ганьбить і як християнку, якщо нею вона була, бо християнство проповідує прощення і милосердя.

За правління великокнягині Ольги I Української налагодилися перші дипломатичні стосунки із західноєвропейськими державами та імперіями. У цей час утворилася велика германська імперія (під назвою Священна Римська імперія). У 959 та 961 роках великокнягиня Ольга I та імператор Оттон I обмінювалися посольствами, налагодили міждержавні й торгові зв’язки. Саме початкова діяльність великокнягині Ольги I Української дала поштовх західним королям та імператорам одружуватися з українськими княжнами і навпаки. Існує версія, за якою імператор Оттон I посилав до Києва архєпископа Адальберта як місіонера поширювати християнство, але безуспішно.

У 964 р. великокнягиня Ольга I передала правління державою Великим Князівством Україна вже повнолітньому синові Святославу I Ігоровичу, що його Віче і Рада старійшин-уряд затвердили великим князем держави. Великокнягиня Ольга I прожила ще 5 років – до 969 року.

Українська нація гордиться своєю єдиною жінкою-правителькою, мудрою і мужньою, котра зуміла своїм правлінням тримати Велике Князівство Україна могутньою європейською державою.

ВЕЛИКОКНЯЖИННЯ СВЯТОСЛАВА I ІГРОСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (964–972 рр., 8 років)

Державницьке виховання свого сина, княженка Святослава, великокнягиня Ольга довірила воїводцю вікінгцю-найманцю Свенельду та полоненому тюркцю-печеніжцю Асмундей-бею. Виховувався княженко переважно у великокняжому теремі Вишгорода. Ці “вихователі” зробили з княженка не правителя могутньої держави, а воїна. Княженко Святослав любив примітивне, майже кочове життя воїна, про що записано у літописах, а не солідного і поважаного наступника престолу. Як не старалася згодом великокнягиня Ольга I долучити Святослава I до справді державницького правління, він наполегливо від цього ухилявся. Любив військові справи. Дружиною великокнязя Святослава I була візантійка знатного роду. У них було двоє синів: Ярополк і Олег. Старший Ярополк виховувався при батькові, мав нахил до військових справ і був доволі жорстким. Згодом Святослав I закохався у придворну красуню знатного роду Малушу, котра народила йому позашлюбного сина Володимира.

До управління державою великокнязь Святослав I Український підійшов не як державний муж-правитель, а як воїн з військовою верхівкою, що його оточувала.

У 964-966-х роках великокнязь Святослав I відвідував Волості держави. Річками Десною й Окою прибув до Волості В'ятичії. Там купці євреїці і хозарці торгували по-шахрайськи, з допомогою подачок поширювали серед українців іслам і караїмізм, будували мечеті й кенаси. Великокнязь звільнив в'ятичців від впливу цих чужоземців і їхніх вір, храми їхні позакривав, а купців вигнав. Його візит і поради дали поштовх подальшому розвитку економіки Волості. Річками Окою і Болгаром-Волгою прибув до Волості Болгарія, зимував там. І в самому Болгарі, і в інших торгових градах Волості навів порядок серед чужоземних купців. Коли перебував у Болгарі, до нього з'явилася кількатисячна ватага вікінгців-воїв з вимогою взяти їх найманцями на військову службу. Виходу не було. Мусив укласти договір найму. Але ж держава не

мала потреби в такій кількості війська, а скарбниця не могла профінансувати витрат. Прибували нові й нові вікінгці-найманці.

У 955 р. між рікою Болгар і горами Камінні з'явилися кочовища орд печеніжців. Їх пропустили через Ярун-ріку хозарці, бо не захотіли гинути у битвах.

Великокнязь Святослав I повів майже 16-тисячне військо на печеніжців. Вікінгці-найманці нещадно громили ординців, забирали їхнє добро. Далі вікінгці-найманці вступили в бої вже з регулярним хозарським військом. Війна мимоволі розширювалася. Хозарців відтіснили до столиці Ітиль. Великокнязь Святослав I пішов на штурм Ітилі. Столицю здобуто, у вікінгському стилі пограбовано і стерто з лиця землі. Після Ітилі поруйновано і пограбовано всі міста і села Хозарії, у тому числі колишню столицю Семендер. До весни 966 р. Хозарського каганату не стало. Здобич вікінгців у багатих містах Хозарії, розгром самої столиці були основним мотивом війни з Хозарією.

Великокнязь Святослав I не завойовував чужу землю і націю, а відтак Велике Князівство Україна не стало колоніальною імперією. Було всього лиш повернуто нашу територію, загарбану Хозарією ще у 670-х роках за великокняжіння Малокиеслава I Богуславича.

Розгром Хозарії мав і негативні наслідки для української зовнішньої політики та торгівлі. Понад століття військо Хозарії стримувало тюркські орди печеніжців на ріці Ярун-Урал. Тепер перешкода для їхнього нападу на нашу землю була усунена.

У результаті цієї війни залишили територію розгромленої Хозарії тюркці хозарці, касогці та ясці (ці племена чомусь помилково ототожнюють з нинішніми адигейцями й аланцями, котрі з'явилися тут вже аж у золотоординські часи), а також велика кількість арабських, єврейських, візантійських купців.

Обшири Хозарії – споконвічні українські землі – повернулися до Волості Сурії. Тепер Волость Сурія, як і до 670-х років, знову займала всю територію на північ від гір Казки між Україн-морем, Сур'я-морем і Хвалено-морем. Майже 300 років чекала ця земля

*Святослав I
Ігрославич Український*

визволення і повернення в лоно України-Матері.

Великокнязь Святослав I Український закінчив війну з Хозарією, маючи велике 60-тисячне військо. Велику його частину складали вікінгці-найманці. Це був величезний тягар для великокнязя і держави, бо у такій кількості війська не було потреби, та й не вистачало засобів його утримувати. Тому великокнязь Святослав I зрадив, коли василевс Візантії Никифор II Фока на переговорах запропонував нашому військові воювати з Болгарією на боці Візантії.

Чому великокнязь Святослав I пішов на колишніх переселенців-українців (слов'янців), а не віддав василевсові вікінгців-воїв у найм? Мав таке виховання, що просто сам бажав воювати?

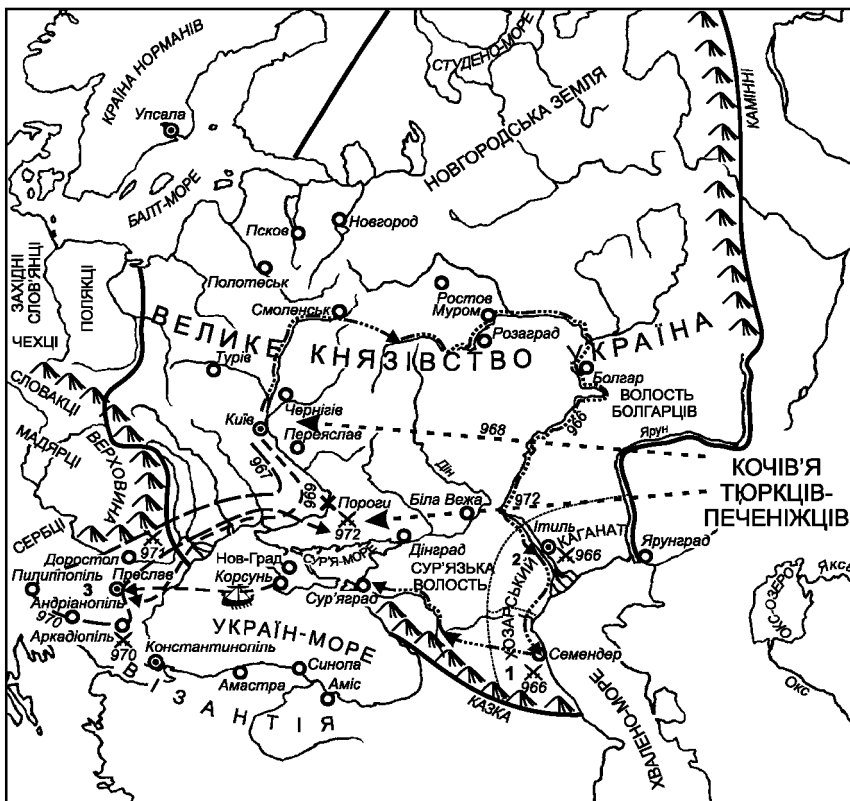
Войовничий правитель Болгарії Симеон Болгарський мав намір завоювати Балкани. За його царювання Болгарія досягла найвищої могутності, успішно воювала з Візантією, її територія простягалася від Південної Верховини через усю Тракію з виходом до Егейського моря. Після його смерті Болгарія розпалася на Західне і Східне царства, втратила могутність.

Василевс Никифор II Фока відвоював у арабів Крит (961 р.), Кілікію і Кіпр (965 р.), а в 966 році почав війну з Болгарією, найнявши військо Святослава I. Великокнязь з військом та обозом вирушив на Болгарію. Наступник Симеона, цар Петро Болгарський, пробував боронитися, але не встояв. Він захворів і помер. Царем став Борис Болгарський. Допомогаючи Візантії, великокнязь Святослав I 967 р. розгромив болгарське військо, оволодів, за літописом, 80 містами, що їх вікінгці-найманці дуже пограбували. За умовою, українське військо мало залишити Болгарію. Але Святослав I не міг виводити велике військо в Україну – за які копті його там утримувати? Розташував військо гарнізонами по Болгарії, зробив своєю ставкою місто Переяславець (Мала Преслава) у гирлі Дунаю. Тим часом василевс Никифор II Фока підписав мир з царем Болгарії Борисом. Щоб змусити великокнязя Святослава I залишити Болгарію, послав посольство з дарами до печеніжців з намовою напасти на Велике Князівство Україна.

У 968 р. печеніго-тюркські орди швидким кінним маршем дійшли до столиці Києва й оточили його. Про це було сповіщено великокнязеві Святославові I в Болгарію. Він швидко з військом вирушив до Києва. Розгромив у битві ординців, погнав недобитків, поки не вигнав усі кочів'я в азійські степи.

Віче, Рада старійшин і мати Ольга висловили Святославові I невдоволення його великокняжінням: “Чужого шукаючи, своє згубиш”, – написано в літописі. Жоден ворог ще з часів легендарного великокнязя Києслава I, чиїм іменем названо столицю, досі не оточував Київ. Але це дозволили собі печеніжці з вини Святослава I. Найпідріше просила мати Ольга – вона за відсутності сина управляла державою. Адже болгарці – це колишні українці-пере-

ПОХОДИ ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА I у 965 – 972 рр.

Умовні позначення

- Кордон Великого Князівства Україна
- Кордон Хозарського каганату
- ← 965-966 Похід на Хозарський каганат. Зруйнування Ітиля і Семєндєра. Визволення Межимор'я
- ← 967 Похід допомоги Візантії проти Болгарії
- ← 968 - Напад орд печеніжців на Київ
- ← 969-971 Завойовницький похід на Болгарію та Візантію
- Arkadіopol' Розгром військ Святослава I
- Dorostol Відступ на Доростол. Мирний договір
- ← 972 - Напад орд на військо Святослава I
- X 972 Розгром війська Святослава I біля порогів печенігами. Загибель Святослава I
- Столиці держав
- 1 Хозарський каганат в 670-780-х роках
- 2 Розширення кордонів в 780-966-х роках
- 3 Болгарія

селенці. Хіба можна завойовувати своїх? Великокнязь мав свою думку: раз вони нападки українців, то повинні бути у складі української держави.

Великокнягиня радила передати десятки тисяч воїв вікінгів-найманців Візантії чи відпустити їх і зайнятися управлінням державою. Він не вмів і не хотів бути правителем держави. В розпачі мати-великокнягиня Ольга I у 969 році померла. Поховавши її зі всіми почестями, Святослав I самоусунувся від великокняжіння і передав його синам. Готувався до нового походу на Болгарію.

Але перед тим провів у країні адміністративну реформу. Передав правління державою синам. Старшого Ярополка поставив у Києві, молодшого Олега – на Уділ у новому центрі Волості Деревлянців Овручі, а Володимира – на Уділ до Новгороду Словенії. Посадників, *обраних* місцевими Віче, було усунуто. Сини мали правити трьома територіями держави, підчиняючись старшому Ярополкові.

Це була велика й шкідлива для нації політична помилка великокнязя Святослава I: він поклав початок руйнуванню прадавнього адміністративного поділу держави на Волості, що оправдало себе тисячоліттями з часу утворення першої централізованої нашої держави Велика Україна (близько 500 р. до н. е.). А тепер започаткувалася традиція облаштування адміністративних Уділів на чолі з не *обраними*, а *призначеними* великокнязем правителями: синами чи, згодом, і внуками. Це призвело до міжусобиць-війн між княженками за ліпший Уділ. А вже через два століття, у 1169 р., це спричинить розпад єдиної централізованої держави Велике Князівство Україна на 14 незалежних князівств-монархій і 2 купецько-боярські республіки. Ще через 66 років, у 1236 році, з розпаду і роздріблення централізованої держави скористаються азійські кочові ординці монголо-тюркці (татарці) на чолі з Батайханом. Вони нападуть на малі та немічні державки-князівства і зроблять їх колоніями Великого Улусу Алтай-Орда.

Посадник Волості Кривичії Ростислав через безконечні грабування вікінгами центра цієї Волості Смоленська мусив побудувати новий центр подалі від річкових шляхів. Новий центр названо іменем Посадника – Ростов (з'явилася Ростовська Волесть, згодом Уділ Ростовський).

Тимчасом військова верхівка вимагала здобичі.

У 970 р. великокнязь Святослав I вирушив на Болгарію. Цього разу як колонізатор-загарбник: якби вдалося приєднати Болгарію до Великого Князівства Україна, то наша держава стала б колоніальною імперією. Адже на той час, треба визнати, Болгарія вже мала всі ознаки й атрибути незалежної держави.

Це вперше в історії український великокнязь виступав у ролі колонізатора-загарбника *без потреби* для нації, а всього лиш для

збагачення його військової верхівки.

Болгарія не могла боронитися, бо була сплюндрована попереднім походом великокнязя Святослава I. Вікінгці-найманці вимагали йти далі – грабувати візантійські землі. Військо великокнязя на візантійській землі пограбувало міста Пилипопіль і Адріанопіль з околицями, спустошили Македонію. З малими битвами, грабуючи і вбиваючи, дійшли до Аркадіополя, де їх зустрів новий василевс Іван Цимісхій з військом. Відбулася кровопролитна битва, яка не виявила переможця. Великокнязь Святослав I відійшов до столиці Болгарії Преслава, а потім укріпився за мурами Доростола над Дунаєм.

У 971 р. численне військо візантійців оточило військо українців у Доростолі. Візантійський флот закрити гирло Дунаю, щоб не дати проходу кораблям українського війська. Три місяці тривали бої. У вирішальній битві полягло багато українського війська. Великокнязь Святослав I погодився укласти мирний договір, зустрівся з василевсом Іваном Цимісхієм. Василевс зобов'язався випустити рештки великокняжого війська зі зброєю і кораблями, дати на дорогу харчі. Великокнязь у свою чергу відмовився від візантійських колоніальних володінь. Підтверджено торгову угоду.

Флот із залишками війська великокнязя Святослава I повертався до Києва. Холодна зима змусила провести голодну зимівлю на Білобережжі в гирлі Славутича. Взимку посольство василевса повідомило орду печеніжців, що великокнязь Святослав I повертається з малим військом, зате із великою здобиччю.

Навесні 972 р. флот з воями великокнязя доплив до того місця порогів, де треба було волоком перетягнути кораблі. На них несподівано напала орда печеніжців і розбила військо. Загинув у бою і великокнязь Святослав I.

Так ганебно для Великого Князівства Україна закінчилася спроба її великокнязя колонізувати чужу землю без потреби, а лише заради наживи військової верхівки.

Історичну роль великокнязя Святослава I Українського оцінюють по-різному. Одні – негативно, бо вважають колонізатором, що лише воював, а не турбувався про рідну землю і націю. Виокремлюють його як виразну постать першого серед великокнязів завоєвника, а не правителя держави, котрий постійно дбав би про добробут громадян. Інші – позитивно: хоробрим і відважним, бо воював заради підняття могутності й міжнародного авторитету Великого Князівства Україна.

Великокнязь Святослав I Український не зрадив батьківської віри, був даждбожистом.

Дійшли до нас і легенди. Серед них – як попереджав про похід на інші землі й нації – “Іду на ви”. Інша – що нібито хан печеніжців Курей зробив з черепа Святослава I чашу, оздобив її

золотом, щоб бути таким самим хоробрим.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ЯРОПОЛКА І СВЯТОСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО (972–980 рр., 8 років)

Після смерті Святослава І Віче і Рада старійшин затвердили великим князем держави старшого сина Святослава І Ярополка. Він був владолюбцем, себелюбцем та затятим самодержцем. Особливо турбувало його те, що брати князі Олег і Володимир – правителі Уділів – залишаються потенційними противниками на великокняжий престол. Хотів повного самодержавства, яке мав його батько Святослав І. Це спричинило те, що почав міжусобиці і вчинив ганебне братовбивство: пішов війною на свого брата Олега, який під час битви загинув. Князь Володимир зрозумів усе, боявся у Новгороді чекати своєї участі, втік до вікінгів. Великокнязь Ярополк І призначив у Новгороді свого Посадника (не обраного новгородським Віче). Це було на ті часи свавільним порушенням української тисячолітньої демократії. Дружиною Ярополка І була невідома візантійка.

У 978 р. князь Володимир повернувся до Новгорода з великим військом вікінгців-найманців і вирушив на Київ. По дорозі в Полоччії одружився з дочкою місцевого Посадника красуні Рогніді (про цей шлюб також складені легенди). Це був перший в історії України напад свого ж князя на столицю Київ. Військо Володимира оточило Київ, здобувало його, як вороги-чужинці. Великокнязь Ярополк І утік до Родні в укріплений замок. Його зрадив воюдець Блуд, видав Володимирові. Той звелів вікінгцям-найманцям простромити великокнязя Ярополка І мечем.

Уже перші роки після смерті великокнязя Святослава І показали фатальну для нації та держави помилку його політико-адміністративної реформи – утворення Уділів на чолі з призначеними княженками. Це руйнувало Волості, надзвичайно порушувало традиційну тисячолітню українську демократію-народовладдя, призвело до міжусобиць між князями за ординський взірцем. Такими були наслідки великокняжіння Святослава І.

*Ярополк І
Святославич Український*

Великокняжіння Ярополка I було антидержавним і шкідливим для нації. Замість того щоб разом з братами мирно керувати державою, розвивати її економіку, поліпшувати добробут громадян, він затіяв смертельні для нації міжусобиці, запозичені в орді. Як його батько Святослав I – перший великокнязь-колонізатор, так Ярополк I – перший міжусобник-братовбивця.

ВЕЛИКОКНЯЖІННЯ ВОЛОДИМИРА-ВАСИЛЯ I СВЯТОСЛАВИЧА УКРАЇНСЬКОГО

(980–1015 рр., 35 років)

З 970 р. княженко Володимир Святославич управляв Уділом Словенією у Новгороді. Йому допомагав брат по матері Малупі воїводець Добриня, оспіваний згодом у билинах як Добриня Микитич, славний звитяжець землі української.

У ході міжусобної війни Володимир, убивши свого старшого брата-братовбивцю великокнязя Ярополка I, сам також став братовбивцею. Він самочинно і віроломно, не будучи обраним Віче і Радою старійшин, став великокнязем Великого Князівства Україна.

Вікінгці-найманці вимагали від Володимира I великої плати за надану йому військову допомогу стати великим князем. Отримавши плату, більшість вікінгців-воїв вирушила найматися до Візантії.

Внутрішні справи

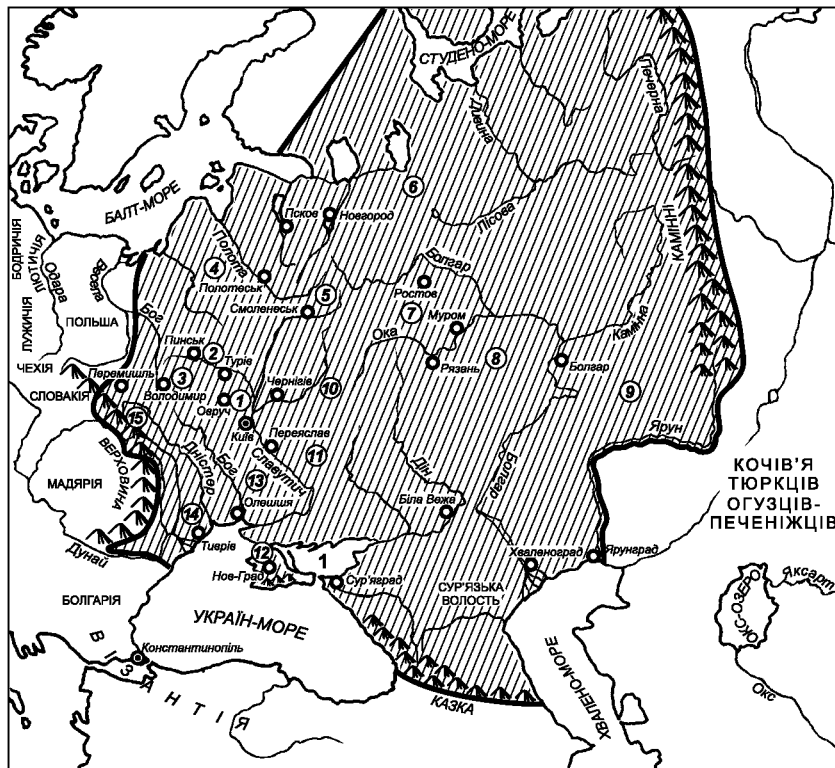
Великий князь Володимир I Український не ходив у колонізаторські походи, як його батько Святослав I, а лише ревно захищав кордони своєї держави. В перші роки великокняжіння наводив порядок у Волостях і воював з ордами печеніжців.

За часи князівських міжусобиць держава Велике Князівство Україна підупала політично й економічно, сусіди порушували її кордони, знизився рівень

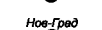
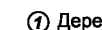

*Володимир-Василь I
Святославич Український*

ДЕРЖАВА ВЕЛИКЕ КНЯЗІВСТВО УКРАЇНА ЗА ВЕЛИКОКНЯЖИННЯ ВОЛОДИМИРА-ВАСИЛЯ І УКРАЇНСЬКОГО (980 – 1015 рр.)

Умовні позначення

- **КАЗКА** Гори та їхні назви
- **Дін** Ріки та їхні назви
- Кордон держави
- **Київ** Велике Князівство Україна
- Столиця держави
- **Нов-Град** Адміністративні центри і міста
- **1** Сур'я-море

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ

- ① Деревлянський уділ
- ② Турово-Пинський уділ
- ③ Волинський уділ
- ④ Полоцький уділ
- ⑤ Смоленський уділ
- ⑥ Новгородський уділ
- ⑦ Ростовський уділ
- ⑧ Рязано-Муромський уділ
- ⑨ Болгарська волость
- ⑩ Чернігівський уділ
- ⑪ Переяславський уділ
- ⑫ Малоукраїнська волость (центр Нов-град)
- ⑬ Уличська волость
- ⑭ Тиверська волость
- ⑮ Дулібська волость

життя громадян через надмірні військові видатки. Вікінгці-розбійники спустошували північні найбільш вразливі Волості. Орди тюркців-печеніжців продовжували знищувати українську націю. На заході з'явилися нові колонізатори Мадярія та Польща. З іншого боку лісовики ятвяжці-литовці плюндрували Полоцію. Треба було вживати заходів, навести лад, покарати колонізаторів.

У 981 р. великокнязь Володимир I з дружиною-охороною і воями відвідав Волость Дулібію. У ті часи сіль Дулібії дуже цінувалася, її продавали Мадярії, Германії, Польщі. Це було основною причиною територіальних зазіхань Польщі та Мадярії на Дулібію. Лише своїми воями Дулібія захиститися не могла. Великокнязь запросив на переговори польського князя Мечислава I (Мешко I), заставив його повернути Дулібії колонізовані полякцями території з містами Перемишль, Червен, Волинь, Бузьк та іншими. Після цього прибув на Заверховиння, зустрівся з мадярським володарем, залагодив справу ненападу.

У 982 р. послав воєводців з воями до Волості В'ятичів Розаграда (по-тюркськи Рязань) вигнати звідти печеніжців, бо їхні кочів'я вимагали данини.

У 983 р. великокнязь Володимир I Український посилав воєводців з воями на лісове войовниче литовське плем'я-державу ятвяжців. Вони часто плюндрували села Полоцької Волості. Їхнє військо було розбито. Для остаточного утихомирення тимчасово залишено на їхній землі гарнізони наших воїв, але суверенітет литовців не порушено.

У 984–985 роках власноруч повів воїв до столиці Волостей Болгарії і Степової. Волость Болгарія на той час була добре розвинута: на чорноземах – землеробство-тваринництво, ремесла (вироби із заліза, гончарство, виправка хутра і шкір, ювелірна справа тощо). Велася значна торгівля по Болгару-Волзі, Камінній-Камі, Опі тощо. Центр Волості Болгар був багатим і забудованим (камінні будинки купців з підпільним центральним опаленням, гостинні двори, крамниці та склади). Виділялися торгові міста: Сувар (ріка Утка), Опель на Болгарі, Кошан на Камі, Біляр на Малій Черемшії та інші. Від лівого берега Болгара і до гір Камінні було понад 2000 сіл та 150 городів-міст, населених українцями. Частина населення Болгарії була ісламізована ще купцями-хозарцями. До Волостей Болгарії і Степової масово проникали й там осідали кочовики хозарці, печеніжці, тюркці і ставали дуже небажаною діаспорою в державі Велике Князівство Україна. Це тривожило великокнязя Володимира.

На територію Волостей безперестанку вторгалися кочів'я-“села” печеніжців зі стадами, тероризували українське населення, грабували, вимагали данину. Весь 985 рік наші вої битвами очищали територію і виганяли печеніжців у їхні азійські степи. Великокнязь особисто стежив за тим, як вої і тутешні українці будували

фортифікації та поселення для гарнізонів на ріках Ярун, Болгар, Дін. Залишив там тисячі воїв-прикордонників. Великокнязь Володимир I постійно зміцнював прикордонну службу держави. Тривало напестя печеніжців. Їхні кочові орди 146 років (890–1036 рр.) безперервно нападали на Велике Князівство Україна, плюндруючи села і міста, вбиваючи чимало населення, – їхні хани ґеноцидом намагалися виконати “заповіт” предків-гунців знищити українську націю. Однак військових сил для цього у них не вистачало.

Тюркці-печеніжці не ставали колонізаторами у прямому розумінні: не встановлювали свого політичного панування над нашою державою чи її частинами. Швидкими рейдами кінноти та кочів'ями плюндрували землю, знищували українців. Не було від них спокою навіть у столиці Києві. До наших часів дійшли легенди про облогу печеніжцями Білгорода під Києвом та боротьбу нашого і їхнього силачів на Лівобережжі. Щоб не дати ордам підступати до Києва, відбудовано давні фортифікації (як проти нападів диких гунських орд у минулому) над Стугною, Россою на Правобережжі, Трубежем, Сулою, Сеймом на Лівобережжі. Їх називали “змійні вали”.

Однак війни з кочовими печеніжцями були важкими і виснажливими, бо їхні тисячні ватаги на конях швидко просувалися степами. Легше було перемогти чи вигнати їхні кочів'я з переносними юртами.

Ординці печеніжці ніколи не проживали на нашій землі постійно – були лише території, де вони систематично нападали і грабували. Вони не залишили жодних слідів свого перебування, бо кочове життя не знало будівництва, крім юрт. Хіба залишили трупи вбитих ханів, ханків і беїв, що їх поховали у наших споконвічних могилах, де їх понині відкопують археологи. Москвинські тюркські історики перейменували наші могили, що про них писав ще Геродот, по-тюркськи курганами, щоб хоч чимось довести, що в наших степах жили не українці, а лише тюркські кочовики. Даремні потуги: археологія і наука історія не підтверджують цього.

Не менше клопотів великокнязь Володимир I мав з Візантією. Коли її купці дізналися про його майбутній шлюб з візантійською царівною Анною, то стали поводитися нахабно. Пішли чутки, що Володимир I за василевсиню віддав Візантії півострів Українець. Їхній купецький квартал при Корсуні Херсонес був керівним для всіх купецьких кварталів на півострові – у Сурожславі (Судак), Слов'янславі (Теодосія), Хореславі (Боспорос). Купці-візантійці перестали платити торгове мито, не визнавали Посадника, вимагали передати їм владу у Волості, почали без дозволу ставити свої кораблі у самому Корсуні. Посадник Волості Мала Україна не мав військових сил, щоб самотужки впоратися з цим і попросив допо-

моги. У 988 р. великокнязь Володимир I прибув з воями і флотом, оточив Херсонесос. Перекрили трубопровід з водою, місто здалося. Навів порядок в Херсонесі, а Посадник Волості – в інших портах. Далі Володимир погрожував василевсові походом на Константинопіль.

Зовнішні справи

Хоча стосунки з Візантією після походів великокнязя Святослава I Українського були не зовсім дружними, василевс Василій II попросив у великокнязя Володимира I Українського платної військової допомоги, щоб придушити повстання Варди Фоки, котрий захопив Малу Азію, проголосив себе там василевсом і з військами наближався до Константинополя. Великокнязь Володимир, за умови союзу держав і шлюб з сестрою василевса Анною, послав шість тисяч воїв. Повстанців було розбито. Василевс Василій II колонізував Болгарію. За жорстокі розправи над волелюбними болгарамі-слов'янцями прозвали його Болгаробійцею.

У 1013 році польський князь Болеслав I знову пішов на Дулібію, щоб колонізувати її, – нібито відімести за свого зятя Святополка і дочку Болеславу, його дружину, що їх у той час Володимир ув'язнив за спробу захопити великокняжіння у Києві. Володимир-Василь I випустив їх із в'язниці, готувався до походу на Польщу. Польський князь повернувся з військом на свою землю. Чому така агресивність польських можновладців, що передалася і польській нації? Пригадаймо, що після розгрому орд гунців, їхні вояводи з награбованим майном втекли з Германії до Польщі. Там вони негайно ополучилися і, як багаті, стали елітою нації. Їхні ординські загарбницькі гени перейшли через нащадків в еліту польської нації, чинять вплив і нині.

У другій половині свого великокняжіння Володимир-Василь I жив у мирі і дружбі з сусідніми володарями: польським Болеславом Хоробрим, мадярським Іштваном, чеським Ольдрихом, шведським Олафом Скотконунгом.

Зближенню з германською Священною Римською імперією сприяв шлюб з родичкою дружини імператора. У 1006 р. в Києві перебувало посольство імператора Генріха II. У 1013 р. з германською Священною Римською імперією укладено торгову угоду. Протягом 90-х років Володимир I постійно обмінювався послами з папою римським, тоді ще не католицьким.

Міжнародна політика за великокняжіння Володимира-Василя I Українського була активною і плідною для нації.

Реформи

Військова реформа. Великокнязь запровадив регулярне наймане військо за плату або за надання земельного наділу після служби. Основою війська були: бояри-витязі – високопрофесіонали; отроки – молодші вої; стрільці-лучники – вої-піхота; косаки – вої-кіннота. При потребі додатково набирали ополчення з населення. Вої мали залізні панцири, пізніше названі кольчугою, шоломи, щит. Зброя: різноманітні списи, меч, шабля, сокира-топір, ножі, луки зі стрілами, прапці.

Дуже скоротив у війську чисельність норовистих і схильних до походів-грабувань вікінгців-найманців. Скасував військо Волостей та Уділів – усі збройні сили стали великокняжими-державними. Водночас будував системи оборонних укріплень на рубежах держави, поселення для гарнізонів прикордонників.

Адміністративно-політична реформа. Він продовжив політику свого батька Святослава I щодо поділу країни на Уділи. Ще було дуже небезпечним як для держави, так і для нього особисто, у чому пересвідчився перед смертю.

Маючи 12 синів, великокнязь Володимир I продовжив жакливу для нації справу виділення Уділів. Кожному з синів, коли вони підростали, виділяв Уділ. Княженка Вишеслава посадив у Словенії, Новгороді; Ізяслава – в Полочії, Полотеську; Святополка – в Деревичії, Турові; Ярослава – в Кривичії, Ростові, після смерті Вишеслава – в Новгороді, а Бориса в Ростові; Гліба – в Болгарії та Муромії, Болгарі; Святослава – в Деревлянії, Овручі; Всеволода – у Дулібії та Волині, Володимирі; Мстислава – в Сурії, Сур'яграді. Рештою Волостей – Степовою (Біла Вежа), Малою Україною (півострів Українець, Нов-Град), Уличією (Уличград-Олешня), Тиверцією (Білград) управляв особисто з допомогою обраних чи призначених ним Посадників, волосних Віче і Ради старійшин.

Поділ на Уділи мав сумні наслідки, бо вже при його житті проти нього виступали сини, бажаючи стати великокнязями в Києві, а не бути князями лише Уділів.

Релігійна реформа. Великокнязь Володимир I Український фактично провів дві релігійні реформи.

Першу реформу з 980 по 988 роки. Він реформував і ревно зміцнював віру в єдиного Господа Дажбога. Встановив єдиний у державі пантеон помічників Дажбога: Яра-Хорса (Сонце, опікун небесного світла і тепла), Перуна (опікун космічного вогню), Дану (космічної води), Стрибуна (космічного або небесного повітря), Велеса (тварин і торгівлі), Макоші (долі жінок), Морени (життя і смерті людей). Це визначалося потребою ідеологічно зцементувати націю і великокнязівську владу. Наказав будувати багато святинь і статуй Дажбога і його помічників у Києві, волосних центрах і містах, у селах. Особливо пишною, прикрашеною золотом і

самоцвітами була Статуя Дажбога біля його терема-палат у місті Володимирі в Києві.

Дажбожа віра була суто національно-народною і демократичною. Народ вірив і шанував Дажбога. Але правителів держави у цій вірі місця не знаходилося. А от християнство у богослужіннях прославляє і володаря. І великокнязь розумів це.

У 988 р. великокнязь Володимир I Український вирішив скасувати національну віру дажбожизм, ввести в державі вже на той час світову (бо її прийняло чимало націй) віру християнство. Дослідники не мають одностайної думки про причину такого кроку. Схиляються до того, що Володимир хотів одружитися з візантійською царівною, сестрою василевса, християнкою Анною. Але вона не погоджувалася брати шлюб з “поганином”, як тоді християнці називали нехристиянців.

Столиця Константинопіль і двір василевса у ті часи дуже приваблював майже усіх правителів. Для них це був ідеал вишуканості і слави правителя, могутності й престижу, ореолом високої культури, недосяжної величі, чарівних церемоній та етики. “Варварські” володарі наввипередки запобігали перед василевсами, щоб побачити все те, перейняти щось для себе з цього світового вогнища культури, а породичатися шлюбом – це взагалі було вершиною прагнень. Однак імператори, згодом василевси, зокрема Константин Порфирородний, у повчаннях забороняли своячитися з “варварами”. Надмірно захоплюючись надрозкішним життям можновладців імперії, забуваємо про дуже вбоге життя селян і ремісників.

Природно, що і великокнязь Володимир I Український бажав шлюб з сестрою василевса, хоча живі були і його дружина красуня Рогніда, чехиня, болгариня, друга чехиня.

Чимало версій існує про хрещення самого великокнязя Володимира: у 987 чи 988 році? У Києві, Корсуні чи Василіві? До чи після шлюб з царівною Анною? І тут невідомість. Складено і легенди, наприклад, як великокнязь осліп, а при хрещенні раптом прозрів. При хрещенні отримав ім'я Василь (святіший потентат), що його носили лише візантійські василевси. Найбільш вірогідною є версія, що великокнязь Володимир хрестився 987 року в Києві. Про це повідомляв василевський константинопольський двір. Принцеса Анна прибула до Києва, і 987 року вони повінчалися. Дружина Анна і переконала великокнязя Володимира ввести християнство, що він і почав робити. Померла у 1000 році, проживши з ним 13 років. Це сприяло становленню україно-вірменських взаємин, бо Анна по жіночій лінії мала вірменські корені.

У 988 р. великокнязь Володимир оголосив введення християнства, наказав розбивати, топити в ріках статуї Дажбожа і його помічників, палити святині Дажбога. На місці статуй наказав ста-

вити хрести, а на місці святинь будувати церкви. У 989–996 роках збудував 25-ти купольний собор Богородиці, названий київцями Десятинною церквою, бо великокнязь на її будівництво й утримання виділяв десятку частину великокняжих прибутків (згодом була зруйнована монголо-тюркцями).

Хрестили націю не місіонерством, а насильно, заганяючи в річки десятками чоловіків і жінок (у Києві в Почайну і в Славутич). Візантійські ієреї-священники, охрещуючи їх, давали нові християнські (юдейські, еллінські, ромейські) імена – Іван, Петро, Яків, Микола, Марія, тощо. Українські (давніослов'янські) імена суворо заборонили як “поганські”. Хрещеним видавали хрестики для обов'язкового носіння на шиї. Хрестик на шиї рятував від смерті (вікінці-найманці нещадно вбивали даждбожистів), а хрест на входних дверях – від спалення житла.

Сучасні дослідники справедливо закидають великокнязеві Володимирові-Василеві I жорстоку християнізацію примусом – вогнем і мечем. Міг зробити це в інший спосіб. Адже перед ним був приклад того, як християнізували державу Болгарію. Перед прийняттям християнства у 865 р. правитель Симеон послав солунських письменних братів Кирила і Методія до візантійських монастирів вивчити християнське Євангеліє та дохристиянську історію євреїв Біблію (штучно імплементовану в християнство). Брати вдосконалили слов'янську азбуку глаголицю (вдосконалене письмо названо *болгарською* кирилицею, а не *слов'янською*, як твердять москвинські богослови й історики). Також вони перекладали болгарською мовою головні християнські книги Євангеліє, Біблію, Требник (обряди), ведення богослужінь, молитовники тощо. Повернувшись до Болгарії, заснували монастир, де з болгарців підготували священослужителів. А вже тоді місіонерством вводили християнство.

Великокнязь Володимир-Василь I запросив візантійських і болгарських митрополита, єпископів та ієреїв з християнськими книгами, написаними болгарською кирилицею – мовою, що суттєво відрізнялася від української народної мови, відтвореної на письмі глаголицею. Виникла непотрібна *двомовність* – у *побуті* спілкувалися українською народною мовою, а ще треба було вивчати болгарську кирилицю і *писати* нею по-церковному.

До християнізації була розвинута національна Дажбожа обрядність, усталені родові і родинні звичаї. Тепер це насильно замінювалося чужим еллінським християнством. За опір християнізації ієреї практикували відрубання рук, відрізування вух, виколування очей. Надзвичайно образливо і важко було волелюбним, демократичним і гордим українцям приймати чужинецького єврейського бога Єгову-Саваота замість рідного Дажбога. Вони нарікали на те, що великокнязь Володимир-Василь I привів ві-

зантійців убивати націю, як раніше привів вікінгів і за їх допомогою убив тестя Рогволода і двох його синів, а також рідного брата Ярополка. Нація не бачила користі від християнізації. Чи мав у той час авторитет у нації Володимир-Хреститель?

Християнські візантійські і болгарські єпископи та ієреї безпощадно масово знищували не лише Дажбожі святині і статуї, а й писані глаголицею українські літописи та літературні твори, створені з V (від великокняжіння Києслава I) по X століття, – найцінніше духовно-культурне надбання нації. Націю духовно знекровили. Вона безповоротно втратила *культурно-історичні цінності*, створені нею за півтори тисячі років, – їх відрубало християнство.

Згодом, через багато століть, це допомогло москвотюркським колонізаторам сфальсифікувати історію, усунувши нашу націю з її 11-тисячного історією і видатною цивілізацією зі світової арени. Це дуже великий історичний гріх тих, хто християнізував нашу націю. Введення християнства *у такий спосіб* мало такі ж наслідки, як і нашествя гунців у V столітті, котрі теж винищували наші культурні надбання.

Нація майже на століття перестала писати свої літописи і літературні твори, бо ще не оволоділи кирилицею і неукраїнською письмовою церковною мовою. Лише у 1073 р. церковно-політичним діячем ігуменом Києво-Печерської лаври Никоном написано церковною, а не українською розмовною мовою “Літописне зведення”, що стало основою для майбутніх літописів, перш за все – для “Повісті минулих літ” Нестора-літописця. Але чи написане у “Літописному зведенні” було правдивим? Уже в 1425 р. в москвинських монастирях з “Літописного зведення” почали писати копію (“список” по-москвинськи) з фальсифікацією нашої історії, а оригінал пропав. “Літописне зведення” було названо “Літопис Руський”. Яке мали право москвинці замінювати назву “Літописне зведення” на “Літопис Руський”? Чому не назвали “Літопис Український”?

Введення великокнязем Володимиром I Українським церковної мови і запровадження двомовності (народна мова і церковна мова) розхитало і загальмувало розвиток нації. Малодоступна і чужа для нації церковна мова стала головною і *державною*, а рідна розмовна мова – пригнобленою. Нічого не було б дивного, якби таке робив загарбник-колонізатор. Він насаджує свою мову і виникає вимушена двомовність. Але коли це робить свій правитель, – це його злочин перед нацією, *зрада*.

Маємо нинішній приклад. Москвотюркські колонізатори три століття нав’язували нації колонізаторську *руссязычь (побутовий блатняк з матюком)*, вводили двомовність, зневажали і усували нашу рідну мову. Зневажає її і нині вже в незалежній Україні руська діаспора, яка живе на нашій землі, але ганьбить нашу

мову, продовжує культивувати руссьязичь.

Українці, котрі вживають руссьязичь (побутовий блатняк з матюком чи суржик), скоюють злочин супроти мови рідної нації, зраджують націю. Отямтеся!

Коли християнство уперше вводили у Римській колоніальній імперії, християнці знищили чимало культурних цінностей, статуї Зевса, Юпітера, частину храмів християнізували, а частину зруйнували. Зліквідували релігійні “поганські” (“поганус” – нехристиянський) письмена, літературні твори, навіть багато рукописів відомої Олександрійської бібліотеки в Єгипті. Але, слава Всевишньому, дещо залишилося, і ми цим нині милуємося. В Україні *знищили* *все* Дажбоже-“поганське”. Здається, ніби знову по нашій землі пройшла дика орда азійських гунців.

Як володар великий князь Володимир-Василь І Український знайшов у християнстві потужну ідеологічну опору.

Нова віра для нації була вкрай чужою, незрозумілою. Християнство як релігія виникло при рабовласництві і називало людину рабою Божою. Але українська історія не знала рабовласницького ладу. Тому люди не хотіли бути *рабами* – навіть Бога. Нація мусила приймати чужого єврейського бога Єгови-Саваота, котрий богообраною визнавав лише єврейську націю. Мусили вірити і вважати святим Божим Сином Єшуа-Ісуса, його маму Богородицю Марію. Всі події Євангелія та Біблії відбувалися переважно в Палестині, далекій, чужій і незрозумілій країні. Важко, дуже важко нації доводилося входити у нову чужу віру, забувати рідну. Зате мали нові, повізантійськи оздоблені церкви із зображеннями, мозаїкою, фресками і статуями (це вже не ідоли?) Єгови-Саваота, Ісуса, Богородиці, багатьох святих мучеників, хоругвами, святковим і пишним обрядом богослужіння. Хоча й Дажбоже богослужіння було не гіршим, але християнська церква-будинок була прикрашена значно пишніше.

Нація нову віру сприймала дуже важко, а поширення її обрядів ще важче. Церква століттями вела затяжну боротьбу з обрядами “поганського” дажбожизму. Нація і донині не зреклася обрядів Дажбожих. Довго тривало двовір’я – християно-дажбожизм. Нарешті, церква відступила і, щоб остаточно знищити дажбожизм, погодилася ввести багато рідних українцям обрядів у свій вжиток. Тому чимало Дажбожих народних обрядів чинні й нині в християнстві, але нинішні покоління українців вже щиро вважають їх суто християнськими.

Візантійські архіереї (старші священослужителі) одягають пишні позолочені ризи, золототкані епітрахили (нашийники), на голову клобуки з самоцвітами і стають більше схожі на можновладців – вся ця золота пишнота пригноблює віруючих, віддаляє їх від архіереїв. Духовники часів дажбожизму одягалися скромно, як і

віруючі.

Дажбожі обряди мали рідну форму, а богослужіння рідний зміст. Християнське богослужіння малозрозуміле і чуже нації. Останнім часом церква пристосовується: перевели богослужіння з староцерковної мови на національну. Та фактичний зміст богослужіння залишився чужинецький: славлять Єрусалим, Вифлеєм, ріку Йордан та інші назви, імена та події чужої нам землі й чужої історії.

Більшість дослідників вважає введення християнства у Великому Князівстві Україна дуже значною і корисною подією. І мають певну рацію. Велике Князівство Україна ввійшло на рівних до християнських могутніх держав Європи, активізувалися з ними економічні зв'язки, зокрема розвиток торгівлі. Християнство принесло нову мораль і надбання світової культури, загальносвітової цивілізації. Прийняття християнства в часи великокняжіння Володимира-Василя I було дуже модним. Його прийняли багато європейських держав: Германія – в 500-х роках, Данія – у 950-х, Болгарія – в 965-му, Малярія – в 973-му, Польща – в 960–1000 рр., Швеція – в 1000-му році тощо, переважно шляхом місіонерства.

Християнство, як вважають дослідники, сприяло династичним шлюбом із сім'ями правителів Європи, зміцнювало міжнародний авторитет Великого Князівства Україна. Сам Володимир-Василь I мав за дружин принцесу візантійку, двох принцес чехинь, болгарку. Сина Святополка одружив з польською принцесою Болеславою; у сина Ярослава, після смерті першої дружини українки, другою була дочка шведського короля Олафа Скотконунга принцеса Інгігерда-Ірина; дочки Володимира Предслава була за королем. Це свідчить не лише про традиційні зв'язки з Візантією, а й з широким колом західноєвропейських держав.

Великокнязь Володимир-Василь I Український не вводив ні *православ'я*, ні *католицизму*. Коли вводилося християнство в Україні, в світі була *єдина* християнська церква. Аж у 1054 році, 40 років після смерті великокнязя, єдину церкву сепаратисти поділять на православну на чолі з константинопільським патріархом і римо-католицьку на чолі з папою римським. У XVI столітті виділився ще й *протестантизм*. Твердження, що українці у 988 р. прийняли *православ'я* недоречні і не відповідають історичній правді.

Москвинська православна церква канонізувала великокнязя Володимира-Василя I як *свого* святого, рівноапостольського, назвала Великим. Це ще одне втручання в нашу історію, бо, як вже мовилося, москвинська нація утворилася на нашій землі із золотоординців-колонізаторів лише з 1328 року. Князь Володимир I не є історичною постаттю *їхньої* держави. Тому ніщо не дає їм права канонізувати українських правителів. Таке право має тільки *українська* церква. Але що вдієш – як діють москвинські прави-

телі-колонізатори, так діє і їхня слухняна московська церква.

Законодавство

Про законодавство у Великому Князівстві Україна літописи записали під 911 роком, хоча воно було в нації ще за часів до нової ери. Великокнязь Володимир-Василь I велів укласти збірник законів “Статут Земельний України”, предтечу збірника “Українська Правда” (москвинотюркські колонізатори фальсифікували назву – на “Русська Правда”).

Освіта

Великокнязь Володимир-Василь I скрізь закладав школи для “нарочитих дітей”, за літописом, бо була велика потреба в різних спеціалістах з богослов’я зі знаннями церковного письменства, для великокнязівської адміністрації, економіки та культури. Школи відкривали у всіх центрах Уділів і Волостей, більших торгових портах і містах. Мусили навчатися читати та писати церковною мовою. Дуже шкодували, що не можуть цього робити рідною – тою, що розмовляли, – глаголицею.

Монети

За Володимира-Василя I Українського карбували золоті та срібні монети. Вони збереглися до наших днів. На монетах був його портрет або Тризуб – герб Великого Князівства Україна. Так церковники на еллінський лад перейменовували Трисуття, бо тризубець тримав еллінський бог Зевс. Монети карбувалися на різних штампах, що свідчить про тривалий час їх виготовлення. Монети з Трисуттям були у вжитку і пізніше за багатьох інших великокнязів. Надписи на монетах були: “Володимир на столі, а се його золото”, “Володимир на столі, а се його с(еребро)”. Трисуття вживали і попередні великокнязі: на угоді Святослава I Ігоровича з Візантією стоїть печатка з Трисуттям.

На Полтавщині, Київщині археологи відкопали знахідки з Трисуттям. Вони датовані першими століттями нової ери часів нашої держави Велика Україна. Християнство забороняло Дажбожі “поганські” *синьо-жовті* прапори, вводило християнські *білі*. Але синьо-жовті прапори зберігали і продовжували використовувати.

Бенкети

Літопис, або Похвала, пише про Володимирові бенкети. Вони проводилися “во вся дни” і при князі, і без князя. У них брали участь не лише дружина-охорона й адміністрація великокнязя, а й громадяни. На церковні свята запрошували багато людей. Бенкетуючи, обмінювалися поглядами, поглиблювали добрі стосунки, згладжували антагонізми – з точки зору політичної доцільності

гроші на бенкети витрачені немарно. Великі бенкети давав у Василіві, на “Пречисту” вісім днів святкували біля митрополичого Десятинного собору. Володимир-Василь І дозволяв старцям і убогим приходити до його терему брати їжу, а для хворих і калік велів розвозити їжу возами по домівках.

Останні роки великокняжіння

Феодалізація вже широко розгорнулася, охопила всю державу. Особливо, коли за службу у війську платили маетками. Бояри вже поділялися на бояр маетних і бояр-звитяжців.

Основу економіки становили землеробство, тваринництво і ремесло. Землеробство базувалося на приватновласницьких селянських господарствах. Земля і продукція були приватною власністю цих господарств. Продукцію споживали, а залишки продавали. Князі і бояри-звитяжці на вільних землях організовували свої приватновласницькі господарства – землеробсько-тваринницькі або з переважанням тваринництва. Працювали в цих господарствах *рядовичі* – наймані робітники і *закупи* – боржники, відробляючи борги. Працювали і *холопи* (залежні, але не раби) – з полонених. Ремесло відігравало роль нинішньої легкої промисловості: виробляли речі широкого вжитку, одяг і взуття. Розвивалися металургія та обробка металів – ковальство, ливарство, зброярство, виготовлення прикрас, ювелірна справа, склоробство, каменярство, будівництво, теслярство, столярство і боднарство, гончарство, ткацтво, кравецтво і шевство, малярство та інше.

Під кінець свого великокняжіння Володимир-Василь І переконався в шкідливості поділу держави на Удлі. Син Святополк (існує версія, що це прийомний син убитого брата Ярополка І, тому мав сильні самодержавні гени батька), під’юджений тестем, князем Польщі Болеславом І Хоробрим, почав інтригу, щоб усунути батька і самому стати великокнязем. Великокнязь Володимир-Василь І усунув Святополка з Удлу Деревлянці, посадив разом з дружиною Болеславою і її душпастирем Рейнберном до в’язниці. Згодом звільнив і не випускав Святополка з Києва. У 1014 р. вже син Ярослав відмовився платити податок з Новгороду Словенського Удлу в загальнодержавну скарбницю. Для втихомирення Ярослава великокнязь збирався з військом у Новгород, але в 1015 р. несподівано помер у теремі Берестова (пізніше – район Києво-Печерського монастиря). Київці дуже оплакували його. Похований у Десятинній церкві-соборі. Церква і могила сплюндровані монголо-тюркцями.

По-різному оцінюють великокняжіння Володимира-Василя І Українського: хто позитивно, а хто й негативно. Віддають належне збереженню ним території Великого Князівства Україна у вис-

нажливих війнах з печеніжцями, але ганять за поділ великої держави на дрібні Уділи.

Закінчився ранній феодалізм, що його започаткування збіглося з вигнанням у 490-х роках диких азійських орд гунців з лісостепів і степів та відбудовою Великої Руїни. За п'ять століть держава Велике Князівство Україна стала в один ряд з найбільшими і наймогутнішими державами того часу. Це при тому, що не була колонізатором і грабіжником чужих земель і націй, не асимілювала нікого насильно, не ґеноцидила. Навпаки, дозволяла на своїй великій території селитися іншим націям. Нація створила свій статок власною працею, створила міцний економічний потенціал, що забезпечував громадянам добробут, а державі – засоби для її охорони від численних нападників-колонізаторів чи грабіжників.

Багатотисячолітній досвід історії нації довів, що і найсильнішого колонізатора можна перемагати й виганяти, коли вірити у свої власні сили, проявляти терпіння та героїзм. Досвід довів, що найбільшу руїну можна відбудувати і досягти добробуту, коли є своя національна незалежна держава з мудрими, відданими їй *інтересам*, правителями. При цьому нація терпеливо довіряє їм, допомагає управляти, контролює їхні дії, не терирозує їх без потреби і беззастережно відкидає підлі підступи сусідніх держав.

Закінчувалася епоха раннього феодалізму.

Що очікувало націю в найближчі століття – достовірно передбачити не міг ніхто.

ПЛИН ЧАСІВ

Час	Україна	Дотичний до України світ
<i>ПЕРВІСНЕ СПІЛЬНОВЛАСНИЦТВО</i>		
Мільйон років тому	На території Східної Європи, на думку вчених, з'явилася людність.	
Пізній палеоліт, 40 тисяч років тому	У людності Східної Європи з'явилося зв'язне мовлення. З'явилися і перші назви. Вважають, що людність назвала себе слов'янцями, а свою територію Україна Слов'янців. У слов'янської людності розвивається мова, за допомогою мови передаються знання. Виникає віра в єдиного Господа Дажбога.	
X тисячоліття до н. е.	Настало велике зледеніння. Льодовик покрити територію Східної Європи майже до Кременчука на Славутичі. Загинули рослини і тварини. Більшість слов'янської людності	

мігрувала на південь.
Винайшли лук зі стрі-
лами для полювання на
птицю.

**Друга
половина
X тисячо-
ліття до н. е.**

Початок танення мо-
гутнього льодовика. Йо-
го води наповнили озе-
ро Слов'янець (нині
Чорне море), воно про-
токами з'єдналося з
Середземним морем.
Одночасно утворилося
ще одне неглибоке мо-
ре Сур'язьке (нині
Азовське), лимани
Славутича-Буга. Утво-
рився півострів з хи-
мерними обрисами
берегів (нині Крим).

**Мезоліт,
IX–VIII–VII
тисячоліття
до н. е.**

Під час зледеніння
загинули великі твари-
ни (мамути), що їх м'я-
сом харчувалися. Сло-
в'янська праукраїнсь-
ка людність змушена
переходити до відтво-
рювального землеробст-
ва-тваринництва і осі-
лого життя. Початок
будівництва жител і
поява праремесла.

Неоліт,
VI–V–IV
тисячоліття
до н. е.

Землеробство-тваринництво – основні галузі господарства слов'янців. Видатна слов'янсько-праукраїнська цивілізація: високий розвиток економіки, наукових знань, винахід плугарія (поява назви землеробів – арійці), письма, розвиток Дажбожкої віри. Перехід до патріархату.

1. Єгипет. Прадавні єгипетці – берберці й кушитці – називали свою країну Кемет – “Чорна земля”, бо в долині Нілу ґрунт чорний, а в навколишніх пустелях – червоний. Європа прийняла назву Єгипет (від еллінського Айгуптос). Родючі ґрунти долини Нілу, навколо них пустелі та відсутність тварин для полювання, “вічне” літо сприяли зрошувальному землеробству. Осілий спосіб життя сприяв будівництву та ремеслу. Користувалися камінними і мідними знаряддями праці. Там рано закінчився первісний лад, відбувся перехід до приватновласництва й утворення держав-племен. У другій половині IV тисячоліття до н. е. там уже було до 40 адміністративних округів (по-еллінськи номів). Необмежену монархічну владу в них мали особи, названі фараонами. Зі своїми прибічниками вони захопили землю, а населення перетворили на рабів. Фараони мали наймане військо, вартових, наглядачів, котрі тримали в покорі людність. Демократії не знали. Основою економіки були поливне землеробство, тваринництво і ремесло. Набуло розквіту мистецтво. Зародилися такі науки, як математика, астрономія. Придумали словесно-складове письмо ієрогліфами. Вірили у єдиного бога сонця Ра, були і менші напівбоги, будували храми. В них служили жерці, котрі мали великий вплив на людність.

2. Дворіччя (по-еллінськи Месопотамія). Басейн рік Тигр та Євфрат. На півдні жила людність шумерці, а на півночі – хуритці. Одні й другі належать до індоєвропейської групи народів*. Там закінчився первісний лад, з'явилися рабовласницькі міста-держави Ур, Урук, Лагаш, Умма, Ніппур тощо, очолювані царями (ссарями – по-східному, царями – по-московськи). Природа з незмінно теплим літом і без зим сприяла землеробству з системою зрошувальних каналів, скотарству. Осілий спосіб життя сприяв розвитку будівництва, техніки, архітектури і культури. Придумали писмо-клинопис, писали на глиняних дощечках, що їх випалювали. Ці дощечки дійшли до наших днів. Клинописи розшифрували.

*Попри критичне ставлення до теми так званого індоєвропеїзму автор використовує термін “індоєвропейський народ”, щоб відрізнити цей народ від семітського, тюркського тощо.

Використання металу міді – настала металева епоха у житті слов'янців. Метал дав поштовх до найвищого розвитку слов'янської цивілізації – економіки, наукових знань, письменства і мистецтва, Дажбожої віри. Надав високий рівень добробуту слов'янців-праукраїнців.

Вірили в трійцю богів: Ану – бога неба, Енліля – володаря землі і повітря та Енкі – володаря води.

3. Елам. Невелика держава поблизу Дворіччя на півдні сучасного Ірану.

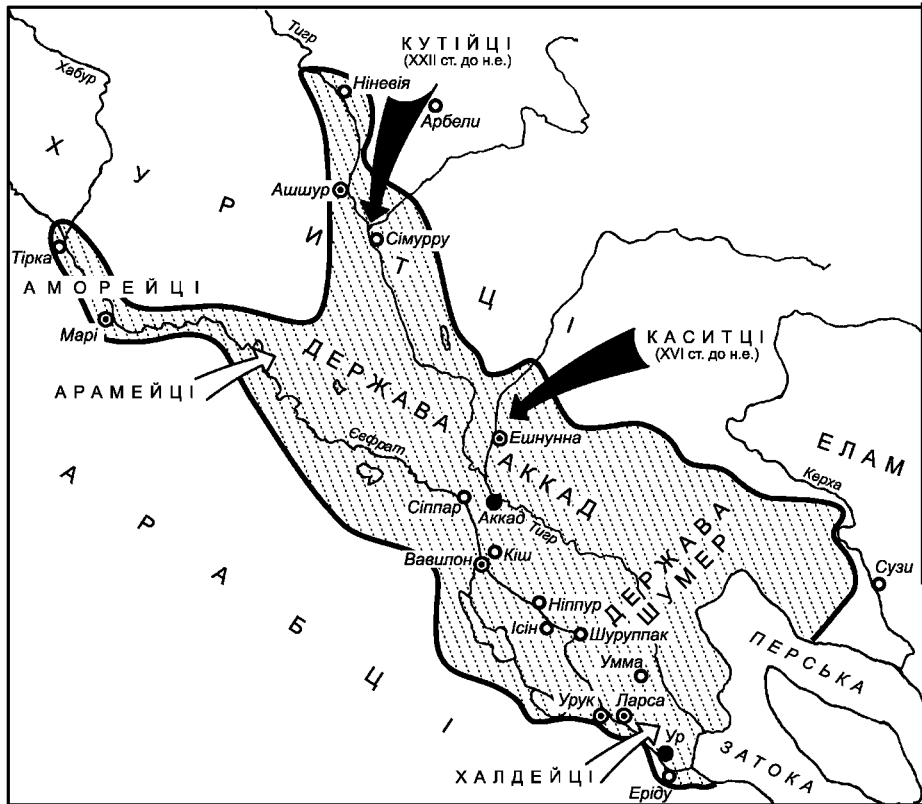
1. Єгипет. Багатодержав'я було об'єднано в два рабовласницькі фараонства – Нижнє і Верхнє. Збереглися уламки давнього літопису, висіченого на камені близько середини III тисячоліття до н. е. З цього і зроблено висновок про об'єднання багатодержав'я та утворення близько 3000 р. єдиної рабовласницької держави Раннє фараонство зі столицею Мемфіс. Її замінила держава Давнє фараонство, що колонізувала Ефіопію. Отже, маємо першу відомість про колоніальну рабовласницьку імперію Єгипет, котра колонізувала чужу землю і націю. Близько 2600 р. побудована піраміда Хуфу (по-еллінськи Хеопса). Відбувся розпад Давнього фараонства. Близько 2150 р. ці держави об'єднано в єдине Середнє фараонство (назви умовні, подані сучасними істориками).

2. Дворіччя. Там тривало багатодержав'я – міста Ур, Урук, Ашшур та кілька десятків інших. Кожне місто-держава мало свого бога, будували їм храми. Старший жрець вважався поставленим богом і управляв державою від його імені.

У колишньому місті-державі Ур дослідили багато гробниць того часу. В ужитку був клинопис, у храмах збирали бібліотеки й архіви на випалених глиняних пластинках. На них – відомості з астрономії, геометрії тощо.

3. Аравія. Аравійський півострів заселяли семітські кочовики (семіти – загальноприйнята назва групи народів, які розмовляють семітськими мовами). У них була надзвичайно висока народжуваність. Основа господарства – кочове тваринництво. В оазах – зачатки землеробства. Повного циклу виробництва продуктів харчування не було. З півострова час від часу ці воїновичі семіти виплескувалися на сусідні країни, щоб їх колонізувати.

СТАРОДАВНЄ ДВОРІЧЧЯ В III – II тис. до н. е.

Умовні позначення

Ріки та їхні назви

Кордон Давньо-
вавилонського царства
Хаммурапі

Аккад

Столица царства
Аккад (XXIV – XXII
ст. до н. е.)

Ур

Столиця царства
Шумеру й Аккаду (XXII –
кінець XXІ ст. до н. е.)

Міста, що боролися за
панування у Дворіччі
до об'єднання при
Хаммурапі

Інші міста

Напрямок і час переселення арабських кочових племен у Дворіччя

Напади іранських кочових племен

Перша така навала сталася у III тисячолітті до н. е., коли семітські кочовики аморейці аккадці напали на Дворіччя, колонізували місцевих індоевропейців шумерців, перейняли їхню вищу осілу культуру і створили першу семітську імперську державу Аккад (XXIV– XXII ст.) Шумерців асимілювали, арабська мова витіснила шумерську.

Інші семітські кочовики аморейці ханаанці накрили північ Дворіччя, де проживали індоевропейські хурритці. Далі подалися кочувати до східних берегів Середземного мор'я, згодом завоювали Палестину (на узбережжі жили філістимляни – тому й назва Палестина), частково осіли, утворили, змішавшись з хуритцями, рабовласницьку державу Ханаан.

У середині тисячоліття на гегемонію над Дворіччям претендували царі міст-держав Киш, потім Лагаш. Тривали війни. Близько 2200 р. Дворіччя колонізували гірські іранські кочовики гутійці. Вони пограбували всі міста і панували близько 60 років. 2132 р. семіти розгромили їх і вигнали в нагір'я. Гегемонія в Дворіччі перейшла до міста Ур. У 2064 р. місто Ур захоплене Еламом, причому міські ворота перед еламцями були відчинені зсередини – внаслідок зради. Після цього остання шумерська династія припинила своє правління. Гегемоном стала рабовласницька держава хуритців і семітів Ашшур (Ассур). Цю державу згодом було названо Ассирія, що увійшла в історію як одна з найсильніших колоніальних імперій.

4. Елам. Рабовласницька іраномовна держава на схід від південного Дворіччя у басейні рік Хоаспа (нині Керхе) і Евлея (Карун), столиця Сузи. Елам займав гористу місцевість, але долини рік були родючими. Царі Елама постійно грабували держави Дворіччя. У 2064 р. захопили місто Ур. Створили своє піктографічне письмо, згодом замінене клинописом. У пізніші часи цю територію називали Персією.

5. Китай. Розпад первісного ладу і початок приватновласницької рабовласницької державності. 2800–2200 рр. – легендарні “часи п'яти імператорів”. 2205–1766 рр. – династія Ся та епоха імператорів Яо і Шунь.

Винайдено штучний твердіший метал – бронзу. На цій основі різке піднесення економіки і культури у слов'яно-праукраїнській цивілізації.

1200-і роки – різке і затяжне похолодання в Україні: неврожаї, гостра нестача продуктів харчування. Ця нестача харчів тривала менше століття, але викликала соціальну катастрофу. Почалася масова велика міграція слов'янців-праукраїнців, головно, арийців зі степів, в південні країни з теплішим кліматом у по-

6. Індія. В першій половині (до 2500 рр.) цього тисячоліття виникла “індська цивілізація” (культура Хараппи) в долині Інду, що її вважають суспільством приватновласності та рабовласницької державності.

7. Егеїда (басейн Егейського моря). На острові Крит існувала рабовласницька держава. Там розкопано багато решток міст, слідів високої цивілізації.

1. Єгипет. Відбувся занепад Середнього фараонства. Другий перехідний період. У XVII ст. Єгипет завоювали об'єднані аравійські семітські кочові племена гіксосці. У них була висока народжуваність, катастрофічно зросло населення, а пустеля не могла всіх прогодувати. В Єгипет проникають євреї, у тому числі і рід Йосифа. Гіксосці разом з євреями панували над Єгиптом. Переміг гіксосців фараон Верхнього Єгипту Яхмес I у середині XVI ст. Настав час Нового фараонства (тривав близько 500 років). Наступні фараони Нового фараонства, зокрема Тутмос III, Аменхотен II, кривавими колонізаторськими війнами завойовували і приєднували Палестину, Сирію, Куш (Північну Ефіопію). Як смерчі, проходили війська фараонів по колоніях, грабували, брали у рабство, убивали непокірних чи заради втіхи.

У XIV ст. за правління фараона Ехнатона була спроба встановлення монотейстичної віри, за якої єдиним богом був Атон-Ра – “диск сонця”. Але після смерті “фараона-еретика” Ехтанона країна повернулася до культу Амона-Ра – головного бога з-поміж багатьох богів.

За Аменхотена III Єгипет став наймогутнішою імперією того часу. Його гегемонію визнавали Мітання, Вавилонія, Хетія тощо. Колонії повставали і, бувало, визволялися. Фараон Рамзес III посилив могутність імперії, воював з колоніальною імперією Хетією. Велика битва при Кадеше у 1312 р. не принесла перемоги. За мирним договором, Єгипет втрачав панування в Передній Азії. Рамзес III одружився з хетською царівною. У XIII–XII ст.

шуках незайнятих земель для приватновласницького земле-робства-тваринництва. Нація втратила понад мільйон осіб.

Населення, що залишилося на рідній землі, об'єднувалося у племена для спільного захисту своєї приватної власності і правопорядку. Племена – це першодержави. Почалася епоха державності у слов'янців-праукраїнців. Держави-племена отримали назви Україна: Україна Арійців, Україна Сур'яжців, Україна Уличів і т. д. Тому назва нації слов'янці поступово замінюється новою назвою українці. Символи єдиного Господа Дажбога – сичньо-жовтий колір та Трисуття (нині Три-

на територію Єгипту вторгалися “народи моря” (об'єднане військо індоєвропейських народів Малої Азії, Балкан, островів і берегів Середземного моря). Врешті їх було розгромлено. В 1087 р. влада в імперії перейшла до Харіхора – верховного жреця бога Амона, а влада фараонів стала номінальною. Колонізаторські війни підірвали економіку імперії. Визволилася Південна Ефіопія. Близько 1050 р. до н. е. імперія знову розпалася на два фараонства. В її історії почався третій перехідний період.

2. Дворіччя.

2.1. Старовавилонська семітська рабовласницька колоніальна імперія.

Гегемонія міст-держав у Дворіччі тривала недовго. Близько 1895 р. аравійські семітські кочові племена амореїців утворили свою семітську державу, а колонізованих змусили будувати нову столицю. Її назвали Вавилон (“Бабилі” – Ворота Бога). Державу названо Вавилонія з культом халдейського (вавилоно-асирійського) верховного бога Мардука – семітського сина шумерського водного бога Енкі.

За царя Хаммурапі (1792–1750 pp.) Вавилонія завоювала практично все Дворіччя, Ассирію. Про життя в імперії історія знає за відомими висіченими на чорному камені законами царя Хаммурапі, котрий запозичив їх у шумерів і які лягли у спрощеній формі в біблійні стрижалі Мойсея. Вавилонія стала володаркою торгових шляхів, розвивала іригацію, ремесло, наукові знання (поділ години на 60 хвилин, хвилини – на 60 секунд; задовго до Піфагора використовували теорему, що її відкриття наука приписує йому). Війни і корупція підривали імперію. Близько 1595 р. на Вавилонію напали хетці, дуже пограбували і пішли назад. Вавилонія занепадає. Її завойовують іраномовні каситці, їхня династія править в 1518–1204 pp. (цей період історії досліджений мало). Короткочасне піднесення Вавилонії сталося за царя Навуходоносора I (1146–1123 pp.). Він успішно воював з Ассирією та іранським Еламом. Врешті-решт ассирійці та еламці її спустошують, і вона входить до складу Ассирії як колонія (до 626 р. до н. е.).

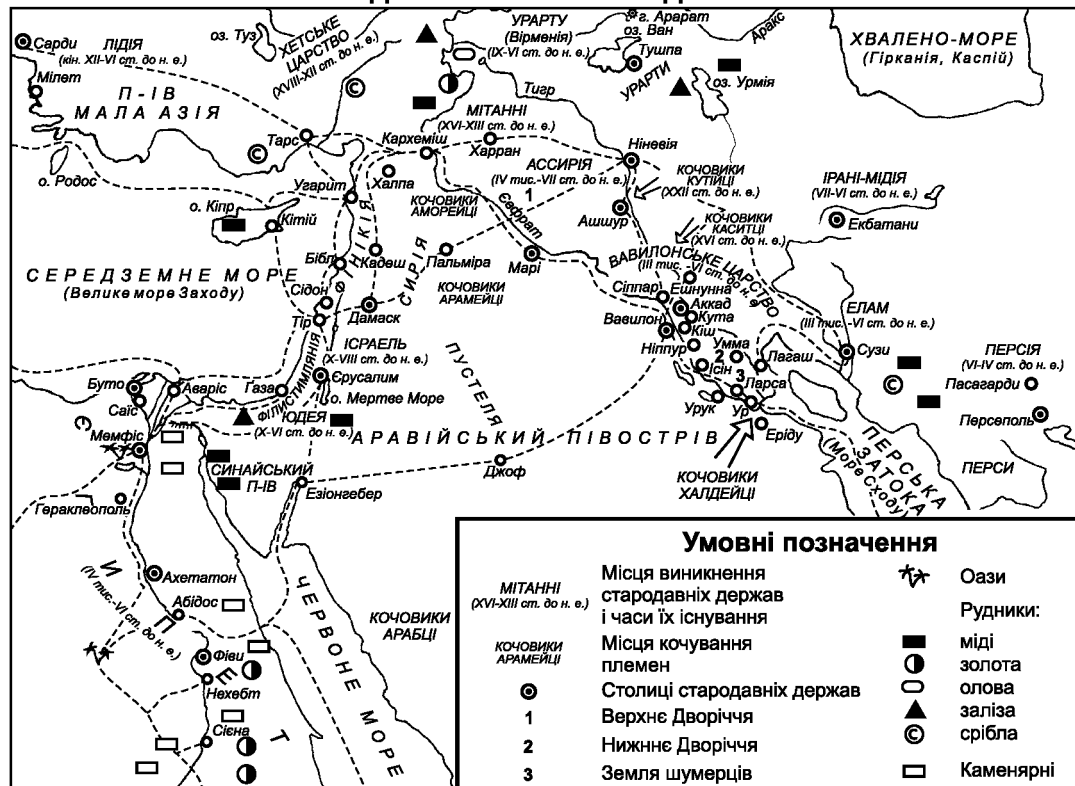
зуб) стали державними символами кожного племені-держави, а не лише Дажбожої віри.

2.2. Староассирійська семітська рабовласницька колоніальна імперія на північ від Вавилонії. Автохтонним населенням тут були індоєвропейці хуритці, але з II тисячоліття до н. е. її здобули прийшли кочовики семіти аморейці, які й правили імперією. Це перша повністю воєнізована (весь бюджет йшов на армію і військову техніку) держава. Завойовували сусідні землі і нації, утримували свою владу постійним терором і запровадили перші в історії масові депортації народів. Зупинив цю колонізацію спротив вавилонського царя Хаммурапі, котрий і колонізував Ассирію. З 1500-х р. Ассирія – колонія імперії хуритців Мітанні. З 1400-х р. розгромлена хетцями колоніальна імперія Мітанні слабе. Знову посилюється Ассирія. Під час війн між Єгиптом і Хетією (перша половина XIII століття) спостерігається новий вибух завойовницької енергії семітів ассирійців, особливо за царя Тукультинипурта I. Двічі нападають на Вавилон, грабують, вивозять статую бога Мардука. Грабують Хетію. З походів повертаються з тисячами рабів і з дорогоцінностями. Військові походи царя Тиглатпалассара I (1116–1090 pp.) розширили територію Ассирії до Сирії та Фінікії. Розгромлена і пограбована “народами моря” занепадала Хетія. Занепали Вавилонія і Єгипет. Ассирія багатила. Близько 1150-х р. нове нашествя аморейців на територію Дворіччя, а згодом і на Ассирію призвело до її занепаду і розчленування. У IX столітті до н. е. Ассирія зможе ще раз піднятися як могутня колоніальна імперія, проіснує більше 170 років, але у 605 р. до н. е. розпадеться остаточно і назавжди зійде з історичної арени.

2.3. Мітанні. Рабовласницька колоніальна імперія індоєвропейської нації хуритців. Нині територія Сирії.

Як виникла держава цієї автохтонної людності на середньому Євфраті, історія відповіді не дає. Мові хуритців були притаманні арійські елементи. В 1600-х р., незважаючи на семітське оточення, хуритцям вдалося утворити свою державу Мітанні від Середземномор'я і Малоазійського Тавру аж до гір Ірану. Територія горбиста, ріки Євфрат і Хабур. Тварин-

СТАРОДАВНІ БЛИЗЬКИЙ СХІД І ЄГИПЕТ

Умовні позначення

МІТАННІ (XVI-XIII ст. до н. е.)	Місця виникнення стародавніх держав і часи їх існування	★	Оази
КОЧОВИКИ АРАМЕЙЦІ	Місця кочування племен	■	Рудники:
1	Столиці стародавніх держав	●	міді
2	Верхнє Дворіччя	○	золота
3	Нижнє Дворіччя	▲	олова
---	Земля шумерців	◎	заліза
---	Торгові шляхи	□	срібла
		□	Каменярні
			Канали

ництво і землеробство. Через країну проходили важливі торгові шляхи з Дворіччя до Середземномор'я (Сирія, Фінікія) і Малої Азії. Торгівля по річці Євфрат була прибутковою. В XVI–XV ст. Мітанні колонізувала Ассирію. Але вже у XV ст. відбувається її занепад. Царі шукають союзу з Єгиптом, віддають йому землі узбережжя Середземномор'я до Євфрату. Близько 1400 р. хетці колонізували Мітанні і Сирію, вийшли до Середземномор'я. Піднялася Ассирія, колонізувала частину Мітанні. У 1270-х р. під час війни Єгипту і Хетії Ассирія колонізувала Мітанні. Ассирійці-семіти зґеноцидили, насильно асимілювали хуритців. Нації не стало. Її історія закінчилася назавжди.

3. Мала Азія.

3.1. Хетська імперія. Нація індоевропейської групи народів, відома історії на зламі III і II тисячоліть до н. е. Припускають, що слов'янці (прапредки українців) двічі під час зледеніння і великої міграції поселялися серед хетців, принесли сюди свою цивілізацію, були тут асимільовані.

Хетці заселяли центральну Малу Азію – Анатолію – і басейн ріки Галіс (нині по-тюркськи Кизил-Ірмак). Багатства: ліс, мідь, срібло. Виплавляли мідь і бронзу, торгували металом і виробами. Долини річок вузькі, для землеробства землі мало, тому переважало тваринництво (виробництво вовни) і садівництво. Через Хетію йшли важливі торгові шляхи до Егейського, Середземного і Українського (Чорного) морів. На початку тисячоліття тут було багатодержав'я з центрами Несса, Кусар, Хаттуса та ін. Об'єднання почалося за царя Анніта (XVIII ст.), закінчилося за царя Лабарні. Хетці завоювали ряд племен Малої Азії та утворили колоніальну імперію. Дуже підняв військову могутність цар Мурсілі (1620–1590 pp.). У 1595 р. хетці здобули і пограбували Вавилон. Складено закони хетців. З XIV по XII ст. імперію очолювала династія хуритців. У цей час колонізовано Мітанні. З кінця XIV ст. Хетія і Єгипет воювали за гегемонію в Передній Азії. Мирним договором 1280 р. поділили між собою Сирію і Фінікію.

У 1200-х р. “народи моря” розгромили Хетію. Починається її занепад. В 1100-х р. її остаточно колонізує Ассирія. Окремі дрібні державні утворення хетців залишаються автономіями в складі Ассирійської імперії до кінця VIII ст. до н. е., а потім семіти остаточно хетців асимілюють.

У VI–V ст. до н. е. ця територія називалася Каппадокією.

3.2. Західна Мала Азія.

Пелазгці-еллінці називали західне узбережжя Малої Азії “Асія”, звідси, припускають, і назва частини світу. Історичні відомості про західну частину Малої Азії цього часу скупі. Імовірно, що тут жили малочисленні народи, які мали невеличкі держави-міста з околицями.

Найбільш відома держава Троянія зі столицею Троя. Пелазгці називали населення Троянії дарданельцями (місто розташоване неподалік від входу в протоку Дарданелли). Троя прославилася в історії десятилітньою “троянською війною” (поема Гомера “Ілліада”). Близько 1260 р. Троя була зруйнована коаліцією пелазгців та “народів моря” на чолі з ахейським царем Агамемноном. Під час війни троянців підтримували місцеві лідійці, фрігійці, фракійці та ін. Згодом, близько 1190 р., на територію Троянії переселилися балканці (слов’янці), принесли свою культуру. Близько 1100 р. Трою зруйнували знову. (Близько 700 р. до н. е. еллінці побудують на руїнах Трої місто Новий Ілліон.)

На західному узбережжі Малої Азії згадується і нація ахайці (очевидно витіснені дорійцями з Пелазгії ахейці), їхнє царство Ахайя воювало з Хетією.

У XIII ст. війська “народів моря” спустошили північну Сирію, Фінікію, Палестину, вторглися в Єгипет, де їх з великими труднощами зупинили і розгромили. Серед них згадуються філістимлянці, а також інші індоєвропейські народи, котрі осіли по узбережжі Середземномор’я поруч з Фінікією.

4. Фінікія, Сирія, Палестина.

Найдавніше населення території невідоме, хоча вважають, що це були індоєвропейці хуритці. В III та II тисячоліттях до н. е. сюди постійно прикочували з Аравії маси семітських арабських племен амореїв, які й зґеноцидили індоєвропейців. Частина семітів тут осіла.

4.1. Фінікія.

Територія Фінікії – вузька смуга між узбережжям Середземномор'я і Ливанськими горами.

З III тисячоліття до н. е. ця земля під час першої навали семітів була заселена амореїцями, які зґеноцидили місцевих індоєвропейців, осіли в їхніх містах. Єгипетці називали цю територію Фенех, а елліниці – Фойнікос (звідси, твердять, і назва Фінікія). Нині тут Ливан. Основою економіки фінікійців були: садівництво (фінікова пальма, маслини, виноград) і рибальство, ремесло. Вірили в єдиного бога Ваала. Єдиної держави не мали, лише рабовласницькі міста-держави: Тір (по-фінікійськи Скеля), Сідон (Рибний), Бібл (Гора), Берит, Арвад, Угарит та ін. Прославилися будівництвом галер з кедрових і дубових дерев. Широко розвивалися мореплавання й торгівля. З XVI до початку XII ст. міста-держави фінікійців були колонізовані Єгиптом. Але, власне, фараони робили великі замовлення на будівництво кораблів і торгівлю по Середземномор'ю. Під протекторатом фараонів фінікійські міста вели торгівлю, заснували у містах узбережжя Середземномор'я свої купецькі факторії-квартали (в т. ч. Картаген). Торгували і з нашою нацією, для чого побудували свої купецькі факторії-квартали в наших портах – Тір у Білгороді на Дністрі та Борисфен на півострові (тоді) Березань в Славуті-Бузькому лимані. На базі загально-семітського “синайського” алфавітного письма вони утворили своє з приголосних без голосних букв. Історія вважає це письмо першим алфавітним, основою еллінського, латинського і арамейського алфавітів. Хоча є сумнів: так хтось з істориків написав, і так пішло по всесвітній історії, не

переглянуто досі. Є інша версія, що буквеність фінікійці запозичили в стародавніх слов'янців (праукраїнців). Вплив на культуру фінікійців мали Єгипет і Вавилонія. Великої митецької цінності досягло їхнє ремесло: орнаментований посуд з бронзи, срібла, золота, скла, кераміки; скульптури з каменю; різьба по слоновій кістці; статуетки; маски. Найвищого розвитку їхні мореплавство і торгівля досягли на зламі II-I тисячоліть до н. е.

4.2. Сирія.

Її територія – між Палестиною, Фінікією, Хетією і Мітанні. Це – сухі степи і напівпустелі. Невеличких рік з родючими долинами та оаз небагато. Найдавніше місцеве населення – індоєвропейці хуритці – землероби в оазах і долинах рік та скотарі в степах і напівпустелях. Ще в III тисячолітті до н. е. сюди прикочували войовничі амореї. Захоплювали престолу в царствах хуритців. У осілих хуритців єдиної держави не було, а лише невеликі рабовласницькі царства Алалах (Мукиш), Халпа, Кинза (Кадеш), а також бездержавні великі пастуші роди, очолювані старійшинами. Кожне царство чи рід мало свого бога. Через Сирію проходили важливі караванні торгові шляхи, що поєднували Середземномор'я і Малу Азію з Дворіччям, Аравією, Єгиптом. Верблюжі каравани амореїців і арамейців (теж семітів) були головним торговим транспортом. Письмо – аккадський клинопис. На початку цього тисячоліття дрібні сирійські царства перебували в колоніальній залежності від імперії хуритців Мітанні.

У 1700-х р. територію сирійців колонізували жорстокі аравійські кочовики гіксосці. Вони колонізували і Єгипет, тому близько 1500-х р. більшість Сирії стає колонією саме гіксоського Єгипту. В XVI ст. частину Сирії колонізувала Хетія. На початку XII ст. Сирія визволяється від гніту Єгипту і Хетії. Письмом сирійців стають хетські ієрогліфи. Згодом сюди вторгаються арамейці, разом з амореїцями ґеноцидять і асимілюють місцевих хуритців. Внаслідок цього Сирія стає семітською. А пограбування Хетії “народами моря” призводить до колонізації Сирії Ассирією.

4.3. Палестина.

4.3.1. Ханаанія.

Це невелика територія між Сирією, Фінікією і Єгиптом: родюча рівнина вздовж узбережжя Середземномор'я, родючі долини ріки Йордан з притоками, унікальне озеро Мертве море, рідкі оази й пасовища в Зайорданні, степи і пустелі. Найдавніше населення індоєвропейці хуритці з своєю державою Хуру. Вже в минулому III тисячолітті сюди хвилями набігали з Дворіччя чи прямо з Аравії кочовики аморейці, а поміж ними ханаанайці. Частина ханаанайців осіла, утворивши державу зі столицею Єрусалим. Більшість ханаанайців мирно землеробили (зернові, садівництво), мали села і міста; меншість – пастушили, жили в шатрах. Людність Ханаанії торгувала з фінікійцями, освоювала їхню цивілізацію, вірила в того самого бога Ваала (Баала). Використали фінікійський алфавіт для своєї мови.

4.3.2. Ізраїль (Ерец Ізраель).

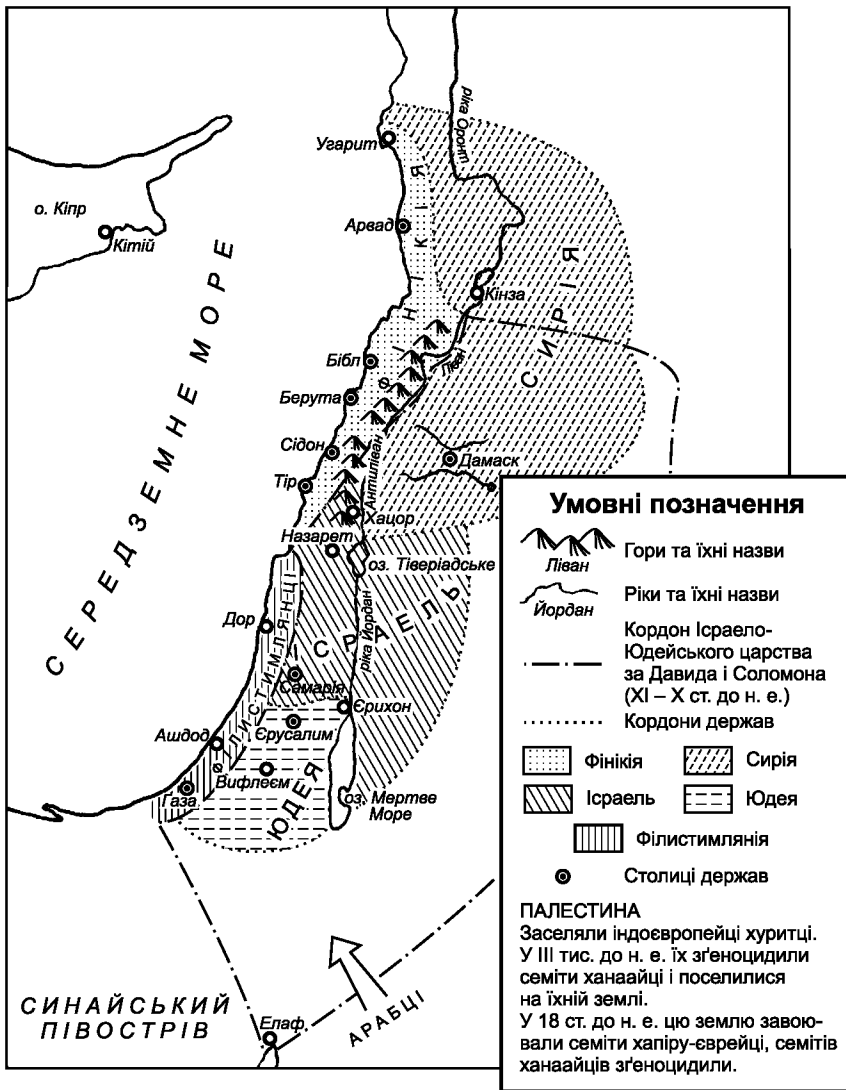
Під час другої навали семітів з Аравії у 1700-х р. цього тисячоліття на територію Сирії та Палестини прикочували маси кочовиків під загальною назвою гіксосці. Гіксосці пограбували сирійців і ханаанайців, колонізували їхні землі, продовжували кочувати. Саме звідси гіксосці колонізували Нижній Єгипет, стали його фараонами, що призвело до збагачення їхньої племінно-родової знаті.

З гіксосцями прикочували й особливо жорстокі роди-племена (по-староєврейськи “коліна”) семітів під назвою хапіру, апіру (означає розбійники, мародери). Серед семітів хапіру були найбільш жорстокими і безпощадними. Їхньої жорстокості боялися інші семіти і ненавиділи їх. Хапіру не любили цієї назви, називали себе євреї (означає “той, що переступив ріку”). Тобто вказували на те, що вони прийшли з-за ріки Євфрат (з міста Ур). З іншого боку слово хапіру співзвучне з назвою ріки підземного царства (тобто пекла) Хабур, що його використовували шумери у своїй релігії. Вважалося, що той, “хто переступив ріку” вступив у стосунки із злими духами. Тому не виключено, що назву “євреї” дали їм інші народи,

вказуючи на те, що вони (євреї) перейшли встановлені у даній спільноті звичаї, норми і цим стали на бік злих духів. Хапіру жили численими рабовласницькими колінами з багатьох сімей. Коліном управляв найстарший дід чи й прадід, що мав необмежену владу, немов цар. Коліно випасало стада коней, верблюдів, ослів, овець і кіз, трохи корів. Євреї стали дуже небезпечними для осілого ханаанайського семітського населення. Почали кочувати на їхніх землях. Військовою силою витісняли їх з ліпших пасовищ, нещадно винищуючи. В Біблії (історії єврейської нації) описано прикочування на початку II тисячоліття одного такого роду-коліна Авраама з Уру Халдейського (в часі співпадає із захопленням цього міста Еламом) через Дворіччя в Ханаан (“землю обітованну”, як пообіцяв Авраамові його бог). Насправді ж таких родів-колін було багато.

Коли гіксосці з Палестини напали на Єгипет, єврей Йосиф, що його рід-коліно колись прикочував до Палестини, зайняв там дуже високу посаду при фараоні-гіксосці. Йосиф переселив свій багатолюдний рід-коліно (батька і братів) зі стадами верблюдів, ослів, коней, овець і кіз, з численними рабами-неєвреями на єгипетські землі – прекрасні пасовища на правобережжі Нілу біля Синаю, де розкішні трави і багато озер, звільнив своїх родичів від багатьох державних повинностей. Саме керування Йосифа призвело до першого відомого в історії голодомору. Інші роди-коліна хапіру-євреїв продовжували кочувати Палестиною. Син Йосифа Яків хворів: за тодішнім повір'ям, до нього час від часу приходив сатана і боровся з ним. Обманути сатану, тобто вилікуватися, можна було, знову ж таки, за повір'ям, лише змінивши ім'я (ніби такої особи вже не існує). Яків змінив своє ім'я на Ізраель. Звідси інша назва євреїв – ізраельці. За роки життя в Єгипті рід Якова-Ізраеля став багатолюдним. Фараон Рамзес II таки змусив євреїв-ізраельців платити податки, давати людей-рабів на фараонові роботи. Це не сподобалося ізраельцям, бо вони вважали привілеї Йосифа вічними. Тоді фараон почав вимагати силою. Проповідник Моше (про-

СТАРОДАВНІ ФІНІКІЯ, СІРІЯ, ПАЛЕСТИНА

рок Мойсей) переконав ізраельців вийти з єгипетської землі і кочувати пустелями, що вони і зробили близько 1230 р. Але цьому передувала трагічна подія: єврейський бог винищив у Єгипті всіх “первістків” (перших в родині) – від первістка фараона до первістка в’язня. Винищив усіх первістків, крім єврейських. До того часу народам не були відомі такі масові вбивства дітей. Ця подія стала основою найбільшого юдейського свята Пасах, що його юдеї святкують щорічно по всьому світу. При цьому юдейський бог Ягве заповів юдеям, що чужинець не має права їсти Пасху, а тільки той раб людський, що його буде куплено за срібло й обрізано.

Коли євреї втікали з Єгипту, то “позичили” у єгипетців їхній золотий і срібний посуд, та так і не віддали. Але що був вартий для єгипетців посуд порівняно з тим, як вони вимагали від євреїв, щоб ті забиралися геть: “Чі квапили єгиптяни народ той, щоб спішно відпустити їх із краю, бо казали: “Усі ми помremo!”

Ще у XIV ст. Палестина була колонізована Єгиптом. Тому повертатися втікачам хапіру-ізраельцям було небезпечно. Близько 1190 р. євреї на чолі з Єшуа Навином (на той час пророк Мойсей вже помер) прикочували в Ханаан-Палестину. Де війною, а де союзом стали підпорядковувати собі коліна тамтешніх хапіру-євреїв. Тутешні кочовики хапіру-євреї бачили, що місцеві ханаанайці внаслідок осілого способу життя живуть заможніше. Тому самі почали осідати, переймати ханаанайську культуру і віру в бога Ваала. Прибувши до Палестини, хапіру-ізраельці змусили всіх місцевих хапіру-євреїв війнами колонізувати землі ханаанайців, а останніх геноцидили. Війни в 1190–1125 рр. то тривали, то припинялися і закінчилися повним винищенням семітів ханаанайців семітами хапіру-ізраельцями-євреями. Пророки забороняли асимілювати ханаанайців і брати за жінок ханаанайок. Так нації ханаанайців не стало.

Єврейські коліна-роди поділили між собою жеребом ханаанайські міста разом з навколишніми територіями. Родові-колінові Юди за жеребом

випала територія Ханаану з містом Єрусалим. Тоді в хапіру-євреїв не було єдиної держави. Кожне коліно-рід було ніби державою, а самих правителів колін-родів називали суддями.

Хапіру-ізраельці вважали себе вищими від місцевих хапіру-євреїв, бо жили колись у Єгипті, пізнали культуру єгипетців. Тому вимагали від хапіру-євреїв, щоб ті їм корилися. Кожне коліно-рід мало свого бога або вірили вже в ханаанайського бога Ваала. Проповідники хапіру-ізраельців повели шалену пропаганду за визнання всіми хапіру-євреями ізраельського бога Ягве (Єгова, Саваот). У такий спосіб вони підпорядкували собі всіх хапіру-євреїв. Єдиного бога Ягве прийняли майже всі євреї. Але багатодержав'я колін залишалося.

Хапіру-євреї не мали виходу до Середземного моря, бо там жили філістимляни. Тому почали з ними війну за узбережжя. Філістимляни були войовничими, спочатку перевага була на їхньому боці. Ізраельці вийшли на першу війну з ковчегом (скринька з релігійними реліквіями для богослужіння в шатрі-синагозі на честь бога війни ізраельців Єгови (бо Ягве – назва цивільного бога). Вже в першій битві філістимляни ковчег захопили. Від звістки про це командувач суддя Ілля впав мертвий. Командувачем обрали суддю Самуїла. Ковчег викупили. Перша перемога ізраельців над філістимлянами зробила суддю Самуїла фактичним правителем усіх колін-родів. Для переможного закінчення війни і знищення філістимляниці потрібна була єдина держава. Судді і патріархи вимагали від вже старого Самуїла помазати їм царя як в інших народів, тобто організувати єдину державу Ерец Ізраель. Та закони Моше (Мойсея) вимагали рівності для всіх, не виділяти особу над всіма ізраельцями – ніхто не міг стати вище інших. Все ж Самуїл помазав царем полководця Саула, сина Кіша, з коліна Веняминового, і представив Саула скликаному народові. Не всі визнали Саула царем. Євреї дуже важко визнають правителів. У них є жарт: будь-який єврей вважає, що лише він “мойсей”, або скільки

евреїв – стільки й “мойсеїв”. Кожен єврей переконаний, що тільки він здібний управляти, всі інші до цього не придатні. Суддя Самуїл продовжував правити і воювати з філістимлянами. Саул конфліктував з Самуїлом, вимагав влади. Розгніваний Самуїл помазав царем ще й Давида, сина Есея, з коліна Віфліємського. Давид був пастухом овець, потім зброєносцем Саула.

Під час чергової битви з обидвох воюючих сторін вийшли: силач Голіят у філістимлянців, Давид у євреїв. Давид, убивши Голіята каменем з праці, став “героєм”. Саул пообіцяв видати за свого зброєносця Давида свою доньку Мелхолу, але вимагав принести сто власноручно відрізаних крайніх плотів філістимлянців. Давид приніс двісті крайніх плотів, одружився з Мелголою. Саул, дізнавшись, що Давид також помазаний царем, наказав вбити його. Син Саула Йонатан був побратимом Давида і попередив того. Давид утік, переховувався. Саул переслідував його. Помер Самуїл, Саул царював. Давид ховався у філістимлянців. Почалися битви, філістимляни вигнали Давида. Філістимляни розгромили єврейську армію при горі Гілбоа, а цар Саул, поранений, покінчив з собою. Коліно Юди проголосило помазаного ще Самуїлом тридцятилітнього пастуха Давида царем. Він об’єднав два царства в одне: царював сім з половиною років в Хевроні над Юдеєю, потім в Єрусалимі ще майже 33 роки над Ізраєлем та Юдеєю, всього 40 літ.

5. Пелазгія (Еллада, або Греція) та Егеїда.

Стародавня людність півдня Балканського півострова та сотень островів Егейського моря в ті часи називала себе пелазгцями, а свою країну Пелазгія. Назви Еллада та Греція з’явилися значно пізніше. Кілька сотень дрібних островів Егейського моря та смугу західного узбережжя Малої Азії історики називали Стародавня Егеїда (від назви Егейського моря), зачислюючи деколи сюди і материковий півострів Пелопоннес.

Балканські гори покривають всю територію Пелазгії і ділять країну на три відокремлені частини: північну – лише вузький Тернопільський прохід

веде до Середньої частини, де родюча Тессалійська долина ріки Піней; південна частина – півострів Пелопоннес тільки вузьким Корінфським перешийком з'єднується з материком. Гори висотою до двох тисяч метрів, покриті колючими чагарниками і рідколіссям; вузькі долини рік; багато дрібних півостровів та островів. Клімат узбережжя субтропічний, в материковій частині – помірний. У зимовий період випадають дощі; вегетація восени, взимку і навесні; літо сухе; річки пересихають. Родючого жовтоземного чи червоноземного ґрунту мало. Землеробство нема де розвивати; переважало садівництво (маслини, виноград, цитрусові тощо) і тваринництво (вівці та кози – виробництво вовни; осли; корів мало). Природні багатства: камінь і мармур, небагато міді, срібла, золота. Багато риби в морях.

У цьому тисячолітті пелазгці ділилися на багато маленьких племен (понад 40) із зачатками рабовласницького приватновласництва. В більшості племен земля ще належала племені, а родові чи сім'ї виділяли ділянку. Жили бідно: перепічки і ячмінна каша, молочні продукти і риба були основною їжею. Родина виготовляла одяг, взуття, побутові речі для себе і для обміну. Вірили в єдиного бога Зевса та покровителів господарської діяльності – Діоніса, Гефеста, Гермеса, Деметру та ін. Були великими аматорами складати міти.

Історичне минуле Стародавньої Пелазгії в неясних споминах. Свою історію починали з легенди: в II тисячолітті (співпадає з великою міграцією слов'янців-аріїв) нащадки Геракла дорійці та інші племена вийшли з гір і зайняли заселений ахейцями півострів Пелопоннес, де утворили перші племена-держави Аргос і Лакадемонос.

Археологічні розкопки довели, що в III та II тисячоліттях до н. е. південна Пелазгія та острови входили до кола егейської культури басейну Егейського моря. На островах були рабовласницькі держави на чолі з василевсами. В цих державах – розвинуте ремесло і торгові оселі по узбережжях,

мореплавство. Побудовані міста, в них палати для василевсів. Найвизначнішу егейську культуру відкрито на острові Крит: руїни розкішних будинків і палат василевсів у Кносі (палата-лабіринт легендарного василевса Міноса), у Фесті, Маллії. Мали морські торгові зносини з Єгиптом, Фінікією, Хетією, а через неї – з Дворіччям. У середині II тисячоліття до н. е. на невеличкому острові поруч з Критом вибухнув вулкан. Землетрус зруйнував культуру острова Крит. Згодом спустошений Крит заповнили пелазгці з материка. Близько 2300 р. на Пелопоннес і побережжя Малої Азії відбулося нашествя невизначеної археологією людності (можливо, велика міграція слов'янців), що змінило культуру життя цих територій, крім Кіпру. Головним вивченням археологами центром пелазгської рабовласницької культури стало місто Мікени на Пелопоннесі (1400–1200 pp.), де розквітли ремесло і торгівля. Мікенський акропіль (січ-замок) з палатами василевса був видатної архітектури. Мікенці мали торгові зв'язки з Єгиптом, Сирією, Хетією. Нова навала племен пелазгців-дорійців та “народів моря” з півночі призвела до занепаду мікенської культури пелазгців. Згодом, у I тисячолітті до н. е., розвинулася нова еллінська культура. Вона увібрала в себе егейську та єгипетсько-вавилонську культури. З часом еллінська та римська культури стануть наріжним каменем формування європейської цивілізації.

6. Індія.

Існують припущення, що назва походить від назви великої ріки Інд. Стародавні індійці-дравійці називали цю землю Сінджу, іранці – Хінду, пелазгці-еллінці – Індос. Країна в Південній Азії на Індостанському (Деканському) півострові. Північна частина – материкова, південна – півострівна. Великі ріки – Інд та Ганг. Природні умови різноманітні: просторі рівнини, найвищі у світі гори Гімалаї, ліси-джунглі й пустелі. Рослинний світ – рис, бавовник, жгут, цукрова тростина, пшениця, чай. Тваринний світ – зебу, буйволи, корови, приручені слони. На півострівній території переважає мусонний клімат.

Археологи знайшли і палеолітичні, і неолітичні (їх більше) стоянки старіндійської людності. Розкопки в долині Інду показали, що вже в першій половині III та у другій половині II тисячоліть до н. е. тут було рабовласницьке суспільство з досить високим рівнем життя: міста із замками і палатами правителів, бронзові й золоті речі, усюди надписи, які ще не розгадані. Це Хараппська міська цивілізація епохи бронзи. У II тисячолітті людність покинула ці міста; будівлі поруйновані, засипані землею. Причин не розгадано, вважають, що причиною є якась страшна пошесть.

У кінці II тисячоліття до Індії в долину Гангу прибули арійці, змішалися з місцевою дравідською людністю. Індійські історики стверджують, що арійці принесли *веди* (міти). На основі них виникла віра є єдиного бога Індру – ведизм. Бог Індра мав помічників – Агні керував вогнем, Сур'я, або Мітра, – сонцем. Склався культ предків. Основи віри ведизму записані санскритом у Ведах. Їх налічується чотири збірки: Рігведа (Гімни), Самаведа (Пісні), Яджурведа (Молитви і Церемонії), Атхарваведа (Заклинання). З приходом арійців культурне життя на величезній території Індії розвивалося швидше, не поступалося єгипетській та дворічній. Утворилися племена-держави на чолі з раджами, утверджувалося рабовласництво. Швидкими темпами розвивалося землеробство.

7. Китай.

Ця країна знаходиться на сході Азії. На заході її території є високі нагір'я і гори, на сході – Велика Китайська рівнина. Через країну протікають дві дуже великі ріки Хуанхе і Янцзи. У долині Хуанхе (та інших рік) багато родючого лесу, але не вистачає вологи для вирощування рису. Клімат на обширній території дуже різноманітний: тропічний, мусонний, субтропічний, помірний і різкоконтинентальний. На ріках часті повені. Рис, просо, ячмінь, гречка, арахіс, цукрова тростина, цитрусові, чай та особливо шовківництво для чудових тканин культивували давно. Пшеницю почали вирощувати пізніше. Більшість людності – щонайдавніші землероби, які на більшості території жили осіло.

Свою історію починають з 2200-х р. до н. е. від малодослідженої династії Ся. Припускають, що династія правила 500 років. Потім династія Шан, за нею, з 1027 р., династія Чжоу.

Археологи виявили залишки культури від раннього палеоліту. Про історію II тисячоліття до н. е. є скупі відомості з джерел, написаних ієрогліфами. Серед них збереглися записані на кістках. Було багатодержав'я. Утверджувалося рабовласництво, розвивалися землеробство, тваринництво, ремесла. До наших днів дійшли чудові вироби з бронзи, каменю нефриту. Людність харчувалася переважно рисом і просяними культурами. Через їх нестачу поїдали різні трави, комах тощо. Рабовласники жили в розкоші. Релігія була мало розвинута: стара віра – це культ Неба-Тянь. Імператор вважався єдиним верховним представником Неба-Тянь, лише він провадив богослужіння в столичному храмі Неба-Тянь. Обожнювали імператора, сонце, місяць, різних добрих і злих духів, духів померлих предків. Фактично релігією людності було служіння духам. Панувала усна побутова мораль Добра і Зла, що її проповідували мудрі старійшини.

**Х століття
до н. е.**

Х століття до нашої ери

На території України по всій Східній Європі існувало багатодержав'я племендержав. Початок використання заліза. Відновлення землеробства і тваринництва після похолодання.

1. Середня Азія.

Сухі степи, напівпустелі, гори, родючі долини рік. Іраномовне малочисельне населення. У минулому тисячолітті мігрували сюди арійці-слов'янці. Частина арійців осіла тут, більшість подалася до Ірану та Індії. Осілі арійці займалися приватновласницьким землеробством у Бактрії (верхня Амудар'я), Хорезмі (нижня Амудар'я), у басейні Сирдар'ї, в Согді (басейни Зеравшану і Кашкадар'ї), Семиріччі, Приалтайї, Уйгурії. Вони зливалися з місцевою людністю. Відбувся обмін культур. Місцева людність назвала їх сакцями. Серед місцевої людності почався розклад первісного ладу і перехід родів до приватновласництва. Зароджувалася нова релігія маздаїзм. Людність поділялася на землеробів і кочовиків.

2. Іран.

Нагір'я і гори, родючі долини рік. На південному заході відома ще з III тисячоліття до н. е. рабовласницька держава Елам. По нагір'ях кочували племена (найбільше відомі – каситці). Переважало кочове тваринництво. З приходом арійців-слов'янців розвивається землеробство в долинах рік Геріруд, Мургаб, рік, що впадають в озеро Ханун. Будували міста. Серед них – місто Аріана (нині Герат). Цю територію називали Аріана. Арійці поступово були асимільовані місцевою людністю.

3. Закавказзя.

Східне Закавказзя. Тут жили каспійці, кадусійці, албанці (кавказькі). Переважало кочове тваринництво, було і землеробство. Тривав розпад первісного ладу, зароджувалися держави-племена з вождями і рабовласництвом.

Західне Закавказзя. Відомі дві етнічні групи картвельців: колхці і сасперійці. Гірське тваринництво і землеробство у долинах рік і на узбережжі Україн-моря. Розпад первісного ладу. Утворення племінних спілок, очолюваних вождями.

4. Дворіччя.

Нашестя арамейців з Аравії розчленувало великі імперії Ассирію та Вавилонію на залежні від них дрібні держави та держави-міста з прилеглими територіями. Внаслідок пограбувань арамейцями – занепад економіки майже на два століття. Поступово арамейська мова стала основною розмовною мовою населення Передньої Азії.

5. Фінікія, Сирія, Палестина.

5.1. Семітська Фінікія.

Держави-міста Фінікії досягли найвищого піднесення економіки і культури. Найкращі кораблебудівники і мореплавці-торгівці того часу. “Народи моря” зруйнували державу-місто Сідон, і гегемонія перейшла до держави-міста Тір. Близько 950 р. цар Хірам розширив острів, що на ньому побудоване місто Тір. Мав добрі стосунки з царями Ізраеля Давидом, потім з Соломоном, допомагав останньому в будівництві. Міста-держави Фінікії Тір, Сідон та ін. мали багато торгових кварталів у портах Середземномор’я і Україн-моря. Тір мав такі квартали у наших Білгороді та півострові Березань, згодом – у Хорсславі.

5.2. Семітська Сирія.

На її території були два залежні від кочових арамейців рабовласницькі царства Карамеш і Дамаск. Сухі степи, напівпустелі, мало родючих долин рік. Тваринництво, садівництво, ремесло, недостатньо землеробства. Сирійці вели широку транзитну торгівлю: каравани із залізом, виробами з нього та іншими товарами проходили через їхню територію.

5.3. Семітський Ерец Ізраель (Ізраїль).

Продовжував царювати Давид. Постійно воював з філістимлянами. У двох битвах їх переміг, але остаточно не завоював. Воював з сирійцями. Взяв дружину свого полководця Урії Вірсавію, потім Урію знищив. Вірсавія народила йому наступника Соломона. Мав союз з царем Тіру. Започаткував єврейську посередницьку торгівлю. Вважають, що саме за царювання Да-

вида утворилася єдина рабовласницька держава хапіру-ізраельців-євреїв Ерец Ізраель. Гербом держави став шестикутний щит Давида (зірка Давида).

У 964–928 рр. царював Соломон. Поділив царство на 12 округів. Кожен округ один місяць на рік доставляв безкоштовно цареві продукти (як податок). Дружина – єгипетська фараонівна (тому мав мир з Єгиптом). Мав великий гарем, що вимагав значних коштів на утримання. Був у союзі з царем Тіру Хірамом. Домовився про поставку в обмін на продукти і частину території обтесаних каменів і деревини кедра та кипариса для будівництва храма Ягве, царських палат і палати для цариці. Жінка-єгиптянка спрямовувала євреїв на розвиток культури і письменства, написання історії царства. Книжник-літописець Ягвіст написав на замовлення таку “Історію” про створення світу (запозичено старий міт шумерців про створення світу за шість днів та про всесвітній потоп, коли після танення льодовиків затопило усе Дворіччя); про перших патріархів, котрі прибули з Аравії через Дворіччя; про Мойсея; про Ісуса Навина, суддів, Рут (походження царя Давида), Самуїла... Написано, що нібито при створенні світу Ягве створив першу людину (єврея) з глини і назвав Адамом (Адам по-староєврейськи Людина), а з його ребра – жінку. Після потогу, за мітом, вижив лише єврей Ной (Нова Людина). Від нього нібито вдруге пішли усі люди на землі. Складено ряд мітів, в тому числі про “землю обітовану” Палестину, що її нібито бог Ягве виділив євреям для вічного проживання, оголосивши їх при цьому єдиним народом Божим, а всі інші народи – гої. Цим мітом правителі хотіли змусити євреїв нарешті осісти, бо в їхніх генах – прагнення кочувати на інші землі. Не все сподобалося у змісті книги. Книжник-літописець Єловіст відредагував текст – це був другий варіант “Історії”. Пізніше було створено її в третій редакції. Згодом пророки і книжники століттями писали нові книги – врешті їх об’єднали в єдину Біблію (Книгу) під назвою Старий Заповіт. Єдиного тексту Біблії нема, є різні переклади і редакції.

Після смерті Соломона Ерец Ізраель розпався на два царства: Юдейське та Ізраельське. В Юдейському царстві (2 “коліна” – Юди та Венияміна столиця Єрусалим, бог Ягве, царював син Соломона Ровоам. В Ізраельському царстві (10 “колін”) царем обрано Єровоама, столиця Сихем, бог золоте теля. В обох царствах землеробство, кочове тваринництво, ремесло, посередницька торгівля розвинена слабо.

6. Мала Азія.

Після розпаду Хетії у центральній і північній частині півострова дрібні залежні держави індоєвропейців хетців.

З Тракії до північно-західної частини переселилася частина слов’янців одрисців, гетців і мезців. Вони утворили тут державу Трігію (X–VII ст. до н. е.) зі столицею Гордіон на березі Україн-моря. Землеробство, тваринництво, ремесло, торгівля.

На південно-західні землі (найбільше до міста Мілет) малих націй – пергамців, карійців, лідійців – масово переселялися мігранти пелазгці, котрі втікали переважно з Пелопоннесу, куди прийшли дорійці (спартанці) і робили їх своїми рабами.

7. Пелазгія (Еллада, або Греція).

У Пелазгії багатодержав’я налічувало більше 40 племен. З північної Пелазгії ватаги відсталих племен дорійців пройшли, грабуючи та руйнуючи, всю Пелазгію і зупинилися на півострові Пелопоннесі. Там доруйнували відомий центр культури місто Мікени. На Пелопоннесі почався різкий занепад економіки, спростилися ремісничі вироби, занепада торгівля. Була забута писемність. Дорійці змусили побудувати для себе столицю Спарту, звідси і їхня назва спартанці. Вони були виключно воїнами, що постійно воювали з сусідами. Місцеве населення перетворили на рабів.

8. Слов’янські Тракія і Подунав’я.

8.1. Слов’янська Тракія.

У стародавній південнослов’янській Тракії в цей час відома держава Одрисія з населенням одрисцями, гетцями і мезцями. Частина з них мігру-

вала в Малу Азію, де утворили державу Трігію. Виплавляли мідь і залізо, виробляли вироби з них. У горах добували срібло й золото. Виробляли прикраси, кераміку, тканини, одяг, взуття. Займалися землеробством, тваринництвом, ремеслом, торгівлею.

8.2. Слов'янське Подунав'я.

Тут відомі землеробські південнослов'янські іллірійські держави-племена. Жили вони досить ізольовано, не спілкувалися з пелазгцями, тому відомості про них дуже скупі.

9. Індія.

Нація розвивалася досить бурхливо. З приходом арійців у долині Гангу почалося вирубування джунглів, копання каналів, насипання гребель, розорювання цілини. Тепло і волога, родючі ґрунти давали щедрі врожаї рису, пшениці, бавовни, цукрової тростини, жгуту. Початок виплавки і обробки заліза. Розвиток ремесла і будівництва. Рабовласницьке багатодержав'я на чолі з раджами, їхнім військом, стражниками і чиновниками. Поширення віри в єдиного бога Індру, посилення жерців-брахманів, котрі перейменували бога Брахмою. Початок поділу суспільства на варни, або касты. Вся людність поділялася на чотири групи: брахмани (жерці), кшатрії (воїни та управителі), вайш'ї (селяни, ремісники, купці) та шудри (слуги). Торгівля по морю і караванами.

10. Китай (Хуа).

Китайці називають свою країну Хуа (Квітуча). Китай – це назва тюркська. Чін, або Хін, – назва іранська.

Була велика держава династії Чжоу та дрібні держави. Між ними точилися часті війни. Розвивалися землеробство, скотарство, традиційні ремесла, торгівля по морю та караванами.

**IX століття
до н. е.**

Розвиток торгівлі з
фінікійцями. Будівниц-
тво морських і річкових
портів.

1. Середня Азія.

Населення іраномовне, арійці асимільовані. Всіх вже називали сакцями. Зароджуються землеробсько-тваринницькі держави-племена Бактрія, Хорезм, Согд, Давань (Фергана), Семиріччя та кочові держави-племена у степах і напівпустелях. Антагонізм між ними. Поширення нової релігії маздаїзму.

2. Іран.

Держава Елам на південному заході та багатодержав'я землеробів у долинах рік і кочовиків у нагір'ях.

3. Закавказзя.**3.1. Східне Закавказзя.**

Каспійці, кадусійці і албанці (кавказькі) створили рабовласницьку державу Мана (територія сучасного Азербайджану). Існувала у IX–VII ст. Столиця – Ізірту. Населення названо манейцями.

3.2. Центральне Закавказзя.

Вірменія. На Вірменському нагір'ї племена наїрі утворили централізовану державу Біайні, її ассирійці у письменах назвали Урарту. Столиця Тушпа, що на березі озера Ван. Держава успішно відбивала напади ассирійців. Вели землеробство в долинах рік; будували зрошувальні канали; розвивали гірське тваринництво, ремесло; будували фортеці, храми в скелях. Через цю державу проходили торгові шляхи до Середземномор'я та Україн-мор'я.

3.3. Західне Закавказзя.

Населення: сасперійці в долині ріки Чорох, картлці, мосхи (прийшли, витіснені ассирійцями з Малої Азії) та іберійці (деякі дослідники вважають, що це нащадки мігрантів українців-арійців). Інтенсивне утворення багатодержав'я племен.

4. Дворіччя.

Прийшли у минулих століттях з Аравії семіти арамейці відновили роздроблену ними в XI ст. колоніальну рабовласницьку імперію Ассирію

(Новоассирія, 883–605 рр.) і почали колонізувати сусідню Сирію, поглинувши частину земель хетців. Ассирія стала наймогутнішою імперією Передньої Азії. На пограбовані багатства побудували нову столицю Ніневію з фортечними мурами і чудовими палатами із зображеннями руйнування чужих міст, страт полонених. Добре озброєне військо охороняло розкішне життя царів і полководців. Почалися безперервні завойовницькі війни.

5. Фінікія, Сирія, Палестина.

5.1. Семітська Фінікія.

Відновилося держава-місто Сідон. Фінікійські держави-міста ще добре торгували, але їм вже загрожувала реальна небезпека з боку Ассирії.

5.2. Семітська Сирія.

Її багатодержав'я потрапило у залежність від Ассирії; накладено великі повинності. Транзитна торгівля продовжувалася, але прибутки йшли ассирійському цареві.

5.3. Семітські – Юдейське та Ізраельське – царства Палестини.

5.3.1. В Юдеї царювали: Йосафат, Йорам, Іоас.

5.3.2. В Ізраелі царювали: Омвірі (засновник династії, переніс столицю з Сихему в Самарію), Акава (діяв пророк Ілія), Йорам (діяв пророк Єлісей), Іегу (вторгнення ассирійців, руїни храму), Іоахаза.

6. Мала Азія.

6.1. Трігія.

Ця держава індоєвропейців досягла найбільшого розквіту. Панували над Егейським морем і Україн-морем. Розвинуті землеробство-тваринництво, ремесла, торгівля. Відбивали часті нашествия ассирійців.

6.2. Хетські землі.

Частково поглинуті Ассирією. Частково індоєвропейці хетці переходили до Трігії і асимілювалися трігійцями.

7. Пелазгія (Еллада, або Греція).

У Пелазгії – рабовласницьке багатодержав'я. Майже в кожній гірській долині чи на острові була держава-плем'я чи держава-місто з прилеглою територією. На півострові Пелопоннес панували спартанці. Родючої землі мало; сіяли ячмінь, вирощували виноград і маслини; їли перепічки та рибу. Оскільки пасовищ для худоби було мало, то розводили кіз, овець і ослів. Виплавка заліза і його обробка підвищили продуктивність землеробства. Рабів небагато. Чоловіки пасли худобу, жінки обробляли город, мололи зерно, ткали одяг, готували їжу, прибирали. За межі Егейського моря не плавали. Найважливіші справи вирішували збори чоловіків, вони обирали старійшин і вождів. Вірили в єдиного бога Зевса. Йому, згідно вірувань, допомагали багато помічників: Посейдон, Геліос, Аполлон, Деметра, Афінa, Афродита, Діоніс, Гефест, Аїд та інші. Зевсові будували храми з каменю і мармуру, прикрашали їх скульптурами.

8. Південнослов'янські Тракія і Подунав'я.

8.1. Південнослов'янська Тракія.

Відома держава одрисців, мезців і гетців Одрисія. Землеробство, тваринництво, ремесло і торгівля.

8.2. Південнослов'янське Подунав'я.

Землеробські південнослов'янські іллірійські держави-племена існували досить ізольовано. Землеробство, тваринництво, ремесло і торгівля. Історичні відомості скупі.

9. Індія.

Багатодержав'я на чолі з раджами, війни між ними. Посилення брахманів і поділу на касты. Землеробство, тваринництво, ремесло і початок своєрідного пишного будівництва для знаті і храмів для брахманів. Торгівля по морю і караванами.

**VIII сто-
ліття
до н. е.**

Введення нового ук-
раїнського буквеного
алфавіту глаголиці.

10. Єгипет.

Третій перехідний період, занепад. Фараонами лівійці, що завоювали Єгипет у середині минулого століття. Вирощування великої кількості пшениці, ячменю, льонових культур, овочів і фруктів, винограду і меду. Чудові ремісничі вироби, будівництво і культурні досягнення приваблювали колонізаторів. Найбільше значення мали жреці, бо єгипетці вірили, що в пишних храмах живе бог і його помічники, а жерці спілкуються з ними.

11. Китай.

Багатодержав'я і війни між ними. Панування династії Чжоу на значній території Китаю.

1. Середня Азія.

Півстоліття засушливого клімату. Міліли ріки, степи ставали напівпустелями. На основі давньої політеїстичної віри маздаїзму утворена нова монотейстична віра в єдиного бога Агура-Мазду. Основи цієї віри записав у книзі Авеста (Книга Основ) легендарний реформатор Заратуштра. Згодом еллінци назвали його по-своєму Зороастр, а віру – зороастризм. Єдиним богом Заратуштра назвав Агура-Мазду, котрий постійно бореться з богом зла Ангроманью і його девами, що спокушають людність до гріха. В Авесті описано природу Середньої Азії, возвеличено землеробів. Будували храми, а жреців звали магами. Віра стала національною для іранської нації в Середній Азії, в Ірані, Афганістані.

Цю віру нищили зевсисти та згодом ісламісти, руйнували храми, убивали магів. Нині віруючих залишилося мало – парси (прибули з Ірану) в Індії. Тих, хто славили вогонь, що ним нібито може очищатися людина, називали вогнепоклонниками. У Баку (Азербайджан) зберігся прадавній храм-монастир вогнепоклонників, де горів “вічний вогонь” природного газу, що виходить зі щілини в землі.

Остаточно сформувалися держави: Хорезм (столиця Ургенч, нині руїни біля села Куня-Ургенч), Бактрія (столиця Бактрія, нині Балх), Согд (столиця Мараканда, нині Самарканд).

Окремі українські дослідники назву “Авеста” виводять від “Веди”, назву нації ірані від арійці, а згадану в Авесті “Землю Агури” прив’язують до північного Причорномор’я як осередку первісних арійських вірувань.

2. Іран.

На південному заході держава Елам з столицею Сузи відбивалася від асирійців. Нова монотеїстична віра в Агура-Мазду забезпечила об’єднання племен ірані в єдину державу.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя.

Держава Ману зі столицею Ізірту. Землеробство, гірське тваринництво, садівництво. Будівництво міст.

3.2. Центральне Закавказзя.

На державу наїрі-вірменців Біайні (Урарту) в 714 р. напали асирійці, пограбували багато міст і сіл. Держава Біайні занепадала.

3.3. Західне Закавказзя.

Багатодержав’я у племен картліців, сасперійців, мосхців, колхців, іберійців.

4. Дворіччя.

Могутня семітська арамейська імперія Ассирія (Новоассирія). Цар Тиглатпаласар III (745–725 рр.) колонізував майже всю Передню Азію, захопив Сирію та її столицю Дамаск. Асимілювали-згноювали індоєвропейців хеттів, після чого ця нація перестала існувати. Грабували Палестину, Елам, Біайні та інших сусідів.

5. Фінікія, Сирія, Палестина.

5.1 Семітська Фінікія.

Держави-міста Фінікії – колонії Ассирії. Мореплавання і торгівля поступово занепадають, бо асирійців вони мало цікавлять.

5.2. Семітська Сирія.

Її держави-міста – колонії Ассирії. Транзитна торгівля. Кочове тваринництво.

5.3. Семітські – Юдейське та Ізраельське – царства Палестини.

Царі Юдеї: Пмпсія, Узія, Іофам (діяв пророк Ісайя), Ахаз (діяв пророк Емануїл, колонізація Ассирією), залежний від Ассирії цар Азекія. Править ассирійський полководець.

Царі Ізраеля: Іоас, Іеровоам II (діяв пророк Іона), Захарія, Менахем (даник Ассирії), Пеках (діяв пророк Оділ). У 722 р. – завоювання Ізраелю семітським ассирійським царем Саргоном II. Він депортував всі десять ізраєлевих колін на землі Еламу, де вони поступово були асимільовані. Ізраельського царства не стало. Така історична кара за геноцид на землях Ханаанії. На вивільнені території Саргон II переселив переважно несемітську людину, яка склала етнічну основу Самарії та Галілеї.

6. Мала Азія

Трігія.

Єдина рабовласницька держава індоєвропейців у північно-західній Малій Азії, столиця Гордіон. Їй пощастило, що її обминали ассирійці-колонізатори. У південно-західній частині держави – племена малих націй: пергамців, лідійців, карійців (їхнє ремісничє місто – Мілет), які терпіли від нашествия пелазгців-мігрантів.

7. Пелазгія (Еллада, або Греція).

На півострові Пелопоннесі панували воєнізовані спартанці. Господарство було відстале.

У Пелазгії почалося піднесення після кількох столітнього занепаду. Центром відродження стала середньопелазька рабовласницька Аттика з містом Аteni. На відміну від Спарти, в Аteнах було народне управління – народні збори обирали раду старійшин і суддів, рада старійшин обирала дев'ять правителів. Поступово членами ради і правителями стали виключно знатні і багаті атепці, що їх називали аристократами. Решта населення, крім рабів, звалось демосом. Економічне піднесення: садівництво – виноград і масли-

ни, тваринництво; ремесло – від фінікійців навчилися кораблебудування і торгівлі; на базі фінікійського алфавіту склали буквенний алфавіт з 24 букв з голосними і приголосними (у фінікійців голосних не було, на письмі їх пропускали, треба було здогадуватися). Еллінці-купці почали будувати свої купецькі квартали у портах Середземномор'я. Нестача землі змушувала пелазгців мігрувати. Вони завдавали чимало клопотів тим націям, куди переселялися, бо характер у пелазгців буйний.

З цим століттям (хоча окремі дослідники датують шостим століттям) пов'язують написання Гомером відомих поем “Ілліада” й “Одіссея”. В “Ілліаді” описана війна з Троєю, звичайно, за переказами і мітами, бо ця війна відбувалася в 1194–1184 рр. до н. е., тобто вже минуло чотири століття. Пелазгці називали Трою Ілліос, звідси і назва “Ілліада”. В “Одіссеї” описано пригоди полководця Одіссея під час повернення з війни додому. В поемах багато вигадано, багато перекручень і неточностей. Поеми мали і мають великий літературний вплив.

У 776 р. в місті Олімп проведено перші еллінські спортивні ігри, названі Олімпійськими. З часом ігри стають міжнародними і відбуваються понині. З цього року пелазгці почали своє нове літочислення.

8. Південнослов'янські Тракія і Подунав'я.

8.1. Південнослов'янська Тракія.

У державу Одрисію входили племена одрисців, мезців, гетців і дакців. Землеробство-тваринництво, ремесло, виплавка заліза і бронзи. Морська торгівля Україн-морем з Україною, Пелазгією, Трігією, Фінікією.

8.2. Південнослов'янське Подунав'я.

Населення території північного заходу Балканського півострова і середньої течії Дунаю до Адріатичного моря всесвітня історія назвала іллірійцями. Це були південнослов'янські племена істрців (дунайців), далматців, лібуринців, яподлців та ін. Вони мали свої держави-племена, займалися землеробством, тваринництвом, ремеслом. Майже не контактували з наро-

**VIII століття
до н. е.
680-і рр.**

Перші нападники-колонізатори нашої землі іраномовні кочовики ішкюзці. Утворення першого українського війська і перша війна з колонізаторами.

дами Егейського моря, тому відомості про них скупі. Спілкувалися з численними народами Апеннін або ж мігрували туди.

9. Індія.

Багатодержав'я на чолі з раджами, війни між ними. Посилення брахманів і поділу на касты. Нова версія брахманів про утворення богом Брахмою каст індійців: з божих уст були створені брахмани, з його рук – воїни і раджі (управителі), зі стегон – землероби і ремісники, з ніг – шудри (слуги). Будівництво палат і виробництво чудових скульптур, десяткові цифри. Торгівля морем з країнами південно-західної Азії, Дворіччям і Єгиптом, караванами з Передньою Азією – тонкі тканини, коштовне каміння, слонова кістка. Звідти товар попадав у європейське Середземномор'я.

10. Єгипет.

У першій половині цього століття Єгипет належав Лівії, а в другій половині його відвоювала держава Куш (Нубія з Верхнього Нілу), фараони – кушутці.

11. Китай.

Рабовласницьке багатодержав'я і війни між ними – “войовничі царства”. На значній території панувала династія Чжоу. Добре було розвинуте землеробство, тваринництво, шовківництво, ремесло. Заліза ще не знали. Виробляли гарні та міцні шовкові тканини. Зрошували поля.

1. Середня Азія.

Ще минулого століття людність ірані, прийнявши і зміцнивши нову віру маздаїзм, почала виходити на міжнародну арену. Була відчутна соціальна відмінність і суперечки між землеробами (Авеста називає їх аріями) і кочовиками. Зміцнювалося багатодержав'я Хорезм, Бактрія, Согд, Давалі. Посуха вплинула на землеробство і пасовища. Ватаги кочовиків ішкюзців прибули до кордонів України і почали нас колонізувати. Українське військо вигнало їх.

2. Іран.

Іранське багатодержав'я племен відбивалося від асирійців. Для успішної боротьби утворили першу централізовану рабовласницьку державу Ірані-Мідія (670–550 рр.), столиця Екбатана. Єдина держава – єдиний бог Агура-Мазда. Вигнані з України ішкюзці-кочовики захопили правління в Ірані-Мідії (652–625 рр.) і перейменували на Ірані-Ішкуз, але мідійська династія з часом вигнала їх. Найбільшого розквіту держава набула за царя Хуваштра (625–585 рр., по-еллінськи Кіаксар). Ірані-мідійці разом із Вавилонією в 612 р. розгромили Ассирію. Ірані-Мідія невдовзі підпорядкувала собі Елам-Персиду, Парфію, колонізувала вірменську Біайні-Урарту і манейську Ману в Східному Закавказзі і стала імперією.

3. Закавказзя.

3.1. Держави Східного Закавказзя Ману і **Центрального Закавказзя** Біайні-Урарту були колонізовані Ірані-Мідією.

3.2. Західне Закавказзя. Багатодержав'я племен картлців, сасперійців, колхців, іберійців. Торгівля з українськими державами-племенами. Загроза від Ірані-Мідії.

4. Дворіччя.

4.1. Ассирійська імперія

Могутня Ассирія постійно вела колонізаторські війни. Царі й полководці жили в розкоші. За царя Асаргаддона на короткий час завоювала Єгипет (671–664 рр.). Війна з Вавилонією підірвала могутність Ассирії. У 626 р. Вавилонія відокремилася. В 612–605 рр. коаліція імперій Вавилонія–Мідія воювала з Ассирією. Її багату столицю Нівенію, “гніздо левів”, зруйновано і пограбовано, всю знать винищено. Така кара за грабіжництво і геноцид. У 605 р. Ассирія перестала існувати. Її територію поділено між Вавилонією та Ірані-Мідією, а населення семіти ассирійці-арамеї злилися з арамеями Дворіччя.

4.2. Вавилонія (Нововавилонія, 626–539 рр.)

Семітська арамеїська імперія постійно воювала. Пограбовано Сирію, Палестину, Фінікію, ненадовго колонізовано Єгипет.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Були колоніями Ассирії, згодом Вавилонії, але мали своїх царів.

6. Мала Азія.

6.1. Трігія.

Зберігала свою державність. Привертає увагу віра в богиню-матір Кибелу, їй будували храми, про неї складали міти. Збереглися відомості про чудову релігійну музику на її честь. Еллінці захоплювалися цією музикою і переймали її. Населення індоєвропейці трігійці займалися землеробством, тваринництвом, садівництвом (виноград, маслини тощо), ремеслом, торгівлею, зокрема з українськими купцями.

6.2. Південно-західна стародавня Мала Азія.

З'явили про себе держави та держави-міста малих націй: карійців, пергамців, лідійців, архіядців, арцавців.

6.3. Лідія.

У 640-х роках лідійці визволилися від Трігії та утворили рабовласницьку державу Лідію зі столицею Сфат (по-еллінськи Сарди). У долині ріки Герм добували золото й карбували перші в світі золоті монети. Їх почали називати гроші. Були і срібні, і мідні монети. За золоті монети наймали добірне військо-кінноту. Цар Адрісу намагався захопити столицю Карії Мілет. Населення займалося землеробством, тваринництвом, садівництвом (маслини, виноград), ремеслом (славилися фарбовані тонкі вовняні тканини), торгівлею (доволі жваво – з українцями).

7. Еллада.

Пелазгці перейменувалися еллінцями, а країну – Елладою. Серед багатодержав'я виділялися військова Спарта та демократичні Атени. Кожна держава чи держава-місто мала свій уряд, військо, скарбницю. Карбували

ВІ століття до н. е.

514–513 рр.

Еллінські купці побудували свої купецькі квартали в Хореславі (Пантікапос, 570-і рр.), Слов'янславі (Теодос, 550-і рр.), Сур'яграді (Танагорія, 540-і рр.).

Ірано-українська війна. Перси хотіли колонізувати наші пор-

свої монети. Всіх об'єднували спільна мова, звичаї, стародавні міти, віра, писемність. Почалася жвава торгівля купців-еллінців по Східному Середземномор'ю та Україн-морю. Вона сприяла розвитку ремесел і мореплавства, завезенню рабів з інших країн. Почався розвиток науки, літератури, театру. Були школи. Виникла нова архітектура. Набули розвитку виробництво мармурових статуй і живопис. Культурою займалися аристократи, на них безоплатно працювали раби.

8. Південнослов'янські Тракія і Подунав'я.

Виділялася держава Одрисія в Тракії з розвинутим господарством і торгівлею. У Подунав'ї дрібні іллірійські держави-племена жили майже відособлено від інших держав.

9. Єгипет.

Був колонізований Лівією. З 671 по 664 рр. – Ассирією, згодом ненадовго Вавилонією.

10. Китай.

Держава династії Чжоу розпалося на кілька самостійних царств.

1. Середня Азія.

Цар Еламу-Персії Куруш (Кір) війною приєднав іранські незалежні держави Бактрію, Хорезм, Согд і Давалі до єдиної іранської держави, але у 530 р. поліг у битві.

2. Маздаїстська імперія Іран-Персія.

До 550-х років була колоніальна імперія Мідія. В 550-х роках цар Еламу-Персії Кир (Куруш) II війною скинув династію мідійців, став царем і засновником нової династії персів Ахеменидів (558–330 рр.). Колонізував усі держави Малої Азії, у 539 р. Вавилонію, потім західну Індію до Інду. Створено плацдарм у Юдеї і завойовано Єгипет (525–404 рр.). Цар Дарій (Дараявауш) I поділив імперію на 20 сатрапій на чолі з сатрапами-

501 р.

ти і захопити торгівлю українським зерном. Дійшли до Олешня, де їх розгромили наші вої.

Утворення першої національної централізованої держави на територіях степу і лісостепу – **ВЕЛИКА УКРАЇНА**. Відбудова зруйнованого війною з Іраном.

деспотами. Податки з колоній наповнили царські палати золотом, коштовностями. У 514–513 рр. розв'язав ірано-українську війну, але безславно програв її.

3. Закавказзя.

Східне і Центральне Закавказзя (Велика Вірменія) перебували у складі Ірану-Персії.

Західне Закавказзя.

Багатодержав'я в Картлі. Об'єднана держава колхців – Колхиди зі столицею Колха (нині Поті) на узбережжі Україн-моря. Торгівля з українцями.

4. Дворіччя.

Семітська арамейська імперія Вавилонія (Нововавилонія). Колонізація Сирії. У 586 р. за царя Навуходоносора II колонізовано Юдейське царство в Палестині, зруйновано його столицю Єрусалим. Царство стало провінцією, населення Юдеї погнали рабами до Вавилону (т. зв. вавилонський полон). Колонізовано північну Аравію, ненадовго Єгипет. Економіка, особливо торгівля, досягли високого розвитку. В 539 р. Вавилонію за царя Кира (Куруша) II колонізував Іран-Персія. Вавилон зруйновано. За колонізацію, грабежі і вбивства настала кара – кінець Вавилонії.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Колонії Вавилонії, а з 539 р. – Ірану-Персії.

5.1. Семітська Юдея.

У 586 р. семітська Вавилонія завоювала Юдею. Цар Навуходоносор II наказав зруйнувати Єрусалим і храм у ньому. Все доросле населення з дітьми мало йти рабами пішки чи на возах до Вавилону. Важкі страждання і плач, багато померлих у дорозі. Це була кара халіфів-євреям за геноцид ханаанійців і філістимлянців, війни і пограбування сусідів сирійців. Кара за злочини рано чи пізно неминуча. На місце виселених євреїв прийшли несемітські колоністи. Внаслідок цього етнічний склад місцевої людності ставав ще менш семітським. До 539 р. євреї перебували у “ва-

вильонській полоні”. Пророк Іезекіль написав Книгу Плачу і Псалми. Багато євреїв втікали з Вавилону і оселялися у сусідніх землях Вірменії, Іберії та ін. У 539 р. Вавилонію колонізував цар Ірану-Персії Куруш. Він готувався до колонізації Єгипту. Завоював Палестину і створював там плацдарм. Велися фортифікаційні роботи і потрібні були робітники. Тому цар наказав перегнати євреїв назад до Палестини. У 525 році Єгипет колонізовано. Відбудова другого храму (його освячено у 515 р.). Проповідують пророки Аггей і Захарія. Переписання “П’ятикнижжя” у нинішньому вигляді.

6. Мала Азія.

Трігія, Лідія і всі дрібні держави – колонії Ірану-Персії.

7. Еллада.

Багатодержав’я. Виділяються військова Спарта і демократичні Атени (Аттіка). Атени збагачувалися завдяки торгівлі. Майже вся влада була зосереджена в руках аристократів (евпатридів), що викликало загальне невдоволення. Народ (демос по еллінськи; до демосу не зачисляли рабів) домагався прав. У 594 р. правитель Солон провів реформи: скасовано борги селян; рабам-атенцям даровано волю і надалі заборонено обертати когось на раба за борги. Усі чоловіки-атенці стали *громадянами*, брали участь у загальних зборах, обирали службовців. Раби залишалися безправними. Економіка Аттики розвивалася завдяки праці рабів.

8. Південнослов’янські Тракія і Подунав’я.

Усе було як у минулому столітті: в Тракії держава Одрися, в Подунав’ї дрібні держави іллірійців.

9. Єгипет.

З 664 р. за правління саїської династії відбулося об’єднання країни, розвивалися економіка, торгівля, культура. В 525 р. колонізований Іраном-Персією. Перше правління персів (525–404 рр.).

10. Індія.

Поширюється нова релігія – буддизм. Її заснував Будда – син одного з індійських царів. Віра побудована на любові – не можна вбивати, брехати,

**V-е століття
до н. е.**

Посадникування у
державі Велика Ук-
раїна:

Арійслава I
Великоукраїнського
(501–460-і рр.),

Сур'яслава I
Великоукраїнського
(460–420-і рр.),

Болгарслава I
Великоукраїнського
(420–370-і рр.).

Історик Геродотос
описав Україну (Ски-
тію).

красти; треба любити людей, тварин, рослини. Однаково погано жити у великій розкоші і в бідності. Треба жити, обмежуючи свої бажання, скромно, прагнути пізнати істину. У Будди були свої учні та послідовники.

11. Китай.

Багатодержав'я. Жив знаменитий філософ Конфуцій (551–479). Книга з його висловами довгий час була підручником у китайських школах. У цьому столітті виникає вчення даосизм (засновник Лао Цзи.)

1. Середня Азія.

Держави Середньої Азії – сатрапії маздаїстської імперії Іран-Персія.

2. Маздаїстська імперія Іран-Персія.

В 490 році цар Дарій (Дараявауш) I почав колонізацію Еллади. Програла битву під Марафоном, змушені були втікати. У 480 р. цар Ксеркс почав нову колонізацію Еллади. Розгромили військо еллінців біля Термопіл, спалили Атени, зайняли Середню Елладу, вторглися до тракійської держави Одрисії. У 479 р. іранці-перси програли морську битву поблизу острова Самалін, а їхнє військо еллінці розгромили біля міста Платеї. Перси залишили Елладу. Але персо-еллінська війна на морі триватиме ще 30 років аж до 449 р. У 404 р. Єгипет визволиться від колонізації Іраном-Персією, але ця держава продовжуватиме залишатися могутньою імперією.

3. Закавказзя.

Східне і Центральне Закавказзя (Велика Вірменія) – колонії Ірану-Персії. У Вірменії існує невелика незалежна держава Хай, бо тут в минулому столітті поселилися племена хайяса, змішалася людність хайї, наїрі. Деякі російські дослідники стверджують, що вірменська нація сформувалася завдяки змішанню іранців, циган (єдиний випадок у світі осілості циган) і євреїв, втікачів з вавилонського рабства. Але це малоімовірно. Відповідь мають давати не російські, а вірменські дослідники.

3.1. Західне Закавказзя.

Дві держави: Іберія (Картлі) та Колхіда (Егрісі) на узбережжі Українського моря. Економічні зв'язки з Україною та Елладою. Відбивалися від нападів іранських військ.

4. Дворіччя.

Колонізоване Іраном-Персією.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Фінікія, Сирія, Палестина – колонії Ірану-Персії. У 445 р. до Палестини прибув Неемія, сатрап перського царя, відбудував мури Єрусалима і відновив віру в бога Ягве. Діяв пророк Ездра. Єврейські пророки і книжники поновлюють расистську ідею “богообраності” євреїв і жорсткого відокремлення від неєвреїв-гоїв, бо тільки так, на їхню думку, може вижити й не буде асимільований єврейський народ. Користь чи шкоду це принесло?

6. Мала Азія.

Трігія, Лідія і всі дрібні держави – колонії Ірану-Персії.

7. Еллада.

З 490 по 449 роки тривали постійні війни з Іраном-Персією.

В Елладі утворилися два союзи держав: навколо Спарти і навколо Атен. З 451 по 404 роки між ними велася внутрішня війна, що врешті закінчилася поразкою морського союзу Атен. Мури Атен було зруйновано. Гегемонія Спарти в Елладі та багатодержав'я залишилися. Під час війни багато еллінців втікали на північ до Македонії. Це сприяло зміцненню Північної Македонії. Василевс Фіеллінос об'єднав Македонію, а василевс Археллаос переніс її столицю до Пелли. Еллінська Македонія розвивала культуру. Творили поети, серед них трагік Еврипід, художники.

8. Південнослов'янські Тракія і Подунав'я.

Держава Одрисія в Тракії мусила захищатися від колонізаторства Ірану-Персії. Після поразки в Елладі перси відійшли. В Подунав'ї дрібні держави іллірійців жили відособленим життям.

**IV століття
до н. е**

Посадникування у
державі Велика Ук-
раїна:

Малоукраїнслава I
Великоукраїнського
(370–340-і рр.),

Уличслава I
Великоукраїнського
(340–320-і рр.),

Тиврослава I
Великоукраїнського
(310–270-і рр.)

331 р.

Елліно-українська
війна. Полководець Зо-
птіріонос повів війська

9. Єгипет.

Протягом усього століття залишався колонією Ірану-Персії. У 404 р. здобув незалежність.

10. Індія.

Західні землі до Інду колонізовані Іраном-Персією. На решті території багатодержав'я, остаточний поділ населення на касты. В середині століття зміцніла держава Магадха. Вона була однією з близько 16 найбільших держав Індії. Стала могутньою завдяки війнам і підкоренню сусідніх держав. У цьому столітті стала ядром імперії династія Нандів, згодом Маур'їв.

11. Китай.

Багатодержав'я. У найбільшій з держав триває панування династії Чжоу.

1. Середня Азія.

До 329 р. – сатрапія-область колоніальної імперії Ірану-Персії. Місцеві іранці вперто не піддавалися колонізації еллінцями. Тому Олександр Македонський змушений вертатися з Індії через Гіндукуш, щоб колонізувати Середню Азію. 329–326 рр. – три роки колонізував, знищуючи населення і грабуючи села та міста. Наказав місцевим рабам будувати на березі Сирдар'ї центр колонії Олександрію Есхату, повернувся колонізувати Індію. Після смерті Олександра в 323 р. ця територія входила до складу еллінської колоніальної імперії Селевкії.

Через посуху кочовики Середньої Азії масово вирушили на захід до Арун-ріки.

2. Іран-Персія.

У 334 р. ця маздаїстська імперія була завойована зевською імперією Елладаю. Іранські царі колонізували, грабували і ґеноцидили сусідів, нагромадили величезні багатства. За все це прийшла неминуча кара: втратили свої багатства, їх колонізувала Еллада.

колонізувати Західну Поморину, дійшов до Олешця, де наші війська розгромили його військо.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. В статусі сатрапії входило до Ірану-Персії. Еллінці не колонізували. Після розпаду імперії Македонського сатрап Атропат утворив незалежну рабовласницьку державу зі столицею Газака (територія колишньої держави Мана). Назвали цю державу іменем сатрапа Атропатена. Від цієї назви виводять: Атропатакан-Азербайган-Азербайджан.

У нижній течії ріки Кури свою рабовласницьку державу утворило індоевропейське іберійське плем'я албанців (згодом назву перекинуто на аланців, хоча такої людності тоді тут не було) зі столицею Габалака (Кабалака); в історії – Албанія Кавказька; на чолі стояв цар, він і був головним жрецем святилища Місяця.

3.2. Центральне Закавказзя. Велика Вірменія – колонія Ірану-Персії. Після завоювання еллінцями Ірану-Персії у верхів'ях Євфрату, Галісу і Лікусу утворилася незалежна держава Мала Вірменія, а в Айраратській долині – незалежна держава Айрарат.

3.3. Західне Закавказзя. На території сучасної Грузії дві незалежні рабовласницькі держави – на сході Іберія (по-грузинськи Картлі), на заході – Колхіда. Торгували з Великою Україною.

4. Дворіччя.

Семіти арамеї були колонізовані Іраном-Персією, а з 334 р. – Елладою. Це кара історії за колишнє жажливе колонізаторство.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Уся територія була колонією Ірану-Персії до 334 р. В 334–323 рр. – колонія еллінської імперії. Олександр Македонський переселяє в Палестину велику кількість еллінців-македонців. З 325 р. – колонія еллінської імперії Селевкії.

6. Мала Азія.

Уся територія колонізована Іраном-Персією. З 334 р. колонізована Елладою, а з 323 р. – Селевкією. На північному березі, вийшовши з Селевкії,

утворилися проеллінські напівзалежні держави Пергам, Витинія, Гераклея, Понт. Торгували з Великою Україною. У державі Понт (Морська) у 302 р. василевсом став еллінізований іранець Мітридат I, засновник відомої династії мітридатів.

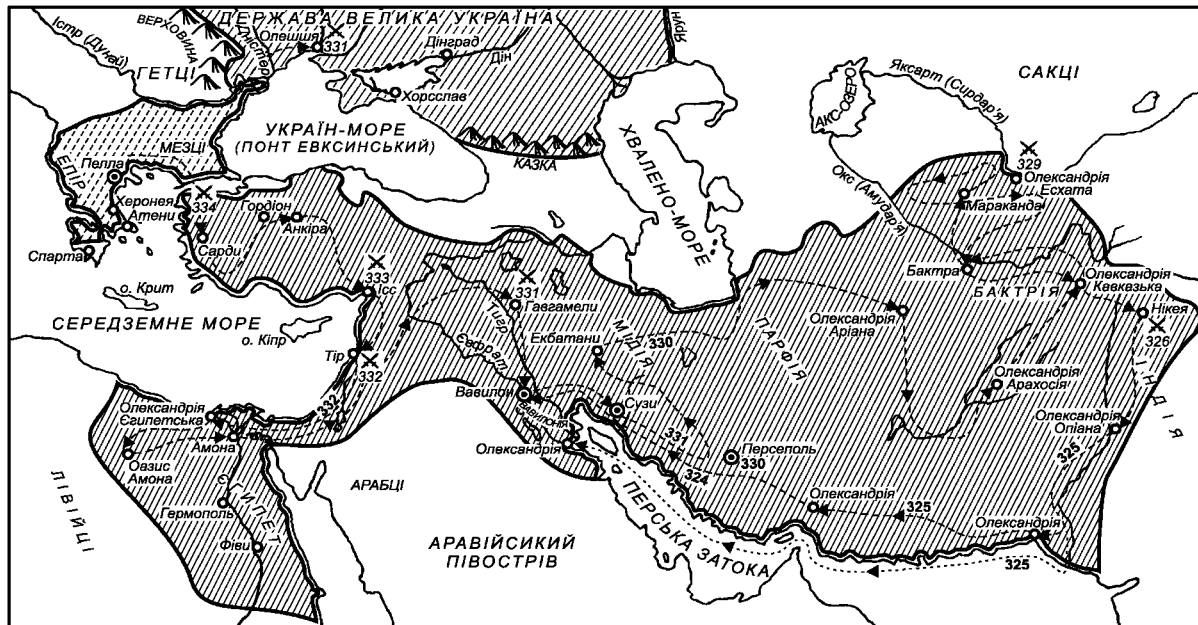
7. Еллада.

До 334 р. об'єднана держава, очолювана династією македонців. У 334–323 рр. василевс Еллади Олександр Македонський колонізував всю Малу Азію, Єгипет, Дворіччя, Іран-Персію з Середньою Азією, Західну Індію. Створив найбільшу імперію античності від Македонії до Інду. Нещадно зруйнував тисячі сіл і міст, пограбував їх, населення вбивали або продавали у рабство. Лише золота і самоцвітів вивезено в Елладу кількома тисячами верблюдів. Одинадцять років безперервно чинилося одне з найбільших і найжорстокіших людиноббивств в історії людства. Будували нові міста – центри управління областями імперії. Їх називали Олександріями. Столицею імперії вибрано не Пеллу, а Вавилон. Несподівана смерть Македонського в 323 р. зупинила геноцид народів, а імперія розпалася через міжособні війни діадохів (наступник по-еллінськи) – полководців Олександра Македонського. Вони поділили імперію між собою. Єгипет взяв діадок Птоlemeос, став фараоном, столиця Олександрія; заснував еллінську династію Птоlemeїв (323 р. до н. е.–30 р. н. е.). Діадок Селевкос захопив значну частину території: Малу Азію, Іран з Середньою Азією, Дворіччя, Фінікію, Сирію і Палестину; столиця Вавилон, пізніше Селевкія на Тигрі, згодом Антиохія; заснував династію Селевкідів (323–64 рр. до н. е.). Елладою управляв василевс усієї зевської рабовласницької імперії Антипатр, але його влада над Єгиптом і Селевкідом була номінальною.

8. Тракія і Подунав'я.

Південнослов'янську державу Одрисію в Тракії колонізували еллінці, але залишили автономною. В Подунав'ї дрібні держави південнослов'янців іллірійців жили відрубно.

ЕЛЛІНСЬКА (ГРЕЦЬКА) ІМПЕРІЯ В IV ст. до н. е.

Умовні позначення

Македонське Василевство
у 336 р. до н. е.

Еллінська імперія

Столиці Еллади
й Ірану-Персії

332

Місця та роки
найважливіших битв

Олександрія,
Нікея

Найважливіші міста,
що їх заснував Олександр
Македонський

Бактра

Інші міста

Завойовницькі війни
Олександра Македонського
з 334 р. до н. е.

Шлях македонського
флоту від Індії до
Вавилонії

III століття до н. е.

Посадникування у державі Велика Україна:

Лутичслава I
Великоукраїнського
(260–240-і рр.),
Аруситслава I
Великоукраїнського
(230–200-і рр.).

290–280-і рр.

Нашестя азійських іраномовних кочовиків сарматців, війни з ними

9. Єгипет.

Незалежна держава зі своїм національним фараоном до 343 р. Іранці-перси знову її колонізували (друге правління персів). У 332 р. колонізуваний Елладаю. Єгипет став частинкою еллінського світу. З 323 р. до н. е. по 30 р. н. е. правила династія Птолемеїв.

10. Індія.

Багатодержав'я на чолі з раджами і велика рабовласницька держава Магадха зі столицею Паталіпутра. На її територію в 330–325 рр. вторглася армія Македонського. У 323 р. Магадху було визволено і династія Маур'я (IV–II ст. до н. е.) за раджі Ашоки поширила свою владу майже на всю Індію та частину Афганістану – утворилася брахманська рабовласницька імперія Індія.

11. Китай.

Останнє століття великої епохи панування династії Чжоу. Багатодержав'я.

1. Середня Азія.

Колоніальне володіння еллінської рабовласницької імперії Селевкії. Через посуху кочовики просувалися на захід, і сарматці вторгалися на територію Великої України, яка воювала з ними.

У 250 р. намісник Селевкії в Бактрії Діодотос проголосив Бактрійське царство незалежним, а себе царем. До царства приєднали Согд, частину Афганістану – утворилася маздаїстська імперія Бактрія (250–140 рр.). У 230–200 рр. царем був согдієць Евтідемос. У 210–204 рр. василевс Селевкії Антиох III безуспішно воював з Бактрією, щоб вона знову увійшла до складу Селевкії. У 250 р. відокремилися і сатрапія Парфія (нині південний Туркменістан), де запанувала династія Аршакидів (246 р. до н. е. – 12 р. н. е.), столиця Гекатомпіль.

протягом цього і наступного століть. Четверта війна проти колонізаторів.

2. Іран.

Колонія Селевкії. У середині століття іранські Парфія і Бактрія повстали і вийшли з Селевкії як незалежні держави.

3. Закавказзя.

3.1. У Східному Закавказзі дві незалежні держави: Антропатена зі столицею Газака і Албанія Кавказька.

3.2. Центральне Закавказзя. У 220 р. всі незалежні вірменські держави-племена об'єдналися в єдину державу під назвою Велика Вірменія, столиця Армавір.

3.3. Західне Закавказзя. Зміцніла держава Іберія на сході, столиця Міхета. На заході – Колхида. Мали економічні зв'язки з Великою Вірменією та Великою Україною.

4. Дворіччя.

Територія семітів арамеїв колонізована Селевкією.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Фінікія і Палестина колонії Птолемеїв. Сирія – колонія Селевкії.

6. Мала Азія.

Держави Пергам, Витинія, Гераклея і Понт. Серед них виділявся Пергам (238–133 рр.). Він захопив західну частину Трігії в 275 р. Пергам (назва держави і одночасно її столиці) розбагатів завдяки ремеслу і торгівлі. В місті збудовано акропіль-замок. Уперше замість папірусу використали виправлену шкіру телят, овець, свиней. Вона отримала назву пергамент. У Пергамі була бібліотека з 200 тисячами сувоїв пергаменту.

7. Еллада.

Зевська імперія Еллада фактично складалася з трьох частин: власне еллінської, єгипетської та селевкійської, майже не пов'язаних між собою, але еллінських.

У 300 р. столицею Селевкії стала Антіохія, що знаходиться в Сирії. Селевкію стали називати одночасно і Сирійським Василевством, що підня-

ло престиж Сирії. В 280–276 рр. навала кельтців-галлців на Елладу, грабування і руйнування дійшли до міста Дельти. Полководець-діадох Антигон Гонат переміг кельтців і вигнав їх. Проголосивши себе василевсом Еллади, заснував династію, котра правила більше ста років. Війна Еллади з Римом за італійські землі. У вирішальній битві в 279 р. біля міста Аускулума василевс Пірр переміг Рим, але ціною величезних втрат (т. зв. “Піррова перемога”). Фактично Еллада втратила італійські колонії.

В Елладі тривали міжусобні війни. У 250 р. іранські сатрапії Парфрія і Бактрія повстали і вийшли з Селевкії. 240-і роки – придушено масові повстання єгипетців проти Птолемеїв. Еллінці намагалися завоювати Тракію, але їхній напад було відбито. Найбільшого розквіту Селевкія досягла при василевсі Антиохіві III Великому (223–187 рр.): включала частину Малої Азії, Сирію, Іран, Фінікію, Палестину, ненадовго Бактрію.

Це століття можна вважати еллінським за впливом на світову історію. Маси еллінського населення колонізували чужі землі, засновували міста-поліси на торгових шляхах, всюди приносили своє великодержав’я і шовінізм, насаджували мову і писемність, віру (зевсизм) і звичаї. Висміювали все нееллінське, принижували колонізованих, називали їх “варварами”. Однак численна людність – малоазійці, іранці, арамейці, сирійці, фінікійці, євреї, вірменці, єгипетці та інші – вперто зберігала свої мову, віру, національні особливості. В результаті еллінцям доводилося пристосовуватися до умов співжиття з цими націями.

Історичне значення еллінізму полягає в піднесенні землеробства, ремесла, торгівлі (особливо), утвердженні осілості. Розвивалися наукові знання, література і мистецтво, що до них залучали й осіб місцевої нації. Визискування на загарбаних землях збагачували еллінців, давали їм можливість займатися не фізичною працею, а наукою, правом, літературою, театром, жити в розкоші. Еллінізм вплинув на економічний і культурний розвиток Передньої Азії, Аравії, Закавказзя.

На Єгипет цей вплив був незначний, бо ця нація з прадавніх часів жила своїм національним життям, слабо переймала колонізаторське. Мало вплинула Еллада і на українську націю, яка також мала прадавні традиції слов'янської цивілізації, переймала еллінське мало. Водночас еллінська колонізація докорінно змінила міжнародну обстановку в Середземномор'ї та Передній Азії того часу.

8. Тракія і Подунав'я.

8.1. У Тракії була сильна держава Одрися. В 280-і роки василевс Еллади Лисимах (правитель Тракії) почав колонізацію Одрисії, однак його військо розгромили.

8.2. Ще в VI ст. з Галлії (нині Франція) через Альпи до північної Італії перейшли маси племен кельтців галлців (індоевропейців), які 389 р. до н. е. спалили Рим. Поселилися вони в басейні ріки По. У 290 р. напали на Рим, який вів з ними багаторічну війну і врешті вигнав їх. Вони перейшли на землі іллірійців в Подунав'ї, але й звідти після кровопролитної війни їх вигнали. У 280 р. почалася навала кельтців-галлців на Елладу, все грабували і руйнували дощенту. Дійшли до міста Дельти. Там їх зупинили, і вони через протоку перейшли до Малої Азії, колонізували східну землю колишньої Трігії, осіли і стали мирно жити в своїй заснованій державі. Еллінці назвали їхню державу Галатія. Згодом галлці асимілювалися з місцевим населенням.

9. Єгипет.

Панувала династія Птолемеїв. У середині століття династія воювала з Селевкією та Елладою. В 240-х роках масові повстання єгипетців проти династії придушено. Найбільша могутність Птолемеїв за василевса-фараона Птолемея III Евергета (226–221 рр.). В столиці Олександрії у бібліотеці вже налічувалося до 700 тисяч рукописів. Сюди приходили працювати Евклід, Архімед. Бібліотека приваблювала найвидатніших науковців усіх колонізованих націй.

10. Індія.

Уся територія і частина Афганістану в складі брахманської імперії Індії, столиця Паталіпутра, династія Маур'я.

11. Китай.

Династія Цінь захопила весь Китай. З 246 р. правителем царства Цінь став дуже жорстокий Цінь Шіхуанді, з 221 р. він – імператор. Створив єдину централізовану імперію Цінь (221–206 рр.). Впала внаслідок народних повстань. Розвиток наук (світ уявляли у вигляді великого яйця, землю – жовтка, а шкаралупа зі світилами крутиться над землею), економіки, мистецтва. Переслідувалося конфуційство. Спалено багато літературних джерел і страчено близько 460 вчених.

На Китай почали нападати кочовики з сучасної Монголії, названі китайцями гунцями. Нещадно грабували і вбивали. Для захисту від гунців у 244 р. завершено будівництво Великого Китайського муру.

12. Рим.

За легендою, Рим заснували у VIII ст. до н. е. (близько 754 р.) брати Ромул і Рем. 510 р. римляни усунули царя, встановилася народна влада – республіка (державна, що нею управляють особи, обрані на певний термін). Суспільство складалося з патриціїв, плебеїв і рабів. У цьому столітті боротьба проти патриціїв (мешканців Риму) завершилася перемогою плебеїв (решти населення Італії). Вони стали повноправними громадянами з правом виборчого голосу. В Італії жили 12 народностей і було багатодержав'я їхніх племен. До початку цього століття Рим об'єднав усі італійські держави-племена, утворивши єдину централізовану державу. На Середземномор'ї інтереси Риму зіткнулися з інтересами Картагену, державою-містом в Африці на протилежному березі моря. Почалися римо-картагенські війни, названі Пунічними. Всього війн було три, з них дві у цьому столітті і одна – в наступному.

Успіхи у цих війнах відкрили Римові шлях до нових загарбань.

II століття до н. е.	Посадникування у державі Велика Україна: Дулібслава I Великоукраїнського (200–160-і рр.), Арійслава II Великоукраїнського (150–130-і рр.), Сур'яслава II Великоукраїнського (120–100-і рр.).	1. Середня Азія. У 190–180 рр. – посилення колоніальної імперії Бактрії: входили Согд, Маргіяна, Афганістан, Східний Іран, Північно-Західна Індія. У 175 р. розпалася на Бактрію (Елліно-Бактрію) та Індійську Бактрію (Елліно-Індійську). В 140–130 рр. владу в Бактрії захопило індоевропейське плем'я маздаїтської віри тохарці. Їх гунці витіснили з Центральної Азії. Тохарці перейменували Бактрію на Тохаристан (130 р. до н. е. – 106 р. н. е.). Незалежними шаханствами стали Согд, Хорезм, Фергана. У 160-х роках гунці витіснили з Центральної Азії і кушанців, плем'я буддійської віри. Вони оселилися в долині Зеравшану, утворили державу зі столицею Кушан. Все століття на просторах нинішнього Сибіру кочували сармато-аланці, зі сходу їх витісняли орди гунців. Сармато-аланці впродовж століття періодично нападали на Велику Україну.
110–105-і рр.	Торгова війна з вассилевсом Понтії Мітридатом VI, перемога українців.	2. Іран. Частина території – колонія Селевкії. Посилилася Парфія. Відвоювали в Селевкії іранську Гірканію. Шах Мітридат I (170–138 рр.) відвоював Мідію і частину Вавилонії – міцніла маздаїтська рабовласницька імперія Іран-Парфія (250 р. до н. е. – 20 р. н. е.). Шах Мітридат II (123–88 рр.) відвоював Маргіяну, Арію, закріпився в Дворіччі, столиця Екбатана. Залежність від Ірану-Парфії визнала і Велика Вірменія.
103 р.	Остаточний розгром сарматців-кочовиків. Вони зійшли з історичної ариени назавжди.	3. Закавказзя. 3.1. Східне Закавказзя. Антропатена була незалежною до 150 р., коли була приєднана як сатрапія до Ірану-Парфії. Албанія Кавказька – незалежна держава. 3.2. Центральне Закавказзя. З 189 р. Велика Вірменія незалежна держава. Мала Вірменія – у складі Понтійської держави. 3.3. Західне Закавказзя. Багатодержав'я грузинів: Іберія в басейні Кури і Колхида в басейні Ріоні.

4. Дворіччя.

Семіти арамеї колонізовані Селевкією. Іран-Парфія колонізувала частину колишньої Вавилонії.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Маленькі фінікійські держави і Палестина, як колонії Селевкії, не відігравали вже ні економічної, ні політичної ролі. Сирія ж мала той політичний вплив, що на її території була столиця імперії Селевкії Антиохія. Василевс Селевкії Антиох III воював з Римом у Сирійській війні (192–188 рр.), був переможений і втратив малоазійські території.

6. Мала Азія.

Упродовж цього століття тут відбувалося чимало подій. Частина території ще входила до імперії Селевкії. Були незалежні чи напівзалежні держави – Пергам, Понт, Витинія, Гераклея, Галатія, Каппадокія. Виділялися могутніші Понт і Пергам. В місті Пергам у 180 р. споруджений Великий алтар бога Зевса. У 110–105 рр. Понт воював з Великою Україною, щоб колонізувати її побережжя Україн-моря і Сур'я-моря.

7. Еллада.

200–197 рр. – друга македонська війна проти династії македонців. Наслідком її стало обмеження влади цієї династії. У 195 р. василевс Селевкії Антиох III відправив війська на Балкани, щоб стати гегемоном Еллади. До війни втрутився Рим, проголосив “свободу” Еллади і послав свої легіони. 195–190 рр. – війни між Римом і Селевкією за Елладу. Війська Селевкії залишили Елладу. Рим відправив війська до Малої Азії, розбив військо Селевкії при Магнезії. Початок занепаду Селевкії. 171–168 рр. – третя македонська війна з Римом, і знову невдала для Еллади. У 148 рр. Рим остаточно колонізував Північну Елладу, або Македонію. У 146 р. Рим зробив усю Елладу своєю колонією, або провінцією. Не стало не лише колоніальної імперії Еллади, але й держави. Настала історична кара за колонізаторство, грабежі-руїни та геноцид колонізованих.

8. Тракія і Подунав'я.

Держава південнослов'янців одрисців, гетців, мезців Одрисія та дрібні держави іллірійців Подунав'я відбудовували свої села і міста, зруйновані колонізаторами еллінцями та кельтцями-галлцями. Рим колонізував Адріатичне узбережжя іллірійців.

9. Єгипет.

Панування еллінської династії Птолемеїв.

10. Індія.

Занепад і частковий розпад брахманської імперії Магадха. Частину Північної Індії колонізував Тохаристан. На півдні Декану – сильна рабовласницька брахманська держава Андхра.

11. Китай.

Панування імператорської династії Хань (206 до н. е.–220 н. е.) у найбільшій за обсягами китайській державі, що вела завойовницькі війни, колонізувала сусідні держави в'єтів (в'єтнамці нині), чосонів (корейці нині) та інші.

У 120-х роках виник торговий Великий шовковий шлях караванами Китай–Середземномор'я через Середню Азію–Іран–Малу Азію (якийсь час існувало відгалуження з Середньої Азії на північний Каспій і Велику Україну).

На просторах Монголії та Уйгурії утворилася хантенгірянська ранньокріпосницька кочова колоніальна імперія гунців Чингіс-Гунія (Велика Гунія). Її орда-армія нападала і грабувала всіх сусідів, найбільше – землеробський Китай. Згодом у цьому столітті Китай розгромив орду Чингіс-Гунію, і вона розпалася на дрібні ханати-орди. Частина гунців перекочувала на Передальтай. Звідси загрожували землеробам Середньої Азії (Тохаристану), а також витісняли іраномовних кочовиків сарматців і аланців (предки осетин) на захід, а ті вторгалися на простори Великої України.

12. Рим.

Упродовж цього століття юпітерський Рим став наймогутнішим колонізатором. Основні віхи його історії: 754–510 рр. – Римське царство; 510–27 рр. – Римська республіка; 27 р. до н. е. – 476 р. н. е. – юпітерська, згодом християнська рабовласницька колоніальна імперія. Корінних римців називали патриціями, всіх інших – плебеями. Народні збори обирали Сенат (раду старійшин), а з патрициїв – двох консулів-правителів Республіки. Окрім того, плебеї обирали трибуна, котрий захищав їхні права. У III ст. Рим завоював усю Італію і правив нею. Утворив централізовану державу замість багатодержав'я.

Рим-колонізатор переміг Селевкію, колонізував частину Малої Азії. У 149–146 рр. в ході третьої Пунічної війни переміг і зруйнував Картаген, забрав його колонії, флот, рабів. У 146 р. колонізував Елладу. В 133 р. народний трибун Тиберій Гракх провів земельну реформу, яка мала на меті припинити розорення селян, за що противники змін його вбили.

Рим вшановував полководців-переможців т. зв. тріумфом, тобто урочистим в'їздом до Риму з лавровим вінком на голові, а його легіонці – з лавровими гілками. Для вшанування полководців будували тріумфальні арки. Римську армію перетворили в найману, роль полководців посилювалося.

**I століття
до н. е.**

Посадникування у державі Велика Україна:

Українслава II
Великоукраїнського
(100–70-і рр.),
Уличслава II
Великоукраїнського
(60–40-і рр.),
Тиврослава II
(30–10-і рр.),
князя Дорогослава I
(10 рр. до н. е. –
20-і р. н. е.).

50-і роки

Легіони Риму-колонізатора колонізували морські порти України-моря, щоб взяти в свої руки торгівлю нашим зерном. “Легка” колонізація тривала 300 років. Поява колонізаторської назви півострова Українець – Римський, або Романус.

1. Середня Азія.

Величезна буддистська рабовласницька колоніальна імперія-шахат Кушан (106 р. до н. е.–350 р. н. е.). Шах-якбу Канішк колонізував Кашгар, Яркенд, Хотан. Контролював Великий шовковий шлях. Шах-якбу Кардіз колонізував північно-західну Індію, переніс столицю з Кушану в Пурушпур (нині Пешавар у Пакистані), бо з боку Алтаю загрожували орди гунців. Буддисти жорстоко переслідували маздаїзм.

На півночі в степах – залишки кочовиків сармато-аланців. Зі сходу на них тиснули орди гунців.

2. Іран.

Пік могутності маздаїстської імперії Ірану-Парфії. Війни з Римом. У 53 р. іранці розгромили легіони Краса під Каррами. Іран колонізував майже всю Малу Азію, Сирію, Палестину. Столицю перенесли до Ктесифону на Тигрі, що у Дворіччі. У 88–83 рр. Понт і Велика Вірменія відвойовували в Ірану свої землі. Рим відтіснив Іран до Євфрату. Велика Вірменія визнала васальство Риму. Іран-Парфія втрачала свою могутність.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Антропатена в складі Ірану-Парфії як сатрапія. Держава Албанія Кавказька залишалася незалежною, але в 65 р. Рим колонізував і Албанію, і Антропатену (нині Азербайджан).

3.2. Центральне Закавказзя. Розквіт Великої Вірменії. За Тиграна II (95–56 рр.) усі вірменські землі об’єднано в єдину державу, столиця Тигранакерт (нині село Фаркін у Туреччині). Тигран II став зятем василевса Понтії Мітридата VI. Спільно вони воювали з Римом. У 88 році Мітридат VI і Тигран II почали колонізацію Ірану-Парфії, Сирії, Фінікії, Кілікії – утворилася колоніальна рабовласницька імперія Велика Вірменія. У 78 р. Понтія і Велика Вірменія колонізували Каппадокію, територію віддали Понтії, Великій Вірменії – 300 тисяч рабів. У 73–64 рр. війни Понтії і Великої Вірменії з Римом. У 69 р. легіонці Риму здобули Тигранакерт. Одночасно

на Велику Вірменію зі сходу напав Іран, захопивши її землі. Тигран II попросив миру, віддав усі колонії. Велика Вірменія залишилася незалежною. Мала Вірменія – з 66 р. колонія Риму.

3.3. Західне Закавказзя. Дводержав'я. Розквіт Іберії. На узбережжі Україн-моря держава Колхіда. Торгівля з Великою Україною. У 65 р. Іберію колонізував Рим.

4. Дворіччя.

Поділена на колоніальні володіння Ірану-Персії та Селевкії до 65–64 рр. Селевкію колонізував Рим. У 54–53 рр. похід римського полководця Краса для колонізації всього Дворіччя. Похід був невдалий. Іран не віддав свої колонії.

5. Семітські Фінікія, Сирія і Палестина.

Були колоніями Селевкії. З 64 р. Сирія і Фінікія – колонії Риму, Палестина визнала залежність від Риму.

6. Мала Азія.

Колонії Риму: Пергам (з 133 р.), Трігія (з 120 р.), Вітинія (з 74 р.), Понт (з 64 р.). Вісидія, Лікаонія, Галатія (з 26 р.), Каппадонія, Східний Понт без війни визнали залежність від Риму.

7. Еллада.

Селевкія ще володарювала на землях Сирії, Фінікії, Палестини. Спроба василевса Антиоха VII колонізувати Дворіччя була невдалою. У 64 р. Рим повністю колонізував Селевкію. Цієї імперії не стало. Колоніальна імперія Селевкія не могла довго існувати, бо не мала національної основи. До її складу входили різні нації, що ненавиділи колонізаторів. Незначна кількість еллінців-переселенців не могла бути опорою правителів. Опорою було військо. Римці розбили військо – й імперія розпалася назавжди.

Еллінці повелися по-різному. Одні прагнули відновлення величчя імперії. Багато століть ненавиділи Рим-колонізатор, чекали реваншу. Другі з меркантильною метою поїхали до Риму. Сюди принесли плоди своєї цивілі-

зації. Для цих еллінців Еллада – їхня батьківщина, але коли вона стала бідною, то їм не потрібною. Пішли служити окупантові, де більше платили, де можна жити в розкоші, а не в злиднях. Особи з колонізованих “яничарів” ставали твердішими римцями від самих римців, збагачували і розвивали римську науку та культуру. Так, на жаль, було при всіх імперіях.

8. Тракія і Подунав'я.

У Тракії незалежна держава Одрисія як острівець серед колоній Риму. Подунав'я колонізоване Римом у 33 р., а Мезія в 29–27 рр.

9. Єгипет.

Панування династії Птолемеїв до 30 р., коли Єгипет став колонією-провінцією Риму.

10. Індія.

Зміцнювалася держава Магадха. Її суперники – держави Сатаваханів, Паллавів, Пандіїв. Північно-західна Індія колонізована Кушанською імперією.

11. Китай.

Продовжувала панувати держава династії Хань.

12. Рим.

Упродовж усього століття вів колонізаторські війни. В державі посилювався вплив полководців. Обширні колоніальні володіння вимагали величезної армії, бо іншої опори не могло бути. Сенат мало спирався на двох правителів-консулів. Вони відійшли на другий план; головна опора – полководці. Таким бачили полководця Гнея Помпея. У 89–85 рр. проти Риму вдалу війну провели Понтія та Велика Вірменія.

У 73–71 рр. невдале повстання рабів, що його очолював Спартак. Повстання придушив полководець Красс.

У 73–64 рр. нові війни з Понтією і Вірменією. У 70 р. розгромлено військо Понтії. В 69 р. зруйновано столицю Великої Вірменії Тигранакерт, а цар Тигран II попросив миру, віддав усі колонії. У 64 р. Понтія остаточно програла війну, стала колонією. У 65 р. колонізовані Антропате-

на й Албанія Кавказька. В 64–63 рр. колонізована Селевкія. 50-ті рр. – ескадри равенського військового флоту висадили легіонців у портах Великої України. 31–30 рр. – колонізація Єгипту.

Полководець Гай Юлій Цезар у важкій війні (58–51 рр.) колонізував заальпійську Галлію (нині Франція). Після цього повів легіони на Рим, щоб військовим переворотом взяти владу (хунта по-нинішньому). Проти нього з легіонами виступив Помпей. На Балканах у громадянських війнах легіони Помпея розбито. Цезар ще три роки воював в Азії, Африці, Іспанії, щоб утвердитися. Повернувся до Риму, проголосив себе імператором. Зосередив у своїх руках всі найважливіші посади (диктатор, консул і т. п.). Не визнаний сенатом імператор правив самодержавно. У 44 р. вбитий прихильниками Республіки. Його прибічники полководці Марк Антоній та Октавіан ввели легіони до Риму, перебили республіканців. Ця нова хунта поділила владу – на Заході правив Октавіан, на Сході – Антоній, котрий зблизився з єгипетською царицею еллінської династії Птолемеїв Клеопатрою і жив з нею в Олександрії.

З 43 р. тривали громадянські війни, що почалися після смерті Цезаря. Вони закінчилися перемогою Октавіана у 31 р. над Антонієм і єгипетським флотом поблизу мису Акцій. Після вступу римських військ до Єгипту в 30 р. Марк Антоній і Клеопатра покінчили життя самогубством.

У 27 р. Римська республіка офіційно стала Римською імперією, а Октавіан був проголошений Сенатом імператором зі статусом Августа (Освяченого богами). Імператор формально залишив сенат, виборні посади, але зазвичай обирали тих, кого рекомендував саме він. Легіонців-ветеранів наділяв землею, відбираючи її в населення колонізованих країн. Так Рим утворив собі т. зв. “п’яту колону” – опору в колоніях-провінціях.

У 12 р. до н. е. – 5 р. н. е. Рим колонізував германські племена по лівому березі Рейну, утворив провінцію Германію і впритул підійшов до земель західнослов’янців за Лабом (Ельбою).

Так набула могутності найбільша юпітерська імперія античності.

I століття
нової ери

Посадникування у державі Велика Україна князів:
Ярилослава (Рюрика) I Великоукраїнського (30–40-і рр.),
Гордослава I Великоукраїнського (50–60-і рр.),
Красослава I Великоукраїнського (70-90-і рр.).

1–100 рр.

Періодичні війни з Римом-колонізатором, що хотів колонізувати степові і лісостепові зернові райони Великої України, але жодної війни не виграв.

1. Середня Азія.

Обширна маздаїстська імперія Тохаристан-шахат (царство).

У степах залишки кочовиків аланців. На сході орди гунців (Балхаш, Об, Іртиш). Вони нападали на Тохаристан, що призвело до його занепаду. Раптом гунці відкочували в Синьцзян.

2. Іран.

Маздаїстська імперія (бо в її складі частина Дворіччя) Іран-Парфія. В 50–60 рр. війна з Римом за Велику Вірменію. Іран – твердиня маздаїзму, нове видання Авести.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Албанія Кавказька – колонія Риму. Її військо разом з легіонцями воювало проти Ірану-Парфії.

3.2. Центральне Закавказзя. Велика Вірменія залежна від Риму, столиця Арташат. Під кінець століття подвійна залежність від Ірану-Парфії та Риму. Нестабільність. Наприкінці століття Велика і Мала Вірменії об'єдналися.

3.3. Західне Закавказзя. Грузинська держава Іберія союзник Риму. Держава розширює територію, допомагає військом римцям у війнах з Іраном-Парфією, має вплив на колонію Риму Албанію Кавказьку. Розквіт економіки. Грузинська держава Колхида – колонія Риму. Входила до провінції Понт, пізніше – до Каппадокії. При портах Фасос і Ріоскуріос гарнізони легіонців. Морські піратські грабування. Змінили назву нації колхці на лазці, відтак колонія Лазіко.

4. Дворіччя.

Колишні затяті колонізатори семіти арамеї вже котре століття не мають державності, колонізовані Іраном-Парфією.

5. Семітські Фінікія, Сирія і Палестина.

Колонії-провінції Риму. В Юдеї діяв пророк галілеянин Єшуа (означає Єгова врятує). Він проповідував антирабство і антиколонізаторство. Це дало поштовх до поширення руху єшуаїзму проти рабовласників і за незалежність націй (і, зокрема, Юдеї від Риму). Єврейський синедріон (верховний суд, який, за Талмудом, є продовженням ради 70-ти, обраної Мойсеем) визнав Єшуа злочинцем і засудив на смерть. Водночас і управитель Галілеї Ірод (Галілеї, тому що як галілеянин Єшуа попадав під юрисдикцію саме управителя Галілеї), і римський управитель в Юдеї Понтій Пилат (“поганин” з точки зору юдеїв, бо був юпітерської віри) цивільним судом визнали, що Єшуа не винен. Того ж дня Єшуа був у Єрусалимі розп’ятий. Еллінци підхопили ідеї цього руху, написали Євангеліє – життєпис і проповіді Єшуа, перейменувавши його по-еллінськи на Ісус і додавши Христос (помазаник Божий, або по-єврейськи месія). З суміші тодішніх мітраїзму і єшуаїзму утворювалася нова віра – християнство. В 66–70 рр. невдале повстання в Юдеї проти Риму. Євреї остаточно вигнані з Палестини і розвіяні по світу. Багато їх розсіялося по території майбутньої Західної Римської імперії. (У майбутньому ця обставина у великій мірі визначатиме, де формуватиметься римо-католицьке, а де православне християнство.) Тоді ж пишуть твори про близький кінець світу і з’яву месії, який знищить панування злих правителів і колонізаторів, встановить тисячолітнє царство Бога в Єрусалимі. Найвідоміший – “Апокаліпсис” Івана. Полководець Тит Флавій зруйнував Єрусалим (відбудовувати не дозволено), на честь його перемоги в Римі збудована арка. Чимало юдеїв мігрували зі зруйнованої Палестини. Панувало глибоке розчарування від поразки. На цьому тлі люди знаходили відраду у вірі, тобто виник благодатний ґрунт для проповідей релігійних вчень. З’являються послання різних авторів. Зрештою, в посланні апостола Павла вперше згадується ім’я Ісуса Христа як основоположника нової віри – християнства.

6. Мала Азія.

Вся територія – колонії Риму: Азія, Понт, Вітинія, Галатія та ін.

7. Еллада.

Провінція Риму. Перспективи антиколонізаторської боротьби побачили у поширенні нової віри християнства. Ця нова віра мала розхитати колоніальну імперію Рим. Надії не виправдалися, бо на початку IV ст. хитрий римський імператор Константин не стане боротися з новою вірою, а зробить її державною релігією. Так з антирабовласницької і антиколонізаторської вона стала рабовласницькою і колонізаторською.

8. Тракія і Подунав'я.

В 6 р. повстання південнослов'янців в Далмації і Паннонії розгромлене легіонами. Тракійська південнослов'янська держава Одрисія колонізована в 46 р.

Наприкінці століття українські війська вигнали легіонців за Дунай, що викликало повстання південнослов'янців на чолі з дакським царем Деятибором (Децибалом по-римськи) і війну даків з Римом 85–89 рр. Переміг Деятибор.

9. Єгипет.

Колонія Риму.

10. Індія.

Північнозахідна Індія колонізована Тохаристаном. Держави Магадха в центрі та Андхра на півдні, а також багатодержав'я.

11. Китай.

Держава династії Хань і багатодержав'я. В 90-х рр. китайці знову розгромили орди гунців, які вторглися на їхню територію в Синьцзяні.

12. Римська колоніальна імперія.

6 р. – повстання південнослов'янців придушено. 9 р. – битва повсталих германців з легіонами, перемога германців на чолі з Амінією. 21 р. – повстання в Галлії придушено. 43–44 р. – остаточна колонізація Римом Бри-

II століття
101–200 рр.

Посадникування у державі Велика Україна князів:

Добромира I
Великоукраїнського
(100–110 рр.),

танії. В середині століття з'явилися перші згадки римських істориків про західнослов'янців на сході від ріки Лаби. Виникнення і поширення нової віри християнства в колонії Елладі. 50–60 рр. – війни Риму з Іраном і Вірменією, після чого мирні стосунки. 60–61 рр. – повстання Бовдикки в Британії, поразка повстанців. 66–70 рр. – повстання в Юдеї. 68–69 рр. – громадянська війни між полководцями за панування в імперії після Нерона. Полководці Гальба, Вітеллій, Отон, Цивіліс проголосили себе “імператорами”. Переміг Веспасиан Флавій. 69–96 рр. – панування династії Флавіїв в імперії. 79 р. – вибух вулкану Везувію. 96–192 рр. – панування династії Антонинів.

З кінця століття по середину II століття – найбільша могутність, або “золотий вік”, Римської юпітерської імперії при династії Антонинів.

Кінець століття: вторгнення в Панномію і розгром германського племені маркоманів; українці з Верховини переселялися на Потисся (в Панномію); українські війська вигнали легіонців із Західної Поморини за Дунай; повстання дакців на чолі з Десятибором (Децебалом) і утворення незалежної держави Дакії.

В 50 р. Рим загарбав українські порти у Західній Поморині та на півострові Українець. У 57 р. нашу Поморину приєднали до Мезії. В 74 р. почали колонізацію України, але легіони розгромлено.

1. Середня Азія.

Звільнившись від гунців, шах-ягбу роду кушан 106 р. утворив нову рабовласницьку імперію з Тохаристану, Согду, Хорезму, Фергани-Кушанську (Таджицьку) буддистську шахат-імперію (106–350 рр.). Імперія включала Кабул, Кашмір, Яркенд, Хотан, північну частину Індії. Столицю перенесено в Пурушапур (Пешевар нині). Відновилося торгівля Великим шовковим шляхом. Придумано і введено кушанське письмо на базі еллінського.

Арійслава III
Великоукраїнського
(120–140-і рр.),
Мудромисла I
Великоукраїнського
(150–160-і рр.),
Богумила I
Великоукраїнського
(170–190-і рр.),
Золотоуста I
Великоукраїнського
(кінець століття).
Римські історики
описали західнослов'янців між Лабою-Ельбою та Одрою.

Римо-українські війни. Колонізація Римом українських портів.

Степовими просторами нинішнього Сибіру кочували гунці-тюркці й аланці.

2. Іран.

Іран-Парфія воював з Римом в 113–117 рр. Імператор Траян колонізував Дворіччя, дійшов до Персидської затоки. Так далеко римці ще не заходили. Після смерті Траяна Іран повернув собі Дворіччя. В 162–165 рр. Іран-Парфія воює з Римом, захоплює Сирію, але Рим все ж перемагає. В 194–199 рр. нові війни з Римом, які прискорили занепад іранської імперії й упадок династії Парфіянів.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Держава Албанія Кавказька, столиця Кабалака, під кінець століття визволилася від Риму.

3.2. Центральне Закавказзя. Упадок династії Парфіянів зробив Вірменію майже незалежною. Вплив еллінської культури на вірменців.

3.3. Західне Закавказзя. Держава Іберія (Східна Грузія, столиця Мцхета), “союзниця” Риму, в розквіті. Правитель Фарасман II побував з дипломатичним візитом в Римі. Держава Лазіко (так переназвали Колхиду) – колонія Риму, в її портах – табори легіонців.

4. Дворіччя.

Колонія Ірану-Парфії. В 114–117 рр. колонізована Римом. З 117 р. знову колонія Ірану.

5. Семітські Фінікія, Сирія, Палестина.

Колонії Риму. Фінікія входила до провінції Сирії. Поступово семіти фінікійці злилися з семітами сирійцями. Фінікія щезла з арени історії. В 132–135 рр. повстання Бар-Кохби в Палестині жорстоко придушено, а Юдею включено до Сирії як провінцію.

6. Мала Азія.

Усі нації колонізовані Римом.

7. Еллада.

Колонія-провінція Риму. Еллінці зайняті удосконаленням і поширенням в Римській імперії християнства, ідеї якого нібито допоможуть визволитися від колонізатора. Еллінці не могли передбачити, що невдовзі Рим зробить цю віру державною і змусить її служити і рабовласництву, і колонізаторству.

8. Тракія і Подунав'я.

Провінція Риму. Імператор Траян перемагає в Римо-Дакійських війнах (101–106 рр.). Правитель Десятибор (Децибал) впав у бою. Подунав'я, Далмація – колонії Риму.

9. Єгипет.

Колонія Риму. 172 р. придушено повстання проти Риму.

10. Індія.

Північна частина колонізована Кушаном-Таджикистаном. Зміцнюється держава Магадха в центрі. Держава Андхра на півдні.

11. Китай.

Велика держава династії Хань і багатодержав'я. Війни з гунцями за Синьцзян продовжувалися. Частина гунців знову перекочувала на Приалтай (басейн Єнісей–Об). Велике антирабовласницьке повстання “Жовтих пов'язок” (184–204 рр.), що підірвало рабовласництво і династію Хань.

12. Римська юпітерська колоніальна рабовласницька імперія.

Швидке поширення християнства. 101–106 рр. – розгром Дакії, що стає провінцією Риму. 113–117 рр. – імператор Траян провів успішну війну проти Ірану-Парфії, тимчасово приєднано Дворіччя. Середина століття – рух в низ Дунаю германських племен. 162–165 рр. – нова війна з Іраном-Парфією, який захопив Сирію, але римці перемогли. 160–180 рр. періодичні війни з германцями-маркоманцями, які рвалися в Паннонію. Перемога Риму. 172 р. – повстання проти Риму в Єгипті, його придушення. 194–199 рр. нові війни з Іраном-Парфією. Кінець століття – починають розроблятися основи відомого римського права.

III століття
201–300 рр.

Посадникування у державі Велика Україна князів:

Яросвіта I
Великоукраїнського (200–220-і рр.),
Ведомисла I
Великоукраїнського (230–240-і рр.),
Гостромисла I
Великоукраїнського (250–270-і рр.),
Хороброслава I
Великоукраїнського (270–290-і рр.),
Арійсвіта I
Великоукраїнського (290–310-і рр.)

Нове похолодання, спад виробництва, скорочення торгівлі через римо-гетські війни.

За імператора Траяна 107 р. легіони наступали колонізувати українську землю між Прутом і Дністром. 108 р. розгромлені. 126 р. наступали між Бугом і Степнівкою (Ігул нині), були розгромлені. Україну не змогли колонізувати. Колонізували тільки порти.

1. Середня Азія.

Таджицько-Кушанське царство-шахат. Внаслідок нападів гунців та Ірану-Сасаниду імперія занепадала. Почався великий вплив гунських орд з Маньджурії, звідки їх витіснили китайці. Вони поділялися на багато кочових держав-племін: сян-бинці, жуан-жуанці, усунці, ефталітці, хіотці (або білі) гунці, кидарітці, огузці та ін. Серед них переважали різко монголоїдні гунці. Вони тяжіли до постійних пограбувань Китаю, малих держав Середньої Азії та Таджикицько-Кушанської імперії. Подеколи контролювали Великий шовковий шлях. Витіснили іраномовних аланців на захід.

У Фергані дрібні держави, держави-міста з прилеглою територією. Серед них держава Чад з центром Бінакет. Хорезм зберігся, столиця Топрак, де був головний маздаїстський храм вогню.

2. Іран.

До 226 р. ще панує династія Парфіянів, яка, ведучи війни привела Іран до упадку. 224 р. владу захопили знову парси (перси по-еллінськи). Історики назвали країну часу їхнього правління Іран-Сасанид (224–651 рр.). Віра – маздаїзм. Храми, скульптура, література. Економіка: землеробство; тваринництво відгінне і кочове; ремесло і торгівля. Через їхню територію йшов Великий шовковий шлях, що спричинювало війни. До складу Ірану-Сасаниду входили: Іран, частини Дворіччя, Афганістану, Великої Вірменії і Грузії, Албанія Кавказька. 231–232 рр. – перші сутички з Римом.

В 242–270 рр. періодичні війни з Римом за Велику Вірменію, Дворіччя, Албанію (260 р. легіони римців розбито, імператора Валеріана захоплено в полон і здобуто Дворіччя). В кінці століття Рим знову переміг, заключено

250 р.

Рим-колонізатор вивів легіони з наших портів. Закінчилася 300-літня “легка” колонізація Римом наших портів і побережжя морів.

в 298 р. невідгдний Іранові мир на 40 років. Іран ненадовго колонізував частину Таджики-Кушанії.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Албанія Кавказька і Антропатена в складі Ірану-Сасаниду.

3.2. Центральне Закавказзя. Вірмени самоназвалися “хай”. Правила близька до Парфіянів династія Аршакидів. Заміна в Ірані Парфіянів Сасанидами зблизила Вірменію з Римом. Проникало християнство, храми перебудовували на церкви, перекладали християнську літературу еллінським алфавітом.

3.3. Західне Закавказзя.

Держава Іберія (Грузія) продовжувала бути “другом” Риму. Державу перейменовували на Картлі, бо до влади прийшли правителі-картвелі. Проникало християнство.

У колхидській державі Лазіко правило плем’я лазців, називали свою державу Егрісі, столиця Ціхе-Годжі. Під кінець століття знову колонія Риму. Проникало християнство.

4. Дворіччя.

Дворіччя – колонія Ірану-Сасаниду. Римові колонізувати Дворіччя не вдалося.

5. Сирія і Палестина.

Колонія Риму Сирія включала і Палестину.

6. Мала Азія.

Повністю колонія Риму.

7. Еллада.

Колонія Риму. Еллінці ревно займалися поширенням християнства як засобу боротьби з колонізаторством.

8. Тракія і Подунав’я.

Тракія, Дакія, Мезія, Панномія – провінції-колонії Риму, але у 271 р. римці покидають Дакію. Поширення християнських громад.

9. Єгипет.

Колонія Риму. В другій половині століття з Аравії рух арабів (сарисинів по-римськи). На чолі з правителем Оденатом нападали на Сирію, частину Малої Азії та Єгипту. Легіони витіснили їх.

10. Індія.

Численне багатодержав'я. Північнозахідна частина – колонія Кушанської імперії.

11. Китай.

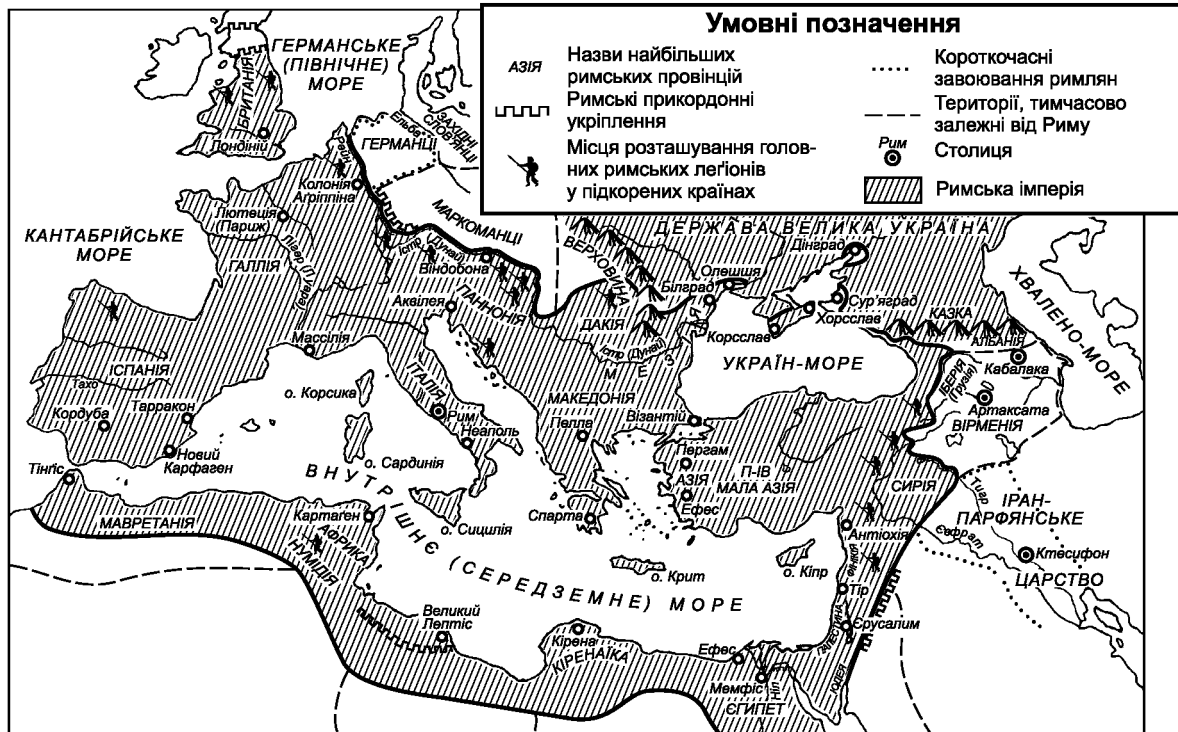
Імперія Хань. Владу династії Хань підірвало антирабовласницьке повстання “Жовтих пов'язок” (184–204 рр.). В битвах вбивали до 100 тисяч повстанців, складали з їхніх голів високі вежі. Це не допомогло. Імперія Хань розпалася на три частини. Рабовласництво закінчувалося. Починався феодальний період історії країни. Падіння імперії призвело і до вторгнення до Північного Китаю гунців, які утворювали на його території некитайські кочові держави.

12. Римська юпітерська імперія.

На початку століття соціально-політична криза, повстання рабів. Влада імператорів була нестійкою, бо легіони скидали одного “імператора”, а вже через кілька місяців чи років ставили на його місце іншого. Іноді було кілька “проголошених легіонських”, але невизнаних “імператорів”, які воювали між собою. 247 р. – урочисте святкування 1000-річчя Риму. Середина століття – війни з Іраном-Сасанидом за Дворіччя і Велику Вірменію. У 260 р. поразка, Дворіччя втрачено. Гоніння на християн. Імператор Геллієн (253–268 рр.) боровся з вельможами. Легіонцям відкрив доступ до державних посад. Реформа в армії підняла її боєздатність. Сенатори ненавиділи і висміювали його. У провінціях з'явилися самозвані імператори-узурпатори Квієнт, Марциян та ін. Цей період названо часом “тридцяти тиранів”. Імператор мусив воювати з ними і страчувати.

З 258 р. Рим вів війни з гетцями і дакцями.

РИМСЬКА ІМПЕРІЯ НА ПОЧАТКУ II ст. н. е.

IV століття

Посадникування у державі Велика Ук-раїна князів: Сур'яслава (Сурита) III Великоукраїнського (320–340-і рр.), Славомира (Славита) I Великоукраїнського (340–360-і рр.),

Після Галлієна “іллрійські імператори” з південнослов'янців Клавдій II (268–270 рр.), Авреліян (270–275 рр.), Проб (276–282 рр.) боролися з політичною кризою і повстаннями в колоніях-провінціях.

Нарешті імператор Діоклетіян (284–305 рр., оримлений син вільновідпущеного далматця-південнослов'янця, що, як і попередники, зробив кар'єру в легіонах) провів ряд реформ в управлінні та армії, зміцнив владу імператора. Оголосив себе сином Юпітера, установив домінат (панування-єдиновладдя, необмежена рабовласницька монархія). Армію довів до 300 тисяч, розгромив усі повстання й “імператорів”. Переслідував віру маніхейство, засновану напівлегендарним Мані (216–277 рр.) на основі суміші маздаїзму і християнства з вимогою крайнього аскетизму. Переслідував і християнство. Після свого довгого правління імператор добровільно залишив владу, жив як приватна особа в своєму палаці в Далматії.

296–298 рр. – війна з Іраном-Сасанидом принесла не вигідний іранцям Нісібінський мир. Кінець століття – повстання селян в провінції Мала Азія придушено.

В 250-х роках закінчилася трьохсотлітня колонізація українських портів – повне визволення, бо війни з гетцями і дакцями вимагали легіонів і флоту, відтягували дуже багато сил.

1. Середня Азія

Іраномовна буддійська імперія Кушан. У 350-х роках її колонізували гунці-ефталіти, утворили кочову хантегріянську імперію Гунію-Ефталітію (350–552 рр.), а під її васальством виділилося з Кушану багато малих шахатів.

У степах нинішнього Сибіру до Уйгурії кочові орди гунців. 304 р. гунський хан Лю Юань проголосив себе каганом всієї Гунії. 311 р. його син Лю Цун завоював китайську столицю Лоян, полонив останнього імператора династії Цзинь. Гунці кинулися грабувати і ділити Китай на сфери впли-

390-і роки

Дажбожлюб (Божа) І
Великоукраїнського
(360–395-і рр.).

Навала азійських
кочових орд тюркців-
гунців на нашу землю.

Початок столітньої
війни з гунцями.

ву, ставати правителями уділів. Так триватиме до 581 року, коли відбудеться нове об'єднання Китаю династією Суй (581–618 рр.).

У 370-х роках гунці підкорили і пограбували іраномовних аланців, включили до своєї орди. В 390-х роках почалося нашествя двохмільйонної орди на чолі з ханом Баламбеєм "Бичем Небесним" на Велику Україну, яку сплюндрували і винищили населення. Далі подалися на Закавказзя і до Антіохії, потім на Подунав'я, де утворили імперію Чингіс Гуню, і пішли на Західну Європу. Після півстолітнього панування і розбоїв будуть в 455 р. розгромлені германцями в Подунав'ї. Після цього українці послідовно винищуватимуть їх на своїй землі і в 490-х роках на чолі з князем Киє-лавом І остаточно відкинуть в азійські степи.

2. Іран.

Іран-Сасанид – велика колоніальна імперія. В 380-х роках колонізував Албанію Кавказьку. Насаджували маздаїзм, тривало гоніння на християн. У 390-х роках тимчасове нашествя гунців з території України. Після цього будували укріплення для оборони Дербентського проходу. 368 р. Іран напав на Картлі. Її розділено надвоє: проримську і проіранську. В 368–371 рр. невдала колонізація Вірменії, яка з допомогою Риму вистояла. Але в 387 р. Вірменію поділено між Іраном-Сасанидом та Римом.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Албанія Кавказька звільнилася з-під Вірменії, на її території поселилося чимало вірменців. Принесли християнство. В 380-х роках колонія Ірану-Сасаниду. Іраномовна Антропотена, природно, в складі Ірану.

3.2. Центральне Закавказзя. У Вірменії 301 р. при царі Тиридаті III (287–330 рр.) державною релігією визнано християнство. Храми бога Агура Мазда і землі забирали християни. Вірменську церкву названо апостольською і григоріянською (від імені єпископа Григорія, який добився її одержавлення). Визнає не боголюдську, а божественну природу Ісуса. Насе-

лення вороже приймало нову віру. Царі воліли бути “союзниками “ Риму, а не Ірану. В 368–371 рр. перемогли у війні з Іраном-Сасанидом при підтримці Риму. В 387 р. Іран і Рим поділили Вірменію між собою, а частина її території відійшла до Картлі.

3.3. Західне Закавказзя. У Картлі 330 р. прийнято християнство, яке зближувало з Римом, насильно охрестили населення Мцхети. В 340-х рр християнство оголошено державною релігією. Конфісковано храми і землі попередніх жреців. У 368 р. Іран-Сасанид напав на Картлі. За домовленістю з Римом державу розділено надвоє: проримську з столицею Мцхета та іранську з столицею Тбілісо. Егрісі (Колхида-Лазіко) залежна від Риму. Посилення християнства, єпископ-еллінець Стратофіл був учасником собору в Нікеї. Лазька, мегрельська й абхазька мови ще не мали писемності, панування картвельської мови. Діяла вища риторична школа граматики, риторики й філософії еллінською мовою.

4. Мала Азія, Сирія і Палестина, Еллада, Тракія та Іллірія, Єгипет. Колонії Риму.

5. Рим.

У 305 р. Діоклетіян і його сподвижник Максиміян урочисто, як і обіцяли, відмовилися від влади. У східній половині імперії імператором став Гелерій, у західній – Констанцій Хлор. Знову тривала боротьба. Переможцем вийшов син Констанція Константин (306–337 рр.). Імператор Константин правив самодержавно і жорстоко, чим трохи стабілізував ситуацію в імперії. Себе вважав священним, жив у нечуваній розкоші, його імператорські палати обслуговували тисячі рабів. Розділив імперію на чотири префектури: Італію, Галлію, Іллірію, Схід. Розділив цивільну і військову влади, чиновників поділив на ранги. Армію поділив на чотири магістри. Цивільні і військові чиновники були вкрай корумпованими, брали хабарі, доносили. Кожен старався побільше вкрати й розбагатіти. Такий державний апарат вів імперію до кризи. У 313 р. імператор видав

Медіоланський едикт, що ним визнав: християнська релігія оголошувалася рівноправною з усіма іншими релігійними системами.

У 324 р. наказав будувати палати-“столицю” в тракійському південнослов'янському містечку Візантії при Боспорській протоці. Високі горби були природним укріпленням, на яких побудовано майже неприступний акропіль-замок. Палати імператора і знаті, цирк, іподром, театр тощо побудовані протягом чотирьох років. 330 р. імператор переносить столицю у Візантію, давши їй назву Константинопіль. У “столиці” свій сенат (паралельно з римським). Зі всіх колоній сюди ввозили статуї і прикраси. Константинопіль затмарив старий Рим. Імператор вирішив не боротися з християнством, а взяти його під своє управління. 325 р. скликано перший собор (з'їзд) єпископів в Нікеї, де затвердили схвалені імператором організаційні основи церкви, основні догми (Ісус не посередник між Богом і людьми, а син Божий, бо помазаникові імператор підкорятися не може), засудили єресь Доната й Арія.

Імператор надав церкві привілеї, підпорядкував їй собі (неофіційно), одержавив. Християнство з віри антирабства і антиколонізаторства в 325 р. стало релігією рабовласництва і колонізаторства. Введення нової віри, дві “столиці” свідчили вже про дуже велику кризу в імперії. У 331 р. Константин помер, а імперія поділена між його синами: Константином II (Захід), Канстантом (Італія, Африка, Іллірія) і Констанцієм II (Схід). Внаслідок міжусобиць живим залишився Констанцій II. Він був ревним християнином, знищував юпітерські храми.

Християнство почало агресивну і нещадну війну проти “поганства” (нехристиянства): засуджували науку, спалили багато нехристиянських рукописів і бібліотек, розбивали “ідолів” – статуї богів, а на їхнє місце ставили свого Ісуса на хресті, знищили безліч творів мистецтва. До нас дійшла дециція. Заборонено Зевсові “поганські” олімпійські ігри тощо.

Імператор Юліян (360–363 рр.) вів проаязичницьку політику, реставрував юпітерство і відновив гоніння на християн. Його назвали Апостатом (Відступником). У 363 р. загинув у поході проти персів. Імператор Валентиніян (364–375 рр., Захід) з братом Валентом (364–378 рр., Схід) відновили позиції християнства. Християнська церква швидко стала могутньою релігійною організацією, вище духовенство жило в такій розкоші, що це дивувало навіть імператорів. Особливо римський єпископ, який з пересичення оголосив себе наступником апостола Петра (він жив певний час в Римі, проповідував єшуаїзм серед купців-євреїв та рабів) і папою (главою) усіх християн. У відповідь константинопольський єпископ назвався патріархом (старшиною) усіх християн. Прості християни обурювалися багатством вищого духовенства, виникали нові ересі. Імператор Граціян (378–383 рр.) гостро виступив проти найпоширенішої ересі – аріянства, зібрав 381 р. новий собор. Аріянство було осуджене, але відразу знищити його не змогли.

378 р. повстали південнослов'янці гетці, розбили біля Адріанополя 40 тисяч легіонців, армію втрачено, впав на полі битви імператор Валент. Після цього новий імператор Феодосій (378–395 рр.) віддав гетцям Тракію.

387 р. Рим та Іран-Сасанид розділили Вірменію. 391 р. – укази проти язичництва. Християнство стає державною релігією. У 394 р. були проведені останні Олімпійські ігри – символ язичницької релігії і культури, а олімпійські храми зруйновані. 395 р. при смерті Феодосій заповів поділити майже вже некеровану імперію між двома синами: Аркадієві – Схід, Гонорієві – Захід. Утворилися дві самостійні імперії: Східна Римська християнська імперія зі столицею в Константинополі та Західна Римська християнська імперія зі столицею в Римі. Це був справжній початок розпаду. При імператорові Гонорієві наприкінці 390-х років на Західну Римську імперію навалилися орди гунців.

V століття
401–500 рр.

Посадникування у державі Велика Україна (державна у цей період існувала лише на території лісової зони України) князів: Святояра I Великоукраїнського (400–430-і рр.), Новояра I Великоукраїнського (440–460-і рр.), Дажбожслава (Божа) I Великоукраїнського (470–490-і рр.).

Кінець
480-х років

Визволення нашої землі під воєводством Києслава від колонізаторів гунців. Повернення біженців-українців у рідні степи й лісостепи.

Відбудова сіл і міст. Відновлення землеробства, тваринництва, ремесла, транспорту, торгівлі.

1. Середня Азія.

Вся степова територія зайнята кочовими тентгріанськими шаманськими звірячими ордами гунців, які в кінці минулого століття навалилися на Україну, Закавказзя до Сирії, Подунав'я, потім і Західну Європу.

На півдні панувала Гунія-Ефталітія. Транзитна торгівля Великим шовковим шляхом давала прибутки місцевим купцям, але велику частину виторгу колонізатори відбирали. Осіле населення тихенько будувало укріплення довкола міст для захисту від некерованих кочовиків.

Під кінець століття недобитки гунців повернулися в Середню Азію з Подунав'я та України.

2. Іран.

Іран-Сасанид – велика маздаїстська імперія. Колонії: Дворіччя, Албанія Кавказька, частини Вірменії та Картлі-Грузії. Широко розвинена торгівля з Китаєм (“шовковий шлях”), Індією, Візантією. Крім маздаїзму, мало поширення християнство несторіанської течії. Імперія була ослаблена періодичними нападами гунців-ефталтів. Це змусило тимчасово мирно співіснувати з Візантією.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Албанія Кавказька – колонія Ірану-Сасаниду, але з самоуправлінням. У 450–451 рр. та 481–484 рр. стихійні повстання проти колонізатора, який урізав самоуправління, переслідував орієнтоване на Візантію християнство. Іраномовна Антропатена – сатрапія-область Ірану.

3.2. Центральне і Західне Закавказзя. Просвітителі вірменів Месроп Маштоц придумав новий вірменський алфавіт із букв на основі еллінського, ним користуються донині. В 450–451 рр. та 481–484 рр. стихійні повстання в Картлі та Вірменії проти Ірану. Шах Ірану-Сасаниду Валаш мусив заключити зі знаттю мир, погодитися на обмежене самоуправління і прихильність цих націй до християнства. Еґрісі більшу половину сто-

490 р.

Великі всенаціональні урочистості з нагоди перемоги над колонізаторами гунцями.

Державу Велика Україна перейменовано на Велике Князівство Україна.

Початок Великокняжіння Киеслава (Київ) І Українського (490–540 рр.).

ліття була самостійною, під кінець століття – під васальством Візантії. Торгівлі з українцями не було, бо в Україні панували колонізатори гунці.

4. Мала Азія, Сирія і Палестина, Еллада, Тракія і Іллірія, Єгипет – колонії Східної Римської християнської імперії.

5. Західна Римська християнська імперія.

Столицю Західної Римської імперії перенесено в Равенну. Імперія втратила усі колоніальні володіння. 410 р. – спустошення ордами гунців Риму, сіл і міст Італії. Підчинені орді гунців германські племена – вестготці, остготці, вандалці, франкці – почали завойовувати для Чингіс Гунії колишні колонії Риму на Заході. 476 р. полководець ординець Одоакрей усунув останнього імператора малолітнього Ромула і став царем Італії (державою Одоакра). Цей рік – остаточне падіння Західної Римської імперії. Водночас 476 р. вважається роком, коли перестав існувати Давній світ з його рабовласництвом і почалася епоха Середньовіччя з його феодалізмом. Великі походи вандалців: 429 р. – нашість в Африку, 439 р. – захоплення Картагена, 455 р. – на чолі з Гейзерихом грабують Рим. 455 р. германці розбили основні орди гунців – імперія Чингіс Гунія перестала існувати. Недобитки гунців перекочували в Україну, звідти їх князь Киеслав і вої витіснили в азійські степи.

В Італії залишилися панувати колонізатори – германці утворили своє королівство зі столицею в Равенні. Римо-галльські патриції швидко вступили в мирні стосунки і співжиття з “варварами”, як вони називали чужих. Така історична кара Римові-колонізаторові за геноцид інших націй.

Почалася феодалізація – причому значно швидшими темпами, ніж в Східній Римській імперії. Християнство стало носієм державної ідеології.

6. Східна Римська християнська імперія.

Могутня колоніальна імперія: Тракія, Балканський півострів, частина Іллірії, Мала Азія, Сирія з Палестиною, Єгипет, Кіренаїка (сучасне побережжя Лівії) були її колоніальними володіннями. Державна мова – ла-

тинь. Східна Римська імперія терпіла від навали орд гунців значно менше від Західної. Орди плондрували лише Тракію, Македонію, Північну Елладу. Початок феодалізму. Відпущеним рабам давали ділянку землі та інвентар не в приватну власність, а в оренду за плату натурою (вважаємо). Переважало землеробство і тваринництво, були розвинені ремесло і торгівля. Купці Великим шовковим шляхом їздили до Китаю, було суперництво з Іраном (бо саме через територію Ірану йшла ця торгівля). Плавали до Індії. Змінили назву імперії на Візантійську, бо назва “Римська” сприймалася вороже націями, колонізованими протягом чотирьох століть Римом. Почався рух колонізованих народів проти Візантії.

РАННІЙ ФЕОДАЛІЗМ

VI століття
500 р.

Утворення на території Східної Європи єдиної централізованої держави Велике Князівство Україна.

490–540 рр.

Великокняжіння великого князя Киеслава (Кия) I Божеславича Українського. Відбудова Великої Руїни після гунської колонізації.

1. Середня Азія.

Поділена гунцями-тюркцями на дві частини. На півдні імперія Гунія-Ефталітія. На півночі кочували орди гунців. 552 р. їх об'єднано в Тюркський каганат, змінено назву гунці на тюркці. В 560-х роках Тюркський каганат захопив і Гунію-Ефталітію. З цього часу на всій території Середньої Азії – ранньофеодальна хантенгріянська імперія Чингіс Тюркський каганат. В 576 р. і 581 р. його орди нападали на Велике Князівство Україна і зазнавали поразок.

2. Іран.

Продовжувала панувати династія Сасанидів, столиця Ктесифон на Тигрі. В імперію входили Дворіччя і Закавказзя. Систематичні війни Ірану-Сасаниду з Візантією за право торгівлі та мито на Великому шовковому шляху закінчилися миром.

3. Закавказзя.

Албанія Кавказька, Вірменія і частина Картлі-Грузії – колонії Ірану-Сасаниду. Під кінець століття більша частина Вірменії колонізована Візантією. 571 р. велике повстання вірменців на чолі з Карніром проти Ірану й

530 р.	Державний візит великокнязя Киеслава I в Константинопіль, переговори з імператором Юстиніаном I про заселення Тракії і Подунав'я.	Візантії. Ігрісі (Колхида) колонія Візантії. У 590-х роках гунтюркська орdochка хозари пройшла південним берегом Каспію, стала кочувати на схилах Казки біля Дербенту і нападати на східні землі Сур'язької волості Великого Князівства Україна.
		4. Мала Азія, Сирія, Палестина, Еллада, Єгипет – колоніальні володіння Візантії.
		5. Візантійська християнська імперія.
540–575 рр.	Великокняжіння Мизамира I Киеславича Українського.	Вершина її могутності за імператора Юстиніяна I (527–565 рр.). Розроблено нові закони: кодекс Юстиніяна став основою європейського права. Воював, щоб відновити Рим-колонізатор: розгромив Вандало-гунське королівство у Північній Африці, колонізував частину Італії та Іспанії, Сицилію, але відновити Римську імперію не зміг. Зате майже все Середземномор'я стало візантійським. Перебував у постійному конфлікті з українцями і західнослов'янцями, які самовільно заселяли Тракію і Подунав'я (ці землі вважав своїми колоніями), але не міг нічого вдіяти. Воювати з великим князем Киеславом I, котрий правив Великим Князівством Україна, не наважувався. Підмовив тюрків аварців нападати на Україну, за що в 559 р. великокнязь Мизамир прийшов з флотом і взяв в облогу Константинопіль. Укладено мир. 571–591 рр. торгові війни з Іраном. Війни виснажували економіку, населення терпіло від непомірних податків. Після його смерті імперія втратила майже всі колонії на Заході, бо не могла їх оборонити. Але Візантія все ж залишалася оазою цивілізації того часу.
559 р.	Перший морський похід українських військ на чолі з великокнязем Мизамиром I на захист нашого купецтва, облога Константинополя. Мир і торговий договір з Візантією.	6. Тракія і Подунав'я.
567 р.	Війна з гунсько-тюркськими ордами аварців.	Після того, як розбиті гунські орди відкочували в Азію, ці вивільнені споконвічні землі південнослов'янців швидко заселяли українці та західнослов'янці: українці-горянци з Верховини заселили Далмацію (нація хорватці і держава Хорватія); західні слов'янці полабські серб'я – нація сербці і держава Сербія; словенці-словакці з-під Верховини-Татри – нація словенці і держава Словенія.
575–591 рр.	Великокняжіння Доброслава I Мизамирича Українського.	

576 р., 581 р.

Війни з ордами Чингіс Тюркського каганату.

590 р.

Поява на східному Межиморі (Передкавказзя) тюркських орд хозарців. Війни з ними.

VII століття

591–633 рр.

Великокняжіння Богуслава (Ордадавислава) І Доброславича Українського.

652 р.

Військо Арабського халіфату, виганяючи хозарців із Закавказзя, ввірвалося на наше Межиморе. Важкі переговори великокнязя Малокиєслава І з арабцями. Віддали куп-

В 567 р. на Потисся прорвалися азійські орди гунтюркців аварців, вигнали слов'янців моравців, колонізували ці землі й утворили Аварський каганат (568–796 рр.), що його очолив каган Дизавулей. Каган був настільки жорстоким і до тюрків, і, тим паче, до нетюрків, що серед слов'ян з'явилася нова назва сатани чи чорта – “базавул”.

7. Германія.

Хоча Германія не була нашим сусідом, згадуватимемо про неї, бо збудені ордами гунців і часто очолювані згерманізованими гунцями-полководцями германські племена почали колонізацію такими темпами, що претендували на роль нового Риму-колонізатора.

На території сучасної Бельгії жило германське плем'я франкці. Вони на чолі зі своїм королем Хлодвігом в 486–507 рр. колонізували більшу частину земель галлців (Франція нині) й утворили Франкську католицьку (496 р. франкці прийняли католицьке християнство) державу, яка стала плацдармом утворення могутньої Франкської колоніальної імперії.

1. Середня Азія.

На початку століття Чингіс Тюркський каганат розпався на Західний Тюркський каганат (до 740 р.) та Східний Тюркський каганат (до 745 р.).

2. Іран.

До 651 р. Іран-Сасанид – колоніальна імперія. Колонізований Арабським халіфатом. Араби насильно ісламізували місцеве населення, знищували маздаїстські храми або перетворювали їх на мечеті, вбивали магів-духовенство. Наступила історична кара і на Іран за геноцид і колонізаторство. Вже сам Іран став колонією.

3. Хозарський каганат.

Із Закавказзя відбувалися часті нашествия тюркських хозарських кочових орд на південно-східну територію Сур'язької Волості Великого Князівства Україна, періодичні війни з ними. Їх перемагали в битвах, виганяли

цям-арабцям територію західного берега Хвалено-моря з містом Семирядар (по-арабськи Семендер) для торгівлі.

670 р. Утворення на цій території купцями-арабцями Хозарського каганату.

670 р. Переселення українців з Волості Болгарія на чолі з її Посадником Переславом до Тракії.

680 р. Утворення в Тракії держави українців-переселенців Болгарське Князівство, столиця Преслава.

681 р. Невдала війна Візантії-Ромеї проти Болгарського Князівства.

назад в Закавказзя. 652 р., виганяючи хозарців із Закавказзя, на територію Сурії увійшли війська Арабського халіфату. Арабці-купці на мирних переговорах добилися права утворити свою торгову територію. 670 р. віроломно проголосили на цій території Хозарський каганат (670–966 рр.).

4. Закавказзя.

З 651 р. колонізоване Арабським халіфатом. Колонізація давалася важко, бо фортеці в горах боронилися героїчно, і лише за три роки війн їх вдалося колонізувати. Ігрісі (Колхида) в такій ситуації визволилася від Візантії. Із Закавказзя нашість хозарських орд на Сур'язьку Волость Великого Князівства Україна, війна з ними.

5. Мала Азія.

Залишалася колонією Візантії.

6. Сирія, Палестина і Єгипет.

Колонізовані Арабським халіфатом.

7. Візантійська християнська імперія.

У 622 р. Візантія наймала хозарців воювати проти Ірану-Сасаниду за торгівлю Великим шовковим шляхом. У 636–642 рр. Арабський халіфат війнами відвоював у Візантії Верхнє Дворіччя, Сирію і Палестину, Єгипет. 681 р. на західному кордоні Візантії утворилася держава Болгарське Князівство. Візантія війною 681 р. хотіла колонізувати його, але зазнала поразки. В імперії більшість складали еллінци. Вони скористали з цього і при імператорові Константинові II (641–688 рр.) імперія еллінізувалася, латинську мову замінено еллінською, імператора перейменовано василевсом. Еллінци раділи: відновилася їхня колоніальна імперія Візантія-Еллада, здійснилося те, чого чекали з 146 р. до н. е. Дочекалися, щоби знову стати жорстокими колонізаторами інших націй?

8. Тракія і Подунав'я.

У Потиссі Аварський каганат. 623 р. аварські орди розбиті мораво-українськими військами па чолі з моравським князем Самославом. Це

675–700 рр.

Великокняжіння
Корсслава І
Малокиєвича
Українського.

підірвало могутність каганату. З 626 р. аварські орди почали грабувати Візантію, але були розбиті та витіснені легіонцями.

В Подунав'ї зміцнюються південнослов'янські держави Сербія, Хорватія, Словенія, Македонія.

У 670-х роках в Тракію переселилися українці-болгарці. 681 р. українці-переселенці утворили державу Болгарське Князівство (681–1018 рр.). 681 р. Візантія хотіла війною захопити цю державу, але болгарці відбили колонізатора.

9. Західнослов'янці.

Цього століття на арену світової історії повноцінно вийшли західнослов'янці: моравський князь Самослав зумів утворити централізовану державу Велику Моравію, об'єднавши племена-держави моравців, словаків, чехів, лужичців. 623 р. війська великоморавців і українців перемогли у великій битві орди Аварського каганату. Велика Моравія постійно воювала з франками.

10. Германія.

Германська Франкська імперія та дрібні держави-королівства.

11. Арабський халіфат.

На той час південь Аравії був колонізований Іраном-Сасанидом, а північ – Візантією. Для арабів, що там проживали, було паралізовано торгові шляхи до Індії, Ефіопії та Середземномор'я. Треба було вирішувати, як вигнати колонізаторів. Вирішили за допомогою віри об'єднати більше ніж 300 племен в єдину державу. До 630 р. переконанням чи насильно майже усі племена визнали єдиного бога і об'єдналися в Арабську державу, столиця Мекка. Віру названо іслам (покірність богові). Іслам – віра кочовиків, жорстока, як саме кочове життя, з джихадом – священною війною проти всіх неісламістів-"невірних". Милосердною бути не може, бо милосердною може бути лише віра мирних осілих землеробів. Іслам, як віра, яка стала світовою через колонізаторство, залишилася такою – засобом колонізаторства інших неісламських націй, всесвітнього Панісламізму. Ймовірно, іншою не буде.

ВІІІ

століття

700–726 рр.

Великокняжіння
Семибра І Корсслави-
ча Українського.

726–750 рр.

Великокняжіння
Ігрослава І Семиро-
вича Українського.

750–780 рр.

Великокняжіння
Оленслава І (Олега)
Ігрославица Українсь-
кого.

Пророк Мухаммед був у 630–631 рр. еміром-правителем держави та імамом-главою всіх ісламістів. Колонізатори Аравії Візантія та Іран в цей час воювали між собою за Великий шовковий шлях.

Після Мухаммеда каліфи (наступники) почали визвольну війну з Візантією: не лише визволили свою землю, а й колонізували візантійські колонії Верхнє Дворіччя, Сирію, Палестину, Єгипет – утворили ісламську імперію Арабський халіфат. 651 р. Арабський халіфат колонізував Іран-Сасанид, а з 652 р. три роки колонізував Закавказзя, яке чинило шалений опір. 652 р. військо халіфату вторглося в Сур’язьку волость нашої держави, де на західному березі Хвален-моря утворило державу Хозарський каганат. Династія Мухаммедів закінчилася. Заступила її династія Омейядів (661–750 рр.), перенесли столицю в Дамаск. У 693–698 рр. відвоювали у Візантії частину Північної Африки.

1. Середня Азія.

712 р. війська Арабського халіфату, очолювані полководцем Кутейбою, почали війною колонізувати заселені іранцями землі. Спочатку тюрки мало воювали з арабцями. Оборонялися міста іранських шахатів самі. Арабці облягли велике торгове місто Мараканду (Самарканд нині). Двадцятитисячне військо, триста металевих знарядь, тарани місяць руйнували глиняні мури. Місто нещадно пограбували, вивезли багатства маздаїстських храмів, золото і срібло, дорогоцінні камені, твори художників і скульпторів. Швидко провели насильну тотальну ісламізацію, ввели арабську писемність, руйнували або перетворювали на мечеті маздаїстські храми, вбивали духовенство (магів). Так колонізували всі іранські оази. В руках халіфату, його купців опинився такий бажаний Великий шовковий шлях.

Лише 740 р. Тюркський каганат зібрав усі сили проти халіфату. Але вже у першій битві ординці були розбиті. У 745 р. Східний Тюркський каганат розбитий уйгурами. В 740 роках ці недобиті тюркські орди намагалися прориватися в Україну чи на свою “священну землю” Потисся,

780-814 рр.

Великокняжіння Берислава (Бравита) I Оленславича Українського.

де ще кочували тюркці аварці. Великий князь Оленслав I громив їх, вигнав за Ярун-ріку, дійшов з войми до ріки Емби, мав намір іти вглиб степів. Тюркські хани попросили миру. Це вдруге наші вої пішли на чужу територію (вперше на Константинопіль).

790 р.

Морський похід військ великокнязя Берислава I на Синопу і Амастру на захист наших купців.

По північній території степів Середньої Азії кочували тюркські орди, в лісах жили різні племена юрги. Південь колонізований Арабським халіфатом (712–833 рр.).

2. Іран.

Колонія Арабського халіфату. Насильна і суцільна ісламізація іранців (відтоді і понині в іранців мусульманська віра; суніти і шиїти доволі нетерпимо ставляться одне до одного, нація розколота), руйнування віри і цивілізації маздаїзму, яка так і не відновилася. Початок ісламської цивілізації. Ісламізація була великим лихом і ударом по духовному життю іранської нації. Коли колонізатор чи правитель насильно і раптово змушує змінити віру, тоді занепадає дух нації, відбувається повне нищення її духовних і творчих сил. Адже треба швидко без переосмислення відректися від усталеного буття (релігія – значний сегмент духовного життя особи і нації), бога, спотворювати свої свідомість і світогляд, забувати звичні молитви і пісні, приймати до свого серця чужого бога, його символи. Такий перелом у свідомості і серцях заgoєється не одне століття. Всі тисячолітні надбання нації стають вмиль непотрібними. Це велика травма. Колонізаторам-арабцям, звичайно, цього і треба було – щоби велика і сильна іранська нація стала немічною. Лише після століть болю і заліковування духовних ран нація приходить до тями і починає творити нову цивілізацію на основі накинutoї віри. А окремі особи нації залишаються духовними каліками до самої смерті. Можливо, нова віра і дасть нації вищий ступінь цивілізації, а може й ні, і нація просто zdegrade – колонізаторам цього й треба. Вводити нові віри чи ідеології слід дуже обережно і повільно, способом переконань протягом багатьох десятиліть.

3. Хозарський каганат.

Натхненні перемогами халіфату над Тюркським каганатом, арабохозарські купці стали агресивними. В 750-х роках почали розширювати свій кордон на північ, колонізували наше західне побережжя Хвалено-моря, устя Болгара і Яруна. В дельті Болгара вище нашого порта Хваленограда побудували нову столицю Ітиль (760 р.).

У 770-х роках каганом став купець єврей Йосиф, запроваджував віру юдаїзм, головню серед найманих військ, що з них пізніше утворилася військова каста караїмів. Євреї-купці перестали підчинятися в наших портах українській владі. Великокнязь Берислав Український прийшов з військом, вигнав їх з наших міст-портів. Коли підійшов з військом до Хозарії, каган Йосиф підписав мир.

4. Закавказзя.

Вся територія, крім незалежної малої грузинської держави Іґрісі-Колхиди, колонізована Арабським халіфатом. Насильницька ісламізація охопила лише іранців Антропатени, але не зламала християнства вірменців і картлі-грузинців.

5. Мала Азія.

Колоніальне володіння Візантії-Еллади.

6. Дворіччя, Сирія, Палестина і Єгипет – колоніальні володіння Арабського халіфату.

7. Християнська імперія Візантія-Еллада.

Її колоніальні володіння різко скоротилися. Залишилися: власне метрополія Еллада, Мала Азія, частина південної Тракії з Константинополем та південь Апеннінського півострова.

Арабський халіфат намагався здобути і пограбувати розкішний Константинопіль. На початку століття флот халіфату облягав Константинопіль, а військо штурмувало його мурі. Столиця була би приреченою, якби учений Каллінік не придумав “єллінський вогонь” – суміш нафти, селітри, сірки

і смоли, що її запалювали і через труби поливали нею арабські кораблі. Це був прообраз майбутніх гармат. Суміш неможливо було погасити, вона горіла і на воді. За правління Лева III почалися зіткнення з церквою: на її величезні багатства зазіхав двір василевса – так зване іконоборство (боротьба проти культу ікон), яке закінчилося лише у 843 р. Феодалізм запанував у сільському господарстві, ремісники (робітники по-нинішньому) виготовляли багато чудових виробів. Візантійські купці панували в середземноморській торгівлі – Константинопіль був багатим містом. На базі матеріального добробуту розквітала культура. Відроджувалася система освіти і наук. Наприкінці століття – інтенсивна місіонерська діяльність – християнізування західних і східних слов'янців, серед них – українців. Наступ на духовність націй – це особливий (*інформаційний*) вид колонізаторства.

8. Тракія і Подунав'я.

У Тракії зміцнювалася економічно, політично, військово і культурно незв'язана з Україною держава українських переселенців Болгарія. Болгарія розширювала свої кордони до Дунаю, а на півночі – до Верховини, де межувала з Великим Князівством Україна.

В Подунав'ї та Далмації зміцнювали свої малі держави сербці, македонці, хорватці та словенці. На Потиссі кочувала орда Аварського каганату, яка тероризувала держави південнослов'янців та західнослов'янську Велику Моравію. Нападали і на південні германські королівства. 791 р. об'єднані війська германського короля Карла Великого і Великої Моравії розгромили орди Аварського каганату так, що його не стало. Невеликі недобитки орд мирно кочували по північно-східному Потиссі. Отже, кочові гунтюркські орди не зуміли виконати великий заповіт і навечно закріпитися на цій “святий гунській землі”. Напевно, слід було чекати приходу нових гунтюркських орд.

9. Західні слов'яни.

Міцніла економічно й культурно могутня західнослов'янська держава Велика Моравія, що об'єднувала моравців, словаків, чехів, лужичців, сербів

і сілезців (623–1029 рр.). Держава займала значну територію південніше Верховини і Татрів в басейнах Дунаю і його притоки Морави, верхніх течіях Одри і Лаби. Після розгрому гунтюркських орд аварців повернула собі і Потисся. Недобитки орд аварців кочували її територією.

Північніше Великої Моравії між Лабою і Одрою та Слов'янським (Склавінським, або Венедським по-римськи, Балтійським) морем існували невеликі держави західнослов'янців лютичів (прибули сюди в II ст. н. е. з південно-західної України з території між Дунаєм–Верховиною–Дністром) та бодричів (автохтони цієї землі). Сусідство Великої Моравії добрим прикладом вплинуло на економічний, політичний і культурний розвиток цих держав.

10. Германія.

Розвивалося християнське Франкське королівство. У 732 р. король Карл Мартелл в битві під Пуатьє розбив війська Арабського халіфату, які на той час колонізували майже весь Піренейський півострів, перейшли гори, щоби захопити Галлію. 751 р. король Піпін завоював Італію і подарував її папі. На території Італії 756 р. проголошено Папську державу з столицею в Римі (проіснує до 1870 р., у 1922 р. буде відновлена під назвою Ватикан). У цій державі папи римські, подібно арабським халіфам, очолювали світську і релігійну влади. Проти цього було багато повстань. Тепер папи мали прибутки не лише від численних єпископств і монастирів, а й податки від населення.

768 р. королем Франкської імперії (столиця Ахен) став Карл, названий Великим (768–814 рр.). Все життя він провів у колонізаторських війнах. Провів понад 50 колонізаторських походів. Найбільше – проти своїх же германців саксів, які не давалися колонізувати понад 30 років. Карл діяв жорстоко і дико, по-гунськи, ніби був послідовником Аттілея. Одного разу публічно стратив 4500 саксонських заручників. Колонізував північ Іспанії, Баварію, частину Італії. Під цим тиском 800 р. папа був змушений коро-

нувати його “імператором римців”. На декілька десятиліть імперія стала найбільшою державою Західної Європи. 791 р. спільно з моравцями розгромив Аварський каганат. Германією-колонізатором мріяв у всьому замінити Рим-колонізатор. Його політика сприяла розвитку феодальних відносин у Західній Європі.

11. Нормани, або вікінги-варяги.

Під кінець століття проявили себе ще і германці, відомі в Західній Європі як нормани (північні люди), або вікінги (варяги по-москвинськи). Це германські племена данців, норвежців і західних шведців. Жили в суворих природних умовах омитої океаном скелястої Скандинавії, не мали достатніх засобів для життя від слаборозвинутих тваринництва і рибальства. Лише на побережжі середньої Швеції огерманені українці-руситці (вони переселилися сюди, рятуючись від нашествия гунських орд на українські землі) землеробили і мали достатньо засобів для прожиття. На човнах по 75 воїнів на чолі з войовничими і немилосердними вікінгами-полководцями сотнями або й тисячами вирушали океаном чи морем в розбійницькі походи. 793 р. історія знає їхній напад на Англію. Досягали навіть Північної Америки

12. Ісламська імперія Арабський халіфат.

На початку століття халіфат провів нові великі завоювання-колонізацію: Західну Індію (711 р.), Середню Азію (712 р.), Іспанію (711–714 рр.), Сицилію (720 р.). Перенесли столицю з Дамаска в Багдад. Імперія досягла вершини економічного і культурного розквіту. Іригація давала багато зерна, рису, бавовни, розводили цінні породи коней, верблюдів, ослів і овець. Вироби ремісників – тканини, дамаська сталь, зброя, скляні, ювелірні, керамічні вироби для облицювання, парфумерія – були неперевершеними. Купецтво жваво торгувало, мало великі прибутки. Халіфи жили у витонченій східній розкоші, яка відображена в чарівних казках “Тисяча й одна ніч”.

IX століття 814–848 рр.	Великокняжіння Славомира (Славита) І Бериславича Українського.	1. Середня Азія. На узліссях і лісах тайги – дрібні держави-племена юргів, або угрів. Займалися тваринництвом, мисливством і рибальством. Проживали відрубно від інших націй, їх грабували тюркці-кочовики. На півночі в степах кочували орди тюрків, роз'єднані після розгрому арабцями Тюркського каганату.
820 р.	Морський похід великокнязя Славомира І на Амастру на захист нашого купецтва. Отримання компенсації, підписання торгової угоди.	На півдні іранці колонізовані з 712 р. Арабським халіфатом. З 821 р. халіфат допустив до влади іранську династію Тахиридів, як своїх васалів, столиця Хорасан. Коли у 833 р. Арабський халіфат саморозпався на дрібніші халіфати, династія Тахиридів відібрала в арабців ще й Східний Іран і утворила незалежну державу Іран-Тахирид (833–875 рр.), столиця Нішапур. З 875 р. владу там захопила таджицька іранська династія Саманидів, перейменувала на Іран-Саманид, або Таджикистан (875–999 рр.), столиця Бухара.
839 р.	Посольство Славомира І до василевса Теофіла в Константинопіль щодо захисту нашої торгівлі у Візантії.	2. Іран. До 833 р. вся територія Ірану – колонія Арабського халіфату. При його саморозпаді в 833 р. східна частина Ірану увійшла в іранську незалежну державу Іран-Тахирид до 875 року, а з цього року – до держави Іран-Саманид, або Таджикистан (875–999 рр.). Західна частина Ірану залишилася колонією арабського Багдадського халіфату (873–945 рр.).
848–872 рр.	Великокняжіння Багатслава (Аско) І Славомирича Українського.	3. Хозарський каганат. Ця колоніальна імперія, маючи у своєму володінні українські землі вздовж західного берега Хвалено-моря від Дербенту до устя Ярун-ріки (Уралу), вже далі не розширювала свою територію. Основою господарства була торгівля, найперше – транзитна. Імперія мала добре наймане військо, тому вкупі з нашою державою закрили кочовим тюркським ордам шляхи нападу на українські землі. З тюркцями торгували. По Сирдар'ї, Амудар'ї та Аралі проходила незначна частина Великого шовкового шляху. Тюркці не перешкоджали торгівлі по ньому, рідко грабували верблюжі каравани,
860 р.	Морський похід і облога Константинополя українським військом на захист нашої торгівлі. Мир і угода.	

Гостювання великокнязя Багатслава I у василевса Михайла.

872–882 рр.

Великокняжіння Дарислава (Дарита) I Багатславича Українського. Виступ мешканців Києва проти його спроб накинати їм християнство.

882–912 рр.

Великокняжіння Оленслава (Олега) II Багатславича Українського.

зате брали мито. В Хозарії й далі тривала юдеїзація і відбувалося зміцнення цієї віри, яка пізніше стала караїмською. 850 р. купці візантійці насильно скинули кагана єврея Арона і поставили каганом купця візантійця Никифора, ревного християнина. Утвердившись, він з 858 р. почав християнізацію, щоби перетворити Хозарію в еллінську християнську державу, але успіху не досяг. Тут зосереджувалося різноманітне купецтво: українське (основною купецькою мовою була українська, бо наше купецтво мало найбільше товарів, зерна, круп, меду, заліза і вироби з нього, прекрасні ремісничі вироби), а також візантійське, арабське, тюркське, іранське, вірменське. Купці-арабі після саморозпаду Арабського халіфату втратили свою пуху, але все ж плекали надію взяти владу і відновити свою ісламсько-семітську Хозарію. У 880-х роках великокнязь Оленслав II Український за вперте розповсюдження ісламу серед українців покарав арабців і заборонив їм торгувати в Болгарії. 893 р. Хозарія пропустила через свою територію кочову орду мадярців з домішками тюркців, які переселилися на Понісся і згодом утворили свою державу (Угорщина нині).

4. Закавказзя.

До 833 р. вся територія, крім Колхиди, колонія Арабського халіфату. Після його саморозпаду – незалежна.

У східному Закавказзі – дві незалежні держави: Ширван династії Ширванів на території колишньої Албанії Кавказької та держава Саджид династії Саджидів на території колишньої Антропатени. В центральному Закавказзі з 833 р. незалежна Вірменія. В західному Закавказзі з 833 р. незалежна держава Картлі; на побережжі – держава Ігрісі-Колхида.

5. Дворіччя.

Відтоді як Дворіччя захопив Олександр Македонський, колишніх кочовиків семітів аморейів та арамеїв (вихідці з Аравії; колонізували цю територію і знищили місцеве населення шумерців і хуритців) називали то вавилонцями, то асирійцями. Були колонізованими 12 століть – з IV ст.

до н. е. аж до цього часу – і лише тепер, після саморозпаду Арабського халіфату, Дворіччя стало центром новоутвореного арабського Багдадського халіфату (833–945 рр.) – імперії зі столицею Багдад. До халіфату входили Дворіччя, Західна Аравія, Західний Іран, на півдні – васальний емірат Ірак.

6. Сирія і Палестина.

Після розпаду Арабського халіфату увійшли як колонії в арабський семітський ісламський халіфат династії Тулунидів з центром в Єгипті, столиця Каїр. Фактично Єгипет знову став імперією.

7. Мала Азія.

Продовжувала залишатися колонією християнської імперії Еллади-Візантії.

8. Християнська імперія Еллада-Візантія.

Імперія не вела колонізаторських війн. Вели широку торгівлю по всьому Середземномор'ю та Україн-морю. В Україн-морі їхніми конкурентами було українське купецтво. 820 р. великокнязь Славомир I Український для захисту нашого купецтва прибув з флотом і військом до малоазійського порта Амастра. Конфлікт залагоджено угодою. 839 р. посольство Славомира I залагоджувало конфлікт в столиці Константинополі. 860 р. великокнязь Багатслав I Український флотом обляг Константинопіль. Виплачено нашим купцям компенсацію, підписано торгову угоду.

Найбільші прибутки давала торгівля по всьому Середземномор'ю, де еллінці майже не мали конкурентів. Елладі-Візантії не давала спокою Болгарія, де переселенці-українці добре розвинули землеробство і тваринництво. Тому вирішили взяти Болгарію християнізацією: у першій половині століття сотні монахів як місіонери ходили по Болгарії. Болгарські князі гадали, що християнізація принесе мирні стосунки з Візантією. З великою радістю був сприйнятий саморозпад Арабського халіфату, бо еліта цієї імперії була найбільшим ворогом еліти Візантії.

9. Тракія і Подунав'я.

В Тракії міцніла держава Болгарське князівство, яке потім названо Перше Болгарське князівство. 865 р. введено християнство, але не як державну релігію. Болгарська еліта не хотіла приймати еллінське духовенство, книги й богослужіння. Підготували своє духовенство, а просвітителі брати Кирило і Методій удосконалили азбуку глаголицю. Нову болгарську азбуку названо кирилицею (чимало прихильників панслов'янізму вперто називають її не болгарською, а “слов'янською”, чим ображають болгарську націю, відбирають у неї її заслужений культурний доробок). Після ретельної підготовки 865 р. введено християнство на добровільних засадах. Найбільшої могутності Болгарія досягла при князеві Симеоніві (893–927 рр.). До неї добровільно приєдналася Сербія, яка боялася мадярської орди. Кордони Болгарії розширилися аж до Адріатики на південному заході. Найтісніші зв'язки держава мала з Великим Князівством Україна, що дуже дратувало Візантію. Візантія-Еллада побачила, що християнством Болгарію не взяла.

У Подунав'ї міцніли південнослов'янські держави Македонія, Хорватія, Словенія.

893 р. на Потисся, яке входило до держави Великої Моравії, прикочувала азійська орда мадярців. Вона складалася з юрги (угрів) і тюркців. Ці тюркці вирішили під видом юрги проникнути на “священну землю тюркців”, тому очолювала орду мадярська еліта. Вже на місці тюркці планували перехопити владу й утворити новий Тюркський каганат, залучивши до нього і недобитки тюркців аварців, які ще тут мирно кочували поміж моравськими селами в незайнятих степах. Але мадярська еліта міцно тримала владу, знищила їхню еліту, асимілювала тюркців. Мадярська орда почала колонізувати степи Потисся. Обстановка тут загострювалася.

10. Західні слов'янці.

Моравці мали державу Велику Моравію найбільшої могутності за князя Святополка (870–894 рр.). Біля Балтики були держави лотичців і ободритців.

З самого початку століття ці держави відбивали колонізаторські напади франкського короля Карла Великого. Небезпека германської колонізації постійно тяжіла над цими маленькими західнослов'янськими державами.

11. Германія.

Германська християнська імперія Франкське королівство з столицею в Ахені до 814 р. охоплювало, крім германських земель, Галлію, північну частину Іспанії, Італію. Імператор Карл Великий намагався колонізувати західнослов'янців, але їм дивом вдалося відбити колонізатора. Наступник Карла Людвіг Благочестивий 817 р. поділив імперію між своїми синами. Почалися міжусобиці. 843 р. підписано Верденський договір, за яким Карл Лисий отримав Францію, Людвіг – власне Германію, а найстарший Лотар титул імператора та Італію. Це був початок формування і утворення трьох націй і держав: Франції, Італії та Германії (Німеччини нині по-українськи).

12. Норманія – Данія, Норвегія і Швеція.

Вікінги продовжували нападати і грабувати pobereжні села і міста Європи. Щоб відкупитися від їхніх нападів, у державах Європи збирали і передавали їм гроші, але це їх не зупиняло. Їхні напади дуже нагадували гунські. Воїни – дуже високі і статурні, руді, страшні на вигляд, не голять бороди, дисципліновані і солідарні, рухливі, завзяті, відчайдушні й витривалі, в полон не здаються ніколи. Почали осідати на захоплених землях і ще в цьому столітті колонізували частину Англії.

13. Ісламська імперія Арабський халіфат.

Халіфи династії Аббасидів після перенесення столиці в Багдад (у Дворіччя, де в давнину утворювалися могутні семітські імперії), майже не проводили нових колоніальних завоювань. Після смерті останнього з династії почалися міжусобиці, різко зросла кількість повстань в колоніях. Арабський халіфат у 833 р. розпався на малі халіфати: Багдадський, столиця Багдад (Дворіччя, Західна Аравія, Західний Іран); Тулунидів, столиця

Каїр (Єгипет і Східна Лівія); Капматів, столиця Лакса (Східна Аравія); Аглабидів, столиця Кайруан (Західна Лівія і Туніс); Ростемидів, столиця Тахерт (Алжир); Ідрасидів, столиця Фес (Марокко); Кордовський, столиця Кордова (Іспанія).

Коли Мухаммеду вдалося утворити єдину державу, араби були на дуже низькому рівні цивілізації, майже тотожному з ордами гунців. Коли утворили величезну імперію, то зрозуміли, що лише створивши культуру, подібну до еллінської та римської цивілізацій, зможуть панувати над численними колонізованими націями, які мали вищу цивілізацію і називали арабців варварами. Врешті створили цивілізацію, яка увійшла в історію під назвою ісламського (чи арабського) світу. Їхня архітектура базувалася на античній, але під впливом ісламу виникли нові типи споруд з купольними конструкціями і чудовою орнаментикою: мечеті з мінаретами, мавзолеї-”дюрбе”, духовні школи медресе, палацові комплекси. Створили і поширили арабеску й епіграфічний орнамент. Науку вважали даром Аллаха, особливо розвинули богослов’я, астрономію, алгебру, хімію, медицину, географію. Замість незручних римських цифр (I, II, III, IV, ...) запозичили в індійців десяткову систему числення (1, 2, 3, 4, ...), що дозволило легко утворювати великі числа. Арабські вчені творили при дворах халіфів чи багатих, а не в монастирях, як це було в Європі. Світський характер науки давав простір для творчості. Високо цінувалася поезія, оповіді про легендарних героїв, релігійна поезія, любовна лірика, складали чарівні неперевершені казки (“Тисяча й одна ніч” тощо). Література створювалася арабською мовою, а з X століття, коли їх колонізував Іран, – і перською. Цю ісламську цивілізацію творили не лише арабці, а й особи колонізованих ними націй. Створено семітську ісламську цивілізацію світового значення, яка збагатила світову цивілізацію. Чи арабці змогли би цього добитися без колонізаторства? Чи не колонізовані забезпечили їм блага і можливість творити все? Кому слава за створене? Чи не варто терпиміше ставитися до інших, не чванитися?

Х століття	Успішний морський похід і облога Константинополя військом Олега II на захист торгівлі. Підписання вигідного нам торгового договору.
912–945 рр.	Великокняжіння Ігрослава (Ігоря) II Оленславича Українського.
941 р.	Невдалий морський похід військ Ігоря II на захист нашої торгівлі на Константинопіль.
944 р.	Ще один похід Ігоря II на Константинопіль.
945–964 рр.	Правління великої княгині Оленслави (Ольги) I Української.
946 (947) р.	Державний дипломатичний візит ве-

1. Середня Азія.

На території нинішнього Казахстану кочували тюркці огузці, а серед них печеніжці, об'єднані в Огузький Тюркський каганат (861–1100 рр.). Згодом ними правила династія Сельджуків. На українську землю не нападали, бо наші прикордонники і військо Хозарського каганату не допускали їх на європейську територію.

В басейнах рік Сирдар'ї та Амудар'ї, де жило іраномовне населення, була ісламська держава Таджикистан, правили еміри династії Саманидів. Таджикиці вважають цей період часом утворення своєї нації. Кінець століття – становлення узбецької нації.

Утворення тюркської імперії Караханидів (999–1212 рр.).

2. Іран.

Ця нація в цьому столітті була поділена на три держави. В Середній Азії Таджикистан, на сході власне Ірану нині – держава Газневідів, на заході держава Буїдів.

3. Закавказзя.

3.1. Східне Закавказзя. Дві незалежні ісламські держави: Ширван і Саджит.

3.2. Центральне Закавказзя. Незалежна християнська держава Вірменія. Торгували і з Україною.

3.3. Західне Закавказзя. Дві християнські держави: Картлі (яка під кінець століття стає ядром грузинської держави) та Ігрісі-Колхиди. Мали широкі торгові зв'язки з Україною.

4. Хозарський каганат.

Вже третє століття на українській східній частині Межиморя існувала держава арабських (сарацинських) купців Хозарський каганат. Тут був великий вузол міжнародних торгових шляхів. Через гірло Болгара, Дінград, порти півострова Українець йшло відгалуження Великого шовкового шляху. По Болгарі, Діну, Славутичі йшли товари з глибин України.

	ликокнягині Ольги I до Константинополя.	966 р. великий князь Святослав I Український розгромив цю державу. Зруйновано столицю Ітиль, а також Семендер, Беленджер. Вигнано всіх купців-чужоземців і ординців. Територію повернуто волості Сур'яжії. Російські історики в спілці з єврейськими неправдиво приписують Хозарії колонізацію більшої кількості українських земель, ніж це було насправді.
964–972 рр.	Великокняжіння Святослава I Ігоровича Українського. Поділ держави на Удлі.	5. Християнська імперія Візантія. Широку торгівлю імперія вела з Великим Князівством Україна. У всіх наших портах їхні купці мали подвор'я. Як і наші – в Константинополі, Гераклеї, Амастрі, Синопі, Трапезунді.
966 р.	Війна і ліквідація Святославом I Хозарського каганату.	Українські великокнязі мусили морськими походами, зброєю захищати наше купецтво. Великокнязь Олег II у 907 р. водив військо на Константинопіль; Ігор II – у 941 р. на Константинопіль, Гераклею та Амастру. В 944 р. великокнязь Ігор знову йшов на Константинопіль, але посольство Візантії зупинило похід, компенсувало втрати.
966 р.	Допомага Святослава I Візантії у її війні з Болгарією.	У X ст. візантійські василевси мали клопоти з повстаннями в колоніях Малої Азії та з небезпечним сусідом Болгарським царством. Візантія навіть платила болгарському цареві Симеонові за добросусідство і ненапад.
970–971 р.	Колонізаторський похід Святослава I на Болгарію і Візантію. Поразка Святослава I.	Василевс Никифор II Фока (963–969 рр.) замислив найняти у великокнязя Святослава I Українського норманців-вікінгів і його військо, завоювати Болгарію.
972–980 рр.	Великокняжіння Ярополка I Святославича Українського. Перша міжусобна війна між братами Ярополком, Олегом і Володимиром.	Великокнязь Святослав I погодився. То були часи, коли полки за полками норманців-воїв прибували на човнах до Києслава, просили наймати їх до українського війська. Стільки їх не треба було, але наймати великокнязі мусили, бо норманці пішли б грабувати наші міста і села. Що вигідніше? Норманцям-воям треба було платити за службу, утримувати їх. Де брати кошти? Походом на Хозарію і її пограбуванням Святослав I з норманцями розрахувався. А далі? Святослав I радий був послати норманців на війну, зменшити їх кількість. Але, як любитель воєнних походів, сам очолив похід. Хоча було зовсім незручно воювати болгарців, адже це нащадки українців-переселенців.

980–1015 рр.

Великокняжіння Володимира-Василя I Святославича Українського. Війни з польськими і печенізькими нападниками, вікінгами.

Адміністративна (поділ на Уділи), військова та релігійна реформи: введення християнства як державної релігії, ліквідація дажджизму.

967 р. візантійці й українці розгромили Східну Болгарію. Військо Святослава I отримало плату від василевса, мало велику воєнну здобич, але Болгарію не покидало. Сам великокнязь на рік осів у Переяславці.

Завоювавши Болгарію у другому поході (970 р.), Святослав I дійшов до візантійського Аркадіополя, де зазнав поразки від візантійців. Василевс Іван I Цимісій (969–976 рр.) наступав, оточив і переміг гарнізон Святослава I у столиці Преславі. Після цього оточив українське військо вже з самим великокнязем у Доростолі, але навіть трьохмісячною облогою цієї фортеці візантійці не змогли перемогти українське військо. Під час зустрічі Святослава I та Івана I заключили мир.

При василевсі Василі II Візантія колонізувала весь Балканський півострів, частину Сирії, Закавказзя.

6. Християнське Болгарське царство.

Це століття було нещасливим для південнослов'янців болгарців. Після могутньої держави при царі Симеоні (893–927 рр.) державу поділено на дві – Східну Болгарію (цар Петро) та Західну Болгарію (цар Шішман). У 967–971 роках її загарбували Візантія та Україна. Східна Болгарія стала колонією Візантії. Візантійський василевс Василій II Болгаробійця (976–1025 рр.) продовжував війни з рештою Болгарії і на початку наступного століття підкорив її у 1018 р.

7. Християнська Волощина (Молдова і Румунія).

Остаточоно колонізувавши в I ст. н. е. південнослов'янців гетців, дакців і мезців в пониззі Дунаю, Тракії і Семиграддя (Трансильванії), Римська імперія поселяла сюди легіонців-ветеранів, відбираючи землі в місцевого населення. Під час навали гунців у V ст. гетці, дакці і мезці хоробро стали на захист своєї землі і добра, їх повністю згноюдили ординці. Цих націй фактично не стало. Романомовні легіонці-поселенці втекли з сім'ями і добром в гори Семиграддя, де називалися дакціями (щоб не називатися римцями, бо їх ненавиділи як завойовників), та в Південну Верховину, де називалися гетцями.

Дакців-легіонців згодом витісняли мадярці, тому вони переселилися в долину між горами української річки Молодови. Їх стали називати *молдовці* (самоназва *молдовень*). Згодом за сприяння монголо-тюркських ханів (платили їм вівцями і кіньми) вони переселялися на українські землі між Прутом і Дністром (Галицьке Пониззя). Українське ж населення хани звідси переселяли на Поділля. Так молдовці зайняли територію, де вони зараз мають свою державу.

Легіонці-гетці жили в горах Південної Верховини. Згодом спускалися з гір на українські землі між горами і нижнім Дунаєм. У 1324 р. утворили там свою волость Цара Роминаска – Балахію (самоназва *роминь*), що згодом поклало початок їхній державності.

Але у X ст. ні молдовці, ні румунці держав ще не мали. Там було заселене ними українське Галицьке Пониззя. В українській писемності, поетичній творчості й мовній практиці в цьому столітті і пізніше їх називали *волохами*, а землю *Волощиною*.

8. Християнська Мадярія.

У цьому столітті мадяри хоча вже й мали свою землю, але ще кочували і осідали неохоче. Як орда, нападали і грабували. 906 р. розгромили Великоморавську державу, нападали і на германські землі. 955 р. германський король Отгон I так розгромив і винищив мадярську кінноту, що її майже не стало. Це пішло мадярам на користь, вони стали осідати і завдяки цьому збереглися як нація.

Засновником держави визнають хана Іштвана I (Стефана I Святого). Він об'єднав орди-племени, місіонерством упроваджував християнство. З 997 р. – князь, а 1000 року отримав від папи корону і титул короля (Королівство Мадярія). Одружився з баварською принцесою, в королівство прийшли місіонери і рицарі, принесли європейську германську культуру життя. Так колишні азійські ординці цивілізувалися.

ДЕРЖАВИ ЄВРОПИ В X ст.

Умовні позначення

- Кордони держав
 Київ Столиці держав
 — Кордон Великого
 Князівства Україна

Цифрами позначені:

- 1 Королівство Норвегія
- 2 Королівство Швеція
- 3 Королівство Данія
- 4 Князівство Бодричія (столиця Любиград)
- 5 Князівство Лютичія (столиця Бранибор)
- 6 Князівство Лужиція (столиця Лунів)
- 7 Королівство Хорватія
- 8 Королівство Шотландія

9. Християнська Польща.

До навали гунців, як слов'янська нація, польські держави-племена полянців, віслянців, мазовшанців та ін. тяжіли до Великого Князівства Україна.

У 960 р. князь одного з племен з династії П'ястів Мешко I (Мечислав I) об'єднав племена в централізовану державу зі столицею Познань, згодом Гнезно. Так почалася держава Польське Князівство.

З 966 р. Мешко I місіонерством вводив християнство латинського зразка. Держава була невеликою, займала територію між Одрою і Віслою, виходу до Слов'янського (Балтійського) моря не мала. По Одрі і Віслі на них нападали і грабували їх норманці-вікінгі.

Наступник Мешка I – його син Болеслав I Хоробрий (992–1025 рр.) – відстоював незалежність держави від германської Священної Римської імперії. 1018 р. він зробить похід на Київ, допомагаючи своєму зятеві Святополку I Володимиричу Окаянному (Проклятому) в боротьбі за великокняжіння, а в 1025 р. Болеслав I отримає від папи корону і титул короля – стане Польське Королівство.

10. Християнська Великоморавія.

906 р. зазнала жахливого спустошення і геноциду мадярською ордою, яка осідала на землях Моравії, Словаччини, Паннонії, люто мадяризуючи місцеве населення.

11. Християнська Чехія.

У 906 р. після розгрому мадярською ордою Великоморавії утворилася держава Чехія зі столицею в Празі. Становлення державності провадила династія Пржемысловичів. В цьому столітті вела війни за незалежність з Польщею. У 1085 р. Чехія стане Королівством, продовжуватимуться війни з Священною Римською імперією. У другій половині XII ст. стане від неї залежною, але постійно матиме широку автономію і свого короля.

12. Християнські Полабські західнослов'янські держави.

12.1. Християнське Князівство Лужиція.

Слов'янська держава (столиця Лунів) займала територію між Лабобою (Ельбою) і Одрою північніше Чехії. На півночі межувала з Лютичією. Об'єднувала племена лужичців, сербців (сорбців), мильців, плонців. Торгувала з Чехією, Україною, Польщею, Саксонією, Данією, Швецією. Відбивала напади норманців-вікінгів, які вривалися Лабобою та Одрою.

Ця незалежна держава в кінці століття колонізована Священною Римською імперією. Колонізація триватиме століттями, буде ґеноцидною і насильно асиміляційною. Слов'янці вперто чинитимуть опір огерманюванню і збережуть самотність. У XIX ст. багато лужичців емігрують до Америки й Австралії. Нині в Германії мають культурну автономію: видають газети і книги рідною мовою, вчать лужицької мови з початкових класів (літери їхньої абетки – на основі латинського алфавіту).

12.2. Християнське Князівство Лютичія.

Слов'янська держава (столиця Бранібор, Брандебург нині) займала територію північніше Лужиції, на лівобережжі Одри й побережжі Слов'янського (Балтійського) моря. Це колишні українці-лутичі, що в II ст. н. е., рятуючись від нашествия сарматських орд, емігрували сюди з правобережжя нижнього Подунав'я (Румунія нині) і території між Південною Верховиною і Дністром (Молдова нині). Держава об'єднувала племена стодоланців, долечанців, бережанців, ратарців, укрців. У VI–VIII ст. вже були об'єднані в державі Лютицька Спілка.

З IX ст. запекло воювали з норманцями-вікінгами. 928 р. норманці захопили і пограбували столицю Бранібор, але населення на чолі з князем Тутомиром розгромило і вигнало їх. 931 р. германський маркграф Герон не зміг завоювати Лютичію, тоді запросив на переговори 30 місцевих князів, убив їх і завоював країну. 936 р. лютичі повстали, розгромили і вигнали германців. 983 року знову германська колонізація, але лютичі повстали і на чолі з князем Мстивоїном визволили Бранібор і всю Лютичію.

З 789 по 1157 роки лютичці мусили провести близько 20 війн з германськими загарбниками-колонізаторами. В 1147 р. буде відбито германський “хрестовий похід” на західнослов’янців. У XI–XII ст. розквітнуть економіка і добробут громадян Лютичії. Розвиватимуться міста Бранібор, Нов-Бранібор (Нейбрандербург), Любиград (Любуш), Долеград (Деммін), а також порти Ростиград (Росток), Аркона, Ведегоц, Щироград (Щецин). У 1190-х роках лютичці будуть колонізовані германцями, зґеноцидені і включені до Священної Римської імперії. Лютичія як нація перестане існувати, винищена германськими варварами-ґеноцидниками. На її землях – маркгерцогство Бранденбург. На цій слов’янській землі Лютичії буде збудовано Берлін, який з 1486 р. стане столицею Бранденбурґу, з 1701 р. – Пруссії, а з 1871 р. – Германської імперії.

12.3. Християнська Бодричія

Слов’янська держава, столиця Любиград (Любек нині) племен бодричців, глинянців, полабців, вагорців, древ’янців, смолинців. У VIII–IX ст. боронилися від саксонців і норманців-вікінгів.

У X ст. утворили Вендську (Венедську, Балтійську) державу. Існувала в X–XII ст. вела постійні жорстокі війни проти германської колонізації (1147 р. розгромили германський “хрестовий похід” на західнослов’янців). Міста: Звіринград (Зверін нині), Ленчин, Ратибор, Велеград (Велике Місто), Варно. Порти: Любиград, Старград.

1170 р. германці завоюють Бодричію, утворять Бодрицьке Мекленбурзьке Князівство (1170–1348 рр.). Ще один злочин германців проти людства – винищено бодричців, нація не збереглася. З 1348 р. – Мекленбурзьке Герцогство.

Вічна ганьба германським колонізаторам західнослов’янських націй!

13. Християнська германська Священна Римська імперія (962–1806 рр.).

Після розпаду могутньої Римської імперії на роль всеєвропейського колоніального жандарма з V ст. стали претендувати германські правлячі

кола. Вони створили Франкське Королівство зі столицею в Ахені, що до нього було включено сучасні Нідерланди, Бельгію, Францію, Германію, Швейцарію, частину Іспанії і більшу частину Італії. 843 р. ця імперія розпалася.

У X ст. король Оттон I розгромив орду мадярців. Пішов на Італію і завоював її північну і середню частини. У 962 р. папа коронував його імператором. Оттон I назвав нову імперію Священною Римською (назва германської імперії – Римська – вказувала на спадкоємність по Риму і завойовницькі цілі).

Вже через сто років почнуться загарбницькі “хрестові походи” проти ісламістів в Передню Азію за так зване визволення “гробу господнього”. Почнуться і колонізаторські германські походи на західнослов’янські нації, більшу частину яких зґеноцидять. Століттями триватимуть германські колонізаційні війни, але досягти могутності Риму так і не вдасться.

ПІСЛЯМОВА

Ви прочитали цю працю, за що автор вам щиро вдячний. Знаю, як нелегко сприймається написане, коли свідомість вже завантажена іншими знаннями, поданими колонізаторами.

Автор збирав матеріали до цієї книги упродовж найпродуктивнішого тридцятиліття свого життя в обставинах убогої радянської дійсності. Переховував написане. Сподівався на часи розпаду Союзу-колонізатора, адже всі імперії рано чи пізно розпадаються. Такий невідворотний хід історії.

Книги автора видані виключно на кошти щирих українців. За свою працю він не отримав жодної гривні гонорару, бо на це і не розраховував. Писав жертовно не заради гонорарів, а для блага рідної нації. Нині, в незалежній Україні, автор щасливий з того, що його праці видані і нація читає їх.

Повір, націє, що намагався написати щиру правду і тільки правду про твоє багатотисячолітнє життя. Його вивчав з джерел, які мені відкривалися, і зрозумів так, як підказали мої свідомість і світогляд. Це – плід мого сумління. Прийми, націє, мою щирість, дар мого українського люблячого тебе серця.

Хай щастить тобі, націє, бути вільною та багатою, тішитися заможним життям у незалежній державі і освіченими, талановитими, глибоко національними громадянами.

Тернопіль, 2005 р.

Бібліотека журналу "МАНДРИВЕЦЬ"

Науково-популярне видання

МИКОЛА ГАЛИЧАНЕЦЬ

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІЯ

Походження і життя української нації
з найдавніших часів
до XI століття

Редактор: А. Семенова
Технічний редактор: А. Трут
Набір: С. Лакоцька
Верстання: С. Жмуд
Художник: В. Поворозник

Підписано до друку 19. 08. 2005. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура "Шкільна". Друк офсетний. Ум. друк. арк. 21,39. Обл.-вид. арк. 21,78. Наклад 2000.
Видавництво **"Мандрівець"**, свідоцтво про державну реєстрацію ДК №1847.
46001, м. Тернопіль, вул. С. Качали, 3. Тел. (0352) 43-39-62, тел./факс (0352) 52-06-20.

Друк: ОП "Житомирська обласна друкарня", м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17. Тел. (0412) 372295.